

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KATOWICACH

PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA RUDY RACIBORSKIE

na okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU

Program zaktualizowała:

.....
dr Anna Wójcicka-Rosińska

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Sprawdził:

Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

Akceptuje:

Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2015

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: mgr inż. Katarzyna Drozd

Fotografie: Anna Wójcicka-Rosińska, BULiGL oddział Brzeg

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	13
II.	CELE PROGRAMU	15
III.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	16
III.1.	Informacje podstawowe	16
III.2.	Położenie	17
III.2.1.	Położenie według podziału administracyjnego kraju	17
III.2.2.	Regionalizacja fizycznogeograficzna	18
III.2.3.	Regionalizacja przyrodniczo-leśna	20
III.2.4.	Regionalizacja geobotaniczna	21
III.3.	Struktura użytkowania ziemi wg gmin	22
III.4.	Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	22
III.5.	Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	23
III.6.	Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	23
III.7.	Klimat	23
III.8.	Geologia i geomorfologia	29
III.9.	Warunki hydrologiczne	31
III.9.1.	Wody powierzchniowe	31
III.9.2.	Wody podziemne	31
III.10.	Gleby	32
IV.	FORMY OCHRONY PRZYRODY	35
IV.1.	Rezerwaty przyrody	35
IV.1.1.	Rezerwaty przyrody istniejące	35
IV.2.	Obszary chronionego krajobrazu	48
IV.2.1.	Istniejące obszary chronionego krajobrazu	49
IV.2.2.	Proponowane obszary chronionego krajobrazu	52
IV.3.	Parki krajobrazowe	53
IV.3.1.	Istniejące parki krajobrazowe	53
IV.4.	Obszary Natura 2000	57
IV.4.1.	Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty	58
IV.4.1.1.	OZW Stawy Łęczczok PLH240010	58
IV.4.1.2.	OZW Rozumicki Las PLH160018	61
IV.4.1.3.	OZW Graniczny Meander Odry PLH240013	64
IV.4.1.4.	OZW Las koło Tworkowa PLH240040	66
IV.4.2.	Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)	74
IV.4.2.1.	OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003	74
IV.5.	Pomniki przyrody	76
IV.5.1.	Istniejące pomniki przyrody	76
IV.5.2.	Proponowane pomniki przyrody	83
IV.6.	Stanowiska dokumentacyjne	83
IV.6.1.	Proponowane stanowiska dokumentacyjne	84
IV.7.	Użytki ekologiczne	85
IV.7.1.	Istniejące użytki ekologiczne	85
IV.7.2.	Proponowane użytki ekologiczne	87
IV.8.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	88
IV.8.1.	Proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	88
IV.9.	Ochrona gatunkowa roślin	90
IV.10.	Ochrona gatunkowa grzybów	121
IV.11.	Ochrona gatunkowa zwierząt	121
IV.11.1.	Ssaki	122

IV.11.2.	Ptaki	126
IV.11.2.1.	Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.....	141
IV.11.3.	Płazy i gady.....	143
IV.11.4.	Ryby.....	145
IV.11.5.	Bezkręgowce.....	147
V.	WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE.....	150
V.1.	Siedliska przyrodnicze - występowanie i zalecenia ochronne.....	150
V.1.1.	Siedliska leśne	157
V.1.2.	Siedliska nieleśne	164
V.2.	Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo występujące w formie powierzchniowej i cenne punktowe.....	168
V.3.	Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych	173
V.4.	Obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej.....	175
V.5.	Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urządzeniowej.....	178
V.5.1.	Siedliskowe typy lasu	178
V.5.2.	Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów	179
V.5.3.	Pochodzenie drzewostanów	181
V.5.4.	Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem.....	182
V.6.	Formy degeneracji ekosystemów leśnych	183
V.6.1.	Borowacenie.....	184
V.6.2.	Neofityzacja.....	185
V.6.3.	Monotypizacja	186
V.6.4.	Juwenalizacja.....	187
VI.	ZAGROŻENIA.....	188
VI.1.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	188
VI.1.1.	Zakłady przemysłowe uciążliwe dla środowiska	190
VI.1.2.	Strefy zagrożenia przemysłowego.....	191
VI.2.	Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	191
VI.2.1.	Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin	194
VI.3.	Poziom zanieczyszczeń gleb	197
VI.4.	Gospodarka odpadami na terenie gmin.....	197
VI.5.	Zagrożenia biotyczne.....	198
VI.5.1.	Choroby grzybowe	199
VI.5.2.	Szkodniki owadzie	199
VI.5.3.	Szkody powodowane przez zwierzynę płową	200
VI.5.4.	Szkody powodowane przez zwierzynę drobną	201
VI.6.	Zagrożenia abiotyczne.....	201
VI.6.1.	Pożary.....	202
VI.6.2.	Czynniki klimatyczne	204
VI.6.2.1.	Wiatr	204
VI.6.2.2.	Wyładowania atmosferyczne	204
VI.6.2.3.	Opady i osady atmosferyczne.....	204
VI.6.2.4.	Niskie i wysokie temperatury	205
VI.6.2.5.	Susze	205
VI.6.3.	Czynniki antropogeniczne	206
VII.	WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH	207
VII.1.	Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej	207
VII.2.	Regulacja użytkowania rębego	207
VII.2.1.	Gospodarstwo specjalne	208

VII.2.2.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych	208
VII.2.3.	Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania	209
VII.3.	Obręby siedliskowe	209
VII.4.	Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych	210
VIII.	PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY.....	212
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych	212
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej.....	212
VIII.3.	Kształtowanie granicy rolno-leśnej	213
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej.....	214
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności	214
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia	215
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia	216
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia	216
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia	217
VIII.5.	Przewidywane rozwiązania mające na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań pul na środowisko	218
VIII.6.	Ochrona przeciwpożarowa	218
VIII.7.	Promocja i edukacja ekologiczna	221
VIII.8.	Rozwój turystyki i rekreacji	224
IX.	LITERATURA	226

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na jednostki podrzędne	16
Tabela 2.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	19
Tabela 3.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej	21
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w gminach	22
Tabela 5.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.....	22
Tabela 6.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	23
Tabela 7.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	23
Tabela 8.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Raciborzu (1951-2005)	25
Tabela 9.	Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Raciborzu (1951-2005)	27
Tabela 10.	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Łęczczok”	38
Tabela 11.	Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań na terenie rezerwatu przyrody „Łęczczok”	38
Tabela 12.	Działania ochronne na obszarze ochrony ścisłej i czynnej z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań w rezerwacie przyrody „Rozumice” wg załącznika nr 2 do Zarządzenia nr 24/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 14 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844)	42
Tabela 13.	Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej w rezerwacie przyrody „Góra Gipsowa” wg załącznika nr 2 do Zarządzenia z dnia 6 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2014 r. poz. 1484)	44
Tabela 14.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	46
Tabela 15.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”	51
Tabela 16.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”	51
Tabela 17.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”	55
Tabela 18.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” ..	57
Tabela 19.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	59
Tabela 20.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	59

Tabela 21.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.).....	60
Tabela 22.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.)	61
Tabela 23.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Rozumicki Las PLH160018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69).....	62
Tabela 24.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Rozumicki Las PLH160018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	62
Tabela 25.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Rozumicki Las PLH160018 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.)	62
Tabela 26.	Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OZW Rozumicki Las PLH160018 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie tych działań i obszarów ich wdrażania w granicach rezerwatu przyrody „Rozumice” wg załącznika nr 7 do Zarządzenia nr 24/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 14 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844)	63
Tabela 27.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014)	66
Tabela 28.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r.)	66
Tabela 29.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69).....	68
Tabela 30.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)	68
Tabela 31.	Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Las koło Tworkowa PLH240040).....	68
Tabela 32.	Wykaz rozbieżności pomiędzy dokumentacją pzo a przyjętą w projekcie pul informacją o siedliskach przyrodniczych w zasięgu granic obszaru Natura 2000 OZW Las koło Tworkowa PLH240040.....	69
Tabela 33.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony	

	siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Las koło Tworkowa PLH240040).	71
Tabela 34.	Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OZW Las koło Tworkowa PLH240040 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na podstawie Zarządzenia Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 28.10.2013 r.	72
Tabela 35.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.).....	75
Tabela 36.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.).....	75
Tabela 37.	Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r.).....	76
Tabela 38.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Katowice z dnia 24.12.2014 r.).	77
Tabela 39.	Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r.).....	79
Tabela 40.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.....	92
Tabela 41.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	121
Tabela 42.	Wykaz cennych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	122
Tabela 43.	Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa.....	126
Tabela 44.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	143
Tabela 45.	Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	145
Tabela 46.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	147
Tabela 47.	Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.....	150
Tabela 48.	Wykaz powierzchni leśnych Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, w których usunięto informację o występowaniu siedliska przyrodniczego po wykonaniu wizji terenowej w trakcie taksacji.....	153
Tabela 49.	Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	169
Tabela 50.	Wykaz obszarów cennych ze względów przyrodniczo-kulturowych.....	173

Tabela 51.	Zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe i dworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	175
Tabela 52.	Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	176
Tabela 53.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	178
Tabela 54.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	179
Tabela 55.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	181
Tabela 56.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych	182
Tabela 57.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	183
Tabela 58.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie	184
Tabela 59.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie	185
Tabela 60.	Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.)	191
Tabela 61.	Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych ...	198
Tabela 62.	Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych ...	202
Tabela 63.	Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (przeciętna z ostatnich 10 lat)	202
Tabela 64.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw	208
Tabela 65.	Jednostki regulacji użytkowania rębnego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)	209
Tabela 66.	Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ	218

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Nadleśnictwo Rudy Raciborskie na tle podziału administracyjnego kraju.	17
Rycina. 2.	Nadleśnictwo Rudy Raciborskie na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony	20
Rycina. 3.	Diagram klimatyczny dla stacji Racibórz (1951-2005)	24
Rycina. 4.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (1951-2005)	26
Rycina. 5.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (1951-2005)	28
Rycina. 6.	Lokalizacja istniejących obszarów chronionego krajobrazu (ciemnozielony) oraz proponowanych form ochrony tego typu (jasnozielony) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.	48
Rycina. 7.	Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie	180

Rycina. 8.	Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie ...	180
Rycina. 9.	Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie.....	187
Rycina. 10.	Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu zawieszzonego PM10 - kryterium ochrona zdrowia ludzi w województwie śląskim (źródło: <i>Dwunasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca rok 2013, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach</i>).....	189

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Rezerwat przyrody „Łęczok” – Staw Babiczak (z lewej) oraz Staw Salm Duży (z prawej) (fot. D. Rosiński, 2015).....	36
Fotografia. 2.	Widok od wschodniej strony na rez. przyr. Góra Gispowa (fot. A. Wójcicka- Rosińska, 2015) oraz jeden z obcych geograficznie gatunków roślin na terenie rezerwatu - barszcz Sosnowskiego <i>Heracleum sosnovskii</i> (fot. BULiGL, M. Śliwiński, 2013).....	43
Fotografia. 3.	Droga leśna na terenach w zasięgu proponowanego obszaru chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie" (z lewej) oraz widok na zadrzewienia wzdłuż doliny Troi pomiędzy Kozłówką a Nową Cerekwią w obrębie proponowanego obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Troi” (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	52
Fotografia. 4.	Widok na wydmę poprzeczną w okolicy oddz. leśn 152 (leśnictwo Borowiec) (z lewej) oraz pocysterski zespół klasztorno-pałacowy w Rudach (fot. D. Rosiński, 2015).....	54
Fotografia. 5.	Młode i dorosłe osobniki gęsi gęgawy <i>Anser anser</i> (fot. D. Rosiński, 2015)	59
Fotografia. 6.	Siedlisko łągu wierzbowo-topolowego w OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 zdominowane przez obce gatunki w runie (BULiGL, 2009).....	65
Fotografia. 7.	Kwitnący czosnek niedźwiedzi <i>Allium ursinum</i> w jednym z płatów łągowego lasu dębowo-wiązowo-jesionowego <i>Ficario-Ulmetum</i> w OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	67
Fotografia. 8.	Czernica <i>Aythya fuligula</i> na Stawie Świerkloch (fot. D. Rosiński, 2015).....	74
Fotografia. 9.	Starorzecze przy Klasztorze w Rudach (fot. D. Rosiński, 2015)	85
Fotografia. 10.	Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy (z lewej) oraz kompleks łąk świeżych ze związku Arrhenatherion w otoczeniu użytku ekologicznego „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	86
Fotografia. 11.	Siedlisko przyrodnicze grądu w wydz. leśn. 643 h z runem opanowanym przez turzycę drżączkowatą <i>Carex brizoides</i> (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	88
Fotografia. 12.	Niewielki wąwóz na krawędzi wydz. leśn. 643 h w proponowanym rez. przyr. „Nowy Dwór” i widoczny problem nielegalnego składowania śmieci na jego krawędzi (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	90
Fotografia. 13.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i> (z lewej) oraz widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i> (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska).....	91
Fotografia. 14.	Wyspa na Stawie Salm Duży (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	143
Fotografia. 15.	Torfianka w wydzieleniu 103 g (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	152

Fotografia. 16.	Fragment drzewostanu w wydz. leśn. 89 g – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz fragment powierzchni wydz. leśn. 108 i – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze torfowiska przejściowe 7140 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	156
Fotografia. 17.	Fragment drzewostanu w wydz. leśn. 107 b – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz zarośnięte starorzeczka w dolinie Rudy, błędnie zaklasyfikowane jako siedlisko przyrodnicze torfowiska przejściowe 7140 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)	157
Fotografia. 18.	Zinwentaryzowana dodatkowa powierzchnia grądu (9170) w wydz. leśn. 643 b (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	159
Fotografia. 19.	Powierzchnia boru bagiennego 91D0 w w wydz. leśn. 198 f (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	161
Fotografia. 20.	Powierzchnia łągu 91F0 w okresie kwitnienia czosnku niedźwiedziego w obszarze OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	164
Fotografia. 21.	Starorzeczka rzeki Rudy – użytek ekologiczny (fot. D. Rosiński, 2015)	165
Fotografia. 22.	Łąka świeża w okolicy Małej Nędzy (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	167
Fotografia. 23.	Powierzchnia torfowiska przejściowego 7140 w wydz. leśn. 226 n (z lewej) oraz w wydz. leśn. 169 k (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015).....	168
Fotografia. 24.	Trasa ścieżki rowerowej w Lasach Rudzkich (z lewej) oraz infrastruktura na trasie rowerowej (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska)	222
Fotografia. 25.	Przykłady tablic edukacyjnych na trasach ścieżek i szlaków (fot. A. Wójcicka-Rosińska).....	222
Fotografia. 26.	Zielona Klasa w leśnictwie Barłogłówka (z lewej) oraz miejsce na ognisko (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska).....	223

I. WSTĘP

System ochrony przyrody i kształtowania środowiska naturalnego w Lasach Państwowych realizowany jest poprzez określanie funkcji wiodących lasów zgodnie z formami ochrony przyrody wymienionymi w art. 6, pkt. 1, ust. 2-9 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651), którymi są: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; oraz zgodnie z kategoriami lasów ochronnych wyszczególnionymi w art. 15 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity - Dz.U. 2014 poz. 1153 z późn. zm.).

W niniejszym dokumencie wykorzystano materiały i informacje z poprzedniego programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, stanowiącego część planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na okres od 1.01.2006 r. do 31.12.2015 r. W obecnej wersji programu zaktualizowano akty prawne, adresy leśne oraz wykaz form ochrony przyrody. Zaktualizowano i uzupełniono wykaz roślin, grzybów i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, a także szereg informacji dotyczących charakterystyki walorów przyrodniczo-leśnych nadleśnictwa, zagrożeń i planowanych działań w zakresie ochrony przyrody.

W *Programie* wykorzystano następujące źródła danych o środowisku przyrodniczym:

- wyniki inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zawarte w programach ochrony środowiska gmin, powiatów województw oraz w osobnych opracowaniach tematycznych;
- dane Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego przy Wojewodzie Opolskim z 2008 roku w zakresie lokalizacji siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty;
- wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk oraz gatunków flory i fauny Lasów Państwowych z 2007 roku;
- informacje i materiały sporządzane przez pracowników Nadleśnictwa Rudy Raciborskie;
- materiały od lokalnie działających ekspertów oraz dane zebrane w trakcie prac terenowych;
- dane pochodzące z publikacji naukowych;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach;

- dane monitoringu Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie gatunków roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych;
- dane na temat rozmieszczenia roślin zagrożonych i chronionych na terenie Opolszczyzny dr Arkadiusza Nowaka;
- dane z waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego wykonanej na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu;
- informacje zawarte na portalu Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody w Polsce;
- informacje zawarte na portalu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zakresie obszarów Natura 2000.

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody dla nadleśnictwa sporządzany jest w celu:

- Poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym);
- Zinwentaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych nadleśnictwa;
- Ukazania zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju;
- Ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych;
- Wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony;
- Sprawowania ochrony przyrody poprzez doskonalenie gospodarki leśnej i pełne wykorzystanie prac glebowo-siedliskowych;
- Preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego;
- Uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- Umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego;
- Ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- Opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego;
- Zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, z podaniem materiałów źródłowych w jednym opracowaniu.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Rudy Raciborskie położone jest pomiędzy 18°12'31" a 18°19'9" długości geograficznej wschodniej i pomiędzy 50°8'15" a 50°11'35" szerokości geograficznej północnej. Jest ono jednym z 38 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Składa się z jednego obrębu leśnego Rudy, podzielonego na 12 leśnictw. Łączna powierzchnia gruntów w zarządzie nadleśnictwa wynosi 17874,87 ha Siedziba nadleśnictwa mieści się w Rudach przy ul. Rogera 1.

Tabela 1. Szczegółowy podział Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na jednostki podrzędne

Nr	Leśnictwo	Oddziały	Pow. [ha]
Obręb: Rudy			
1	Kotłarnia	1-4, 6-10, 12-19, 21-28, 30-62, 314	1657,56
2	Borowiec	71-81, 91-102, 111-123, 131-144, 148-154	1631,33
3	Bargłówka	63-70, 82-90, 103-110, 124-130, 145-147, 184-191, 194-196, 205-206	1460,16
4	Krasiejów	155-183, 229-235, 448-448, 452-453, 467-468, 480-481, 492-493, 504-505, 514-515	1270,08
5	Stanica	192-193, 197-204, 207-223, 249-253, 272-274	1207,32
6	Rudy	224-228, 236-247, 254-266, 275-285	1195,58
7	Lubieszów	5, 11, 20, 29, 301-305, 307-313, 318-319, 323-360, 362-382	2031,30
8	Solarnia	383-440, 440A, 441-447	1826,69
9	Nędza	449-451, 454-466, 469-479, 482-491, 494-503, 506-513, 516-521, 561-564, 564A, 565-572	2222,21
10	Szymocice	248-248, 267-271, 522-560, 560A	1409,78
11	Ponięccice	585-618, 618A, 619-620, 620A, 632-633, 633A, 634-638	1052,23
12	Baborów	573-584, 621-631, 639-653	910,63
Razem nadleśnictwo:			17874,87

* bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,119 ha

Nadleśnictwo Rudy Raciborskie graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych:

- od północy z Nadleśnictwem Kędzierzyn i Nadleśnictwem Rudziniec (RDLP Katowice);
- od zachodu z Nadleśnictwem Prudnik (RDLP Katowice);
- od wschodu z Nadleśnictwem Rybnik (RDLP Katowice).

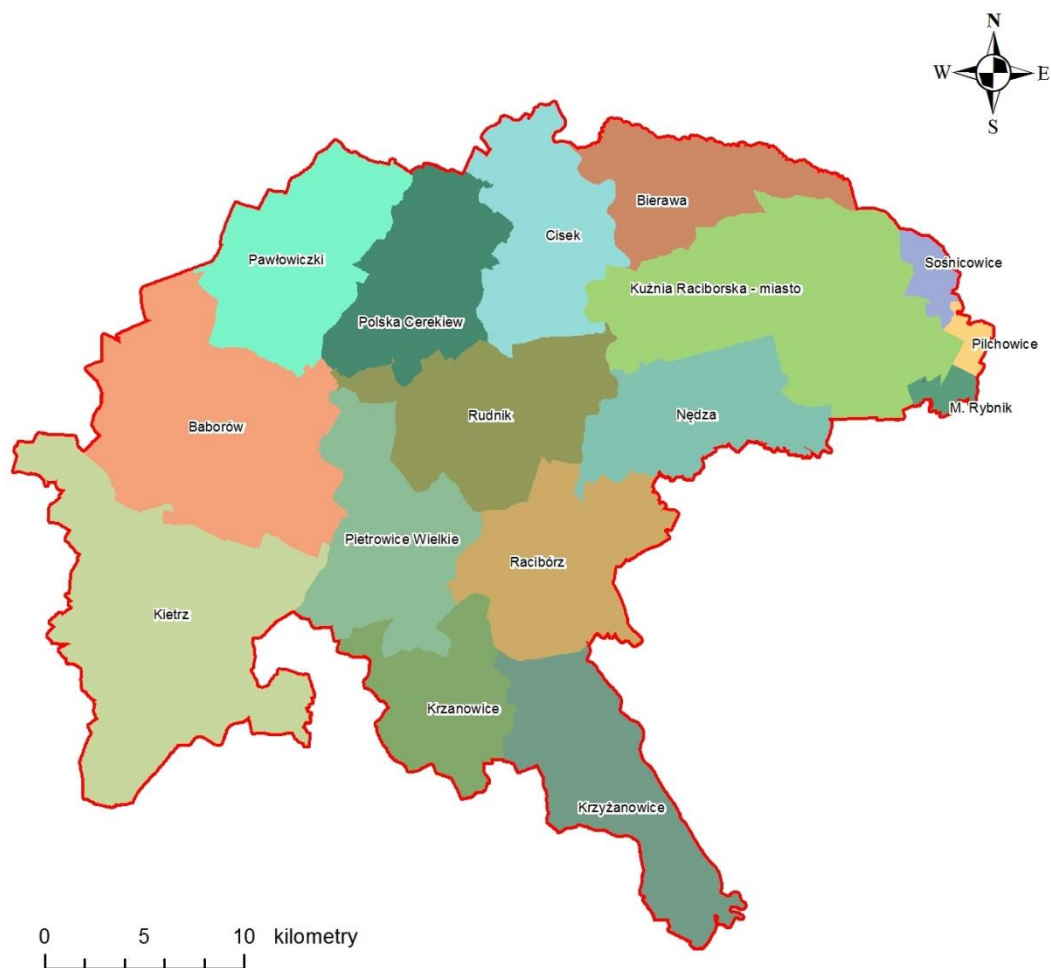
Od południa obszar nadleśnictwa przylega bezpośrednio do granicy państwowej z Republiką Czeską.

III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej Nadleśnictwo Rudy Raciborskie położone jest na granicy dwóch województw: śląskiego zajmującego południowo-wschodnią część nadleśnictwa oraz opolskiego zajmującego część północno-zachodnią. Zasięg terytorialny obejmuje tereny następujących jednostek administracyjnych:

Rycina. 1. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie na tle podziału administracyjnego kraju.

Województwo opolskie:

powiat kędzierzyński – kozielski:

gmina: Bierawa

Cisek

Polska Cerekiew

Pawłowiczki

powiat głubczycki:

gmina: Baborów

Kietrz

Województwo śląskie:

powiat raciborski:

gmina: Kuźnia Raciborska

Nędza

Rudnik

Racibórz – miasto

Pietrowice Wielkie

Krzanowice

Krzyżanowice

powiat gliwicki:

gmina: Sośnicowice

Pilchowice

miasto Rybnik

III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA

Pod względem podziału fizycznogeograficznego lasy Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, położone są w następujących jednostkach fizycznogeograficznych Polski (Kondracki 2011):

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Środkowa

Strefa: Lasów Mieszanych

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Niziny Środkowopolskie (318)

Makroregion: Nizina Śląska (318.5)

Mezoregion: Płaskowyż Głubczycki (318.58)

Mezoregion: Kotlina Raciborska (318.59)

Prowincja: Wyżyny Polskie (34)

Podprowincja: Wyżyna Śląsko-Krakowska (341)

Makroregion: Wyżyna Śląska (341.1)

Mezoregion: Płaskowyż Rybnicki (341.15)

Prowincja: Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym (51)

Podprowincja: Podkarpacie Północne (512)

Makroregion: Kotlina Ostrawska (512.1)

Tabela 2. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obręb leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Rudy	Niz Środkowoeuropejski	Nizina Śląska	Płaskowyż Głubczycki	573-618, 618A, 619-620, 620A, 621-632, 636-653
			Kotlina Raciborska	1-56, 59-62, 68-81, 89-102, 108-123, 128-183, 188-191, 195-196, 203-206, 211-213, 223-248, 254-271, 275-285, 301-305, 307-314, 318-319, 323-360, 362-440, 440A, 441 -560, 560A, 561-564, 564A, 565-572, 633, 633A, 634-635
	Wyżyny Polskie	Wyżyna Śląska	Płaskowyż Rybnicki	57-58, 63-67, 82-88, 103-107, 124-127, 184-187, 192-194, 197-202, 207-210, 214-222, 249-253, 272-274
	Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym	Kotlina Ostrawska	-	-

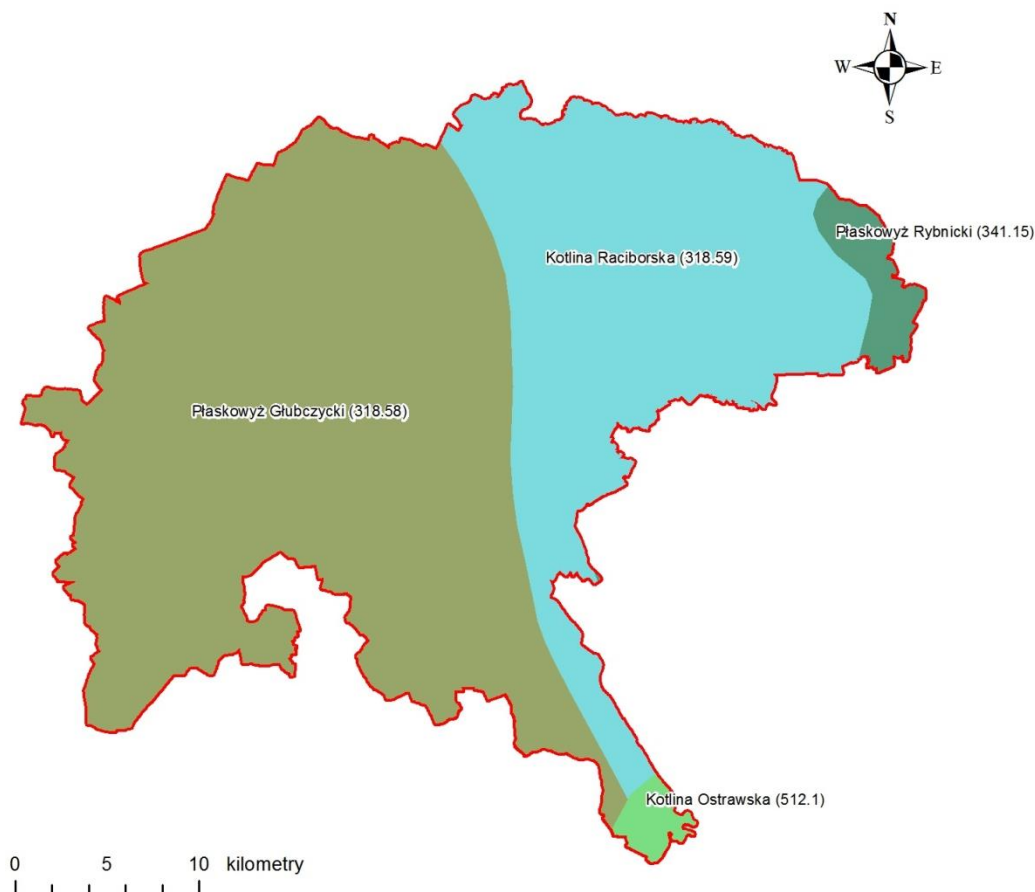
Mezoregion Płaskowyż Głubczycki jest wysoko wzniesioną równiną lessową (235-260 m n.p.m.) i obejmuje około 1700 km². Jest to region rolniczy o urodzajnych glebach czarnoziemnych z nielicznymi płatami lasu (Kondracki 2011). Mezoregion obejmuje znaczną, zachodnią część nadleśnictwa z miastami: Kietrz, Baborów, Krzanowice oraz częściowo Racibórz.

Mezoregion Kotlina Raciborska położony jest wzdłuż biegu Odry i jest najdalej na południe wysuniętą częścią Niziny Śląskiej, o typie krajobrazowym wyżyny lessowej. Dno kotliny leży poniżej 200 m n.p.m., ma około 1200 km² powierzchni i wypełnione jest piaskami oraz żwirami (Kondracki 2011). Nad Odrą rozwinęły się duże ośrodki przemysłowe, tj. Kędzierzyn-Koźle na północy i Racibórz na południu. W granicach nadleśnictwa mezoregion obejmuje dolinę Odry i Lasy Raciborskie.

Mezoregion Płaskowyż Rybnicki położony jest w południowej Polsce i stanowi południowo-zachodnią część Wyżyny Śląskiej. Obszar wznosi się do ok. 310 m n.p.m. (w Pszowie). Powierzchnia płaskowyżu wynosi 850 km². Zewnętrznyimi utworami są gliny, żwiry i piaski czwartorzędowe o niskiej przydatności. Na Płaskowyżu Rybnickim rozwinął się Rybnicki Okręg Węglowy. Obszar jest gęsto zaludniony, a główne miasta to: Jastrzębie-Zdrój, Rybnik, Wodzisław Śląski, Żory. Płaskowyż Rybnicki zajmuje niewielką wschodnią część terenu nadleśnictwa, która porośnięta jest Lasami Raciborskimi.

Makroregion Kotlina Ostrawska jest obniżeniem u spływu Odry, Ostrawicy i Olzy wypełnionym osadami morza górniooceńskiego, które przykrywają gliny i żwiry czwartorzędowe. Kotlina Ostrawska jest silnie zurbanizowana i uprzemysłowiona, zwłaszcza po stronie czeskiej. Cały mezoregion zajmuje 600 km², ale w przeważającej części znajduje się w granicach Republiki Czeskiej (Kondracki 2011). Do Polski należy jej skraj północny

i wschodni o powierzchni około 130 km². W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa makroregion zajmuje jedynie około 11 km² w najdalej na południe wysuniętym krańcu, gdzie płyną rzeki Bełk oraz Lipna.

Rycina. 2. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z *Regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski 2010* (Zielony i Kliczkowska, 2012) lasy Nadleśnictwa Rudy Raciborskie położone są w zasięgu Krainy Śląskiej (V) w granicach czterech mezoregionów:

Kraina: Śląska (V)

Mezoregion: Płaskowyżu Głubczyckiego (V.15)

Mezoregion: Pradoliny Wrocławskiej (V.16)

Mezoregion: Lasów Raciborskich (V.22)

Mezoregion: Rybnicki (V.23)

Tabela 3. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obręb leśny	Kraina	Mezoregion	Oddział
Rudy	Śląska	Płaskowyżu Głubczyckiego	573-618, 618A, 619-620, 620A, 621-632, 636-653
		Pradoliny Wrocławskiej	304, 313, 561-564, 564A, 565-572, 633, 633A, 634-635
		Lasów Raciborskich	1-285, 301-303, 305, 307-312, 314, 318-319, 323-360, 362-440, 440A, 441-554
		Rybnicki	555-560, 560A

III.2.4. REGIONALIZACJA GEOBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leży w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

B Dział Brandenbursko - Wielkopolski

B.5. Kraina Dolnośląska

B.5.4. Okręg Płaskowyżu Głubczyckiego

B.5.4.b. Prudnicko - Głogówecki

B.5.4.c. Dobrosławicki

B.5.4.d. Głubczycko - Raciborski

B.5.4.e. Doliny Odry „Ujście Olzy – Krapkowice (29-125 km)”

B.5.4.f. Dolin Górnej Odry i Olzy

C Dział Wyżyn Południowopolskich

C.3. Kraina Górnośląska

C.3.2. Okręg Rybnicko - Kędzierzyński

C.3.2.b. Kędzierzyński

C.3.2.c. Rybnicki

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
1	Baborów	302,17	6,4	35,8	344,37
2	Bierawa	1863,55	98,47	293,26	2255,28
3	Cisek	14,74	-	-	14,74
4	Kietrz	281,80	0,69	3,44	285,93
5	Krzanowice - obszar wiejski	7,61	1,61	-	9,22
6	Krzyżanowice	174,92	2,80	8,46	186,18
7	Kuźnia Raciborska	8933,16	390,94	116,52	9440,62
8	M. Rybnik	420,02	9,04	3,46	432,52
9	Nędza	2487,61	85,08	269,09	2841,78
10	Pawłowiczki	223,51	1,77	0,93	226,21
11	Pietrowice Wielkie	173,28	1,91	0,62	175,81
12	Pilchowice	332,13	7,30	15,96	355,39
13	Polska Cerekiew	246,19	1,81	7,29	255,29
14	Racibórz - miasto	40,87	1,57	81,74	124,18
15	Rudnik	449,17	6,03	9,91	465,11
16	Sośnicowice	440,43	11,73	10,08	462,24

* bez gruntów stanowiących współwłasność skarbu państwa i osób fizycznych: 0,119 ha

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Wielkość kompleksu	Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	
	Ilość kompleksów/powierzchnia [ha]	
<1.00	30	16,12
1.01-5.00	47	109,69
5.01-20.00	35	394,41
20.01-100.00	19	943,51
100.01-200.00	5	724,90
200.01-500.00	0	0,00
500.01-2000.00	1	521,29
>2000.00	1	15064,74

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 6. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
„Rozumice”	rezerwat przyrody	80	355	7	100,0	0,0
„Łęczczok”	rezerwat przyrody	131	529	5	99,2	0,8
„Góra Gipsowa”	rezerwat przyrody	-	-	-	-	-
	lasu ochronne	54	214	7	36,6	63,4
ogółem obręb / nadleśnictwo		55	218	7	37,6	62,4

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

Tabela 7. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

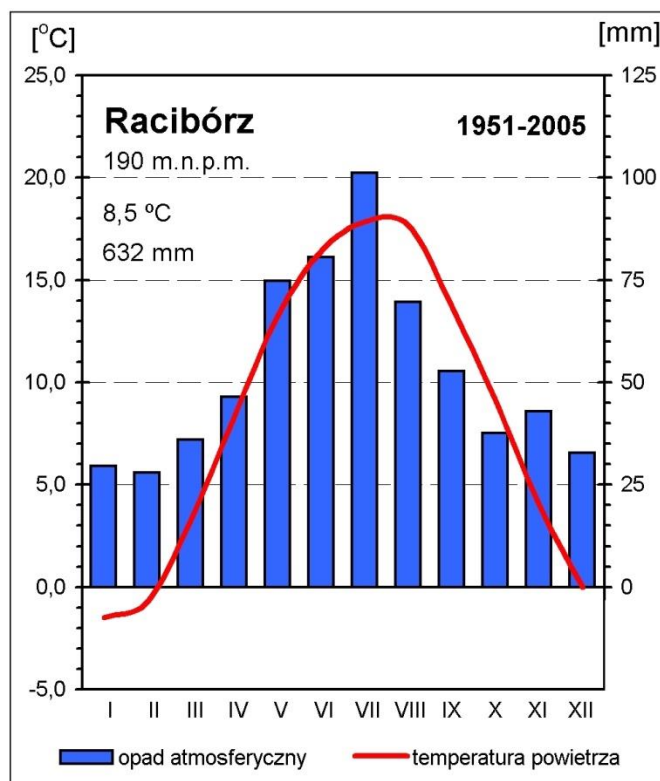
Jednostka	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Bieżący przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział powierzchniowy siedlisk borowych (%)	Udział powierzchniowy gatunków iglastych (%)
Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	55	218	7	63,7	62,7
RDLP Katowice*	60	246	Brak danych	Brak danych	75,5
Lasy Państwowe*	62	264	9,21	50,8	76,5

*Wyniki aktualizacji stanu powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2014 r.

III.7. KLIMAT

Charakterystykę klimatyczną oparto o wielkości wieloletnich pomiarów meteorologicznych w stacji Racibórz ($\gamma=50^{\circ}05' N$, $\lambda=18^{\circ}13' E$, $H=190$ m n.p.m.), znajdującej się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Przedstawione średnie wartości temperatury powietrza i sumy opadu atmosferycznego obejmujące okres 1951-2005 zostały zestawione w oparciu o globalną, historyczną bazę danych meteorologicznych (GHCN) oraz

o globalną bazę danych wielkości dobowych (GLOBALSOD)¹. Z powodu luk i przerw w istniejącej serii danych, brakujące wartości średniej miesięcznej temperatury powietrza oraz sumy opadu atmosferycznego estymowano w oparciu o dane pochodzące ze stacji Opole. Do tego celu użyto metod uzupełniania luk i badania jednorodności ciągów danych klimatologicznych zgodnych z przyjętymi w tym zakresie standardami.

Rycina. 3. Diagram klimatyczny dla stacji Racibórz (1951-2005)

Zróznicowanie rzeźby terenu Nadleśnictwa Rudy Raciborskie nie wpływa znacząco na klimat, który kształtowany jest głównie przez czynniki cyrkulacyjne. Czynniki geograficzne uwidaczniają się głównie w kształtowaniu pogody w specyficznych warunkach synoptycznych, choć wpływają oczywiście w bezpośredni sposób na wzrost rocznej sumy opadu atmosferycznego i spadek średniej rocznej temperatury powietrza wraz z wysokością. Klimat regionu kształtowany jest przez stałe (Niż Islandzki i Wyż Azorski) oraz sezonowe (Wyż Azjatycki zimą i Niż Południowoazjatycki latem) ośrodki baryczne. Dominującymi masami powietrza w tym regionie są wilgotne masy polarno-morskie (46%) i wykazujące

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Niekomercyjny dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nielimitowany.

większą suchość masy polarno-kontynentalne (38%). Sytuacje z napływem chłodnych mas arktycznych stanowią tylko 10% dni w roku. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie.

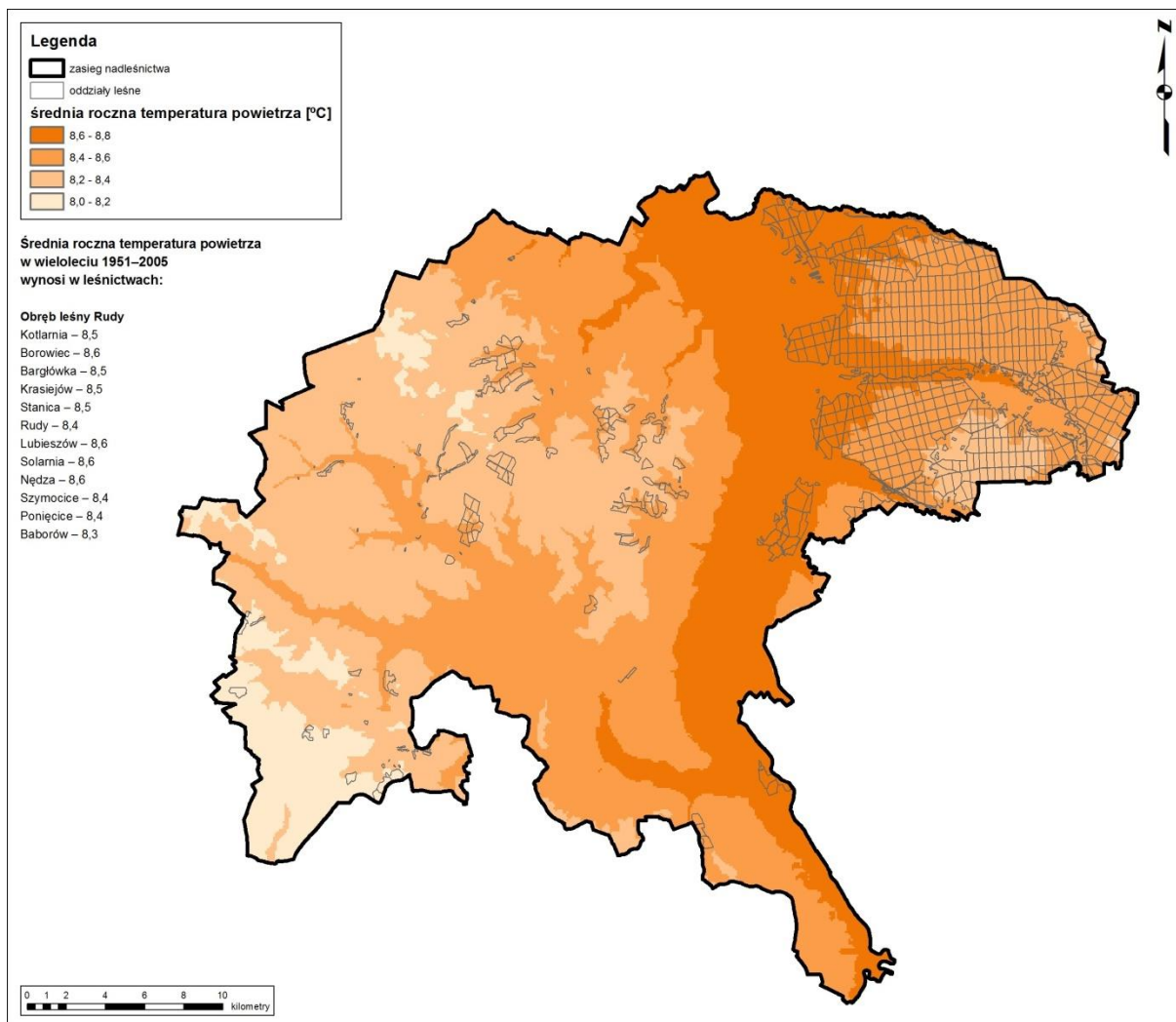
Tabela 8. Wieloletnie średnie miesięczne wartości temperatury powietrza w Raciborzu (1951-2005)

Racibórz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960*	-1,9	-2,4	2,1	7,5	12,7	16,7	18,1	17,4	13,3	8,7	3,9	1,1	8,1
1961-1970*	-3,5	-1,5	2,1	8,9	12,6	16,8	17,4	16,8	13,9	9,3	4,4	-2,1	7,9
1971-1980*	-1,4	0,2	3,9	7,3	12,9	15,9	16,9	17,0	13,0	8,0	3,9	0,8	8,2
1981-1990*	-0,1	-0,4	4,5	8,9	14,1	15,9	17,8	18,0	14,2	10,2	4,0	1,0	9,0
1991-2000*	-0,7	0,4	3,9	9,0	13,4	16,7	18,5	18,4	14,1	9,1	3,5	-0,2	8,9
1996-2005	-1,7	0,1	3,3	9,0	14,4	16,8	18,4	18,5	13,8	9,5	4,1	-0,8	8,8
1951-2005*	-1,5	-0,7	3,3	8,4	13,3	16,4	17,9	17,7	13,7	9,1	4,0	0,0	8,5

* wartości estymowane przy użyciu danych ze stacji Opole

Na obszarze nadleśnictwa przeważa cyrkulacja zachodnia, jednak notuje się tutaj większy udział wiatru z sektora południowego, będący bezpośrednim efektem Bramy Morawskiej. Obecność szerokiej „przerwy” w masywie górskim ogranicza intensywność zjawisk fenowych w tym rejonie oraz ma bezpośredni wpływ na równomierny rozkład opadu atmosferycznego. Nie notuje się przy tym efektu cienia opadowego, charakterystycznego dla obszarów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie gór.

Średnia wieloletnia temperatura powietrza w Raciborzu (1951-2005) wynosi 8,5°C i jest o 0,2°C niższa niż w stacji Opole. Jest to wielkość charakterystyczna dla najniższej położonych fragmentów nadleśnictwa w jego wschodniej części oraz rozległych obszarów w dolinie Odry. Wraz ze zwiększającą się wysokością nad poziomem morza w kierunku południowo-zachodnim można obserwować obniżanie się średniej rocznej temperatury powietrza. Efektem tego są niewielkie obserwowane różnice w przestrzennym rozkładzie średniej rocznej temperatury powietrza. Najcieplejszymi miesiącami w roku są miesiące letnie lipiec i sierpień (17,9 °C i 17,7°C). Zimy na tym obszarze można zaliczyć do łagodnych. Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń, którego średnia wieloletnia temperatura wynosi -1,5°C.

Rycina. 4. Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (1951-2005)

Wpływ odległości od bariery orograficznej, podobnie jak w przebiegu średniej wieloletniej miesięcznej temperatury powietrza, nie zaznacza się w przebiegu wielkości sum opadu atmosferycznego. Suma roczna opadu w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie wynosi ok. 630-650 mm, jednak zmienność wielkości rocznej sumy opadu z roku na rok może wynosić od 60 do nawet 135% wielkości przeciętnej. Najwyższe opady notuje się zazwyczaj w lipcu (101 mm), najniższe zaś w lutym (28 mm). Zimowemu spadkowi temperatury powietrza towarzyszy często opad atmosferyczny w postaci śniegu, który zalega na terenie nadleśnictwa przeciętnie od 50 do 70 dni. W tym czasie osiąga on średnią grubość od 5 do 15 cm.

Urozmaicona rzeźba terenu na obszarze Nadleśnictwa Rudy Raciborskie jest czynnikiem, który w szczególnych okolicznościach wpływa na zróżnicowanie przestrzennego rozkładu temperatury minimalnej. Podczas bezchmurnych i bezwietrznych nocy w dnach dolin rzecznych, mogą tworzyć się zastoiska chłodnego wilgotnego powietrza powodując

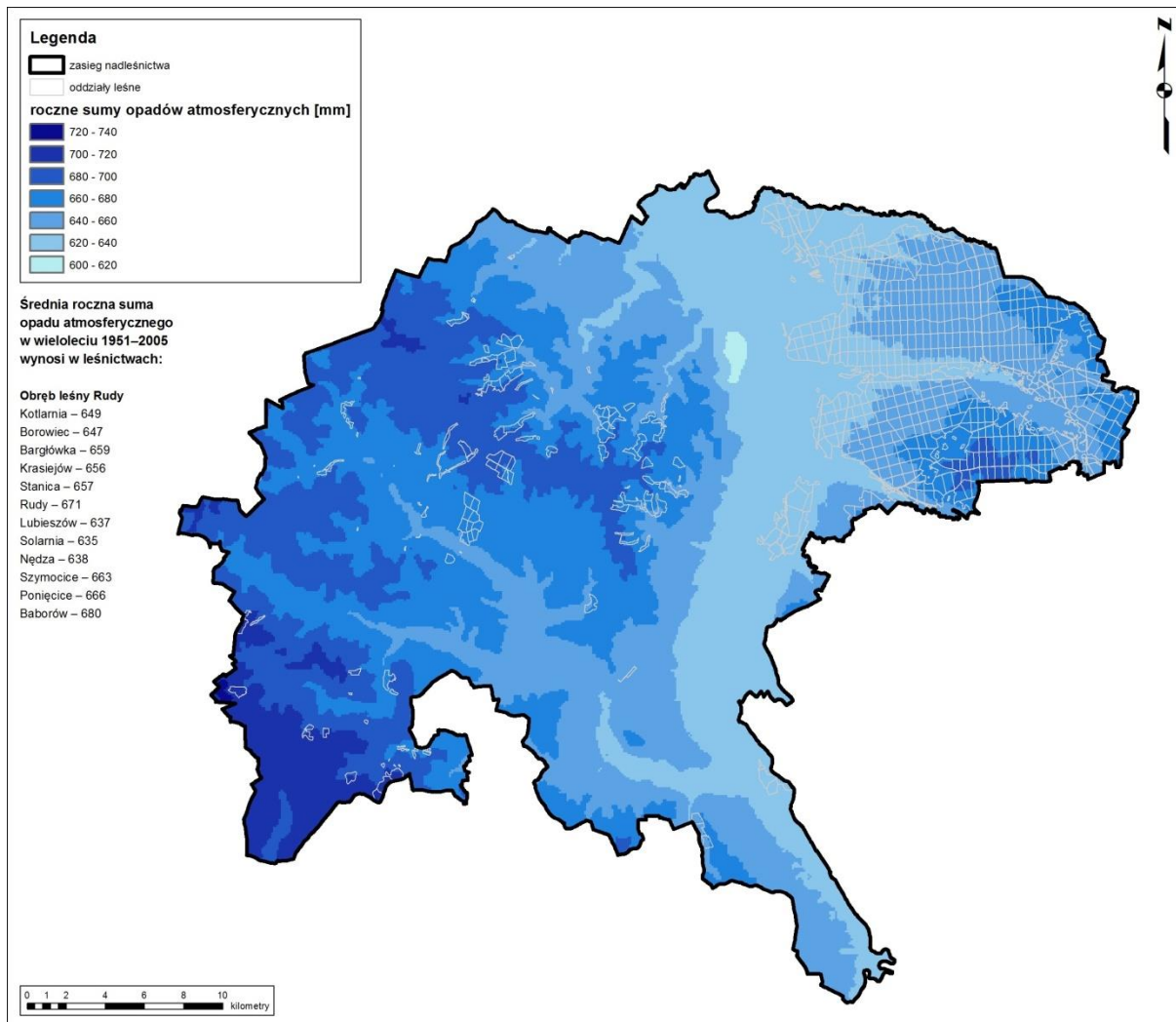
powstawanie mgieł. W okresach przejściowych oraz w chłodnej porze roku we względnie suchych obniżeniach terenu dochodzić może do powstawania inwersji termicznych oraz przymrozków.

Tabela 9. Wieloletnie średnie miesięczne wartości sum opadu atmosferycznego w Raciborzu (1951-2005)

Racibórz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
1951-1960*	32	25	33	49	64	74	114	53	48	32	34	31	589
1961-1970*	30	35	42	39	100	80	95	80	34	41	56	31	664
1971-1980*	34	30	32	60	72	85	109	69	65	49	44	33	680
1981-1990*	30	25	33	41	77	82	76	90	55	31	34	39	613
1991-2000*	20	25	41	48	62	81	104	58	65	39	48	27	618
1996-2005	26	28	40	40	66	85	131	56	59	41	45	29	647
1951-2005*	30	28	36	46	75	81	101	70	53	38	43	33	632

* wartości estymowane przy użyciu danych ze stacji Opole

Wykorzystując dane klimatyczne udostępnione bezpłatnie w Internecie przez Niemiecką Służbę Meteorologiczną (DWD) dla stacji meteorologicznej zlokalizowanej we Wrocławiu ($\gamma=51^{\circ}06' N$, $\lambda=16^{\circ}54' E$, $H=121$ m n.p.m.) można przeanalizować sytuację pogodową w regionie po roku 2000 i porównać ją do wielolecia 1961-1990. Ostatnie lata na tle poprzedniego okresu charakteryzują się wzrostem przeciętnej temperatury powietrza atmosferycznego we wszystkich miesiącach w ciągu roku o około $1^{\circ}C$, przy jednoczesnym spadku sumy rocznej opadów atmosferycznych o około 5%. Jest to oczywiście zbyt krótki okres, aby obserwowane różnice definiować jako trwałe zmiany klimatyczne, ale ostatnie 15 lat wyraźnie wskazuje na panujące obecnie w południowo-zachodniej Polsce tendencje pogodowe. Od 2000 roku w każdym kolejnym odnotowuje się wyższą od wieloletniej średnią roczną temperaturę powietrza. Najwyższe wielkości różnic odnotowano w latach 2014 ($2,8^{\circ}C$), 2000 ($2,1^{\circ}C$), 2007 i 2008 ($1,9^{\circ}C$). Jedynym wyjątkiem był rok 2014, kiedy średnia roczna była nieznacznie niższa od wieloletniej ($-0,2^{\circ}C$) na co bezpośrednio wpłynęły dwa bardzo chłodne miesiące styczeń i grudzień. Niepokojącym tendencjom w termice atmosfery towarzyszy zmniejszanie się sum opadów atmosferycznych dochodzące do niemal 200 mm, jak np. w 2003 roku kiedy suma opadu atmosferycznego we Wrocławiu wyniosła tylko 417 mm – przeciętnie zmniejszenie sumy rocznej opadu atmosferycznego wynosi około 30 mm. Oczywiście zmienność tego parametru z roku na rok jest dużo większa niż średniej rocznej temperatury powietrza, jednak w ciągu ostatnich 15 lat tylko w latach 2001, 2006, 2009, 2010 i 2013 odnotowano wyższą od przeciętnej sumę opadów atmosferycznych.

Rycina.5. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (1951-2005)

Bardzo negatywnie ocenić należy także zmniejszającą się liczbę dni z opadem oraz zastępowanie długich okresów deszczowych krótkotrwałymi opadami nawałnymi, a także coraz częstsze występowanie w zasadzie bezśnieżnych i dość ciepłych zim.

Pomimo względnie zróżnicowanej rzeźby terenu trudno przeprowadzić szczegółową bonitację warunków klimatycznych poszczególnych fragmentów Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Dlatego należy przyjąć, że warunki klimatyczne nadleśnictwa z uwagi na względnie wysokie sumy opadu atmosferycznego oraz dość korzystne warunki termiczne można zaliczyć do korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu.

III.8. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

W budowie geologicznej nadleśnictwa biorą udział utwory paleozoiku – dolnego karbonu, mezozoiku – triasu i kredy, kenozoiku – neogenu (miocenu, pliocenu) i czwartorzędu (plejstocenu i holocenu) (*źródło*: materiały kartograficzne Państwowego Instytutu Geologicznego). Głębokie podłoże stanowią utwory karbońskie. Są to piaskowce i zlepieńce szarogłazowe w dolnej części silnie zmetamorfizowane i zalegające na głębokości od 150 – 500 m. W intensywnie urzeźbioną powierzchnię karbonu osadzone zostały utwory triasu i kredy reprezentowane przez wapienie, dolomity i piaskowce oraz margle i wapienie margliste. Występują one lokalnie w formie szczątkowej.

Osady neogenu występują na całym obszarze nadleśnictwa i wyrównują różnice wysokościowe głębszego podłoża. Są to utwory pochodzenia morskiego i lądowego. Skały osadowe pochodzenia morskiego – tortonu reprezentowane są przez ily, ily margliste z przewarstwieniami piasków, gipsów, wapieni i margli. Seria skał osadowych tortonu występuje na głębokości ok. 130 m do 220 m, a jej miąższość wynosi 100 – 150 m. Powyżej osadów morskich środkowego miocenu (tortonu) występuje kompleks lądowych utworów sarmatu (górnego miocenu). Jest to gruba, występująca na głębokości 20 – 150 m p.p.t., ok. 100 metrowa seria niewarstwianych, plastycznych lub zwięzłych iłów z wkładkami iłów węglistych i węgla brunatnych. W serii tej występują warstwy piasków drobnoziarnistych i pylastych, rzadziej średnio- i gruboziarnistych. Najmłodsze osady neogenu (pliocenu), zwane serią Gozdnicy, to kompleks osadów grubo - plastycznych głównie różnoziarnistych żwirów i piasków przeławionych iłami i glinami kaolinowymi. Osady te tworzą rozległe pokrywy na wysoczyznach.

Utwory czwartorzędowe pokrywają całą powierzchnię obszaru nadleśnictwa i reprezentowane są przez osady plejstocenu i holocenu. W rozwoju czwartorzędu zaznaczyły się trzy okresy:

- pierwszy, najdłuższy, obejmuje okres od pliocenu po najstarsze zlodowacenie południowopolskie.
- drugi okres związany jest ze zlodowaceniem środkowopolskim.
- trzeci okres obejmuje zlodowacenie północnopolskie oraz holocen.

Zlodowacenie północnopolskie w niewielkim stopniu zaznaczyło się w rozwoju sedymentacji osadów czwartorzędowych; w tym okresie powstały pokrywy lessów oraz wydmy. Holocen na omawianym obszarze zaznaczył się głównie rozwojem sedymentacji w obrębie dolin rzecznych. Utwory najstarszego południowopolskiego zlodowacenia zostały przykryte przez osady zlodowacenia środkowopolskiego. Są to utwory reprezentowane przez piaski i żwiry wodnolodowcowe oraz gliny morenowe spotykane na wysoczyznach

(Płaskowyż Głubczycki i Rybnicki). Mają one zróżnicowaną, ale na ogół znaczną miąższość. Na obszarze Płaskowyżu Głubczyckiego wyróżniono dwa poziomy gliny morenowej z rozdzielającymi je piaszczystymi osadami interglacjalnymi. Natomiast na obszarze Płaskowyżu Rybnickiego występuje jeden poziom gliny morenowej, którą przykrywa seria piasków wodnolodowcowych. Utwory zaliczane do zlodowacenia północnopolskiego reprezentowane są przez warstwy glin lessopodobnych o miąższości kilku metrów, które pokrywają oba płaskowyże - Głubczycki i Rybnicki.

Dolina Odry kształtowała się w fazie recesji lądolodu stadiau maksymalnego zlodowacenia środkowopolskiego, wypełniona jest przez holocenijskie utwory czwartorzędowe reprezentowane przez mady, gliny pylaste, namuły i torfy. Procesy erozyjne w czasie recesji lądolodu spowodowały wcięcie rzeki do głębokości 100 m poniżej obecnego dna doliny. Wypełnienie doliny materiałem żwirowo - piaszczystym jest rezultatem kilku kolejnych cykli akumulacyjno-erozyjnych, które zaznaczyły się w czwartorzędzie. Ostatnim etapem rozwoju doliny Odry było powstanie systemu teras zalewowych i nadzalewowych wyróżniających się w morfologii terenu.

Krajobraz położony na północny – wschód od Odry to krajobraz nizin, peryglacjalny, równinny i falisty o różnicach wysokości z reguły nieprzekraczających 3 metrów. Główny kompleks leśny położony w tej części, ma więc charakter wybitnie nizinny. Lekkie sfałdowania terenu występują w środkowej i południowej części kompleksu. Okolice większych rzek Odry i Rudy stanowi krajobraz dolin, obniżeń i akumulacyjnych równin zalewowych. Niewielkie urozmaicenia w rzeźbie tworzą zagłębienia w formie meandrycznych starorzeczy, często wypełnionych wodą lub podmokłych.

Krajobraz nadleśnictwa położony na południowy - zachód od Odry jest lekko sfałdowany w typie krajobrazu wyżyn lessowych, ze wzniesieniami oraz sfałdowaniami. Cechą terenu jest rozczłonkowanie wysoczyzny przez szereg dolin w przewadze suchych, głęboko wciętych. Pagórki mają charakterystyczne dla obszarów lessowatych rozległe, płaskie, lekko zaokrąglone wierzchołki i łagodne zbocza o nachyleniach na ogół do 5%. Spadki załamują się wzdłuż dolinek rzecznych do ok. 15%. Teren wznosi się od 187 do 235 m n.p.m. Wysokości względne sięgają 70 m. Dodatkowym elementem morfologicznym podkreślającym intensywność urzeźbienia jest dolina Psiny (Cyny) – lewobrzeżnego dopływu Odry. Płaskowyż opada ku tej dolinie stromą krawędzią, a różnice wysokości sięgają 35 m. Również w kierunku doliny Odry Płaskowyż opada stromą krawędzią denudacyjną. Krawędź ta jest wyraźna w morfologii i dominuje nad nisko położonym starorzeczem Doliny Odry (*źródło*: materiały Państwowego Instytutu Geologicznego). Niewielkie kompleksy leśne w tej części nadleśnictwa znajdują się na terenie pagórkowatym i falistym; niejednokrotnie przecinanym jarami.

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w zlewni Bałtyku w dorzeczu Odry:

- I Odra
- II Odra do Nysy Kłodzkiej (I)
  - III Odra od Olzy do Kłodnicy (p)
    - IV Bierawka (p), Ruda (p), Odra od Łęgonia do Rudy (p), Odra od Rudy do Bierawki (p), Odra od Bierawki do Kłodnicy (p), Łęgoń, Odra od Psiny do Łęgonia (p), Psina *Cyna*, Odra od Olzy do Psiny (I).
  - III Odra od Kłodnicy do Małej Panwi (p)
    - IV Odra od Kłodnicy do Łąckiej Wody (p), Stradunia.
  - III Opawa *Opava* (I)
    - IV Opawa od granicy państwa w Wiechowicach do Morawicy (p), Opawa od Čižiny do Ostrej (I).
  - III Odra od Opawy do Olzy (p)
    - IV Bełk *Bečva*, Odra od granicy państwa w Chałupkach do Bełku (I), Odra od Strużki do granicy państwa w Chałupkach.

Obszar nadleśnictwa cechuje się występowaniem gęstej sieci rzek i cieków wodnych. Największą rzeką przepływającą przez obszar nadleśnictwa jest Odra. Lasy na wschód od Odry przecinają mniejsze rzeki, tj.: Bierawka, Ruda, Pogonica, Sumina i Łęgoń. Z kolei niewielkie kompleksy leśne na zachód od Odry położone są w dolinach Troi, Ostrej, Morawki, Psiny, Ciska i Olchy. Na terenie nadleśnictwa znajdują się również stawy i zbiorniki wodne. Do naturalnych zbiorników należą starorzecza położone głównie w dolinie Odry. Pozostałe to sztuczne obiekty, m.in. istniejące już od XIII wieku pocysterskie stawy: Ligotniak, Brzeziniak, Babiczak, Grabowiec, Tatusiak, Markowiak, Salm Duży i Salm Mały znajdujące się na terenie rezerwatu przyrody „Łęczczok”.

III.9.2. WODY PODZIEMNE

Obszar Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znajduje się w zasięgu występowania jednego głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 332 - Subniecka kędzierzyńsko-głubczycka. Warstwę wodonośną tworzą piaski zalegające w kompleksie ilastym neogenu. Zbiornik jest rozległy, a jego zawodnienie jest zróżnicowane w części centralnej i brzeżnej

(Żuk 1994). Głębokość ujęć wynosi ok. 80 – 120 m, a zasoby dyspozycyjne szacuje się na 130 tys. m³ na dobę (Kleczkowski 1990).

Zbiornik jest źródłem zaopatrzenia w wodę aglomeracji kędzierzyńsko – kozielskiej. Z zasobów rynny zaopatrywane są miasta Kędzierzyn – Koźle, Zdzeszowice i Krapkowice, a także Zakłady Azotowe „Kędzierzyn”, grupa zakładów zlokalizowanych w Blachowni oraz Zakład Koksowniczy „Zdzeszowice”. Zagrożeniem dla zbiornika są poważne zanieczyszczenia pierwszego poziomu wodonośnego występujące w rejonie zakładów przemysłowych (źródło: dane WIOŚ Opole 2009).

III.10. GLEBY

Nadleśnictwo Rudy Raciborskie posiada opracowanie glebowo-siedliskowe sporządzone przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Krakowie wg stanu na 01.01.2005 r. Zgodnie z *Klasyfikacją gleb leśnych Polski* (CILP 2000), w toku prac siedliskowych, na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wyróżniono następujące typy i podtypy gleb:

- 9. Czarne ziemie (CZ)
  - 9.1 Czarne ziemie murszaste (CZms)
  - 9.2 Czarne ziemie właściwe (CZw)
  - 9.3 Czarne ziemie wyługowane (CZwy)
- 10. Gleby brunatne (BR)
  - 10.1 Gleby brunatne właściwe (BRw)
  - 10.3 Gleby brunatne wyługowane (BRwy)
  - 10.4 Gleby brunatne kwaśne (BRk)
  - 10.5 Gleby brunatne bielcowe (BRb)
- 11. Gleby płowe (P)
  - 11. 1 Gleby płowe właściwe (Pw)
  - 11.2 Gleby płowe brunatne (Pbr)
  - 11.3 Gleby płowe bielcowe (Pb)
  - 11.4 Gleby płowe opadowoglejowe (Pog)
- 12. Gleby rdzawe (RD)
  - 12.1 Gleby rdzawe właściwe (RDw)
  - 12.2 Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
  - 12.3 Gleby rdzawe bielcowe (RDb)
- 14. Gleby bielcowe (B)
  - 14.1 Gleby bielcowe właściwe (Bw)
  - 14.3 Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)

- 14.4 Gleby glejo-bielicowe murszaste (Bgms)
- 14.6 Glejo-bielice właściwe (Blgw)
- 15. Gleby gruntowoglejowe (G)
  - 15.1 Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)
  - 15.2 Gleby gruntowoglejowe próchniczne (Gp)
  - 15.3 Gleby gruntowoglejowe z ruda darniową (Grd)
  - 15. 4 Gleby gruntowoglejowe torfowe (Gt)
  - 15.6 Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)
  - 15.7 Gleby gruntowoglejowe murszaste (Gms)
  - 15.8 Gleby gruntowoglejowe mułowe (Gmł)
- 16. Gleby opadowoglejowe (OG)
  - 16.1 Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)
  - 16.2 Gleby opadowoglejowe bielicowe (OGb)
  - 16.6 Gleby amfiglejowe (OGam)
- 17. Gleby mułowe (Mł)
  - 17.1 Gleby mułowe właściwe (Młw)
  - 17.2 Gleby torfowo-mułowe (Młt)
- 18. Gleby torfowe (T)
  - 18.2 Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)
- 19. Gleby murszowe (M)
  - 19.1 Gleby torfowo-murszowe (Mt)
  - 19.4 Gleby namurszowe (Mn)
- 20. Gleby murszowate (MR)
  - 20.1 Gleby mineralno-murszowe (MRm)
  - 20.2 Gleby murszowate właściwe (MRw)
  - 20.3 Gleby murszaste (MRms)
- 21. Mady rzeczne (MD)
  - 21.2 Mady rzeczne właściwe (MDw)
  - 21.4 Mady rzeczne brunatne (MDbr)
- 23. Gleby deluwialne (D)
  - 23.4 Gleby deluwialne brunatne (Dbr)
- 24. Gleby kulturoziemne (AK)
  - 24. 1 Rigosole (AKrs)
- 25. Gleby industro- i urbanoziemne (AU)
  - 25.1 Gleby industro- i urbanoziemne o niewykształconym profilu (AUi)

Łącznie na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wyróżniono 15 typów gleb, w tym 41 podtypów gleb zostało ujętych w podstawowych powierzchniach typologicznych. Największą powierzchnię zajmują gleby rdzawe (RD) - 6797,73 ha, co daje 41,5% powierzchni opracowania, w tym zdecydowanie dominuje podtyp gleb rdzawych bielcowych (RDb) na powierzchni 4695,27 ha - 28,6%. Duże powierzchnie zajmują również gleby bielcowe (B) - 5191,81 ha - 31,7% z największym udziałem podtypu gleb bielcowych właściwych (Bw) - 2895,35 ha – 17,7%. Spośród pozostałych typów gleb największy udział posiadają gleby brunatne (BR) i gleby opadowoglejowe (OG) zajmujące po ok. 6% powierzchni oraz gleby płowe (P) obejmujące 4,6% powierzchni. Szczegółowe dane dotyczące podtypów gleb w powiązaniu z utworami geologicznymi i wyróżnionymi typami siedliskowymi lasu zawarte są w *Operacie glebowo-siedliskowym*.

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) wprowadza następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród istniejących form ochrony przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa występują: 3 rezerваты przyrody – „Łęczczok”, „Rozumice” i „Góra Gipsowa”, 1 park krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, 1 obszar chronionego krajobrazu „Wronin-Maciowakrze”, 4 obszary Natura 2000 – trzy ostoje siedliskowe: OZW Stawy Łęczczok PLH240010, OZW Rozumicki Las PLH160018, OZW Las koło Tworkowa PLH240040 oraz 1 ostoja ptasia OSO Stawy Wielką i Las Tworkowski PLB240003, 16 pomników przyrody oraz szereg chronionych gatunków roślin, zwierząt oraz grzybów.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

Według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art.13 uoop). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zlokalizowane są obecnie trzy rezerваты przyrody: „Łęczczok”, „Rozumice” i „Góra Gipsowa”.

IV.1.1. REZERWATY PRZYRODY ISTNIEJĄCE

Rezerwat przyrody „Łęczczok” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 stycznia 1957 r. (M.P. z 1957 r. Nr 14, poz. 109) –

pierwotnie pod nazwą „Łęczczak”. Kolejnym aktem prawnym w sprawie rezerwatu było Obwieszczenie Wojewody Śląskiego z dnia 2 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2002 r., nr 1, poz. 1.). Aktualnie granicę rezerwatu, jego powierzchnię i nazwę porządkuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 16 października 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Łęczczok”. Zgodnie z nim rezerwat przyjmuje nazwę „Łęczczok” i obejmuje powierzchnię 477,38 ha, na terenie gminy Racibórz i gminy Nędza, w powiecie raciborskim, w województwie śląskim. W zasięgu nowych granic rezerwatu znajdują się następujące powierzchnie wydziałów leśnych: 561 b-l, 562 a-i, 563 a-f, 564 a-i, 564A a-h, 565 a-k, 566 a-o, 567 a-n, 568 a, 569 a-m, 570 a-m, 571 a-b, k, 561~a~g, 562~a~c, 563 ~a~f, 564 ~a~m, 565 ~a, 566 ~a~j, 567 ~a~b, 569 ~a~h, 570 ~a~b.

Fotografia. 1. Rezerwat przyrody „Łęczczok” – Staw Babiczak (z lewej) oraz Staw Salm Duży (z prawej) (fot. D. Rosiński, 2015)

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów przyrodniczych, krajobrazowych i naukowych kompleksu leśno-stawowego obejmującego zbiorowiska łąkowe i grądowe, olsy, stawy rybne typu karpiowego, świeże łąki użytkowane ekstensywnie oraz zabytkowe aleje i związane z nimi gatunki grzybów, roślin i zwierząt. Aktualnie rezerwat przyrody „Łęczczok” nie posiada otuliny. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach.

Dla rezerwatu sporządzono zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 23/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w sprawie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łęczczok” z dnia 10 czerwca 2014 r. na okres 5 lat od dnia jego podpisania (tj. od 10 czerwca 2014 r.). Zadania ochronne zawierają identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń, ich skutków oraz opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań (tabela

pt. *Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Łęczczok” wg załącznika nr 1 i nr 2 do Zarządzenia Nr 23/2014 r. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 czerwca 2014 r.*).

Rezerwat przyrody „Łęczczok” od wieków wykorzystywany był na potrzeby ekstensywnej gospodarki rybackiej, w wyniku której ukształtowały się specyficzne warunki determinujące niezwykle bogactwo gatunkowe oraz siedliskowe rezerwatu. Zaprzeszczenie eksploatacji rybackiej na stawach mogłoby spowodować powolne ich zarastanie i stopniowe wypływanie. Zaniknąć mogłyby siedliska wodno-błotne i związane z nimi siedliska ptaków i roślin. Kierując się potrzebą zapewnienia optymalnych warunków siedliskowych dla rozwoju kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* – jednego z przedmiotów ochrony rezerwatu - stawy są zarybiane karpem *Cyprinus carpio*, który żerując na dnie stawów powoduje resuspensję osadów dennych do toni wodnej, co ogranicza dostęp światła do głębszych jej warstw. W takich warunkach siedliskowych kotewka orzech wodny *Trapa natans* jest konkurencyjną rośliną w stosunku do innych gatunków roślin wodnych, w tym gatunków inwazyjnych. Biorąc powyższe pod uwagę, gospodarka rybacka na terenie rezerwatu jest konieczna dla zachowania populacji żyjących tu gatunków ptaków m.in. rybitwy rzecznej *Sterna hirundo* i mewy czarnogłowej *Larus melanocephalus* oraz gatunków roślin, głównie kotewki orzecha wodnego *Trapa natans* (źródło: uzasadnienie merytoryczne do Zarządzenia Nr 23/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łęczczok”).

W rezerwacie wyróżniamy dwie grupy zbiorowisk: leśne oraz nieleśne. Zespoły leśne są mniej liczne, jednak wykształcają się jako duże, zwarte płaty, zajmujące około 30% terenu. Zbiorowiska nieleśne są znacznie liczniejsze, ale większość z nich skupia się na niedużych powierzchniach. Największe powierzchnie spośród zespołów leśnych zajmują: grąd subkontynentalny *Tilio – Carpinetum* oraz łęg jesionowo - wiązowy *Fraxino – Ulmetum*. Fitocenozy nieleśne reprezentowane są przez zbiorowiska wodne, zbiorowiska strefy przybrzeżnej, zespoły szuwarowe, łąkowe i ziołoroślowe. Największe płaty tworzą m. in.:

- ziołorośla rdestu i uczepeu *Polygono-Bidentetum*,
- zespół kotewki orzecha wodnego *Trapetum natantis*,
- zespół lilii wodnych *Nupharo-Nymphaeetum*,
- szuwar trzcinowy *Phragmitetum australis*.

W rezerwacie występuje szereg cennych gatunków zwierząt. W strefie przybrzeżnej stawów łęgi odbywają m.in. bąk *Botaurus stellaris*, hełmiatka *Netta rufina*, kropiatka *Porzana porzana* i zielonka *Porzana parva*.

Tabela 10. Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Łęczzok” wg załącznika nr 1 do Zarządzenia Nr 23/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 czerwca 2014 r.

Lp.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Ocena zagrożeń	Sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych i ich skutków
1	Ograniczenie różnorodności siedliskowej i gatunkowej. Zmiany warunków funkcjonowania siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków wodno-błotnych w następstwie wypłymania stawów: 1) obniżenia lustra wody w stawach w wyniku złego ich stanu technicznego: przerwania grobli, niedrożności doprowadzalników; 2) zmniejszania się powierzchni lustra wody w wyniku zarastania stawów.	Istotne	1) remont, utrzymanie i bieżąca konserwacja istniejących budowli i urządzeń hydrotechnicznych; 2) prowadzenie ekstensywnej gospodarki rybackiej.
2	Degradacja zespołów łąkowych w wyniku sukcesji.	Średnio istotne	Wykaszenie łąk.
3	Ograniczenie możliwości turystycznego i dydaktycznego wykorzystania rezerwatu. Presja niekontrolowanego ruchu turystycznego na przyrodężywioną.	Istotne	Bieżące utrzymanie drożności i bezpieczeństwa miejsc wyznaczonych do ruchu turystycznego: 1) usuwanie złomów, wywrotów oraz suchych konarów i gałęzi zwisających nad trasami zwiedzania rezerwatu, 2) wyrównanie i utwardzenie tras ruchu tłuczniem kamiennym, 3) konserwacja platform widokowych do obserwacji ptaków.
4	Pogorszenie warunków utrzymania właściwego stanu ochrony populacji ptaków związane z ograniczeniem różnorodności ich siedlisk.	Średnio istotne	1) usuwanie roślinności wysokiej porastającej wyspy, 2) montaż platform lęgowych.

Tabela 11. Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań na terenie rezerwatu przyrody „Łęczzok” wg załącznika nr 2 do Zarządzenia Nr 23/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 10 czerwca 2014 r.

Lp.	Opis sposobów ochrony czynnej – rodzaj zadania ochronnego	Lokalizacja zadania ochronnego – Nadleśnictwo Rudy Raciborskie [oddz./pododdz.]*	Rozmiar zadania ochronnego
Aleje, drogi i obiekty infrastruktury turystycznej			
1	Bieżące utrzymanie drożności i bezpieczeństwa miejsc wyznaczonych do ruchu turystycznego: 1) usuwanie złomów, wywrotów oraz suchych konarów i gałęzi zwisających nad trasami zwiedzania rezerwatu, 2) wyrównanie i utwardzenie (tłuczniem kamiennym) tras ruchu.	Grobla działowa stawów Salm Duży i Babczak Północny, Aleja Husarii Polskiej	W zależności od potrzeb.
2	Bieżąca konserwacja platform widokowych do obserwacji ptaków.	570 i, 568 a	W zależności od potrzeb.

Lp.	Opis sposobów ochrony czynnej – rodzaj zadania ochronnego	Lokalizacja zadania ochronnego – Nadleśnictwo Rudy Raciborskie [oddz./pododdz.]*	Rozmiar zadania ochronnego
Zbiorowiska leśne i łąkowe			
3	Wykaszenie łąki, co dwa lata, biomasę należy usunąć poza rezerwat	563 d	0,4 ha
4	Wykaszenie łąki w pasy szer. 5-10 m, każdy pas, co drugi rok, biomasę należy usunąć poza rezerwat.	563 c, f	2,66 ha
5	Wykaszenie łąki w pasy szer. 10 m każdy pas, co drugi rok, biomasę należy usunąć poza rezerwat	565 a, b	3,1 ha
Zbiorowiska wodne i stawowe			
6	<p>Prowadzenie ekstensywnej gospodarki rybackiej na stawie Salm Mały, Salm Duży, Tatusiak, Grabowiec Duży, Grabowiec Mały, Babiczak Północny i Babiczak Południowy, Brzeźniak:</p> <p>a) stawy rybne towarowe: - obsada stawów kroczeniem karpia, - obsada ciężkim narybkiem (około 100 g/szt.);</p> <p>b) stawy rybne odrostowe – obsady wylęgiem podchowanim bądź narybkiem (materiał zarybieniowy dla stawów handlowych);</p> <p>c) utrzymanie stałego poziomu wody oraz stałej powierzchni lustra wody w stawach w okresach wegetacyjnych (15 IV – 15 IX),</p> <p>Chów ryb w oparciu o naturalną bazę pokarmową stawów, dokarmianie ziarnami zbóż.</p>	562 h, 568 a, 569 b, 569c, 569 g, 570 a, 570 k, 571 a	<p>Stawy handlowe będą zarybiane w ilościach do 1000 szt./ha. Roczny przyrost poniżej 1500 kg/ha powierzchni ewidencyjnej dla stawów. Powierzchnia lustra wody: 562 h – 4 ha 568 a – 60 ha 569 b – 0,5 ha 569 c – 3 ha 569 g – 2 ha 570 a – 36 ha 570 k – 37 ha 571 a – 18 ha</p>
7	<p>1) bieżąca konserwacja i utrzymanie istniejących budowli i urządzeń hydrotechnicznych,</p> <p>2) wyrównanie, utwardzenie (tłuczniem kamiennym) i bieżące utrzymanie dróg wykorzystywanych do prowadzenia gospodarki rybackiej.</p>	<p>1) - naprawa mniczów, - uszczelnianie grobli, - czyszczenie dna stawów w tym rowów dennych (za wyjątkiem obszaru występowania kotewki orzecha wodnego oraz płatów szuwarowisk), - wykaszanie nie mniej niż 1/3 powierzchni koron grobli bez użycia sprzętu mechanicznego, - odmulanie i udrażnianie doprowadzalników i odprowadzalników wody, 2) w zależności od potrzeb.</p>	Cały teren rezerwatu.
8	Usuwanie roślinności wysokiej porastającej wyspy małe (o powierzchni ok. 0,5a), na stawach Salm Duży i Babiczak Północny..	568 a, 570 a	W zależności od potrzeb.
9	Montaż platform łęgowych dla rybitwy czarnej.	562 h, 568 a, 570 a	W zależności od potrzeb.

* zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na lata 01.01.2016 – 31.12.2025.

Rezerwat przyrody „Rozumice” został powołany Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego Nr P/5/2000 z dnia 10 stycznia 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Op. z 2000 r. Nr 6, poz. 27). Następnym dokumentem dotyczącym rezerwatu było Rozporządzenie Wojewody Opolskiego Nr 0151/P/16/08 z dnia 4 marca 2008 w sprawie rezerwatu przyrody „Rozumice” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2008 r. Nr 23, poz. 736). W wyniku błędnego podania powierzchni w rozporządzeniu wydane zostało obecnie obowiązujące Zarządzenie Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Rozumice” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2011 r. Nr 91, poz. 1179).

Rezerwat przyrody „Rozumice” obejmuje obszar lasu o powierzchni **93,10 ha**. Znajduje się w leśnictwie Baborów i obejmuje wydzielienia leśne: 647a (34,92 ha), 648a (34,63 ha), 648~a (0,15 ha – droga), 649a (23,25 ha), 649~a (0,15 ha – droga), oznaczone w ewidencji gruntów obrębu Rozumice, jako część działki nr 347 oraz działki nr 348 i nr 349 (gmina Kietrz, powiat głubczycki, województwo opolskie). Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Aktualnie rezerwat przyrody „Rozumice” nie posiada otuliny. Celem jego ochrony jest zachowanie zbiorowisk leśnych o cechach naturalnych, z licznymi gatunkami chronionymi i rzadkimi. Cały obszar rezerwatu znajduje się w zasięgu granic ostoi Natura 2000 OZW Rozumicki Las PLH160018.

Teren rezerwatu przyrody „Rozumice” należy do najcenniejszych pod względem geomorfologicznym rezerwatów Opolszczyzny. Największą wartością odznaczają się głębokie rozcięcia wąwozowe i wysoczyzny. Miejscami wyraźne są ślady czynnych procesów ich tworzenia, w większości są to jednak formy ustabilizowane. Najważniejszymi procesami geomorfologicznymi występującymi na terenie rezerwatu jest erozja wodna wąwozowa. Na skutek tego procesu postępuje powolne rozcinanie wysoczyzny w obniżeniach dolinnych. Większość występujących obniżeń jest aktywna jedynie w okresie bardzo intensywnych opadów. Zróżnicowana i bogata roślinność hamuje rozwój erozji. Głównym zespołem roślinnym występującym na terenie rezerwatu jest grąd subkontynentalny *Tilio cordatae - Carpinetum betuli*, w mniejszych płatach występują także zespoły: podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae - Fraxinetum*, łągu jesionowo-wiązowego *Ficario - Ulmetum minoris*, podgórskiej dąbrowy acydofilnej *Luzulo luzuloidis - Quercetum petraeae* oraz podgórskiej wilgotnej dąbrowy acydofilnej *Molinio arundinaceae - Quercetum roboris*. Obszar rezerwatu jest wyjątkowo cenną ostoją florystyczną. Ponad 200 taksonów roślin naczyniowych stawia rezerwat przyrody „Rozumice” na czele listy opolskich rezerwatów pod względem bogactwa gatunkowego. Spośród występujących tu gatunków uznanych za rzadkie i zagrożone występują tu m.in.: lilia złotogłów *Lilium martagon*, listera jajowata *Listera ovata*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, kruszczyk siny *Epipactis purpurata*, kruszczyk połabski *Epipactis albensis*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, czosnek niedźwiedzi

Allium ursinum. Szczególne znaczenie ma znajdujące się tu reliktywne stanowisko turzycy zgrzeblowatej *Carex strigosa* oraz jedno z większych w kraju skupień bardzo rzadkiej i chronionej cieszynianki wiosennej *Hacquetia epipactis*. Osobliwości florystyczne rezerwatu stanowią swoisty i typowy element zbiorowisk roślinnych rezerwatu tak łąkowych, jak i łągowych. Wszystkie gatunki mają stabilne populacje i nie grozi im w najbliższych latach zaniknięcie. Zauważono jedynie niewielką tendencję spadkową liczebności najważniejszego taksonu rezerwatu, tj. cieszynianki wiosennej *Hacquetia epipactis* oraz poszerzanie się zasięgu występowania inwazyjnego niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* oraz ekspansywnej turzycy drzączkowej *Carex x brizoides*. Skład florystyczny wszystkich warstw roślinności ma charakter naturalny.

Na terenie rezerwatu zaobserwowano chronione gatunki zwierząt, m.in.: ropuchę szarą *Bufo bufo*, żabę trawną *Rana temporaria*, jaszczurkę żyworodną *Zootoca vivipara*, myszołowa *Buteo buteo*, puszczyka *Strix aluco*, dzięciołka *Dendrocopos minor*, dzięcioła dużego *Dendrocopos major*, mucholówkę szarą *Muscicapa striata*, mucholówkę białoszyją *Ficedula albicollis* (źródło: dane RDOŚ Opole).

Zgodnie z Zarządzeniem nr 24/13 z dnia 14 sierpnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Rozumice” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844) na terenie rezerwatu obowiązuje plan ochrony. W zarządzeniu m. in. zidentyfikowano oraz określono sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków. Zarządzenie zawiera także opis działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej i czynnej z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, które przedstawiono w tabeli poniżej.

Zidentyfikowane zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne:

1. Niszczenie przez zwierzynę stanowisk cieszynianki wiosennej *Hacquetia epipactis*, skutkujące spadkiem liczebności populacji tego gatunku;
2. Brak jednoznacznych informacji o lokalizacji stanowisk turzycy zgrzeblowatej *Carex strigosa* w granicach rezerwatu, mogący skutkować niedostatecznym zabezpieczeniem populacji tego gatunku;
3. Zaburzenie struktury gatunkowej zbiorowisk leśnych.

Tabela 12. Działania ochronne na obszarze ochrony ścisłej i czynnej z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań w rezerwacie przyrody „Rozumice” wg załącznika nr 2 do Zarządzenia nr 24/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 14 sierpnia 2013 r.

Lp.	Lokalizacja działań ochronnych	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
1	Oddział 647a	Ochrona populacji cieszyńnianki wiosennej <i>Hacquetia epipactis</i> przed uszkodzeniami od zwierzyny	Zabezpieczanie populacji cieszyńnianki wiosennej <i>Hacquetia epipactis</i> przed zgryzaniem i niszczeniem przez z zwierzynę na powierzchni 0,3 ha, poprzez wykonanie 1 – 2 ogrodzeń z siatki (w pierwszym roku obowiązywania zarządzenia); naprawa ogrodzenia w przypadku stwierdzenia jego uszkodzenia w kolejnych latach obowiązywania planu.
2	Oddział 647a, 648a, 649a	Obserwacje terenowe dotyczące struktury gatunkowej zbiorowisk leśnych	Monitorowanie (w ramach monitoringu stanu ochrony siedlisk) stopnia ekspansji niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> na całej powierzchni rezerwatu (93,10 ha) w latach 2018, 2023, 2029, 2032.

Rezerwat przyrody „Góra Gipsowa” został powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 grudnia 1957 r. (M.P. z 1958 r. Nr 6, poz. 31) i obejmował powierzchnię 1,02 ha. Następnym aktem prawnym dotyczącym rezerwatu było Rozporządzenie Nr P/12/2001 Wojewody Opolskiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa opolskiego (Dz. Urz. Woj. Op. z 2001 r. Nr. 65, poz. 499). W kolejnym Rozporządzeniu Wojewody Opolskiego z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Góra Gipsowa” zmniejszono powierzchnię rezerwatu do 0,797 ha oraz określono jego rodzaj, typ i podtyp (Dz. Urz. Woj. Op. z 2008 r. Nr 23, poz. 732). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Nr 4/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 21 stycznia 2013 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Góra Gipsowa” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 307) zwiększające powierzchnię rezerwatu do **1,72 ha**. Wg powyższego zarządzenia rezerwat położony jest w obrębie ewidencyjnym Dzierżysław, w części działki ewidencyjnej nr 60/19 i części działki ewidencyjnej nr 341/2 w gminie Kietrz, powiecie głubczyckim, województwie opolskim. Swoim zasięgiem obejmuje wydzielenie leśne 641 g w leśnictwie Baborów. Aktualnie rezerwat przyrody „Góra Gipsowa” nie posiada otuliny. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu.

Rezerwat utworzono w celu zachowania ze względów naukowych naturalnego zbiorowiska roślinności stepowej, którą zaliczono do zespołu z dominacją szałwii łąkowej *Thalictro-Salvietum pratensis*. W rezerwacie znajduje się najbogatsze i najlepiej zachowane zbiorowisko roślin ciepłolubnych na Śląsku Opolskim. Z ciekawszych rosnących tu roślin należy wymienić takie gatunki, jak: dzwonek boloński *Campanula bononiensis*, kostrzewa walezyjska *Festuca valesiaca*, dziewanna fioletowa *Verbascum phoeniceum*, zimowit

jesienny *Colchicum autumnale*, perz siny *Elymus hispidus*, traganek pęcherzykowaty *Astragalus cicer*, przewiercień sierpowaty *Bupleurum falcatum*, szczydrzeniec główkowy *Chamaecytisus supinus*, gorysz siny *Peucedanum cervaria*, pięciornik biały *Potentilla alba*, róża francuska *Rosa gallica*, żebrzyca roczna *Seseli annuum*, leniec pospolity *Thesium linophyllon*, dziewięciśń bezłodygowy *Carlina acaulis*, śniedek cienkolistny *Ornithogalum collinum*, centuria pospolita *Centaurium erythraea*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, pierwiosnek lekarski *Primula veris*, czosnek węzowy *Allium scorodoprasum*, dzwonek skupiony *Campanula glomerata*, głowienka wielkokwiatowa *Prunella grandiflora*, krwawnik pannoński *Achillea pannonica*, marzanka barwierska *Asperula tinctoria*, oman szorstki *Inula hirta*, pajęcznica gałęzista *Anthericum ramosum*, prosienicznik plamisty *Hypochoeris maculata*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, wrotycz baldachogroniasty *Tanacetum corymbosum*, zaraza przytuliowa *Orobanche caryophyllacea*, zaraza wielka *Orobanche elatior*. Część z wymienionych gatunków znana jest obecnie w województwie opolskim tylko z terenu opisywanego rezerwatu.

Fotografia. 2. Widok od wschodniej strony na rez. przyr. Góra Gipsowa (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015) oraz jeden z obcych geograficznie gatunków roślin na terenie rezerwatu - barszcz Sosnowskiego *Heracleum sosnovskii* (fot. BULiGL, M. Śliwiński, 2013)

Spośród bytującej tu ornitofauny wymienić należy ciekawsze gatunki, do których należą: świerszczak *Locustella naevia*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus* i strumieniówka *Locustella fluviatilis*.

Zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Góra Gipsowa” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2014 r. poz. 1484), od dnia 23 czerwca 2014 r. obowiązuje plan ochrony dla rezerwatu. W niniejszym akcie prawnym określono główne zagrożenia dla rezerwatu oraz sposoby eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków.

Do zagrożeń tych zakwalifikowano: sukcesję muraw kserotermicznych, ekspansję gatunków niepożądanych oraz niekontrolowaną antropopresję. Sposobami eliminacji lub ograniczenia zagrożeń oraz ich skutków jest ograniczanie penetracji wnętrza rezerwatu, przeciwdziałanie zarastaniu muraw kserotermicznych, ograniczenie ekspansji ekspansywnych i inwazyjnych gatunków (robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*, barszczu Sosnkowskiego *Heracleum sosnovskii*, trzciny pospolitej *Phragmites australis* oraz trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos*). Działania ochronne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej w rezerwacie przyrody „Góra Gipsowa” wg załącznika nr 2 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 czerwca 2014 r.

Lp.	Lokalizacja działań ochronnych*	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działania
1	Teren rezerwatu	Wypasanie lub wykaszanie muraw	Wypas pięciu sztuk owiec raz w roku przez dwa tygodnie, w terminie od 15 maja do 15 września, na łącznej pow. ok. 1,7 ha (corocznie należy wypasać inną część dobrze zachowanych muraw). Zamiennie dopuszcza się koszenie (ręczne lub z użyciem kosi spalinowej) i usuwanie uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu, raz w roku lub co dwa lata, w okresie od 20 sierpnia do 1 września. Prace (wypas/wykaszenie) realizować pod nadzorem botanicznym.	Wydzielenie leśne 641 g.
2	Teren rezerwatu	Usunięcie zakrzaczeń robinii akacjowej <i>Robinia pseudoacacia</i>	Jednorazowe wycięcie i wykarczowanie drzew z pow. ok. 15 ar, realizowane pod nadzorem botanicznym, z usunięciem pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu. Termin zabiegu: w okresie od 1 października 2014 r. do 28 lutego 2015 r.	Na powierzchniach poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.
3	Teren rezerwatu	Usuwanie odrostów drzew i krzewów	Wycinanie odrostów na pow. ok. 32 ar, z usunięciem pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu. Dwukrotnie w ciągu roku – w maju oraz w okresie od sierpnia do października. W przypadku słabej skuteczności zabiegów mechanicznych dopuszcza się możliwość zastosowania środków chemicznych (oprysk miejscowy herbicydem we wczesnej fazie wzrostu, tj. w okresie: marzec-kwiecień). Kontynuacja zabiegu w kolejnych latach, w miarę potrzeb, każdorazowo pod nadzorem botanicznym.	Na powierzchniach poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.
4	Teren rezerwatu	Usuwanie barszczu Sosnkowskiego <i>Heracleum sosnovskii</i>	Wykopywanie całych roślin razem z korzeniami, do głębokości min. 30 cm, w okresie od kwietnia do maja, z łącznej pow. ok. 45 ar. Równoległe z koszeniem muraw, w terminie określonym w działaniu 1, ścinanie części nadziemnych barszczu. Usunięcie i utylizacja pozyskanej biomasy poza terenem rezerwatu. W przypadku słabej skuteczności zabiegów mechanicznych dopuszcza się możliwość zastosowania środków chemicznych (oprysk miejscowy herbicydem we wczesnej fazie wzrostu, tj. w okresie: marzec-kwiecień). Kontynuacja zabiegu w kolejnych latach, w miarę potrzeb, każdorazowo pod nadzorem botanicznym.	Zachodnia część wydzielenia leśnego 641 g.

Lp.	Lokalizacja działań ochronnych*	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działania
5	Teren rezerwatu	Usuwanie trzciny pospolitej <i>Phragmites australis</i> oraz trzcinnika piaskowego <i>Calamagrostis epigejos</i>	Koszenie (ręczne lub z użyciem kosi spalinowej) trzciny i trzcinnika z łącznej pow. ok. 80 ar i usuwanie uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu, realizowane pod nadzorem botanicznym - dwukrotnie w ciągu roku: na przełomie maja i czerwca, a następnie równoległe z koszeniem muraw, w terminie określonym w działaniu 1. Kontynuacja zabiegu w kolejnych latach, w miarę potrzeb.	Usuwanie trzciny pospolitej w zachodniej części wydzielenia leśnego 641 g oraz niewielkich płatów na jego południowo-wschodnich krańcach. Usuwanie trzcinnika poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa.
6	Teren rezerwatu	Przeciwdziałanie antropopresji	Zdemontowanie tablic informacyjnych i edukacyjnych (6 szt.). Posadowienie nowej tablicy informacyjnej (1 szt.).	Wydzielenie leśne 641 g.

Dokładną lokalizację miejsc realizacji działań ochronnych przedstawia załącznik graficzny do planu ochrony: załącznik nr 2 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Góra Gipsowa”.

Tabela 14. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze gatunki/zbiorowiska roślinne chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu
			wydz.	Gmina, obręb ewid. dz. ewid.		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
1	„Łęczczok”	1957	561 b-l, 562 a-i, 563 a-f, 564 a-i, 564A a-h, 565 a-k, 566 a-o, 567 a-n, 568 a, 569 a-m, 570 a-m, 571 a-b, k. 561~a~g, 562~a~c, 563 ~a~f, 564 ~a~m, 565 ~a, 566 ~a~j, 567 ~a~b, 569 ~a~h, 570 ~a~b.	Racibórz Markowice, działki nr: 265/1, 265/2, 265/3, 267, 271/1 (w części); Nędza, Babice, działki nr: 262 (w części), 263/2, 268, 269/2 (w części), 270/3; Nędza, Zawada Książęca, działki nr: 264/1, 264/2, 266	Wodny (W)	Typ: Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf) Podtyp: biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp)	Typ: różnych ekosystemów (EE) Podtyp: mozaiki różnych ekosystemów (me)	477,38	kotewka orzech wodny <i>Trapa natans</i> , rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> , mewa czarnogłowa <i>Larus melanocephalus</i> , bąk <i>Botaurus stellaris</i> , helmiatka <i>Netta rufina</i> , kropiatka <i>Porzana porzana</i> , zielonka <i>Porzana parva</i> grąd subkontynentalny <i>Tilio – Carpinetum</i> , łąg jesionowo - wiązowy <i>Fraxino – Ulmetum</i> , zespół kotewki orzecha wodnego <i>Trapetum natantis</i> , zespół lilii wodnych <i>Nupharo – Nymphaeetum albae</i>
2	„Góra Gipsowa”	1957	641 g	Kietrz, Dzierżysław, działki nr: 60/19 (w części) i 341/2 (w części)	Stepowy(St)	Typ: fitocenotyczny (PFi); Podtyp: zbiorowiska nieleśne (zn)	Typ: łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (EŁ); Podtyp: muraw kserotermicznych (mk).	1,72	dzwonek boloński <i>Campanula bononiensis</i> , kostrzewa walezyjska <i>Festuca valesiaca</i> , dziewanna fioletowa <i>Verbascum phoeniceum</i> , zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i> , ostrożeń pannoński <i>Cirsium pannonicum</i>

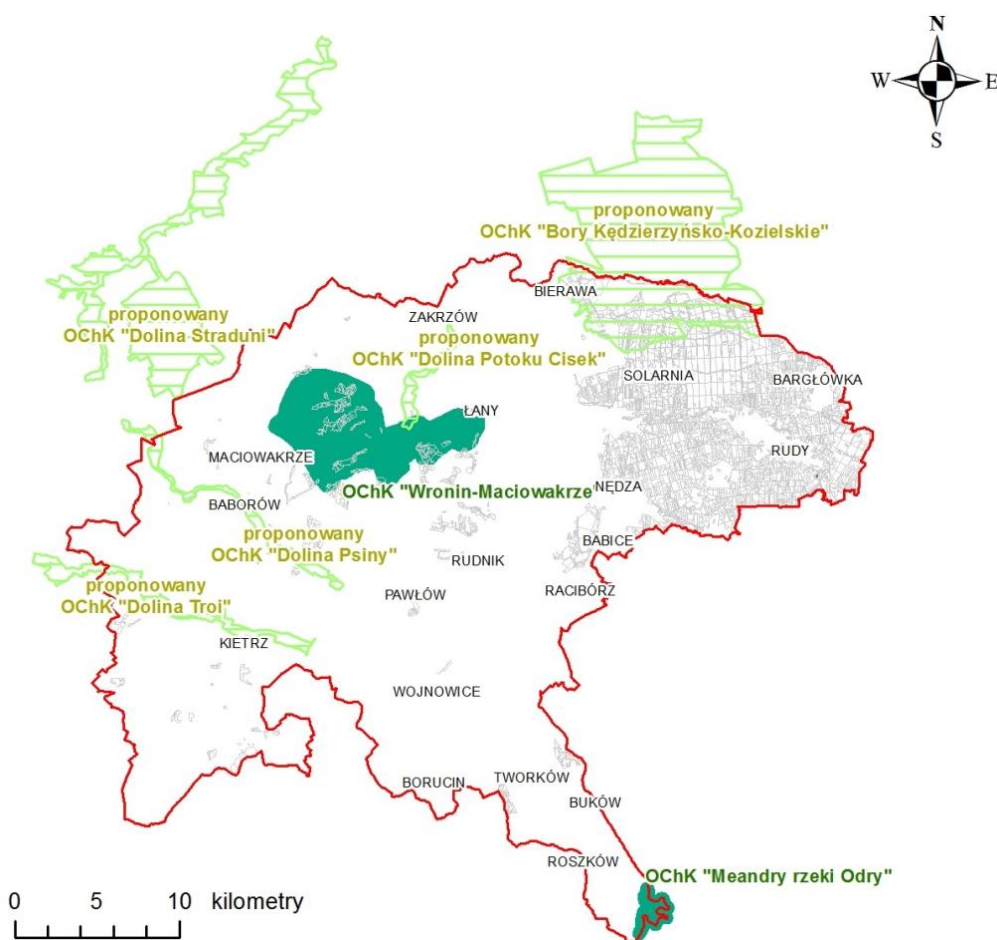
Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow.	Ważniejsze gatunki/zbiorowiska roślinne chronione i zagrożone obserwowane na terenie rezerwatu
			wydz.	Gmina, obręb ewid. dz. ewid.		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
3	„Rozumice”	2000	647a, 648a, 648~a, 649a, 649~a	Kietrz, Rozumice, działki nr: 347 (w części), 348 i 349	Leśny (L)	Typ: fitocenotyczny (PFI); Podtyp: zbiorowisk leśnych (zl).	Typ: leśny i borowy (EL); Podtyp: lasów nizinnych (lni).	93,10	<p>lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>, listera jajowata <i>Listera ovata</i>, wawrzynek wilczczyko <i>Daphne mezereum</i>, kruszczyk siny <i>Epipactis purpurata</i>, gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>, śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>, pierwiosnek wyniosły <i>Primula elatior</i>, czosnek niedźwiedzi <i>Allium ursinum</i>, turzyca zgrzeblowata <i>Carex strigosa</i>, cieszyńska wiosenna <i>Hacquetia epipactis</i>, ropucha szara <i>Bufo bufo</i>, żaba trawna <i>Rana temporaria</i>, jaszczurka żyworodna <i>Zootoca vivipara</i>, myszołów <i>Buteo buteo</i>, puszczyk <i>Strix aluco</i>, dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>, dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>, mucholówka szara <i>Muscicapa striata</i>, mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i></p> <p>grąd subkontynentalny <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i> podgórski łąg jesionowy <i>Carici remotae-Fraxinetum</i>, łąg jesionowo-wiązowy <i>Ficario-Ulmetum minoris</i>, podgórska dąbrowa acydofilna <i>Luzulo luzuloidis-Quercetum petraeae</i> podgórska wilgotna dąbrowa acydofilna <i>Molinio arundinaceae-Quercetum roboris</i>.</p>

*zmiana adresu leśnego w wyniku aktualizacji podziału powierzchniowego na potrzeby nowego okresu gospodarczego 2016-2025

IV.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) obejmuje się ochroną obszary cenne ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23 uoop). Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nienaruszający stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych chronionego terenu.

Rycina. 6. Lokalizacja istniejących obszarów chronionego krajobrazu (ciemnozielony) oraz proponowanych form ochrony tego typu (jasnozielony) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znajdujących się w zasięgu granic obszaru chronionego krajobrazu przyjęto, że do danego obszaru zalicza się wszystkie wydzielania leśne zlokalizowane w jego zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z danym obszarem. Dla wydzielen leśnych pokrywających się w części z obszarem chronionego krajobrazu przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru od granicy wydzielania. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic obszaru chronionego krajobrazu dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

IV.2.1. ISTNIEJĄCE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu „Wronin-Maciowakrze” powstał na mocy Uchwały Nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 r. w sprawie ochrony walorów krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Op. z 1989 r. Nr 19, poz. 231). Kolejnymi aktami prawnymi dotyczącymi obiektu były: Rozporządzenie Nr P/14/2000 Wojewody Opolskiego z dnia 17 maja 2000 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim (Dz. Urz. Woj. Op. z 2000 r. Nr 33, poz. 173), a następnie Rozporządzenie nr 0151/P/16/2006 Wojewody Opolskiego z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Op. z 2006 r. Nr 33, Poz. 1133). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 0151/P/34/08 Wojewody Opolskiego z dnia 16 maja 2008 r. zmieniające rozporządzenie Nr 0151/P/16/2006 z dnia 8 maja 2006 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Op. z 2008 r. Nr 36, poz. 1283).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze” obejmuje powierzchnię **4307,60 ha** i znajduje się na terenie gmin Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Cisek i Baborów. Na powierzchnię obszaru, oprócz terenów rolnych, składają się również tereny leśne Nadleśnictwa Rudy Raciborskie: oddziały 574-587, 600-606. Obszar ten charakteryzuje się typowym dla południowej Opolszczyzny pagórkowatym ukształtowaniem terenu. Wysokości względne dochodzą tu do 40 metrów. Liczne wąwozy, jary i parowy wraz z płatami grądów - leśnych „ostańców” tworzą urokliwy zakątek województwa opolskiego. Omawiany teren leży w górnej części zlewni Wrońskiej Wody – lewobrzeżnego dopływu Odry. Charakterystyczne są tu rozległe, suche wierzchowiny lessowe oraz silnie wilgotne dna dolinne z licznymi mokradłami oraz oczkami wodnymi. W bardzo gęstej sieci dolinek denudacyjnych spływ wód jest okresowy w porach obfitych opadów i tajania śniegów. Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze” stwierdzono liczne występowanie płazów, w tym

grzebiuszki ziemnej *Pelobates fuscus*. Liczna jest tu także fauna ptaków śpiewających z rzadką kłaskawką *Saxicola torquata*.

W celu zachowania walorów Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin - Maciowakrze” ustalono m.in. działania w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych, polegające na:

W zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych:

- preferowanie działań zmierzających do zachowania i utrzymywania w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie i niedopuszczanie do zarastania drzewami i krzewami otwartych przestrzeni.

W zakresie czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych:

- przeciwdziałanie sukcesji łąk, pastwisk i torfowisk poprzez m.in. ekstensywne użytkowanie (np. koszenie, wypas) lub mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów,
- ograniczanie zmiany użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne bądź inne uprawy rolne,
- preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi,
- kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę oraz formowanie nowych założeń zieleni wiejskiej (zadrzewienia, zakrzaczenia, remizy śródpolne, parki wiejskie),
- zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych,
- zachowanie zbiorowisk wydmych, muraw napiaskowych i psiar,
- zachowanie zbiorowisk muraw kserotermicznych,
- realizowanie melioracji odwadniających, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem reżimów wilgotnościowych terenów podmokłych, w tym torfowisk, obszarów wodno - błotnych i obszarów źródliskowych cieków,
- eksploataowanie surowców mineralnych w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na przyrodę,
- preferowanie rekultywacji uwzględniającej potrzeby ochrony walorów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu,
- przeciwdziałanie przerywaniu ciągłości korytarzy ekologicznych,
- preferowanie regionalnych stylów architektonicznych w zabudowie oraz zabudowy zachowującej historyczne kierunki przestrzennego rozwoju miejscowości.

W zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych:

- zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej,
- zachowanie pasów roślinności wzdłuż rowów melioracyjnych i cieków z dopuszczeniem prac związanych z ich utrzymaniem i konserwacją,
- preferowanie wokół zbiorników wodnych roślinności niskiej i wysokiej ograniczającej spływy powierzchniowe.

Tabela 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	574 a-m; 575 a-j; 576 a-l; 577 a-p; 578 a-k; 579 a-c; 580 a-f,h; 581 a-l; 582 a-l; 583 a-d; 584 a-d; 585 a-i; 586 a-d; 587 a-m; 600 b-c; 601 a-b; 602 a-c; 603 a-j; 604 c-d,g; 605 a-d,g-h	408,73	7,40	416,13
	575 ~a~c; 576 ~a; 577 ~a~d; 578 ~a; 580 ~a; 582 ~a~c; 583 ~a~c; 584 ~a; 586 ~a; 587 ~a~b; 603 ~a~c; 604 ~a~b; 605 ~a~b	3,54	-	3,54
Ogółem		412,27	7,40	419,67

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	600 a; 603 k; 604 b, f; 605 f; 606 a-b	30,65	-	30,65
	606 ~a	0,18	-	0,18
Ogółem		30,83	-	30,83

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Obszar Chronionego Krajobrazu „Meandry rzeki Odry” powstały na mocy Rozporządzenia Wojewody Śląskiego nr 78/04 z dnia 29 października 2004 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu pod nazwą „Meandry rzeki Odry” w gminie Krzyżanowice (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2004 r. Nr 106, poz. 2980), obejmujący **162 ha** gruntów. Celem ochrony wskazanego obszaru jest nieuregulowany odcinek rzeki Odry cenny ze względów przyrodniczo-krajobrazowych. Obszar leży poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na południowym, przygranicznym jego krańcu. Podział obszaru na strefy ochrony czynnej określa Rozporządzenie Nr 7/09 Wojewody Śląskiego z dnia 7 maja 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu pod nazwą „Meandry rzeki Odry” w gminie Krzyżanowice (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2009 r. Nr 82, poz. 1803).

IV.2.2. PROPONOWANE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie proponuje się powołanie czterech nowych obszarów chronionego krajobrazu. W ich granicach mają się znaleźć głównie tereny wzdłuż dolin rzecznych Potoku Cisek, Troi i Psiny oraz północne krańce nadleśnictwa z powierzchniami leśnymi dawnego pożarzyska. Najwięcej powierzchni leśnych stanowiących grunty w zarządzie nadleśnictwa obejmie zasięg granic proponowanego obszaru chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie” (oddziały leśne: 1-32, 41, 44; leśnictwo Kotłarnia oraz oddziały leśne: 301-305, 307-314, 318, 319, 323-360, 362-373; leśnictwo Lubieszów). Znacznie mniej gruntów obejmie proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Psiny” (oddziały leśne: 631, 651, 653; leśnictwo Baborów) oraz proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Potoku Cisek” (oddziały leśne: 603; leśnictwo Ponięcice).

Proponowany obszar chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie”

Cel ochrony - zwarty kompleks borów ze zróżnicowanymi biocenozami leśnymi (dane RDOŚ w Opolu).

Fotografia. 3. Droga leśna na terenach w zasięgu proponowanego obszaru chronionego krajobrazu „Bory Kędzierzyńsko-Kozielskie” (z lewej) oraz widok na zadrzewienia wzdłuż doliny Troi pomiędzy Kozłówką a Nową Cerekwią w obrębie proponowanego obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Troi” (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Potoku Cisek” Cel ochrony - ekosystemy wodno-błotne dna doliny oraz murawy i zadrzewienia na skarpach z cennymi biocenozami (dane RDOŚ w Opolu).

Proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Troi” Cel ochrony - ekosystemy wodno-błotne dna doliny oraz murawy i zadrzewienia na skarpach z cennymi biocenozami (dane RDOŚ w Opolu).

Proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Psiny” Cel ochrony - ekosystemy wodno-błotne dna doliny oraz murawy i zadrzewienia na skarpach z cennymi biocenozami (dane RDOŚ w Opolu).

IV.3. PARKI KRAJOBRAZOWE

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) charakteryzuje park krajobrazowy jako obszar „*chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju*” (art.16 uoop). Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru uchwalane jest przez sejmik województwa.

IV.3.1. ISTNIEJĄCE PARKI KRAJOBRAZOWE

Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” utworzony rozporządzeniem nr 181/93 Wojewody Katowickiego z dnia 23 listopada 1993 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (Dz.U. Woj. Kat. z 1993 r. Nr 15 poz. 130), które następnie zostało zmienione Rozporządzeniem Nr 37/2000 Wojewody Śląskiego z dnia 28 września 2000 r. (Dz. U. Woj. Śl. z 2000 r. Nr 35 poz. 548). Obszar parku zajmuje powierzchnię **49387,04 ha**, położoną w gminach: Czerwionka-Leszczyny, Gaszowice, Jejkowice, Knurów, Kornowac, Kuźnia Raciborska, Łyski, Nędza, Orzesze, Pilchowice, Racibórz, Rybnik, Sośnicowice, Żory w województwie śląskim. Park posiada również otulinę o łącznym areale 14010 ha, która jest zlokalizowana poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa. Celem utworzenia Parku obejmującego tereny leśne, obszary rzek i stawów, upraw polnych i zabudowań jest zachowanie i ochrona dóbr i walorów przyrodniczych, przyrodniczo-kulturowych, kulturowych i rekreacyjnych.

Teren parku posiada interesującą rzeźbę, na którą składają się wysoczyzny polodowcowe, kemy i pagórki morenowe oraz doliny rzeczne z odcinkami współczesnych koryt meandrowych. Unikatowym zjawiskiem jest kilkanaście typów wydm, zawierających warstewki żwirowe, dokumentujące wiejące w przeszłości huraganowe wiatry. W południowej części występują wody mineralne - solanki i wody siarczanowe. Rzeka Ruda, stanowiąca oś hydrograficzną parku, zaliczana jest do ciekawszych rzek meandrujących, na terenie województwa (*źródło*: www.przyroda.katowice.pl).

Fotografia. 4. Widok na wydmy poprzeczną w okolicy oddz. leśn. 152 (leśnictwo Borowiec) (z lewej) oraz pocysterski zespół klasztorno-pałacowy w Rudach (fot. D. Rosiński, 2015)

Szata roślinna reprezentowana jest przez ok. 40 typów zbiorowisk roślinnych, należących do ponad 20 klas syntaksonomicznych. Dominującym typem roślinności są zbiorowiska leśne głównie borowe. Wśród zbiorowisk nieleśnych znaczny udział mają zbiorowiska wodne i szuwarowe oraz łąki. We florze parku na uwagę zasługuje występowanie ponad 100 gatunków roślin rzadkich i chronionych. Do szczególnie cennych należą m.in.: długosz królewski *Osmunda regalis*, cebulica dwulistna *Scilla bifolia*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, nadwodnik trójpręcikowy *Elatine triandra* i nadwodnik sześciopręcikowy *Elatine hexandra*. Osobliwością florystyczną jest bardzo rzadki gatunek storczyka - kruszczyk połabski *Epipactis albensis* (źródło: www.przyroda.katowice.pl).

Na terenie parku odnotowano także wiele rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt. Spośród kręgowców zaobserwowano występowanie: traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*, bąka *Botaurus stellaris*, bączka *Ixobrychus minutus*, helmiatki *Netta rufina*, bielika *Haliaeetus albicilla*, zielonki *Porzana parva*, podróżniczka *Luscinia svecica* oraz przedstawiciela nietoperzy – borowiaczka *Nyctalus leisleri* (źródło: materiały Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego).

Teren parku charakteryzuje się dużymi wartościami kulturowymi związanymi głównie ze śladami prowadzonej tu od XIII wieku gospodarki Zakonu Cystersów. Przestrzenna struktura osadnicza zorganizowana przez cystersów przetrwała tu do dziś. Zachował się przestrzenny układ Rud Wielkich i okolicy z najcenniejszym zabytkiem: zespołem klasztorno – pałacowym i otaczającym go parkiem z bogatą kolekcją dendrologiczną.

Spośród innych cennych obiektów kultury materialnej warto wymienić: kościół pocysterski z XIII wieku i kościół św. Magdaleny wraz z cmentarzem. Do ciekawych śladów działalności cystersów należy także kompleks stawów hodowlanych w rezerwacie przyrody „Łęczczok” (źródło: www.przyroda.katowice.pl). Do cennych obiektów kulturowych na terenie

parku należą także zabytkowe drewniane kościoły w Wilczy, Bełku, Palowicach, Wielopolu, dwory, spichlerze, historyczny układ leśniczówek i pałacyków myśliwskich, a także zabytki techniki (takie, jak np. kolejka wąskotorowa Bytom – Markowice powstała na przełomie XIX/XX wieku, wpisana do rejestru zabytków w 1993 r. pod numerem A/1476/92) (źródło: www.przyroda.katowice.pl)

Tabela 17. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	20 g,i; 23 h; 24 d; 25 d-g; 26 d-g; 27 c-g; 28 a-d; 29 d-f; 32 c-k; 33 a-g; 34 a-g; 35 a-h; 36 a-d; 37 a-f; 38 a-i; 39 a-d; 40 a-f; 41 a,d-f; 42 a-l; 43 a-f; 44 b; 45 a-b; 46 a-f; 47 a-b; 48 a-b; 49 a-h; 50 a; 51 a-c; 52 a-b; 53 a-c; 54 a; 55 a-c; 56 a-f; 57 a-f; 58 a-g; 59 a-g; 60 a-b; 61 a; 62 a; 63 a-h; 64 a-m; 65 a-m; 66 a-h; 67 a-b; 68 a-g; 69 a-b; 70 a-f; 71 a-d; 72 a-c; 73 a-c; 74 a-b; 75 a-b; 76 a-c; 77 a-c; 78 a-c; 79 a-b; 80 a-c; 81 a-c; 82 a-g; 83 a-l; 84 a-k; 85 a-n; 86 a-h; 87 a-l; 88 a-g; 89 a-h; 90 a-g; 91 a-m; 92 a-j; 93 a-d; 94 a-h; 95 a-c; 96 a-d; 97 a-d; 98 a-c; 99 a-c; 100 a-b; 101 a-d; 102 a-g; 103 a-n; 104 a-w; 105 a-h; 106 a-i; 107 a-f; 108 a-j; 109 a-k; 110 a-i; 111 a-c; 112 a-g; 113 a-f; 114 a-f; 115 a-c; 116 a-c; 117 a; 118 a-b; 119 a; 120 a-b; 121 a; 122 a; 123 a-c; 124 a-g; 125 a-j; 126 a-m; 127 a-h; 128 a-g; 129 a-g; 130 a-f; 131 a-f; 132 a-l; 133 a-f; 134 a-y; 135 a-j; 136 a-k; 137 a-j; 138 a-l; 139 a-g; 140 a-d; 141 a-c; 142 a; 143 a-c; 144 a-b; 145 a-i; 146 a-l; 147 a-l; 148 a-h; 149 a-s; 150 a-n; 151 a-h; 152 a-g; 153 a-i; 154 a-h; 155 a-i; 156 a-h; 157 a-g; 158 a-i; 159 a-h; 160 a-m; 161 a-h; 162 a-j; 163 a-k; 164 a-d; 165 a-s; 166 a-h; 167 a-j; 168 a-i; 169 a-o; 170 a-g; 171 a-c; 172 a-i; 173 a-j; 174 a-c; 175 a-m; 176 a-l; 177 a-j; 178 a-h; 179 a-b; 180 a-d; 181 a-j; 182 a-i; 183 a-p; 184 a-j; 185 a-l; 186 a-i; 187 a-c; 188 a-k; 189 a-f; 190 a-m; 191 a-zx; 192 a-l; 193 a-s; 194 a-p; 195 a-i; 196 a-c; 197 a-k; 198 a-g; 199 a-c; 200 a-d; 201 a-f; 202 a-i; 203 a-f; 204 a-k; 205 a-h; 206 a-ix; 207 a-h; 208 a-b; 209 a-b; 210 a-g; 211 a-g; 212 a-h; 213 a-w; 214 a-c; 215 a-i; 216 a-f; 217 a-d; 218 a-s; 219 a-h; 220 a-g; 221 a-b; 222 a-h; 223 a-y; 224 a-h; 225 a-x; 226 a-w; 227 a-h; 228 a-j; 229 a-d; 230 a-h; 231 a-i; 232 a-k; 233 a-f; 234 a-o; 235 a-p; 236 a-y; 237 a-f; 238 a-d; 239 a-g; 240 a-h; 241 a-d; 242 a-h; 243 a-i; 244 a-j; 245 a-j; 246 a-k; 247 a-h; 248 a-h; 249 a-d; 250 a-k; 251 a-m; 252 a-g; 253 a-z; 254 a-ax; 255 a-t; 256 a-h; 257 a-h; 258 a-d; 259 a-k; 260 a-h; 261 a-j; 262 a-h; 263 a-f; 264 a-i; 265 a-g; 266 a-g; 267 a-g; 268 a-j; 269 a-d; 270 a-f; 271 a-t; 272 a-f; 273 a-f; 274 a-n; 275 a-h; 276 a-f; 277 a-m; 278 a-k; 279 a-l; 280 a-f; 281 a-c; 282 a-d; 283 a-c; 284 a-d; 285 a-m; 363 b-f; 364 b-h; 365 b-h; 366 b-d; 367 d-g; 368 d-f; 369 l-m; 374 a-h; 375 a-h; 376 a-k; 377 a-i; 378 a-i; 379 a-c; 380 a-g; 381 a-g; 382 a-g; 383 a-c; 384 a-d; 385 a-b; 386 a-f; 387 a-c; 388 a-d; 389 a-d; 390 a-f; 391 a-k; 392 a-l,p; 393 a-b; 394 a,c-j; 395 a,c-i; 396 a-d; 397 a-f; 398 a,c-f; 399 a-h; 400 a-f; 401 a-i; 402 a-i; 403 a-d; 404 a-b; 405 a-c; 406 a-g; 407 a-g; 408 a-d; 409 a-d; 410 a-g; 411 a-m; 412 a-i; 413 a-g; 414 l,n-y; 415 a-g; 416 a-l; 417 a-h; 418 a-k; 419 a-j; 420 a-h; 421 a-d; 422 a-j; 423 a-m; 424 a-f; 425 a-i; 426 a-c; 427 a-z; 428 a-p; 429 a-j; 430 a-d; 431 a-n; 432 a-m; 433 a-i; 434 a-n; 435 a-i; 436 a-j; 437 a-i; 438 a-i; 439 a-k; 440 a-g; 440A a; 441 a-m; 442 a-l; 443 a-i; 444 a-k; 445 a-i; 446 a-m; 447 a-j; 448 a-k; 449 a-h; 450 a-s; 451 a-ky; 452 a-h; 453 a-j; 454 a-k; 455 a-f; 456 a-h; 457 a-f; 458 a-j; 459 a-o; 460 a-f; 461 a-h; 462 a-i; 463 a-f; 464 a-b; 465 a-h; 466 a-f; 467 a-h; 468 a-b; 469 a-c; 470 a-f; 471 a-d; 472 a-d; 473 a-h; 474 a-i; 475 a-g; 476 a-f; 477 a-g; 478 a-h; 479 a-g; 480 a-g; 481 a-f; 482 a-h; 483 a-h; 484 a-m; 485 a-h; 486 a-k; 487 a-f; 488 a-l; 489 a-j; 490 a-g; 491 a-h; 492 a-h; 493 a-c; 494 a-k; 495 a-h; 496 a; 497 a-k; 498 a-d; 499 a-g; 500 a-f; 501 a-g; 502 a-h; 503 a-t; 504 a-k; 505 a-f; 506 a-i; 507 a-d; 508 a-f; 509 a-g; 510 a-h; 511 a-h; 512 a-l; 513 a-h; 514 a-j; 515 a-c; 516 a-g; 517 a-d; 518 a-f; 519 a-f; 520 a-f; 521	12619,00	486,30	13105,30

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
	<p>a-r; 522 a-l; 523 a-h; 524 a-d; 525 a-h; 526 a-g; 527 a-i; 528 a-g; 529 a-d; 530 a-k; 531 a-d; 532 a-f; 533 a-o; 534 a-j; 535 a-f; 536 a-k; 537 a-i; 538 a-j; 539 a-i; 540 a-m; 541 a-k; 542 a-k; 543 a-d; 544 a-g; 545 a-c; 546 a-h; 547 a-k; 548 a-i; 549 a-g; 550 a-g; 551 a-f; 552 a-d; 553 a-g; 554 a-g; 555 a-x; 556 a-gx; 557 a-d; 558 a-c; 559 a-i; 560 a-f; 560A a-f; 561 a-n; 562 a-i; 563 a-f; 564 a-i; 564A a-h; 565 a-k; 566 a-o; 567 a-n; 568 a; 569 a-o; 570 a-m; 571 a-k; 572 a-f;</p> <p>19 ~c; 20 ~d; 23 ~f~g; 25 ~g; 26 ~c~d; 27 ~b~c; 28 ~a~b; 29 ~a~b; 31 ~c; 32 ~a~h,~k; 33 ~a~d; 34 ~a~c; 35 ~a~d; 36 ~a~g; 37 ~a~f; 38 ~a~c; 39 ~a~c; 40 ~a~d; 41 ~a~d; 42 ~a; 43 ~a~b; 44 ~c~d; 45 ~a~c; 46 ~a~g; 47 ~a~h; 48 ~a~f; 49 ~a~b; 50 ~a~b; 51 ~a~c; 52 ~a~c; 53 ~a~d; 54 ~a~c; 55 ~a~c; 56 ~a~c; 57 ~a~d; 58 ~a~d; 59 ~a~c; 60 ~a~d; 61 ~a~f; 62 ~a~d; 63 ~a~b; 64 ~a~c; 65 ~a~c; 66 ~a~c; 67 ~a~c; 68 ~a~c; 69 ~a~b; 70 ~a~b; 71 ~a~c; 72 ~a~f; 73 ~a~d; 74 ~a~f; 75 ~a~d; 76 ~a~d; 77 ~a~d; 78 ~a~f; 79 ~a~c; 80 ~a~c; 81 ~a~f; 82 ~a~c; 83 ~a~b; 84 ~a~d; 85 ~a~f; 86 ~a~c; 87 ~a~c; 88 ~a~c; 89 ~a~d; 90 ~a~c; 91 ~a~c; 92 ~a~f; 93 ~a~d; 94 ~a~f; 95 ~a~f; 96 ~a~d; 97 ~a~d; 98 ~a~f; 99 ~a~g; 100 ~a~d; 101 ~a~h; 102 ~a~f; 103 ~a~g; 104 ~a~i; 105 ~a~g; 106 ~a~d; 107 ~a~f; 108 ~a~c; 109 ~a~g; 110 ~a~f; 111 ~a~f; 112 ~a~d; 113 ~a~h; 114 ~a~d; 115 ~a~d; 116 ~a~f; 117 ~a~f; 118 ~a~c; 119 ~a~b; 120 ~a~c; 121 ~a~c; 122 ~a~c; 123 ~a~d; 124 ~a~f; 125 ~a~c; 126 ~a~g; 127 ~a~f; 128 ~a~d; 129 ~a~d; 130 ~a~c; 131 ~a~d; 132 ~a~f; 133 ~a~f; 134 ~a~f; 135 ~a~f; 136 ~a~g; 137 ~a~c; 138 ~a~h; 139 ~a~f; 140 ~a~h; 141 ~a~h; 142 ~a~d; 143 ~a~c; 144 ~a~d; 145 ~a~b; 146 ~a~g; 147 ~a~d; 148 ~a~g; 149 ~a~l; 150 ~a~j; 151 ~a~c; 152 ~a~c; 153 ~a~b; 154 ~a~b; 155 ~a~d; 156 ~a~b; 157 ~a~b; 158 ~a~b; 159 ~a~d; 160 ~a~b; 161 ~a~b; 162 ~a~d; 163 ~a~b; 164 ~a~c; 165 ~a~d; 166 ~a~b; 167 ~a~c; 168 ~a~b; 169 ~a~d; 170 ~a~f; 171 ~a~f; 172 ~a~b; 173 ~a~b; 174 ~a~b; 175 ~a~g; 176 ~a~f; 177 ~a~d; 178 ~a~f; 179 ~a~b; 180 ~a~d; 181 ~a~c; 182 ~a~c; 183 ~a~f; 184 ~a~b; 185 ~a~c; 186 ~a~c; 187 ~a~f; 188 ~a~f; 189 ~a; 190 ~a~g; 191 ~a~g; 193 ~a~i; 194 ~a~d; 195 ~a~g; 196 ~a~c; 197 ~a~b; 198 ~a~d; 199 ~a~d; 200 ~a~g; 201 ~a~d; 202 ~a~d; 203 ~a~g; 204 ~a~g; 205 ~a~i; 206 ~a~c; 207 ~a~c; 208 ~a~b; 209 ~a~b; 210 ~a~b; 211 ~a~b; 212 ~a~b; 213 ~a~h; 214 ~a; 215 ~a~c; 216 ~a~d; 217 ~a~c; 218 ~a~f; 219 ~a~b; 220 ~a~b; 221 ~a~b; 222 ~a~d; 223 ~a~g; 224 ~a~c; 225 ~a~h; 226 ~a~k; 227 ~a~f; 228 ~a~d; 229 ~a~c; 230 ~a~d; 231 ~a~c; 232 ~a~c; 233 ~a~b; 234 ~a~g; 235 ~a~g; 236 ~a~d; 237 ~a~f; 238 ~a~d; 239 ~a~f; 240 ~a~c; 241 ~a~d; 242 ~a~d; 243 ~a~f; 244 ~a~g; 245 ~a~f; 246 ~a~c; 247 ~a~c; 248 ~a~b; 249 ~a~f; 250 ~a~f; 251 ~a~d; 252 ~a~c; 253 ~a~r; 254 ~a~c; 255 ~a~h; 256 ~a~d; 257 ~a~f; 258 ~a~d; 259 ~a~c; 260 ~a~h; 261 ~a~d; 262 ~a~g; 263 ~a~c; 264 ~a~c; 265 ~a~d; 266 ~a~g; 267 ~a~g; 268 ~a~d; 269 ~a~b; 270 ~a~c; 271 ~a~f; 272 ~a; 273 ~a~d; 274 ~a; 275 ~a~h; 276 ~a~c; 277 ~a~f; 278 ~a~d; 279 ~a~f; 280 ~a~b; 281 ~a~b; 282 ~a~b; 283 ~a~c; 284 ~a~b; 285 ~a; 363 ~b~c; 364 ~a~b; 365 ~b; 366 ~a; 367 ~d~f; 369 ~f; 374 ~a~g; 375 ~a~f; 376 ~a~d; 377 ~a~f; 378 ~a~d; 379 ~a~f; 380 ~a~g; 381 ~a~c; 382 ~a~d; 383 ~a~f; 384 ~a~g; 385 ~a~d; 386 ~a~g; 387 ~a~i; 388 ~a~h; 389 ~a~f; 390 ~a~g; 391 ~a~d; 392 ~a~g; 393 ~a; 394 ~a~b; 395 ~a~b,~d; 396 ~a~b; 397 ~a~b; 398 ~a; 399 ~a~f; 400 ~a~f; 401 ~a~d; 402 ~a~f; 403 ~a~f; 404 ~a~f; 405 ~a~d; 406 ~a~d; 407 ~a~d; 408 ~a~b; 409 ~a~b; 410 ~a; 411 ~a~b; 412 ~a~b; 413 ~a~b; 414 ~a~h; 415 ~a~i; 416 ~a~c; 417 ~a~d; 418 ~a~f; 419 ~a~c; 420 ~a~c; 421 ~a~f; 422 ~a~f; 423 ~a~f; 424 ~a~d; 425 ~a~c; 426 ~a~c; 427 ~a~f; 428 ~a~d; 429 ~a~d; 430 ~a~d; 431 ~a~j; 432 ~a~j; 433 ~a~k; 434 ~a~k; 435 ~a~m; 436 ~a~i; 437 ~a~f; 438 ~a~j; 439 ~a~h; 440 ~a~d; 440A ~a~c; 441 ~a~b; 442 ~a~d; 443 ~a~f; 444 ~a~c; 445 ~a~d; 446 ~a~l; 447 ~a~h; 448 ~a~b; 449 ~a; 450 ~a~g; 451 ~a~h; 452 ~a~c; 453 ~a~b; 454 ~a~c; 455 ~a; 456 ~a~c; 457 ~a~b; 458 ~a~c; 459 ~a~h; 460 ~a~d; 461 ~a~f; 463 ~a~f; 464 ~a~b; 465 ~a~g; 466 ~a~c; 467 ~a~c; 468 ~a~b; 469 ~a~b; 470 ~a~b; 471 ~a~b; 472 ~a~b; 473 ~a~b; 474 ~a~c; 475 ~a~b; 476 ~a~b; 477 ~a~c; 478 ~a~b; 479 ~a~b; 480 ~a-</p>	340,85	-	340,85

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
	~d; 481 ~a~f; 482 ~a~b; 483 ~a~c; 484 ~a~c; 485 ~a~d; 486 ~a~f; 487 ~a~b; 488 ~a~c; 489 ~a~c; 490 ~a~c; 491 ~a~c; 492 ~a~d; 493 ~a~c; 494 ~a~b; 495 ~a~c; 496 ~a~b; 497 ~a~d; 498 ~a~b; 499 ~a~b; 500 ~a~b; 501 ~a~b; 502 ~a~c; 503 ~a~g; 504 ~a~f; 505 ~a~f; 506 ~a~b; 507 ~a~b; 508 ~a~c; 509 ~a~d; 510 ~a~b; 511 ~a~d; 512 ~a~g; 513 ~a~d; 514 ~a~d; 515 ~a~c; 516 ~a~d; 517 ~a~c; 518 ~a~b; 519 ~a~b; 520 ~a~f; 521 ~a~g; 522 ~a~d; 523 ~a~d; 524 ~a~c; 525 ~a~b; 526 ~a~b; 527 ~a~c; 528 ~a~h; 529 ~a~d; 530 ~a~c; 531 ~a~c; 532 ~a~c; 533 ~a~c; 534 ~a~b; 535 ~a~d; 536 ~a~f; 537 ~a~i; 538 ~a~b; 539 ~a~b; 540 ~a~d; 541 ~a~c; 542 ~a~c; 543 ~a~b; 544 ~a~b; 545 ~a~b; 546 ~a~d; 547 ~a~f; 548 ~a~g; 549 ~a~c; 550 ~a~b; 551 ~a~f; 552 ~a~d; 553 ~a~b; 554 ~a~f; 555 ~a~b; 556 ~a~j; 557 ~a~b; 558 ~a; 559 ~a~f; 560 ~a~c; 560A ~a~b; 561 ~a~g; 562 ~a~c; 563 ~a~f; 564 ~a~m; 565 ~a; 566 ~a~j; 567 ~a~b; 569 ~a~h; 570 ~a~b;			
Ogółem		12959,85	486,30	13446,15

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Tabela 18. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	17 a; 18 g; 19 f,h; 20 c-f,h; 23 b,g; 24 b,f; 25 b-c; 26 a-c; 27 a-b; 29 a-c,g-h; 30 b; 31 b; 32 b; 41 b-c; 44 a; 363 a; 364 a; 365 a; 366 a; 367 i; 368 g; 369 i-k; 370 a-d; 371 f-g; 372 a; 394 b; 395 b; 398 b,g-g; 414 h,k,m;	353,23	10,87	364,10
	17 ~d; 18 ~b; 19 ~b,-d~-f; 20 ~c; 23 ~d; 24 ~c; 25 ~d~-f; 26 ~a~b; 27 ~a; 29 ~c~d; 30 ~f~g; 31 ~d; 32 ~i; 44 ~a~b; 363 ~a; 365 ~a; 366 ~b; 368 ~c~d; 369 ~g~h; 370 ~d; 371 ~b; 372 ~b,-g; 395 ~c;	6,36	-	6,36
Ogółem		359,59	10,87	370,46

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

IV.4. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zlokalizowane są cztery obszary Natura 2000: trzy obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz jeden obszar specjalnej ochrony (OSO).

IV.4.1. OBSZARY MAJĄCE ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY

IV.4.1.1. OZW STAWY ŁĘŻCZOK PLH240010

Typ obszaru: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 586,10 ha

Uwaga! Na dzień 1 stycznia 2016 roku obszar OZW Stawy Łęczczok PLH240010 nie posiada zatwierdzonego planu ochrony ani planu zadań ochronnych. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje kompleks 8 stawów o powierzchni od 2 do 90 ha (łącznie 247 ha), istniejących tu od XIII wieku. Kompleks stawów otaczają lasy o charakterze naturalnym, z licznymi wiekowymi drzewami. Największy obszar pokrywają grądy *Tilio-Carpinetum*, występują również płaty łągów wiązowo-jesionowych *Fraxino-Ulmetum*, olsów *Circaeo elongatae-Alnetum* i łągów wierzbowo-topolowych *Salici-Populetum*. Na terenie obszaru występują także niewielkie powierzchnie łąk oraz starorzecza. Przez obszar przepływa niewielka rzeka Łęgoń. Stawy są częściowo porośnięte trzciną i szuwarami (25-50% powierzchni stawów).

Na terenie obszaru zaobserwowano, co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje tu 118 gatunków ptaków, wśród nich liczne rzadkie i zagrożone, np. podgorzałka *Aythya nyroca*. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: podgorzałka *Aythya nyroca* (PCK), czernica *Aythya fuligula*, hełmiatka *Netta rufina* (PCK), zausznik *Podiceps nigricollis*; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*. W okresie wędrowek duże koncentracje (C7) osiąga czapla biała *Egretta alba*.

Obszar jest jedną z nielicznych enklaw naturalnej roślinności w dolinie górnej Odry. Wyróżniono tu 45 zbiorowisk roślinnych (8 leśnych i 37 nieleśnych). Wyróżniono 9 rodzajów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Flora liczy 596 gatunków, wśród nich są gatunki prawnie chronione oraz rzadkie i zagrożone, w tym aldrowanda pęcherzykowata *Aldrovanda vesiculosa* - gatunek z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (jest to jedno z nielicznych stanowisk tego gatunku w Polsce). Na terenie obszaru stwierdzono liczne występowanie 10 gatunków nietoperzy. Występuje tu 5 gatunków

zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (źródło: SFD dla OZW Stawy Łęczczok PLH240010 z kwietnia 2014).

Fotografia 5. Młode i dorosłe osobniki gęsi gęgawy *Anser anser* (fot. D. Rosiński, 2015)

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	561 b, d-i, k-l; 562 a-i; 563 a-f; 564 a-i; 564A a-h; 565 a-k; 566 a-f, h, j-o; 567 a-m; 568 a; 569 b-d, g-k, m; 570 a-m; 571 b, k	170,15	229,49	399,64
	561 ~a~c, ~f, ~g; 562 ~a~c; 563 ~a~f; 564 ~a~m; 565 ~a; 566 ~a~h, ~j; 567 ~a, ~b; 569 ~b~h; 570 ~a, ~b	8,77	-	8,77
Ogółem		178,92	229,49	408,41

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 20. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	561 a, c, j; 566 g, i; 567 n; 569 a, f, l, n-o; 571 a; 572 b	25,04	63,70	88,74
	561 ~d; 566 ~i; 569 ~a	0,70	-	0,70
Ogółem		25,74	63,70	89,44

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 21. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
3130	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea</i> , <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	0,29	-	-
3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphenion</i> , <i>Potamion</i>	468,88	B	564c (100%)
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	0,29	-	-
6430	Ziołorośla górskie <i>Adenostylion alliariae</i> i ziołorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i>	2,93	C	-
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	23,44	B	561g (100%), 563d (100%), 563f (100%), 565a (100%), 565b (100%)
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	0,29	-	-
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio - Carpinetum</i> , <i>Tilio - Carpinetum</i>	0,0	C	561b (100%), 563a (100%), 564a (100%), 564b (100%), 564f (100%), 564g (100%), 564Aa (100%), 564Ad (100%), 564Ah (100%), 565d (100%), 565g (100%), 565h (100%), 565i (100%), 566c (100%), 566d (100%), 566f (100%), 566g (100%), 566j (100%), 566k (100%), 566n (100%), 571b (100%)
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	11,72	-	561k (100%), 562b (100%), 562c (100%), 562d (100%), 567a (100%), 567j (100%), 567m (100%), 567n (100%), 569k (83%), 570h (57%)
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	0,29	-	561j (100%), 561l (100%), 564d (100%), 564h (100%), 565c (100%), 565k (100%), 566b (100%), 566i (100%)

Ponadto w zasięgu granic OZW Stawy Łęczczok PLH240010 zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze kwaśnych buczyn (kod: 9110) niebędących przedmiotem ochrony obszaru, zlokalizowanych w wydzieleniu 567k.

Tabela 22. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Stawy Łęczczok PLH240010 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji w OZW	Ocena ogólna	Adres leśny
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Osiadła: P	B	570 a, 562 h
6177	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i>	Osiadła: P	C	563 f
1145	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Osiadła: P	B	-
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	Osiadła: P	C	563 b
1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Osiadła: P	B	562 h

*Kategorie liczebności (kategoria): P=obecne

IV.4.1.2. OZW ROZUMICKI LAS PLH160018

Typ obszaru: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 96,58 ha

Uwaga! Na dzień 1 stycznia 2016 roku obszar OZW Rozumicki Las PLH160018 nie posiada zatwierdzonego planu ochrony ani planu zadań ochronnych. W granicach obszaru znajduje się rezerwat przyrody „Rozumice”, który posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 24/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 19 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844) uwzględniający działania ochronne dotyczące obszaru Natura 2000 OZW Rozumicki Las PLH160018, w części pokrywającej się z rezerwatem. Poniższe zestawienie przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych, aktualizacja kwiecień 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar jest izolowanym kompleksem leśnym położonym w południowej części województwa opolskiego na granicy z Czechami. Las porasta fragment wysoczyzny polodowcowej ze stropowo zalegającymi glinami lessopodobnymi i zwałowymi, przez co teren charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem rzeźby. W obszarze największy udział stanowią bardzo dobrze wykształcone zbiorowiska grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum*. Pozostałymi typami roślinności są: łęg podgórski jesionowy *Carici remotae-*

Fraxinetum oraz podgórska wilgotna dąbrowa acydofilna *Molinio arundinaceae-Quercetum roboris*. O wysokiej wartości przyrodniczej obszaru decydują dobrze wykształcone siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony oraz jedno z najbogatszych w Polsce stanowisk cieszyńnianki wiosennej *Hacquetia epipactis*.

Tabela 23. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Rozumicki Las PLH160018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	647 b, 649 a	23,25	0,42	23,67
	648 ~a, 649 ~a	0,30	-	0,30
Ogółem		23,55	0,42	23,97

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 24. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Rozumicki Las PLH160018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	647 a, c; 648 a	69,55	0,37	69,92
	-	-	-	-
Ogółem		69,55	0,37	69,92

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 25. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Rozumicki Las PLH160018 (wg Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r.)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio - Carpinetum</i> , <i>Tilio - Carpinetum</i>	85,39	A	647a (87%), 648a (82,7%), 649a (98%)
9190	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori - petraeae</i>	4,73	C	647a (5%), 648a (9%)
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso - incanae</i> , olsy źródłiskowe	1,9	C	647a (3%), 648a (0,3%), 649a (2%)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
91F0	Łęgowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe <i>Ficario – Ulmetum</i>	4,57	C	647a (5%), 648a (8%)

Zidentyfikowane zagrożenia istniejące i potencjalne dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Rozumicki Las PLH160018 w granicach rezerwatu przyrody „Rozumice” zgodnie z obowiązującym dla niego planem ochrony:

- Grąd środkowoeuropejski i kontynentalny *Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum* (kod 9170):
Zagrożenie potencjalne: zaburzenie specyficznej struktury i funkcji siedliska przejawiające się zaburzeniem charakterystycznej kombinacji florystycznej runa na skutek ekspansji niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*;
- Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum* (kod 91F0):
Zagrożenie potencjalne: zaburzenie specyficznej struktury i funkcji siedliska przejawiające się zaburzeniem charakterystycznej kombinacji florystycznej runa na skutek ekspansji niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*;

Tabela 26. Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OZW Rozumicki Las PLH160018 ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie tych działań i obszarów ich wdrażania w granicach rezerwatu przyrody „Rozumice” wg załącznika nr 7 do Zarządzenia nr 24/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 14 sierpnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844)

Lp.	Przedmiot ochrony	Działanie ochronne	Obszar wdrożenia	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji działań ochronnych				
1	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio - Carpinetum, Tilio – Carpinetum</i> (kod 9170)	Monitoring stanu siedliska prowadzony zgodnie z metodyką GIOŚ	Oddziały leśne: 647a, 648a, 649a	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu
2	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori – petraeae</i> (kod 9190)	Monitoring stanu siedliska prowadzony zgodnie z metodyką GIOŚ	Oddziały leśne: 647a, 648a	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu
3	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso – incanae</i> , olsy źródłiskowe (kod 91E0)	Monitoring stanu siedliska prowadzony zgodnie z metodyką GIOŚ	Oddziały leśne: 647a, 648a, 649a	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu

Lp.	Przedmiot ochrony	Działanie ochronne	Obszar wdrożenia	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji działań ochronnych				
4	Łęgowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe <i>Ficario – Ulmetum</i> (kod 91F0)	Monitoring stanu siedliska prowadzony zgodnie z metodyką GIOŚ	Oddziały leśne: 647a, 648a	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu

IV.4.1.3. OZW GRANICZNY MEANDER ODRY PLH240013

Typ obszaru: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 156,63 ha

Uwaga! Obszar znajduje się w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, ale nie pokrywa się z żadnym wydzieleniem będącym pod jego bezpośrednim zarządem. Obszar OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 posiada zatwierdzony plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Nr 26/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 23 grudnia 2013 r. Plan zadań ochronnych obejmuje identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony; cele działań ochronnych, oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie nie jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację planu zadań ochronnych. Zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r. (*źródło:* serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>) oraz dokumentacji planu zadań ochronnych.

Charakterystyka obszaru

Obszar koncentruje się wokół doliny silnie meandrującej rzeki Odry w południowej części nadleśnictwa, w obrębie gminy Krzyżanowice. Rzeka na odcinku przejście graniczne Chałupki-Bohumin – ujście Olzy tworzy siedem dużych meandrów. Teren sąsiadujący z korytem Odry stanowi płaską terasę zalewową ograniczoną w okolicach Chałupek obwałowaniem przeciwpowodziowym i poprzecinaną systemem rowów melioracyjnych. W centralnej i północnej części obszaru płaską powierzchnię terenu urozmaicają niewielkie zagłębienia starorzeczy Odry oraz wąskiej doliny potoku Bełk.

Fotografia. 6. Siedlisko łągu wierzbowo-topolowego w OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 zdominowane przez obce gatunki w runie (BULiGL, 2009)

W obszarze występuje wiele cennych zbiorowisk roślinnych, a wśród nich także siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony obszaru. Największy powierzchniowy udział wśród zbiorowisk leśnych mają lasy i zarośla ze związku *Salicion albae*. Na opisywanym obszarze reprezentują go dwie jednostki syntaksonomiczne - zespół nadrzecznych wiklin *Salicetum triandro-viminalis* oraz nadrzecznych łągów wierzbowo-topolowych *Salici-Populetum*. Najbardziej charakterystycznymi i cennymi dla obszaru są zbiorowiska w obrębie koryta Odry z gatunkami włosieniczników *Batrachium spp.*, szczególnie efektywnymi w okresie letnim podczas kwitnienia. W zbiorowiskach tych dominują dwa gatunki włosieniczników - włosienicznik krążkolistny *Batrachium circinatum* oraz włosienicznik rzeczny *Batrachium fluitans*. Z meandrującą Odłą wiążą się niewielkie starorzecza z charakterystycznymi dla nich zbiorowiskami z klasy *Potametea* i *Lemnetea minoris*. W obrębie zbiorników wodnych dawnego koryta Odry najczęściej spotyka się zespół „lilii wodnych” *Nupharo - Nymphaeetum*, który buduje tu grązel żółty *Nuphar lutea*. Innym zbiorowiskiem występującym w strefach przybrzeżnych i na wypłyceńcach jest zespół *Potametum natantis* – budowany głównie przez rdestnicę pływającą *Potamogeton natans*. Na opisywanym obszarze spotyka się liczne, choć niewielkie zbiorowiska ziołorośli nadrzecznych reprezentujących związek *Convolvulion sepium* złożonych z pnączy i wysokich nitrofilnych bylin. W centralnej i północnej części obszaru znajdują się zbiorowiska łąk kośnych świeżych ze związku *Arrhenatherion*.

Znacznie mniejsze powierzchnie na opisywanym obszarze wśród zbiorowisk leśnych porastają łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*. Przedmiotem ochrony w obszarze są również występujące tu cenne okazy bezkręgowców: modraszek nausitous

Phengaris nausithous, pachnica dębowa *Osmoderma eremita* oraz zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus* (źródło: dokumentacja do projektu planu zadań ochronnych dla OZW Graniczny Meander Odry PLH240013).

Tabela 27. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphenion</i> , <i>Potamion</i>	1,57	B
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników <i>Ranunculion fluitantis</i>	3,13	B
6430	Ziołorośla górskie <i>Adenostylion alliariae</i> i ziołorośla nadrzeczne <i>Convolvuletalia sepium</i>	1,57	C
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	6,26	B
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	15,66	B
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	7,83	B

Tabela 28. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r.).

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji w OZW	Ocena ogólna
6179	Modraszka nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	Osiadła: R	C
1086	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	Osiadła: 270000 – 320000 area	B
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła: R	C

*Kategorie liczebności (kategoria): R = rzadkie; jednostka: area = powierzchnia zasiedlona przez populację, wyrażona w metrach kwadratowych.

IV.4.1.4. OZW LAS KOŁO TWORKOWA PLH240040

Typ obszaru: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 115,08 ha

Uwaga! Obszar OZW Las koło Tworkowa PLH240040 posiada zatwierdzony plan zadań ochronnych ustanowiony na 10 lat Zarządzeniem Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 28 października 2013 r. Plan zadań ochronnych obejmuje identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony; cele działań ochronnych, oraz działania ochronne ze wskazaniem

podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych, aktualizacja - kwiecień 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>) oraz dokumentacji planu zadań ochronnych

Charakterystyka obszaru

Obszar OZW Las koło Tworkowa PLH240040 usytuowany jest w dolinie Odry, w północno-wschodniej części gminy Krzyżanowice. Obszar ten stanowi zwarty kompleks leśny w pradolinie rzeki Odry, otoczony zewsząd polami uprawnymi. Ostoja znajduje się w szczególnie cennym miejscu, u wylotu tzw. Bramy Morawskiej, stałej drogi migracji gatunków roślin i zwierząt w Europie w kierunku północ-południe, w miejscu obniżenia terenu pomiędzy Sudetami i Karpatami, górami rozciągającymi się równoleżnikowo.

Fotografia. 7. Kwitnący czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum* w jednym z płatów łęgowego lasu dębowo-wiązowo-jesionowego *Ficario-Ulmetum* w OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

W obszarze wykształciły się trzy podstawowe siedliska leśne będące przedmiotem ochrony obszaru. Są nimi: siedlisko 91F0 - łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe *Ficario-Ulmetum*, siedlisko 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albobfragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe, którego zasięg obejmuje niewielkie płaty łągów wierzbowo-topolowych *Salici-Populetum* oraz siedlisko 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*. Siedlisko grądu występuje w postaci grądu niskiego, w którym znaczącym składnikiem są rośliny lasów łągowych. W drzewostanie dominują: dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab zwyczajny *Carpinus betulus*, lipa drobnolistna *Tilia cordata* i w mniejszym stopniu klon zwyczajny *Acer*

platanoides. Gatunkami domieszkowymi są: wiąz szypułkowy *Ulmus laevis*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* i olsza czarna *Alnus glutinosa*. Struktura pionowa, wiekowa i gatunkowa drzewostanu świadczy o dobrym stanie zachowania siedlisk. Fragmenty starszych drzewostanów z przewagą dębu stanowią dogodne miejsce występowania populacji zaobserwowanej tu pachnicy dębowej *Osmoderma eremita*, a także zgmiotka cynoborowego *Cucujus cinnaberinus* – przedmiotów ochrony w obszarze (źródło: dokumentacja planu zadań ochronnych dla OZW Las koło Tworkowa PLH240040).

Tabela 29. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	633 a, c-s; 633A a-b; 634 a-m; 635 a-f, h-m	89,98	7,45	97,43
	633 ~a--d; 633A ~a--c; 635 ~a--g	1,83	-	1,83
Ogółem		91,81	7,45	99,26

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 30. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2014 r., nr 2015/69)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	633 b; 635 g	14,33	-	14,33
	-	-	-	-
Ogółem		14,33	-	14,33

*powierzchnia wydziałów literowanych i nieliterowanych

Tabela 31. Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Las koło Tworkowa PLH240040)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	0,62	-	-

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha]	Ocena ogólna	Adres leśny i % zajmowanej przez siedlisko powierzchni
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	35,55	A	633b (100%), 633d (69%), 633o (100%), 633p (100%), 634b (13%), 634l (100%), 635f (100%), 635g (100%)
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	8,83	C	633i (100%), 633j (42%), 633k (74%), 634a (100%), 634b (48%), 634c (100%), 634d (100%), 634g (100%), 634h (100%), 635b (100%)
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	51,53	A	633a (100%), 633d (31%), 633j (58%), 633k (26%), 633m (100%), 633Aa (100%), 633Ab (100%), 634b (39%), 634f (100%), 634i (100%), 634j (100%), 634k (100%), 634m (100%), 635a (100%), 635d (100%)

Ponadto w zasięgu granic OZW Las koło Tworkowa PLH240040 zinventaryzowano siedlisko przyrodnicze łąk świeżych (kod: 6510) niebędące przedmiotem ochrony obszaru, zlokalizowane w wydzieleniach: 633f-h, l, 635c, h.

Tabela 32. Wykaz rozbieżności pomiędzy dokumentacją pzo a przyjętą w projekcie pul informacją o siedliskach przyrodniczych w zasięgu granic obszaru Natura 2000 OZW Las koło Tworkowa PLH240040

Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg pzo	Kod siedliska przyrodniczego przyjęty w projekcie pul	Przyczyna zmiany informacji z pzo
02-26-1-12-333 -a -00	02-26-1-11-633 -a -00	91F0	91F0	-
02-26-1-12-333 -b -00	02-26-1-11-633 -b -00	9170	9170	-
02-26-1-12-333 -d -00	02-26-1-11-633 -d -00	91F0	9170, 91F0	jednorodny drzewostan grądowy
02-26-1-12-333 -f -00	02-26-1-11-633 -f -00	9170	6510	łąka
02-26-1-12-333 -g -00	02-26-1-11-633 -g -00	9170	6510	łąka
02-26-1-12-333 -h -00	02-26-1-11-633 -h -00	-	6510	-
02-26-1-12-333 -i -00	02-26-1-11-633 -i -00	91E0	91E0	-
02-26-1-12-333 -j -00	02-26-1-11-633 -j -00	91E0	91E0, 91F0	północny fragment wydzielienia 633 j wąski pas łągi przy cieku, pozostała część o innym charakterze; zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-333 -k -00	02-26-1-11-633 -j -00	91E0, 91F0	91E0, 91F0	-
02-26-1-12-333 -l -00	02-26-1-11-633 -k -00	91E0, 91F0	91E0, 91F0	-
02-26-1-12-333 -m -00	02-26-1-11-633 -l -00	91F0	6510	łąka

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg pzo	Kod siedliska przyrodniczego przyjęty w projekcie pul	Przyczyna zmiany informacji z pzo
02-26-1-12-333 -n -00	02-26-1-11-633 -m -00	91F0	91F0	-
02-26-1-12-333 -o -00	02-26-1-11-633 -m -00	91F0	91E0, 91F0	zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-333 -p -00	02-26-1-11-633 -d -00	9170, 91F0	9170, 91F0	-
02-26-1-12-333 -r -00	02-26-1-11-633 -o -00	9170, 91F0	9170	zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-333 -t -00	02-26-1-11-633 -p -00	9170, 91F0	9170	zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-333 -t -00 02-26-1-12-335 -f -00	02-26-1-11-633 -r -00	9170, 91E0	-	łąka - zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-333A -a -00	02-26-1-11-633A -a -00	91F0	91F0	-
02-26-1-12-333A -b -00	02-26-1-11-633A -b -00	91F0	91F0	-
02-26-1-12-334 -a -00	02-26-1-11-634 -a -00	91E0	91E0	-
02-26-1-12-334 -b -00	02-26-1-11-634 -b -00	91E0, 9170, 91F0	91E0, 9170, 91F0	-
02-26-1-12-334 -c -00	02-26-1-11-634 -c -00	91E0, 91F0	91E0	zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-334 -d -00	02-26-1-11-634 -d -00	-	91E0	pominięte w pzo
02-26-1-12-334 -f -00	02-26-1-11-634 -f -00	91E0, 9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-334 -g -00	02-26-1-11-634 -g -00	91E0, 9170, 91F0	91E0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-334 -h -00	02-26-1-11-634 -h -00	-	91E0	pominięte w pzo
02-26-1-12-334 -i -00	02-26-1-11-634 -i -00	9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-334 -j -00	02-26-1-11-634 -j -00	91E0, 9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-334 -k -00	02-26-1-11-634 -k -00	9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-334 -l -00	02-26-1-11-634 -l -00	9170	9170	-
02-26-1-12-334 -m -00	02-26-1-11-634 -m -00	9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-335 -a -00	02-26-1-11-635 -a -00	91F0	91F0	-
02-26-1-12-335 -b -00	02-26-1-11-635 -b -00	-	91E0	pominięte w pzo
02-26-1-12-335 -c -00	02-26-1-11-635 -c -00	91F0	6510	łąka
02-26-1-12-335 -d -00	02-26-1-11-635 -d -00	9170, 91F0	91F0	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-335 -f -00	02-26-1-11-635 -f -00	9170, 91F0	9170	jednorodny drzewostan
02-26-1-12-335 -f -00	02-26-1-11-635 -l -00	9170, 91F0	-	łąka - zmiany podziału powierzchniowego gruntów leśnych
02-26-1-12-335 -g -00	02-26-1-11-635 -g -00	-	9170	pominięte w pzo
02-26-1-12-335 -h -00	02-26-1-11-635 -h -00	9170, 91F0	6510	łąka
02-26-1-12-335 -i -00	02-26-1-11-635 -i -00	9170, 91F0	-	łąka

Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg pzo	Kod siedliska przyrodniczego przyjęty w projekcie pul	Przyczyna zmiany informacji z pzo
02-26-1-12-335 -j -00	02-26-1-11-635 -j -00	9170	-	łąka

Tabela 33. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r. oraz dokumentacji planu zadań ochronnych dla OZW Las koło Tworkowa PLH240040).

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji w OZW	Ocena ogólna	Adres leśny
1086	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i>	Osiadła: 250000 – 350000 area	B	633 j, k, l, m, 634 a, b, d, f, 635 a, b, c, d, f, h
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła: P	C	Brak danych na temat lokalizacji w pzo. Jako jedno z działań określa się potrzebę uzupełnienia stanu wiedzy na temat występowania i stanu zachowania gatunku w obszarze.

*Kategorie liczebności (kategoria): P = obecne; jednostka: area = powierzchnia zasiedlona przez populację, wyrażona w metrach kwadratowych.

Tabela 34. Działania ochronne dla obszaru Natura 2000 OZW Las koło Tworkowa PLH240040 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie na podstawie Zarządzenia Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 28.10.2013 r.

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2016 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	oddział: 333 i, j, k, l, oddział: 334 a, b, c, f, g, j, leśn. Ponięcie, obręb Kuźnia Raciborska, nadm. Rudy Raciborskie	oddział: 633 i, j, k oddział: 634 a, b, c, g, leśn. Ponięcie, obręb Rudy, nadm. Rudy Raciborskie	Istniejące zagrożenia: <u>brak</u> Potencjalne zagrożenia: Erozja (K01.01) Wyschnięcie (K01.03) Nagromadzenie materii organicznej (K02.02) Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie (J02.05) Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji (B02) Obce gatunki inwazyjne (I01) Konkurencja (K04.01) Inne lub mieszane formy międzygatunkowej konkurencji wśród roślin (K06)	utrzymanie w dynamicznej równowadze wszystkich siedlisk leśnych na terenie obszaru, na łącznej powierzchni leśnej nie mniejszej niż 95,92 ha, powierzchnia zajmowana przez poszczególne siedliska leśne może podlegać zmianom w zależności od warunków klimatycznych	Wyłączenie obszaru siedliska z czynności gospodarczych w lasach.	brak
2	9170 Grąd środkowoeuropejski subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	oddział: 333 b, f, g, p, r, t, oddział: 334 b, f, g, i, j, k, l, m, oddział: 335 d, f, h, i, j,	oddział: 633 b, d, o, p, oddział: 634 b, l, oddział: 635 f, leśn.	Potencjalne zagrożenia: Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji (B02) Obce gatunki inwazyjne (I01)	utrzymanie w dynamicznej równowadze wszystkich siedlisk leśnych na terenie obszaru, na łącznej powierzchni leśnej nie mniejszej niż 95,92 ha, powierzchnia zajmowana	Wyłączenie obszaru siedliska z czynności gospodarczych w lasach.	brak

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja (obręb, oddz., wydzielenie)		Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
		wg zarządzenia	wg stanu na 1.01.2016 r.			Działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	Działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
		leśn. Ponięcie, obręb Kuźnia Raciborska, nadl. Rudy Raciborskie	Ponięcie, obręb Rudy, nadl. Rudy Raciborskie	Konkurencja (K04.01) Inne lub mieszane formy międzygatunkowej konkurencji wśród roślin (K06)	przez poszczególne siedliska leśne może podlegać zmianom w zależności od warunków klimatycznych		
3	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	oddział: 333A, a, b, oddział: 333 a, d, k, l, m, n, o, p, r, t, oddział: 334 b, c, f, g, i, j, k, m, oddział: 335 a, c, d, f, h, i, leśn. Ponięcie, obręb Kuźnia Raciborska, nadl. Rudy Raciborskie	oddział: 633A, a, b, oddział: 633 a, d, k, m, oddział: 634 b, f, i, j, k, m, oddział: 635 a, d, leśn. Ponięcie, obręb Rudy, nadl. Rudy Raciborskie	Potencjalne zagrożenia: Erozja (K01.01) Wyschnięcie (K01.03) Nagromadzenie materii organicznej (K02.02) Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie (J02.05) Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji (B02) Obce gatunki inwazyjne (I01) Konkurencja (K04.01) Inne lub mieszane formy międzygatunkowej konkurencji wśród roślin (K06)	utrzymanie w dynamicznej równowadze wszystkich siedlisk leśnych na terenie obszaru, na łącznej powierzchni leśnej nie mniejszej niż 95,92 ha, powierzchnia zajmowana przez poszczególne siedliska leśne może podlegać zmianom w zależności od warunków klimatycznych	Wyłączenie obszaru siedliska z czynności gospodarczych w lasach.	brak

IV.4.2. OBSZARY SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW (OSO)

IV.4.2.1. OSO STAWY WIELIKĄT I LAS TWORKOWSKI PLB240003

Typ obszaru: A (obszar specjalnej ochrony ptaków powołany rozporządzeniem Ministra Środowiska)

Powierzchnia wg SDF obszaru: 914,49 ha

Uwaga! Obszar OSO Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 posiada zatwierdzony plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Nr 35/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 23 grudnia 2013 r. Plan zadań ochronnych obejmuje identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony i ich siedlisk; cele działań ochronnych oraz działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania. Nadleśnictwo Rudy Raciborskie nie jest podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie zadań ochronnych. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych, aktualizacja – kwiecień 2014 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Fotografia. 8. Czernica *Aythya fuligula* na Stawie Świerkloch (fot. D. Rosiński, 2015)

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w granicach administracyjnych powiatu raciborskiego i wodzisławskiego, na terenie gmin Krzyżanowice i Lubomia. Obejmuje fragment doliny Odry na południe od Raciborza. Lewobrzeżna część obszaru wraz z terenem lasu grądowego „Ligota Tworkowska” leży

w granicach administracyjnych Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, a prawobrzeżna wraz z kompleksem stawowym „Wielikąt” w zarządzie Nadleśnictwa Rybnik. Kompleks stawów składa się z dziewięciu większych (od 17 do 41 ha powierzchni) i kilkunastu małych stawów. Zbiorniki są porośnięte szuwarami, najczęściej w postaci wąskich, przybrzeżnych pasów, a tylko na niektórych mniejszych stawach tworzą rozległe łany. Groble porastają wiekowe drzewa liściaste. OSO Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie pokrywa się z OZW Las koło Tworkowa PLH240040 z wyjątkiem kilku niewielkich powierzchni leśnych. Na terenie ostoi stwierdzono występowanie 22 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz 2 gatunki ptaków migrujących, regularnie występujących, niewymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady tj.: helmiatki *Netta rufina* i rycyka *Limosa limosa* (źródło: dokumentacja do planu zadań ochronnych dla OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003). Przedmiotami ochrony w OSO są: krakwa *Anas strepera*, podgorzałka *Aythya nyroca*, bączek *Ixobrychus minutus*, helmiatka *Netta rufina*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus* (źródło: SFD dla OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 z kwietnia 2014 r.).

Tabela 35. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w całości w zasięgu granic OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	633 d-s; 634 a-b, g-h, j, l-m; 635 a, c-f, h-m	65,50	7,45	72,95
	633 ~a--d; 633A ~a, ~c; 635 ~b--g	1,64	-	1,64
Ogółem		67,14	7,45	74,59

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Tabela 36. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie leżących w części w zasięgu granic OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Rudy	633 a-c; 633A a-b; 634 c-f, i, k; 635 b, g	38,81	-	38,81
	633A ~b; 635 ~a	0,19	-	0,19
Ogółem		39,00	-	39,00

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Tabela 37. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa oraz wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory występujące w zasięgu OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 (wg Standardowego Formularza Danych z kwietnia 2014 r.)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wielkość* populacji w OSO wg SDF	Ocena ogólna wg SDF
A051	Krakwa <i>Anas strepera</i>	Rozrodca: 43 – 53 i	C
A060	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i>	Rozrodca: 1 i	C
A022	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	Rozrodca: 5 – 7 i	C
A058	Helmiatka <i>Netta rufina</i>	Rozrodca: 10 – 16 i	A
A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	Rozrodca: 105 – 107 i	C

*Jednostka: i = osobniki pojedyncze.

IV.5. POMNIKI PRZYRODY

Według Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) pomnikami przyrody są „*pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie*” (art. 40 ust.1 uoop). Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ust. 2 uoop).

IV.5.1. ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz istniejących pomników przyrody sporządzono na podstawie rejestrów form ochrony przyrody prowadzonych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Opolu oraz Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach. Łącznie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowano 16 pomników przyrody, zaś poza nimi 33.

Tabela 38. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Katowice z dnia 24.12.2014 r.).

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych RDOŚ)		
		Leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
1	Decyzja nr 347 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dn. 14.04.1967 r. nr RL.VIII.004/2/67. Rozporządzenie nr 4/06 Wojewody Śląskiego z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody drzewa gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , rosnącego na terenie miasta Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego z dnia 20.03.2006 r. Nr 33, poz. 952, Nr rej. 147	Nędza, 565 k	Racibórz, Markowice, 265/2	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak
2	Decyzja nr 346 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 31.12.1965 r. nr ROL...-X-4/29/65 Rozporządzenie nr 3/06 Wojewody Śląskiego z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 20 marca 2006 r. nr 33 poz. 951) nr rej 148	Bargłówka, 191 o	Kuźnia Raciborska, Rudy, 191/11	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak
3	Decyzja nr 346 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 30.06.1961 r. nr ROL...-XI-4/37/61 Rozporządzenie nr 6/06 Wojewody Śląskiego z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 20 marca 2006 r. nr 33 poz. 954) nr rej. 156	Bargłówka, 191 o	Kuźnia Raciborska, Rudy, 191/11	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak
4	Orzeczenie nr 230 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 30.12.1958 r. nr L-III-3/37/58 Rozporządzenie nr 14/06 Wojewody Śląskiego z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody drzewa gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , rosnącego na terenie gminy Kuźnia Raciborska (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2006 r. nr 43 poz. 1194) nr rej. 164	Rudy, 242 g	Kuźnia Raciborska, Rudy, 242	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Drzewo martwe - nie zagraża bezpieczeństwu	brak	brak
5	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 13/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2058)	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Jodła pospolita <i>Abies alba</i>	270	brak

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych RDOŚ)		
		Leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
6	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 14/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2059)	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	208	brak
7	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 12/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2057).	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	215	brak
8	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 5/05 Wojewody Śląskiego z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 27 maja 2005 r. nr 67 poz. 1735).	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	brak	brak
9	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 7/05 Wojewody Śląskiego z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 27 maja 2005 r. nr 67 poz. 1737).	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	brak	brak
10	Rozporządzenie nr 2/96 Wojewody Katowickiego z dn. 02.01.1996 r. (Dz. Urz. z 1996 r. nr 1, poz. 2) Rozporządzenie nr 17/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2062).	Nędza, 458 b	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 158/6	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	385	brak
11	Rozporządzenie nr 5/99 Wojewody Śląskiego z 27 maja 1999 r. - Dz. U. nr 27 poz. 846 Rozporządzenie nr 6/05 Wojewody Śląskiego z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 27 maja 2005 r. nr 67 poz. 1736).	Nędza, 457 a	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 157/1	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	205	brak

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych RDOŚ)		
		Leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
12	Rozporządzenie nr 5/99 Wojewody Śląskiego z 27 maja 1999 r. - Dz. U. nr 27 poz. 846 Rozporządzenie nr 17/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2062).	Nędza, 457 d	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 157/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	496	brak
13	Rozporządzenie nr 35/06 wojewody Śląskiego z dnia 31 maja 2006 r w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 19 czerwca 2006 r. nr 72, poz. 2030)	Krasiejów, 231 d	Kuźnia Raciborska, Rudy, 231/1	Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	425	brak
14	Decyzja nr 391 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 08.12.1970 r. nr RL.op-004/39/70 Rozporządzenie nr 11/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2056) nr rej. 143	Nędza, 451 yx	Kuźnia Raciborska, Kuźnia, 151/52	Wiąz górski <i>Ulmus glabra</i>	450	brak
15	Decyzja nr 392 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 08.12.1970 r. nr RL.op-004/40/70 Rozporządzenie nr 7/06 Wojewody Śląskiego z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 20 marca 2006 r. nr 33 poz. 955) nr rej. 144	Bargłówka, 191hx	Kuźnia Raciborska, Rudy, 191/16	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak
16	Orzeczenie nr 179 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dn. 06.07.1957 r. Nr L-III-3/57	Nędza, 571 b	Racibórz, Markowice, 271/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak

Tabela 39. Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (wg rejestru form ochrony przyrody RDOŚ Opole z dnia 31.10.2014 r., RDOŚ Katowice z dnia 31.10.2014 r.).

Lp.	Akt prawny	Lp. rej.	Położenie	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
RDOŚ KATOWICE						
1	Rozporządzenie nr 23/05 Wojewody Śląskiego z dnia 24 czerwca 2005 r.	392	Krzyżanowice, Tworków, 82/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	417	16
2	Rozporządzenie nr 22/05 Wojewody Śląskiego z dnia 24 czerwca 2005 r., poz. 141	391	Krzyżanowice, Tworków, 68	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	401	17

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Akt prawny	Lp. rej.	Położenie	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
3	Rozporządzenie nr 30/05 Wojewody Śląskiego z dnia 24 czerwca 2005 r., poz. 161	393	Krzyżanowice, Tworków, 82/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> (2 szt.)	425, 433	15
4	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	335	Racibórz, Racibórz, 4315/8	Cypryśnik błotny <i>Taxodium distichum</i>	251	27
5	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	342	Racibórz, Racibórz, 4315/8	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	530	29
6	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	347	Racibórz, Racibórz, 4315/8	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	367	28
7	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	332	Racibórz, Racibórz, 4355/8	Dąb biały <i>Quercus alba</i>	336	24
8	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	348	Racibórz, Racibórz, 4489/8	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	357	22
9	Orzeczenie nr 179 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 10.06.1960 r. Rol-3/19/60 Rozporządzenie nr 21/05 Wojewody Śląskiego z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 27 czerwca 2005 r. nr 81 poz. 2197, Nr rej. 160	351	Racibórz, Racibórz, 3776/48	Głaz narzutowy	szer. 350	230
10	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	333	Racibórz, Bosac, 121/19	Dąb błotny <i>Quercus palustris</i>	310	16
11	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	341	Racibórz, Racibórz, 3075/47	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i> (szpaler 7 drzew)	318, 293, 241, 256, 271, 281, 331	20, 22, 23, 23, 23, 23, 24

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Akt prawny	Lp. rej.	Położenie	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
12	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	338	Racibórz, Racibórz, 4453/137	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	574	27
13	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	337	Racibórz, Racibórz, 4453/137	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	730	26
14	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	340	Racibórz, Racibórz, 4453/137	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	437	27
15	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	339	Racibórz, Racibórz, 4453/137	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	420	26
16	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	345	Racibórz, Racibórz, 2917/180	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i> (szpaler drzew)	425, 389, 421, 450, 410, 485, 385, 385	19, 22, 20, 24, 23, 24, 22, 21,
17	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	336	Racibórz, Racibórz, 1802/185	Bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	52	19
18	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	343	Racibórz, Racibórz, 1554/164	Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	296	19
19	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	344	Racibórz, Racibórz, 3510/186	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	396	26
20	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	334	Racibórz, Racibórz, 1554/164	Cypryśnik błotny <i>Taxodium distichum</i>	220	23
21	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	346	Racibórz, Płonia, 1165	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i> (2 szt.)	87+ 93+ 79+ 72; 74+ 50+ 57+ 29+ 46+ 52+ 60	9,5; 8,5

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Akt prawny	Lp. rej.	Położenie	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
22	Uchwała Nr XXVI/379/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 listopada 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody zlokalizowanych na terenie gminy Racibórz. Dz.Urz. Woj. Śląskiego Nr 10 poz. 304	349	Racibórz, Markowice, 1767	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	367	19
23	Decyzja nr 309 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 30.03.1963 r. Nr ROL-XI-4/7/63 Rozporządzenie nr 19/05 Wojewody Śląskiego z dnia 16 czerwca 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 27 czerwca 2005 r. Nr 81, poz. 2195)	315	Pietrowice Wielkie, Krowiarki, 48/6	Żywotnik olbrzymi <i>Thuja plicata</i>	130	brak
24	Orzeczenie nr 236 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 10.06.1960 r. nr ROP-3/25/60 Rozp. Woj. Śląskiego nr 3/2004 z dnia 30 stycznia 2004 w sprawie wprowadzenia ochrony (Dz. Urz. z 2004 r. nr 9 poz. 342)	753	Rudnik, Strzybnik, 122/21	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	brak	brak
25	Decyzja PWRN w Opolu nr RL-op-004/11/70 z 8. 04.1970 r. Rozp. Woj. Śląskiego nr 39/2003 z dnia 19 grudnia w sprawie wprowadzenia ochrony (Dz. Urz. z 2003 r. nr 117 poz. 3795)	752	(*) Rudnik, Ponięcie, 185/2	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	brak	brak
26	Decyzja nr 345 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 31.12.1965 r. nr ROL...-X-4/28/65 Rozporządzenie nr 13/06 Wojewody Śląskiego z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody drzewa gatunku dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> , rosnącego na terenie gminy Kuźnia Raciborska (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2006 r. nr 43 poz. 1193) nr rej. 149	764	Kuźnia Raciborska, Rudy, 206/23	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	brak	brak
27	Decyzja nr 336 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 31.12.1965 r. nr ROL.-X-4/19/6 Rozporządzenie nr 15/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2060) nr rej. 152	765	Kuźnia Raciborska, Rudy, 118	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	472	brak
28	Decyzja nr 331 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 31.12.1965 r. nr ROL.-X-4/13/65 Rozporządzenie nr 5/06 Wojewody Śląskiego z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 20 marca 2006 r. nr 33 poz. 953) nr rej. 153	766	Kuźnia Raciborska, Rudy, 205	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	brak	brak

Lp.	Akt prawny	Lp. rej.	Położenie	Gatunek	Obw. [cm]	Wys. [m]
			Gmina, obr. ew., dz. ewid.			
29	Orzeczenie nr 123 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Opolu z dnia 30.06.1955 r. nr L-III-3/8/55 Rozporządzenie nr 16/05 Wojewody Śląskiego z dnia 7 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Śląskiego z dnia 15 czerwca 2005 r. nr 76 poz. 2061) nr rej. 170	769	Kuźnia Raciborska, Rudy, 1037/1	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	725	brak
30	Rozporządzenie nr 34/06 wojewody śląskiego z dnia 31 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 19 czerwca 2006 r. nr 72, poz. 2029)	778	Kuźnia Raciborska, Rudy, 847/7	Wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i>	458	brak
RDOŚ Opole						
31	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 10 stycznia 2007 r. Nr 1, poz. 1, nr rej. 880	727	Kietrz, Pliszczy, 258	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	330	130
32	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. Nr 72, poz. 2231, nr rej. 329	213	Kietrz, Lubotyń, 27/11	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	brak	brak
33	Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. Nr 72, poz. 2231, nr rej. 375	241	Baborów, Szczyty, 65/11	Platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i>	brak	brak

(*) W protokole KZP pomnik podawany był na gruntach w zarządzie nadleśnictwa, z rej. RDOŚ Katowice wynika, że pomnik zlokalizowany jest poza gruntami w zarządzie tj. w miejscowości Ponięcice ul. Łąkowa 5.

IV.5.2. PROPONOWANE POMNIKI PRZYRODY

Proponowany pomnik przyrody nieożywionej – gład narzutowy – zlepienie występujący w dnie czynnej piaskowni koło Lubotyń; gład ma wysokość 1,5 m i obwód ok. 4 m. Jego odstonięcie nastąpiło w wyniku eksploatacji. Zlepienie należy do rzadkich w regionie gładów narzutowych. W celu zapewnienia rzeczywistej ochrony obiektu zaproponowano jego przeniesienie w reprezentatywne miejsce w Kietrze lub Lubotyń (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowany pomnik przyrody ożywionej „Aleja topolowa” w Sukowicach „Leśny Dwór”. Proponuje się objąć ochroną dwurzędową aleję składającą się z ok. 50 dorodnych topól o obwodach niejednokrotnie przekraczających 350 cm. Aleja położona jest przy polnej drodze z Sukowic do Ciska (źródło: POŚ Cisek).

IV.6. STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

Zgodnie z art. 41 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) stanowiskami dokumentacyjnymi są „niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem

naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych, a także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt”.

IV.6.1. PROPONOWANE STANOWISKA DOKUMENTACYJNE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie brak jest ustanowionych stanowisk dokumentacyjnych. Z obowiązujących programów ochrony środowiska gmin wynika jednak, że kilka obiektów przyrodniczych zostało wskazanych jako proponowane stanowiska dokumentacyjne.

Proponowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej „Gipsy koło Dzierżysławia” – obszar obejmuje teren starej kopalni gipsów o pow. ok. 25 ha. Niektóre zapadliska na terenie kopalni wypełnione są wodą. Utwory geologiczne oprócz gipsów reprezentowane są przez margle i ły. Teren jest silnie zarośnięty przez krzewy i drzewa. W obrębie proponowanego użytku znajduje się wzniesienie ostańca gipsowego wyniesionego ok. 30 m ponad dno doliny Morawki. Jest to jedyny w województwie ostaniec denudacyjny zbudowany z tych skał (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej „Bazalty w Nowej Cerekwi” – proponuje się objąć ochroną ściany nieczynnego wyrobiska bazaltu położonego na południe od Nowej Cerekwi. Najcenniejszą częścią tego miejsca jest ściana bazaltu zwieńczona tufem wystająca ponad taflę wody w nieczynnym wyrobisku. Obiekt stanowi najlepiej zachowane świadectwo trzeciorzędowego wulkanizmu na Opolszczyźnie. Wyrobisko ma głębokość ok. 25 m i kształt owalu o dłuższej osi 300 m i krótszej 200 m. (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowane stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej „Żyła Bazaltowa” obszar proponowanej ochrony to przykryta lessem żyła bazaltowa położona na północ od Nowej Cerekwi. Żyła jest pozostałością po trzeciorzędowej intruzji magmowej. Propozycja ochrony prawnej tego miejsca ma uchronić je przed ewentualną zabudową (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

IV.7. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytek ekologiczny to indywidualna forma ochrony przyrody wprowadzona do polskich przepisów prawnych przez Ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.). Użytkami ekologicznymi w rozumieniu tej ustawy są „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania” (art. 42 uoop). Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i uwidacznia w ewidencji gruntów.

IV.7.1. ISTNIEJĄCE UŻYTKI EKOLOGICZNE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znajdują się trzy użytki ekologiczne. Żaden z nich nie obejmuje gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.

Fotografia. 9. Starorzecze przy Klasztorze w Rudach (fot. D. Rosiński, 2015)

Użytek ekologiczny „Starorzecze przy Klasztorze w Rudach” ustanowiony został Uchwałą Rady Miejskiej w Kuźni Raciborskiej nr IX/91/2011 z 25 sierpnia 2011 w sprawie użytku ekologicznego (Dz. Urz. 224, poz. 3826). Obejmuje powierzchnię 2,11 ha i położony jest w Rudach, częściowo na działce ewidencyjnej nr 114/5 obrębu Rudy. Szczególnym

celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemów hydrogeniczných ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Na obszarze użytku ekologicznego ustala się zadanie ochrony czynnej polegające na utrzymaniu urządzeń wodnych w stanie technicznym pozwalającym na utrzymanie właściwego dla zbiorowisk łągowych poziomu wód gruntowych. Nadzór i wykonywanie uchwały powierzone zostały Burmistrzowi Miasta Kuźnia Raciborska.

Użytek ekologiczny „Meandry rzeki Rudy” został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 50/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 lipca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą „Meandry rzeki Rudy” w gminie Rybnik (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2008 r. Nr 143, poz. 2718). Użytek ekologiczny położony jest w dolinie rzeki Rudy, na granicy dwóch nadleśnictw: Rudy Raciborskie i Rybnik. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie obszar użytku obejmuje grunty położone poza zarządem nadleśnictwa. Powierzchnia obiektu wynosi 38 3374 m², dokładny przebieg granic opisano w załączniku do rozporządzenia Nr 50/08. Celem ochrony obiektu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych naturalnie meandrującego odcinka rzeki Rudy ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin i zwierząt. Nadzór nad obiektem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego.

Fotografia. 10. łąka trzęślicowa w Małej Nędzy (z lewej) oraz kompleks łąk świeżych ze związku Arrhenatherion w otoczeniu użytku ekologicznego „łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Użytek ekologiczny „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” o powierzchni 1,2 ha. Ustanowiony na mocy rozporządzenia Wojewody Śląskiego Nr 44/04 z dnia 16 lipca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2004 r. Nr 67 poz. 1997). Obiekt chroni stanowiska regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Łąka ta zaliczana jest do łąk jednokośnych o niskiej wartości

paszowej. Występujące zbiorowiska tworzą ważne miejsca gniazdowania i żerowania ptaków (m.in. batalion *Philomachus pugnax*, dubelt *Gallinago media*, wodniczka *Acrocephalus paludicola*). Powierzchnia łąki objęta ochroną prawną znajduje się w dość dużym kompleksie łąk świeżych. Nadzór nad obiektem sprawuje Wójt Gminy Nędza.

IV.7.2. PROPONOWANE UŻYTKI EKOLOGICZNE

Proponowany użytek ekologiczny Kartuzek – obszar stanowi stare wyrobisko piasków plejstoceńskich z domieszką żwirów. Na jego terenie występuje szereg cennych gatunków roślin: dziewięcił bezłodygowy *Carlina acaulis*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, zaraza przytuliowa *Orobanche caryophyllacea* i szczodrzeniec rozestany *Chamaecytisus ratisbonensis*. Południowe stoki wyrobiska porasta rzadkie zbiorowisko murawowe – zespół z dominacją kostrzewy bruzdkowanej i strzępicy nadobnej *Koelerio-Festucetum rupicolae*, a na jego obrzeżach występują zbiorowiska zaroślowe ligustru i tarniny (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowany użytek ekologiczny Lubotyń – obszar obejmuje porośnięte murawami zbocza i dno starego wyrobiska piasku pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego. Na jego terenie stwierdzono występowanie cennych gatunków roślin naczyniowych, takich jak: dziewięcił bezłodygowy *Carlina acaulis*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, goździk kropkowany *D. deltoides* oraz dziewannę fioletową *Verbascum phoeniceum*. Stoki wyrobiska porasta rzadkie zbiorowisko murawowe - zespół z dominacją kostrzewy bruzdkowanej i strzępicy nadobnej *Koelerio-Festucetum rupicolae* (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowany użytek ekologiczny Kozłówki – reprezentuje obniżenie suchej doliny, usytuowane poprzecznie w stosunku do dużej doliny Troi. Na terenie proponowanego użytku stwierdzono występowanie cennych gatunków roślin naczyniowych, takich jak: dziewięcił bezłodygowy *Carlina acaulis*, centuria pospolita *Centaurium erythraea*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, dąbrówka kosmata *Ajuga genevensis*, krwawnik pannoński *Achillea pannonica*, marzanka barwierska *Asperula tinctoria* i oman wierzbolistny *Inula salicina*. Zbiorowisko porastające teren zaliczono do zespołu z dominacją szalwii łąkowej *Thalictro-Salvietum pratensis* (Spalek 2002; Aktualizacja POŚ gminy Kietrz).

Proponowany użytek ekologiczny „Łąki koło Roszowic” - Proponuje się objąć ochroną największy na terenie gminy kompleks łąk świeżych i przejściowo podmokłych położony w dolinie Potoku Dzielniczka u skarpy doliny Odry. Obszar proponowany do ochrony wykazuje się dużą bioróżnorodnością florystyczną i faunistyczną (źródło: POŚ Cisek).

IV.8. ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) na ochronę w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego zasługują fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego wyróżniające się walorami widokowymi lub estetycznymi (art. 43 uoop).

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie brak jest ustanowionych zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Z obowiązujących programów ochrony środowiska gmin wynika jednak, że kilka obszarów zostało wskazanych jako proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

IV.8.1. PROPONOWANE ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Nowy Dwór”. Obszar stanowi izolowany wśród gruntów rolnych kompleks leśny w leśnictwie Baborów w oddziale 643 (a-h). Oprócz niewielkich fragmentów upraw leśnych, w kompleksie dominuje dość dobrze wykształcone siedlisko przyrodnicze grądu subkontynentalnego *Tilio-Carpinetum betuli* (kod 9170) z dominacją lipy i jawora w wieku ponad 85 lat (wydz. leśn. 643 b, c, d, f, h). Rzadziej w miejscach podmokłych występuje podgórski łąg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum* (kod: 91E0). Dno lasu grądowego na większości powierzchni leśnych zdominowane jest przez turzycę drżączkową *Carex brizoides*.

Fotografia. 11. Siedlisko przyrodnicze grądu w wydz. leśn. 643 h z runem opanowanym przez turzycę drżączkową *Carex brizoides* (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Mimo to, w wielu miejscach spotyka się również gatunki charakterystyczne dla eutroficznych lasów liściastych: ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, jaskier kosmaty *Ranunculus lanuginosus*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum*, fiołek leśny *Viola reichenbachiana*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, turzyca leśna *Carex sylvatica*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria* czy dość licznie - niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*. Do ciekawszych cennych gatunków roślin należą: bluszcz pospolity *Hedera helix*, ciemiężycyca zielona *Veratrum lobelianum*, kruszczyk siny *Epipactis purpurata*, kruszczyk szerokolistny *E. helleborine*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, pierwiosnek wyniosły *Primula elatior*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, przytulia wonna *Galium odoratum*, łuskiwnik różowy *Lathraea squamaria*, turzyca orzęsiona *Carex pilosa* i zdrojówka rutewkowata *Isopyrum thalictroides*.

Kompleks zajmuje zróżnicowany pod względem rzeźby fragment terenu w pobliżu miejscowości Nasiedle (od południa) i Nowy Dwór (od zachodu). Bezpośrednio otaczają go uprawy rolnicze. W obrębie opisywanego kompleksu swój początek ma niewielki ciek - Dopływ spod Nowego Dworu, wzdłuż którego kształtuje się niewielkie powierzchniowo siedlisko przyrodnicze podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae-Fraxinetum* (91E0) budowany głównie przez jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olszę czarną *Alnus glutinosa* i szarą *A. incana* (wydz. leśn. 643 a). Opisywany obszar stanowi istotną enklawę dla leśnych gatunków ptaków wśród rozległych terenów rolniczych. Obok pospolitych ptaków leśnych, stwierdzono tu m.in. miejsce gniazdowania myszołowa *Buteo buteo* (na granicy wydz. leśn. 643b oraz h). Obserwowano również: krogulca *Accipiter nisus*, strumieniówkę *Locustella fluviatilis*, padalca *Anguis fragilis* i ryjówkę malutką *Sorex minutus*.

Opisywany obszar w materiałach otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu w warstwach wektorowych funkcjonuje jako proponowany rezerwat przyrody. Propozycja objęcia ochroną prawną opisanego obszaru pochodzi z opracowania pn. „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Kietrz” (Spalek 2002), gdzie autorzy wskazują go jako proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Zagrożeniem dla opisywanego obszaru mogą być:

- zanieczyszczenia spływające z powierzchni otaczających opisywany obszar upraw rolniczych;
- nielegalne deponowanie odpadów komunalnych, dzięki dobremu dostępowi od strony południowej i zachodniej;
- dalszy rozwój populacji turzycy drzączkowatej zaburzającej charakterystyczną kompozycję zbiorowisk roślinnych typowych dla łąków.

Fotografia. 12. Niewielki wąwóz na krawędzi wydz. leśn. 643 h w proponowanym rez. przyr. „Nowy Dwór” i widoczny problem nielegalnego składowania śmieci na jego krawędzi (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Skarpa doliny Odry”. Obszar leśno-zadrzewieniowy z parkiem podworskim położony na krawędzi doliny Odry na północ od miejscowości Miejsce Odrzańskie. Ekosystem leśny tego terenu należy do jednych z największych na terenie gminy. Stanowi go wielogatunkowy drzewostan liściasty z domieszką świerka pospolitego *Picea abies* i sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* (źródło: POŚ Cisek).

Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Potoku Dzielniczka”. Obszar głęboko wciętej w utwory lessowe doliny ciek na południe od Błazejowic. Teren o dużych walorach przyrodniczych stanowi mozaika ekosystemów leśnych, łąkowych i wodnych współwystępujących ze sobą na niewielkiej przestrzeni. W dolinie dominują gatunki wilgociolubne, w tym olsza czarna *Alnus glutinosa* (źródło: POŚ Cisek)

IV.9. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

Duże zróżnicowanie morfologiczne i edaficzne terenu nadleśnictwa wpłynęło na to, iż występująca tu roślinność jest bogata i bardzo urozmaicona. Zwarte kompleksy leśne, łąki o różnym stopniu uwilgotnienia, suche pagórki oraz wiele niewielkich zbiorników wodnych, bagnisk i stawów rybnych sprzyja występowaniu wielu rzadkich i chronionych w skali kraju gatunków roślin. Na podstawie danych pochodzących z inwentaryzacji florystycznych terenu gmin leżących w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa stwierdzono występowanie

19 gatunków objętych ochroną ścisłą, 37 gatunków objętych ochroną częściową oraz 82 gatunków niechronionych, ale zagrożonych w skali regionu bądź kraju. Wśród gatunków objętych ochroną ścisłą zinwentaryzowano 6 gatunków, dla których nie przewiduje się odstępstw od zakazów ujętych w rozporządzeniu o ochronie gatunkowej roślin. W tej grupie znajduje się jednak jeden gatunek – jarzab szwedzki, który w zasięgu Nadleśnictwa Rudy Raciborskie nie występuje na naturalnych stanowiskach. W materiałach źródłowych dla rezerwatu przyrody „Łęczczok” podaje się informację o występowaniu gatunku - obrazki plamiste *Arum maculatum*. Występowanie tego gatunku w południowej części Polski jest wątpliwe z uwagi na fakt, że zgodnie z obecnym stanem wiedzy jego stanowiska skupiają się wyłącznie na Pomorzu Zachodnim. Istnieje duże prawdopodobieństwo pomyłki i wskazania tego gatunku w miejsce obrazków alpejskich, które faktycznie w rezerwacie „Łęczczok” występują. W poniższym zestawieniu pominięto szereg pospolitych gatunków mchów, które występują powszechnie na powierzchniach leśnych. Są to m.in.: mniej liczne, związane z terenami podmokłymi o charakterze torfowiskowym - płonnik pospolity *Polytrichum commune*, płonnik strojny *P. strictum* oraz gatunki z rodzaju torfowiec *Sphagnum* (wszystkie objęte ochroną częściową) oraz pospolite mchy związane z siedliskami borowymi, np.: rokietnik pospolity *Pleurozium schreberi*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, widłozab kędzierzawy *Dicranum polysetum*, widłozab miotłowy *Dicranum scoparium* (wszystkie objęte ochroną częściową).

Fotografia. 13. Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* (z lewej) oraz widłak goździsty *Lycopodium clavatum* (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

Tabela 40. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
1	Aldrowanda pęcherzykowata <i>Aldrovanda vesiculosa</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. II i IV (kod: 1516)	CR	E	(RE)	RE	Gatunek związany ze zbiornikami mezo- i eutroficznymi. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz podawany dla użytku ekologicznego „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy”. Występowanie w tym ostatnim mało prawdopodobne z uwagi na brak siedliska. Odnotowany w wydzieleniach: 570 a, k.
2	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	NT	Gatunek charakterystyczny dla borów bagiennych, częsty również na torfowiskach. Odnotowany w wydzieleniach: 92 d, i.
3	Barwinek pospolity <i>Vinca minor</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	-	Rośnie w lasach, głównie liściastych i zaroślach. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok”, w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz) oraz szerzej w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnotowany w wydzieleniach: 160 h; 452 d; 537 a; 560 f; 564 a; 567 i; 615 j; 619 g; 627 b; 637 a; 641 b; 647 d; 648 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
4	Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	NT	Rośnie na torfowiskach i mokrych łąkach, na bagnach i w rowach, w zaroślach z wierzbą rokitą i w olsach. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 571 a.
5	Borówka bagienna <i>Vaccinium uliginosum</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Gatunek torfowisk wysokich, borów bagiennych, zatorfionych zarośli. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
6	Cebulica dwulistna <i>Scilla bifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	CR (CR)	CR	Gatunek lasów bukowych, liściastych mieszanych, zarośli i wilgotnych łąk. Preferuje gleby wapienne. Gatunek odnotowany w lasach i łąkach rezerwatu „Łęczczok” i jego sąsiedztwie oraz w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 565 a; 567 i.
7	Centuria pospolita <i>Centaurium erythraea</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	-	Gatunek łąk, pastwisk, ugorów i muraw. Rośnie licznie w rezerwacie „Gipsowa Góra” i jego najbliższym sąsiedztwie oraz w rezerwacie „Łęczczok”. Notowana również na nieużytkach kamieniołomu na południe od Nowej Cerkwi, w murawach na północny wschód od Kozłówek i na północ od Lubotyńia (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 563 f.
8	Cibora żółta <i>Cyperus flavescens</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła	VU	V	RE (RE)	CR	Rośnie na piaszczystych, wilgotnych, okresowo zalewanych, często na wydeptywanych i wypasanych brzegach zbiorników wodnych. Notowana w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Odnotowany w wydzieleniach: 562 h; 570 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
9	Ciemiężyca zielona <i>Veratrum lobelianum</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU (VU)	NT	Rośnie w wilgotnych lasach, nad potokami i w zaroślach. Odnotowana w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 643 b.
10	Cieszynianka wiosenna <i>Hacquetia epipactis</i>	Ochrona ścisła	-	[V]	EN (EN)	VU	Rośnie w lasach liściastych, głównie w grądach i łągach. Gatunek liczny w rezerwacie „Rozumice”, notowany także w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 647 a; 648 a.
11	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	Ochrona częściowa	VU	-	(DD)	VU	Jest obecnie gatunkiem rzadkim i w warunkach naturalnych w większej liczbie osobników występuje prawie wyłącznie w rezerwach przyrody. Rośnie najczęściej na podłożu zasobnym w węglan wapnia, na glebach żyznych oraz wilgotnych. Gatunek cieniolutny. Gatunek notowany w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
12	Chroszcz nagotodygowy <i>Teesdalea nudicaulis</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	LC	Gatunek pół uprawnych, wysypisk, pagórków, wrzosowisk, wydm. Jest wskaźnikiem ubogich piaszczystych gleb. Gatunek notowany na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
13	Czermień błotna <i>Calla palustris</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Występuje na terenach podmokłych, brzegach wód, w olsach, na bagnach leśnych, na rowach. Gatunek notowany na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa) oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska i gminy Nędza. Odnotowany w wydzieleniach: 154 c; 362 n; 441 c; 549 d.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
14	Czosnek niedźwiedzi <i>Allium ursinum</i>	Ochrona częściowa	-	[V]	-	LC	<p>Występuje w lasach łągowych, grądowych, gdzie często tworzy rozległe skupiska. Gatunek notowany licznie w rezerwacie „Rozumice” oraz w lasach rezerwatu „Łęczok” i obszarze OZW Las koło Tworkowa. Pojedynczo stwierdzony w zadrzewieniach na terenie nieczynnej kopalni gipsu koło Dzierżysławia (gm. Kietrz). Odnotowany również w Parku Zamkowym, Parku im. Miasta Roth, zadrzewieniu przy os. Markowice i lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz) i w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska.</p> <p>Odnotowany w wydzieleniach: 567 i; 647 a; 648 a.</p>
15	Czosnek wężowy <i>Allium scorodoprasum</i>	Niechroniony	VU	V	(EN)	EN	<p>Rośnie w zaroślach, murawach i parkach. Występuje w rezerwacie „Gipsowa Góra” i na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz).</p> <p>Odnotowany w wydzieleniu: 641 g.</p>
16	Dąbrówka kosmata <i>Ajuga genevensis</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	<p>Rośnie na murawach kserotermicznych i w zaroślach. Występuje w rezerwacie „Gipsowa Góra” i w murawach na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz).</p> <p>Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.</p>
17	Długosz królewski <i>Osmunda regalis</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła	-	V	(VU)	EN	<p>Występuje w olsach, zaroślach wierzbowych, na torfowiskach, w podmokłych, cienistych lasach. Rośnie na glebach kwaśnych i wilgotnych. Notowany na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, ale brak dokładnych informacji o lokalizacji stanowisk.</p> <p>Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.</p>

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
18	Dziewanna fioletowa <i>Verbascum phoeniceum</i>	Ochrona częściowa	-	-	EN (EN)	RE	Występuje na suchych siedliskach, na murawach, skrajach lasu i przydrożach. Odnotowana w rezerwacie „Gipsowa Góra” i jego sąsiedztwie, nad rzeką Morawą na południowy wschód od Lubotyń, a także na północ od Lubotyń i na północ od Wojnowic (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
19	Dziewięciornik błotny <i>Parnassia palustris</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	NT	Porasta płytkie i mokre torfowiska, jałowe darnie, mokre łąki. Preferuje dobrze nawilżone i uwapnione gleby. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 562 h.
20	Dziewięcśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>	Ochrona częściowa	-	-	LC (LC)	LC	Występuje na suchych murawach i obrzeżach lasów, rośnie w miejscach nasłonecznionych. Odnotowany w rezerwacie „Gipsowa Góra” oraz na północ od Lubotyń, w murawach na północny zachód od Rozumic, w murawach na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
21	Dziurawiec kosmaty <i>Hypericum hirsutum</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Rośnie w zaroślach i lasach liściastych. Odnotowany w rezerwacie „Rozumice”. Odnotowany w wydzieleniach: 647 a; 648 a.
22	Dzwonek boloński <i>Campanula bononiensis</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	-	CR (CR)	CR	Gatunek związany z murawami kserotermicznymi i zaroślami. Odnotowany na jednym nielicznym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - jedyne potwierdzone stanowisko w województwie opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
23	Dzwonek skupiony <i>Campanula glomerata</i>	Niechroniony	-	-	VU	-	Rośnie w murawach, widnych lasach, na przydrożach i w zaroślach. Występuje dość licznie w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
24	Głowienka wielkokwiatowa <i>Prunella grandiflora</i>	Niechroniony	-	-	CR (CR)	NT	Rośnie w suchych murawach i zaroślach, często na podłożu wapiennym. Odnotowana na jednym dość licznych stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - to jedyne potwierdzone stanowisko tego gatunku w województwie opolskim. Odnotowany w wydzieleniu: 641 g.
25	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	NT	Rośnie w cienistych lasach liściastych, zwłaszcza buczynach i grądach. Odnotowany w rezerwacie „Rozumice”. Odnotowany w wydzieleniach: 647 a; 648 a.
26	Goździk kartuzek <i>Dianthus carthusianorum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	-	Rośnie w suchych murawach, przydrożach i widnych borach sosnowych. Występuje nielicznie w murawach rezerwatu „Góra Gipsowa” i jego sąsiedztwie, w murawach na północny wschód od Kozłówek, w sąsiedztwie nieczynnego kamieniołomu na południe od Nowej Cerkwi, na północ od Wojnowic, na południowy wschód od Rozumic, na północ od Lubotyń, w murawach na północny zachód od Rozumic oraz między Rozumicami a Ściborzycami Wielkimi (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
27	Goździk kropkowany <i>Dianthus deltoides</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	-	Rośnie na suchych łąkach, murawach, przydrożach, zaroślach, najczęściej na piaszczystych glebach. W gminie Kietrz gatunek występuje dość często, a w miejscach piaszczystych jest pospolity, np. w Kietrzu, w okolicy rezerwatu „Gipsowa Góra”, w Rozumicach, w Nowej Cerkwi, w Nowym Dworze, w Nasiedlu, w Lubotyń, w Dzierżystawiu i na wschód od Pliszca. Notowany również w okolicach Pietrowic Wielkich i Kornic (gm. Pietrowice Wielkie). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
28	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Gatunek występuje w wodach stojących lub wolno płynących, w zakolach rzek, starorzeczach. Odnotowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”, w cieku leśnym przy stawach hodowlanych przy os. Brzezie i w stawie wewnątrz zadrzewienia potoku Plinc przy os. Brzezie (gm. Racibórz) oraz w stawie na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnnotowany w wydzieleniach: 569 b-c, g; 571 a.
29	Groszek kosmatostrąkowy <i>Lathyrus hirsutus</i>	Niechroniony	-	-	-	EN	Występuje na polach, przydrożach i terenach ruderalnych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 f.
30	Gruszyczka okrągłolistna <i>Pyrola rotundifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	NT	Gatunek rośnie w borach sosnowych i mieszanych. Spotykana w kwaśnych buczynach, lasach dębowo-bukowych, borach świerkowo-jodłowych i w lasach mieszanych. Preferuje siedliska cieniste i umiarkowanie cieniste, świeże, umiarkowanie żyzne. Odnnotowany w wydzieleniu: 308 b.
31	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	NT	Gatunek występuje w starorzeczach, stawach, przybrzeżnych strefach jezior, w wodach wolno płynących kanałów i zakolach rzek. Gatunek odnotowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniach: 568 a; 569 g; 571 a.
32	Grzybienie północne <i>Nymphaea candida</i>	Ochrona częściowa	NT	-	-	VU	Występuje w wodach stojących lub wolno płynących o dnie zwykle torfowym lub piaszczysto-mulistym i mulistym. W odróżnieniu od grzybieni białych preferuje zbiorniki oligo- do słabo eutroficznych, o wodach bardziej miękkich. Odnnotowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 570 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
33	Gwiazdnica zaniedbana <i>Stellaria neglecta</i>	Niechroniony	-	-	-	EN	Gatunek łąkowy. Odnotowany na łąkach rezerwatu „Łęczczok” i w jego sąsiedztwie. Odnotowany w wydzieleniu: 565 a.
34	Jarzab szwedzki <i>Sorbus intermedia</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła	EN	-	-	-	Stanowiska tego gatunku najprawdopodobniej są pochodzenia antropogenicznego. Gatunek występuje w lasach mieszanych, na oberżach lasu, przy drogach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 5 d; 42 d; 62 a; 563 b.
35	Jarzmianka większa <i>Astrantia major</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	LC	Występuje w lasach liściastych i mieszanych, w zaroślach, ziołoroślach i na łąkach. Odnotowana w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok” oraz w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 567 i; 647 a; 648 a.
36	Jaskier kaszubski <i>Ranunculus cassubicus</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Rośnie w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w lesie na wschód i na południowy zachód od Rozumic, na południowy zachód od Kietrza, w parku przykościelnym w Lubotyńniu oraz między Kietrzem a Dzierżysławiem (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniach: 641 b; 646 b; 647 a, h; 648 a.
37	Knianka koniczynowa <i>Cuscuta trifolii</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	-	Roślina pasożytnicza, bezzieleniowa. Pasożyt koniczyny i lucerny. Występuje w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
38	Kłokoczka południowa <i>Staphylea pinnata</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła	-	-	(DD)	EN	Rośnie na brzegach potoków, zboczach, stokach, jarach, parowach i pagórkach. Preferuje gleby zasobne w wapń. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 f.
39	Kokorycz pełna <i>Corydalis solida</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Występuje w lasach liściastych i zaroślach na glebie próchnicznej. Odnnotowano nieliczne stanowisko tego gatunku w rezerwacie „Rozumice”, występuje również w lasach rezerwatu „Łęczczok”. Stwierdzona w lesie przy stawach hodowlanych przy od. Brzezine, w lesie przy os. Obora, w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz) oraz na północ od Wojnowic (gm. Kietrz) i na skraju kompleksu leśnego na wschód od Rozumic (gm. Kietrz). Ponadto notowana w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 563 b; 567 i; 647 a; 648 a.
40	Kokorycz pusta <i>Corydalis cava</i>	Niechroniony	-	-	-	NT	Gatunek pospolity w lasach łągowych i łągowych oraz w zaroślach liściastych. Notowana w rezerwacie „Rozumice”, i rezerwacie „Łęczczok”. Ponadto rośnie nielicznie w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu, na południowy zachód od Lubotyń, w parku przykościelnym w Lubotyń, na północny wschód od Świeborzyc Wielkich i na wschód od Rozumic (gm. Kietrz). Odnnotowany w wydzieleniach: 567 i; 643 b; 647 a; 648 a.
41	Kokorycz wątła <i>Corydalis intermedia</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	EN	Rośnie w lasach liściastych i zaroślach. Notowana w lasach rezerwatu „Łęczczok” i w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnnotowany w wydzieleniu: 567 i.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
42	Kostrzewa walezyjska <i>Festuca valesiaca</i>	Niechroniony	-	V	EN (EN)	-	Rośnie w naskalnych i kserotermicznych murawach. Nielicznie występuje w luźnych murawach w rezerwacie „Góra Gipsowa” i jego najbliższym sąsiedztwie oraz pojedynczo w murawach na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Są to jedyne stwierdzenia tego gatunku w województwie opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
43	Kotewka orzech wodny <i>Trapa natans</i>	Uwaga! Nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1. Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	EN	E	VU (VU)	EN	Występuje w naturalnych, eutroficznych zbiornikach wodnych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz w stawach w Brzeziu (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 568 a; 570 a, k.
44	Kręczyńka jesienna <i>Spiranthes spiralis</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	CR	E	(RE)	CR	Rośnie na ekstensywnie użytkowanych pastwiskach, na murawach bliźniczkowych i ciepłych murawach okrajkowych, w widnych zaroślach i skrajach lasów. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
45	Kruszczyk błotny <i>Epipactis palustris</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	NT	Rośnie na torfowiskach niskich i źródliskowych, wilgotnych łąkach, w dolinach wydmywanych, rzadziej na obrzeżach lasów. Preferuje gleby wapienne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
46	Kruszczyk połabski <i>Epipactis albensis</i>	Ochrona ścisła	VU	R	EN (EN)	EN	Rośnie w widnych, wilgotnych lasach liściastych. Odnotowany w rezerwacie „Rozumice” i w rezerwacie „Łęczczok”, na obszarze użytku ekologicznego „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” oraz w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040. Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 633 k; 647 a; 648 a.
47	Kruszczyk rdzawoczerwony <i>Epipactis atrorubens</i>	Ochrona częściowa	-	-	CR (CR)	VU	Rośnie w widnych lasach, na łąkach, w zaroślach, na suchych murawach. Preferuje miejsca ciepłe i słoneczne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
48	Kruszczyk siny <i>Epipactis purpurata</i>	Ochrona ścisła	-	R	VU (VU)	EN	Rośnie w cienistych lasach liściastych. Odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040. Stwierdzony również w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 633 k; 643 b; 647 a; 648 a.
49	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	-	Rośnie w żyznych lasach liściastych, także na ich obrzeżach i na śródleśnych przydrożach, w lasach na siedliskach kwaśnych i ubogich, w zaroślach, na łąkach i wydmach. Notowany także na stanowiskach silnie przekształconych antropogenicznie. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”, w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu (gm. Kietrz) oraz między Lubieszowem a Ortowicami (gm. Bierawa). Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 643 b.
50	Krwawnica wąskolistna <i>Lythrum hyssopifolia</i>	Ochrona ścisła	EN	V	CR (CR)	EN	Rośnie na brzegach rowów, stawów i starorzeczy i na mokrych polach uprawnych. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 562 h.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
51	Krwawnik pannoński <i>Achillea pannonica</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	DD	Występuje w suchych murawach, na przydrożach. Odnotowany w rezerwacie „Góra Gipsowa” oraz na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
52	Kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>	Ochrona częściowa	-	V	VU (VU)	VU	Rośnie na wilgotnych pastwiskach, łąkach i zaroślach, na torfowiskach niskich i przejściowych, a także w zbiorowiskach lasów łęgowych. Występuje na terenie łąk rezerwatu „Łęczczok” i jego sąsiedztwie. Odnotowany w wydzieleniu: 565 a.
53	Kukułka szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	LC	Rośnie na wilgotnych glebach torfowych, głównie na wilgotnych łąkach. Występuje na terenie łąk rezerwatu „Łęczczok” i jego sąsiedztwie, a także w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnotowany w wydzieleniach: 563 f; 565 a.
54	Leniec pospolity <i>Thesium linophyllum</i>	Niechroniony	-	-	EN (CR)	EN	Występuje w suchych murawach. Gatunek odnotowany na jednym nielicznym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - to jedyne potwierdzone stanowisko tego gatunku w województwie opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
55	Lepiężnik biały <i>Petasites albus</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	LC	Występuje nad potokami, małymi rzekami oraz na obrzeżach lasów. Stwierdzony w rezerwacie „Rozumice” i w rezerwacie „Łęczczok”, na wschód i południowy zachód od Kietrza, na południe od Lubotyńca, na wschód od Rozumic na północ od Ściborzyc Wielkich, na wschód i południe od Nowej Cerkwi, (gm. Kietrz). Występuje również w lesie Arboretum Bramy Morawskiej i lesie przy os. Brzezie (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 567 i; 648 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
56	Lepiężnik różowy <i>Petasites hybridus</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	-	<p>Występuje w nadbrzeżnych zaroślach potoków i małych rzek, rowów oraz innych wilgotnych i zacienionych miejscach.</p> <p>Odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, na południowy zachód od Kietrza, między Kietrzem a Dzierżysławiem, na wschód od Nasiedla, na wschód i południowy zachód od Rozumic, oraz w Pliszczu (gm. Kietrz) oraz lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz).</p> <p>Odnotowany w wydzieleniu: 648 a.</p>
57	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Ochrona ścisła	-	-	(LC)	NT	<p>Spotykana w rzadkich, widnych lasach, zaroślach zrębach, rzadziej wśród ziółorośli.</p> <p>Gatunek odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok” oraz w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu i na północ od Lubotynia (gm. Kietrz) oraz w lesie na południe od Polskiej Cerkwi (gm. Polska Cerekiew).</p> <p>Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 612 a; 615 l; 643 b; 647 a; 648 a.</p>
58	Listera jajowata <i>Listera ovata</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	LC	<p>Gatunek wilgotnych lasów i zarośli.</p> <p>Gatunek odnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok”, w sąsiedztwie nieczynnego kamieniołomu na południe od Nowej Cerkwi, w sąsiedztwie nieczynnej kopalni gipsu koło Dzierżysławia, na północ od Lubotynia (gm. Kietrz).</p> <p>Odnotowany w wydzieleniach: 565 c; 641 g; 647 a; 648 a.</p>

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
59	Łuskiewnik różowy <i>Lathraea squamaria</i>	Niechroniony	-	-	-	NT	Występuje głównie w lasach, zwłaszcza na podłożu zasadowym. Odnotowano pojedyncze stanowiska tego gatunku w rezerwacie „Rozumice” i na północny zachód od Ściborzyc Wielkich, w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu (gm. Kietrz) oraz lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 643 b; 648 a.
60	Marzanka barwierska <i>Asperula tinctoria</i>	Niechroniony	-	V	EN (EN)	RE	Rośnie w widnych lasach, zaroślach, okrajkach lasów i murawach. Odnotowana nielicznie w rezerwacie „Góra Gipsowa” oraz na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
61	Miłek letni <i>Adonis aestivalis</i>	Niechroniony	-	V	VU (VU)	VU	Rośnie głównie na polach uprawnych i na ugorach, miejscach ruderalnych, na stanowiskach słonecznych i wilgotnych. Gatunek notowany w zasięgu granic gminy Pietrowice Wielkie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
62	Mysiurek drobny <i>Myosurus minimus</i>	Niechroniony	-	V	(EN)	EN	Rośnie na polach z uprawami roślin ozimych, rzadziej na odłogach, przydrożach i pastwiskach. Gatunek notowany w zasięgu granic gminy Pietrowice Wielkie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
63	Nadwodnik sześciopęcikowy <i>Elatine hexandra</i>	Ochrona częściowa	EN	V	VU (VU)	EN	Gatunek aktualnie występuje na stanowiskach pochodzenia antropogenicznego - na dnach osuszonych stawów rybnych. Gatunek notowany na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
64	Nadwodnik trójpręcikowy <i>Elatine triandra</i>	Ochrona częściowa	EN	-	VU (VU)	VU	Rośnie głównie na dnie wysychających stawów, a także na ich obrzeżach, w kałużach, rowach i w wilgotnych zagłębieniach na drogach leśnych. Notowany w granicach rezerwatu „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 570 k.
65	Naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i>	Ochrona częściowa	-	-	(VU)	LC	Gatunek świetlistych lasów, rośnie na porębach leśnych, na obrzeżach lasów. Notowana w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 151 f; 207 a.
66	Narecznica grzebieniasta <i>Dryopteris cristata</i>	Niechroniony	-	V	VU (VU)	VU	Rośnie na torfowiskach, w olszynach oraz w łożowiskach. Gatunek notowany na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnnotowany w wydzieleniu: 362 n.
67	Narecznica szerokolistna <i>Dryopteris dilatata</i>	Niechroniony	-	-	(DD)	-	Występuje w cienistych lasach i zaroślach. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”, częsta na pozostałym obszarze nadleśnictwa na odpowiednich siedliskach. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.
68	Obrazki alpejskie <i>Arum alpinum</i>	Ochrona częściowa	-	R	NT (NT)	EN	Gatunek rośnie w wilgotnych lasach. Gatunek notowany na północ od Wojnowic (gm. Kietrz). Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
69	Okreźnica bagienna <i>Hottonia palustris</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	VU	Występuje w żyznych wodach stojących, tworząc zwarte fitocenozy, głównie w starorzeczach, rowach, stawach i zbiornikach astatycznych. Zasiedla miejsca dość płytkie, do głębokości kilkunastu centymetrów. Preferuje podłoża muliste i torfowe. Gatunek notowany w stawie rezerwatu „Łęczczok” oraz w stawie na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnotowany w wydzieleniu: 570 a.
70	Oman szlachtawia <i>Inula conyza</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	VU	Gatunek związany z suchymi łąkami, ciepłolubnymi murawami i skalami wapiennymi. Stwierdzony w zaroślach i murawach w sąsiedztwie nieczynnego kamieniołomu na południe od Nowej Cerkwi (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
71	Oman szorstki <i>Inula hirta</i>	Niechroniony	-	-	CR (CR)	RE	Występuje w widnych zaroślach, okrajkach i murawach. Odnotowany na jednym dość licznych stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku w województwie opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
72	Oman wierzbolistny <i>Inula salicina</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	VU	Występuje w widnych zaroślach i murawach. Rośnie masowo w rezerwacie „Gipsowa Góra”, na północny wschód od Kozłówek oraz pojedynczo przy drodze między Kietrzem a Rozumicami (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
73	Ostrożeń pannoński <i>Cirsium pannonicum</i>	Ochrona częściowa	-	-	EN (EN)	DD	Rośnie w murawach kserotermicznych. Odnotowany na jednym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Odnotowany w wydzieleniu: 641 g

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
74	Ostrożeń siwy <i>Cirsium canum</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	EN	Gatunek występuje na wilgotnych łąkach. Odnotowany w sąsiedztwie nieczynnego kamieniołomu na południe od Nowej Cerkwi (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
75	Ośmiat mniejszy <i>Cerinth minor</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	LC	Rośnie na przydrożach, w suchych potokach. Notowany w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
76	Pajęcznica gałęzista <i>Anthericum ramosum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Rośnie w widnych lasach i ich skrajach, na wapiennych i dolomitowych zboczach, na zrębach, suchych łąkach, w ciepłolubnych zbiorowiskach trawiastych. Występuje nielicznie w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
77	Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i>	Ochrona częściowa	-	-	VU (VU)	LC	Rośnie w lasach liściastych, w miejscach cienistych i wilgotnych zwłaszcza nad potokami. Gatunek notowany na skraju kompleksu leśnego na wschód od Rozumic (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
78	Pierwiosnek lekarski <i>Primula veris</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	LC	Rośnie w świetlistych lasach (szczególnie w nadrzecznych łęgach), na pastwiskach i w zaroślach. Odnotowano na jednym stanowisku w rezerwacie „Góra Gipsowa”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
79	Pierwiosnek wyniosły <i>Primula elatior</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	-	Występuje w kompleksach świeżych i wilgotnych lasów. Stwierdzony dość licznie w rezerwacie „Rozumice”, występuje również w lasach i łąkach rezerwatu „Łęczczok” i jego sąsiedztwie. Ponadto notowany w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu, na południowy wschód od Lubotynia i na południe od Kietrza, w sąsiedztwie nieczynnej kopalni gipsu koło Dzierżysławia (gm. Kietrz), w kompleksie leśnym na północ od Steblowa (gm. Cisek) oraz w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 565 a; 567 i; 643 b; 647 a; 648 a.
80	Pięcionik biały <i>Potentilla alba</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	EN	Rośnie w widnych lasach i ich skrajach, w zaroślach i murawach kserotermicznych. Występuje nielicznie w szczytowej części rezerwatu „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
81	Pióropusznik strusi <i>Matteucia struthiopteris</i>	Ochrona częściowa	-	-	(EN)	DD	Porasta brzegi potoków, wilgotne zbocza, mokre łąki i leśne polany. Odnotowany w granicach gminy Kuźnia Raciborska na stanowisku pochodzenia prawdopodobnie antropogenicznego. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
82	Pływacz zwyczajny <i>Utricularia vulgaris</i>	Niechroniony	-	-	-	LC	Występuje w ciepłych, stojących wodach rozlewisk, stawów, rowów, starorzeczy. Gatunek notowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 571 a.
83	Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	LC	Gatunek świetlistych lasów i zarośli, występuje również na polanach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na północ od Lubotynia (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 565 b.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
84	Ponikło jajowate <i>Eleocharis ovata</i>	Niechroniony	-	V	(VU)	VU	Rośnie na brzegach rzek i zbiorników wodnych. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 562 h.
85	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	DD	Występuje w wilgotnych lasach liściastych i zaroślach. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Łęczczok”, notowany również w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
86	Prosienicznik plamisty <i>Hypochoeris maculata</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	VU	Rośnie w widnych lasach i ich zaroślach oraz murawach kserotermicznych. Odnotowany pojedynczo w szczytowej części rezerwatu „Gipsowa Góra” - jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku w województwie opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
87	Przetacznik górski <i>Veronica montana</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	LC	Występuje w miejscach wilgotnych i chłodnych, przeważnie na północnych i północno zachodnich zboczach wzgórz, w głębokich wąwozach, w dnach dolin, w źródłiskach, w dolinkach potoków i strumieni. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
88	Przewiercień sierpowaty <i>Bupleurum falcatum</i>	Niechroniony	-	-	CR (CR)	-	Rośnie w kserotermicznych murawach i na skałach. Odnotowany na jednym dość licznych stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku w województwie opolskim. Odnotowany w wydzieleniu: 641 g.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
89	Przygielka brunatna <i>Rhynchospora fusca</i>	Ochrona ścisła	VU	E	RE (RE)	CR	Rośnie na torfowiskach przejściowych i wysokich, w wilgotnych wrzosowiskach i obrzeżach jezior, w zagłębieniach między wydmami. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 562 h.
90	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	NT	Występuje w lasach mieszanych i liściastych. Stwierdzona licznie w rezerwacie „Rozumice” i w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu (gm. Kietrz). Odnnotowany w wydzieleniach: 643 b; 647 a; 648 a.
91	Przytulia fałszywa <i>Galium spurium</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Rośnie w lasach liściastych ich okrajkach i zaroślach. Notowana w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
92	Przytulia okrągłolistna <i>Galium rotundifolium</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Spotykana w borach jodłowo-świerkowych. Jest gatunkiem wskaźnikowym starych lasów. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.
93	Rdestnica alpejska <i>Potamogeton alpinus</i>	Niechroniony	-	V	(EN)	VU	Występuje w stojących lub wolno płynących wodach o odczynie obojętnym lub kwaśnym, w starorzeczach, zakolach rzecznych, rowach melioracyjnych, dołach potorfowych oraz wypływających z nich potokach. Odnnotowany w wydzieleniu: 308 b.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
94	Rdestnica stępniona <i>Potamogeton obtusifolius</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	EN	Występuje w różnego rodzaju eutroficznych zbiornikach wodnych. Odnotowana w stawach rezerwatu „Łęczczok” oraz w stawie na północ od Wojnowic, w Morawce między Kietrzem a Dzierżysławiem oraz w rowie na południowy zachód od Chruscielowa (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 570 a.
95	Rogatek krótkosztykowy <i>Ceratophyllum submersum</i>	Niechroniony	-	-	(DD)	EN	Występuje w wodach wolno płynących i stojących. Notowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 570 a; 571 a.
96	Rogownica drobna <i>Cerastium pumilum</i>	Niechroniony	-	V	(CR)	DD	Rośnie w murawach kserotermicznych. Odnotowana w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
97	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła	-	V	LC (LC)	VU	Gatunek występujący przeważnie na torfowiskach wysokich i przejściowych. Odnotowany w wydzieleniach: 10 b; 11 a; 31 a.
98	Róża francuska <i>Rosa gallica</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	VU	V	(EN)	EN	Rośnie w suchych zaroślach, murawach i na miedzach. Stwierdzona na nielicznym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” i w murawach na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 641 g.
99	Rutewka mniejsza <i>Thalictrum minus</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	NT	Występuje na kamienistych zboczach, na skalach, na słonecznych pagórkach, w widnych lasach i zaroślach, na ubogich łąkach. Gatunek notowany w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
100	Rutewka orlikolistna <i>Thalictrum aquilegiifolium</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	LC	Rośnie w wilgotnych lasach i zaroślach, na łąkach, w ziołoroślach nad potokami. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
101	Rzęśl hakowata <i>Callitriche hamulata</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	DD	Roślina wodna, rosnąca w wodach stojących lub wolno płynących. Gatunek notowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 570 a.
102	Rzęśl wielkoowocowa <i>Callitriche stagnalis</i>	Niechroniony	-	-	DD (DD)	DD	Roślina wodna, rosnąca w wodach stojących lub wolno płynących. Gatunek notowany w stawach rezerwatu „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 570 a; 571 a.
103	Salwinia pływająca <i>Salvinia natans</i>	Ochrona ścisła	-	V	VU (VU)	VU	Występuje głównie w wodach stojących - w starorzeczach, stawach, rowach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 568 a; 570 a.
104	Siedmiopalecznik błotny <i>Comarum palustre</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Rośnie na torfowiskach, brzegach wód i olszynach. Gatunek notowany na obrzeżach stawów i na wilgotnych łąkach rezerwatu „Łęczczok” oraz na obrzeżach stawu na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnotowany w wydzieleniu: 571 a.
105	Sierpik barwierski <i>Serratula tinctoria</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	NT	Występuje na wilgotnych łąkach, w widnych lasach i zaroślach oraz na wrzosowiskach. Odnotowany na jednym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra”. Odnotowany w wydzieleniu: 641 g.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
106	Sitowie korzenioczepne <i>Scirpus radicans</i>	Niechroniony	-	V	(VU)	VU	Rośnie na wilgotnych łąkach i brzegach wód. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 562 h.
107	Sitowiec nadmorski <i>Bulboschoenus maritimus</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Rośnie na brzegach wód i w rowach. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 562 h.
108	Skrzyp olbrzymi <i>Equisetum telmateia</i>	Niechroniony	-	-	EN (EN)	NT	Rośnie w wilgotnych lasach liściastych, głównie łęgowych, w cienistych parowach i wąwozach, na obrzeżach wilgotnych łąk, często w miejscach wysięków źródłiskowych. Występuje także jako gatunek synantropijny na siedliskach przekształconych na przydrożach, nasypach kolejowych. Notowany w rejonie stawów w Brzeziu i lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
109	Starzec błotny <i>Senecio congestus</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	RE	Występuje w miejscach wilgotnych, na brzegach wód, podmokłych łąkach oraz torfowiskach niskich. Gatunek notowany na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnnotowany w wydzieleniu: 362 n.
110	Stokłosa Benekena <i>Bromus benekenii</i>	Niechroniony	-	-	(DD)	VU	Rośnie w żyznych lasach liściastych. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Rozumice”. Odnnotowany w wydzieleniu: 648 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
111	Szalej jadowity <i>Cicuta virosa</i>	Niechroniony	-	-	-	VU	Występuje w miejscach podmokłych, na brzegach stawów, przy rowach, na torfowiskach, w szuwarach. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 562 h.
112	Szczodrzeniec rozesłany <i>Chamaecytisus ratisbonensis</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	-	Gatunek występujący najczęściej na stanowiskach ciepłych i świetlistych, zwykle w suchych i widnych borach sosnowych oraz na ich obrzeżach, a także na wrzosowiskach, zaroślach kserotermicznych oraz siedliskach antropogenicznych, np. kamieniołomy, żwirowiska i skarpy przydrożne. Odnotowany na północny zachód od Rozumic (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
113	Szczodrzeniec ruski <i>Chamaecytisus ruthenicus</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	EN	Występuje w świetlistych lasach sosnowych i mieszanych oraz w kserotermicznych zaroślach. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Gipsowa Góra” i na północny wschód od Kozłówek (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
114	Śniedek baldaszkowaty <i>Ornithogalum umbellatum</i>	Niechroniony	-	-	(NT)	DD	Gatunek suchych muraw i przydroży. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Gipsowa Góra” i rezerwacie „Łęczczok” oraz w lesie na południe od nieczynnej kopalni gipsu koło Dzierżysławia (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniu: 563 f.
115	Śniedek cienkolistny <i>Ornithogalum collinum</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej	-	E	CR (CR)	-	Występuje w murawach kserotermicznych. Odnotowany na dwóch stanowiskach na południowy zachód od Kietrza oraz w rezerwacie „Gipsowa Góra” i jego sąsiedztwie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
116	Śnieżyca wiosenna <i>Leucoium vernum</i>	ochrona częściowa	-	V	VU (VU)	-	Rośnie w lasach łęgowych oraz na kwaśnych i wilgotnych łąkach. Notowana w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
117	Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 1866)	-	-	-	VU	Występuje w rozproszeniu w wilgotnych lasach łęgowych i grądach. Gatunek odnotowany w rezerwacie „Rozumice” i w rezerwacie „Łęczczok”. Ponadto stwierdzona w kompleksie leśnym na północ od Wojnowic i na południowy zachód od Rogożan (gm. Kietrz), w zadrzewieniach na wschód od Miejsca Odrzańskiego (gm. Cisek), w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz) oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 563 b; 567 i; 633 d; 634 b; 635 f; 647 a; 648 a.
118	Turzyca obła <i>Carex diandra</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Występuje głównie na torfowiskach przejściowych, także na obrzeżach torfowisk wysokich i kwaśnych, darniowo-msztych torfowiskach niskich. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 562 h.
119	Turzyca orzęsiona <i>Carex pilosa</i>	Niechroniony	-	-	(EN)	VU	Rośnie w lasach liściastych. Występuje dość licznie w rezerwacie „Rozumice” oraz w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu (gm. Kietrz). Notowana również w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnnotowany w wydzieleniach: 643 b; 647 a; 648 a.
120	Turzyca wczesna <i>Carex praecox</i>	Niechroniony	-	V	(VU)	DD	Rośnie w lasach liściastych. Gatunek notowany w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
121	Turzyca zgrzeblowata <i>Carex strigosa</i>	Niechroniony	NT	V	EN (EN)	EN	Rośnie w wilgotnych lasach liściastych, na glebach zasobnych i wilgotnych. Stwierdzona na jednym nielicznym stanowisku w rezerwacie „Rozumice” - jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku w województwie opolskim. Odnnotowany w wydzieleniach: 647 a; 648 a.
122	Wawrzynek wilczełyko <i>Daphne mezereum</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	LC	Rośnie w wilgotnych lasach i zaroślach. Odnnotowany w rezerwacie „Rozumice”, w rezerwacie „Łęczczok”. Występuje w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu (gm. Kietrz), na południe od Polskiej Cerkwi i Ciężkowic (gm. Polska Cerekiew) oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 143 c; 144 b; 224 a; 243 b; 563 b; 643 b; 647 a; 648 a.
123	Wąkrota zwyczajna <i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Niechroniony	-	-	-	VU	Rośnie na torfowiskach niskich, wilgotnych łąkach, nad brzegami wód, na glebach bagnistych i torfowych, także w wodzie. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 562 h.
124	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 5105)	-	-	(NT)	LC	Porasta torfowiska, wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane. Gatunek notowany między Lubieszowem a Ortowicami (gm. Bierawa). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
125	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Ochrona częściowa DS – zał. V (kod: 5104)	-	-	(NT)	LC	Rośnie w wilgotnych lasach, w miejscach porośniętych mchami. Czasami tworzy łąny na obrzeżach torfowisk, zwłaszcza w sąsiedztwie bagna zwyczajnego. Odnnotowany w wydzieleniach: 401 c; 402 a; 405 b, 62 a; 76 b; 98 b

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
126	Włosienicznik krążkolistny <i>Batrachium circinatum</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Rośnie w płytkich zbiornikach wodnych. Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
127	Włosienicznik rzeczny <i>Batrachium fluitans</i>	Ochrona częściowa	-	-	(NT)	EN	Rośnie w wodach szybko płynących rzek i strumieni. Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
128	Wrotycz baldachogroniasty typowy <i>Tanacetum corymbosum</i>	Niechroniony	-	-	EN (EN)	DD	Występuje na suchych murawach, w lasach i zaroślach. Odnotowany na jednym nielicznym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” – jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku na Śląsku Opolskim. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
129	Września pobrażna <i>Myricaria germanica</i>	Ochrona częściowa	-	-	-	EN	Rośnie na żwirowiskach, nad rzekami i potokami. Odnotowany w wydzieleniu: 308 b.
130	Wulpia mysi ogon <i>Vulpia myuros</i>	Niechroniony	-	V	-	RE	Rośnie głównie na przydrożach. Odnotowany w wydzieleniu: 308 b.
131	Wyżpin jagodowy <i>Cucubalus baccifer</i>	Niechroniony	-	-	-	NT	Występuje w łąkach i zaroślach nadrzecznych, a także w miejscach nasłonecznionych, lecz równocześnie wilgotnych, najczęściej na brzegach rzek, w dolnych częściach nasypów i poboczy dróg (w miejscach, gdzie spływa woda). Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 562 h.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
132	Zachyłnik błotny <i>Thelypteris palustris</i>	Niechroniony	-	-	(VU)	VU	Bagna, bagniste łąki i olszyny. Gatunek notowany na północny zachód od Dziergowic (gm. Bierawa). Odnnotowany w wydzieleniu: 362 n.
133	Zamętlica błotna trzoneczkowata <i>Zannichellia palustris</i>	Niechroniony	-	V	(CR)	EN	Rośnie w wodach słonawych lub słodkich. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowany w wydzieleniu: 570 a.
134	Zaraza przytuliowa (Z. pospolita) <i>Orobanche caryophyllacea</i>	Ochrona częściowa	-	-	CR (CR)	DD	Rośnie w suchych murawach, zaroślach i na trawiastych zboczach. Pasożytuje na roślinach z rodziny marzanowatych. Stwierdzona w rezerwacie „Gipsowa Góra” oraz w murawach na północny zachód od Rozumic (gm. Kietrz). Odnnotowany w wydzieleniu: 641 g.
135	Zaraza wielka <i>Orobanche elatior</i>	Ochrona częściowa	-	R	CR (CR)	VU	Rośnie głównie w suchych murawach. Odnnotowana na jednym nielicznym stanowisku w rezerwacie „Gipsowa Góra” - jedynym potwierdzonym stanowisku tego gatunku w województwie opolskim. Odnnotowany w wydzieleniu: 641 g.
136	Zdrojówka rutewkowata <i>Isopyrum thalictroides</i>	Niechroniony	-	-	(LC)	LC	Występuje w lasach liściastych i zaroślach. Odnnotowana w rezerwacie „Rozumice” i w rezerwacie „Łęczczok” oraz w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu, na północ od Wojnowic, na północny wschód od Lubotyńia i w parku przykościelnym w Lubotyńiu (gm. Kietrz) oraz w lesie Arboretum Bramy Morawskiej (gm. Racibórz). Odnnotowany w wydzieleniach: 563 b; 567 i; 643 b; 648 a.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony (prawo krajowe, N2000)	Polska Czerwona Księga	Polska Czerwona Lista	Czerwona Księga woj. opolskiego oraz Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. opolskiego*	Czerwona Lista Roślin Naczyniowych woj. śląskiego	Uwagi dotyczące występowania / Lokalizacja
137	Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>	Ochrona częściowa	-	-	(LC)	VU	Występuje na trwale lub okresowo wilgotnych użytkach zielonych, mezo- i eutroficznych łąkach kośnych, zaroślach nadrzecznych, rzadziej na murawach kserotermicznych. Gatunek stwierdzony w rezerwacie „Łęczczok” oraz w rezerwacie „Gipsowa Góra” i jego południowym sąsiedztwie. Notowany na południe od nieczynnej kopalni gipsu koło Dzierżysławia (gm. Kietrz) oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnotowany w wydzieleniach: 191 t, y; 563 f; 635 k; 641 g.
138	Żywiec gruczołowaty <i>Dentaria glandulosa</i>	Niechroniony	-	-	RE	LC	Rośnie łanowo w lasach liściastych (głównie bukowych), rzadziej w lasach mieszanych i iglastych. Gatunek notowany w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409). DS – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Kategoria zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Roślin (Kaźmierczakowa i in. 2014): CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki zagrożone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, VU – gatunki narażone. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające (krytycznie zagrożone), R – gatunki rzadkie (potencjalnie zagrożone), V [V] – gatunki narażone. Kategorie zagrożenia wg Czerwonej Księgi Roślin Województwa Opolskiego (2002): RE – gatunki wymarte w regionie, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki niższego ryzyka, DD – gatunki o nieznanym stopniu zagrożenia. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Opolskiego (2004): RE – gatunki uznane za wymarte w regionie, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki niższego ryzyka, DD – gatunki o danych niedostatecznych. Kategoria zagrożenia wg Czerwonej Listy Roślin Naczyniowych Województwa Śląskiego (Red. Urbisz, Parusel 2012): RE – gatunki wymarte w regionie, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN – gatunki zagrożone, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki najmniejszej troski, DD – gatunki o danych niedostatecznych.

IV.10. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

Informacje na temat występowania cennych gatunków grzybów na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie są ubogie. Z analizowanych źródeł informacji wynika, że na tym terenie odnotowano jedynie występowanie 2 rzadkich w regionie gatunków grzybów wielkoowocnikowych.

Tabela 41. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochronny	Polska Czerwona Lista Roślin i Grzybów 2006	Opolska Czerwona Lista Grzybów 2009	Adres leśny /Uwagi dotyczące występowania
Grzyby wielkoowocnikowe					
1	Flagowiec olbrzymi <i>Meripilus giganteus</i>	Niechroniony	-	R	Rośnie w lasach i zaroślach liściastych, na opadłych gałązkach. Odnutowany w wydzieleniu: 566 d.
2	Purchawica olbrzymia <i>Langermannia gigantea</i>	Niechroniony	-	R	Rośnie w prześwietlonych lasach, w parkach, na pastwiskach i łąkach, w zaroślach, ogrodach, niekiedy nawet w małych ogródkach przydomowych, a nawet na wysypiskach śmieci. Odnutowana w rejonie cieku Plinc (gm. Racibórz) oraz na północny wschód od miejscowości Baborów (gm. Baborów). Odnutowany w wydzieleniu: 642 m.

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408). Kategoria zagrożenia dla grzybów wielkoowocnikowych wg Czerwonej Listy Roślin i Grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006). Kategoria zagrożenia wg Waloryzacji chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego (Kozak i Mleczo 2009): R – gatunki rzadkie.

IV.11. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

Listę zwierząt chronionych odnotowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie sporządzono na podstawie dostępnych danych obejmujących:

- wyniki inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczych gmin położonych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa zawarte w programach ochrony środowiska gmin, powiatów i województw oraz w osobnych opracowaniach tematycznych;
- wyniki inwentaryzacji przyrodniczej gatunków fauny Lasów Państwowych z 2007 roku;

- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu w zakresie korytarzy ekologicznych, ichtiofauny i pozostałych grup zwierząt;
- dane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach w zakresie siedlisk wybranych gatunków ssaków (wydra), stanowisk gatunków owadów, płazów i ssaków.

IV.11.1. SSAKI

Tabela 42. Wykaz cennych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Nietoperze <i>Chiroptera</i>			
1	Borowiaczek <i>Nyctalus leisleri</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU, DS – zał. IV; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek wędrowny, odlatuje na zimę do południowej i zachodniej Europy. Jego kryjówki w Polsce stanowią niemal wyłącznie dziuple drzew oraz skrzynki lęgowe. Gatunek notowany na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
2	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Gatunek związany z obszarami leśnymi. Zasiedla szczeliny w drzewach, dziuple i skrzynki lęgowe dla ptaków. Związany zwłaszcza z lasami liściastymi. Notowany w rezerwacie „Rozumice” i w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 648 a.
3	Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Gatunek związany z terenami zabudowanymi. Latem kolonie rozrodcze spotykane są w budynkach (głównie na strychach), w dziuplach drzew oraz skrzynkach dla ptaków i nietoperzy. Żeruje na terenach leśnych. Stwierdzony w rezerwacie „Rozumice”, w lesie koło Nowego Dworu, w Kietrzu i Rozumicach, ale prawdopodobnie szerzej rozpowszechniony (gm. Kietrz). Odnotowany w wydzieleniach: 643 b; 648 a.
4	Karlik malutki <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek synantropijny, poluje głównie nad wodami, ale też w osiedlach i terenach otwartych. Samice tworzą kolonie letnie liczące do 50-500 osobników pod okapami, w szczelinach murów lub belek nośnych, w pustych drzewach lub pod korą; zimują w zakamarkach budynków, na wieżach, za obrazami w kościołach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
5	Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Gatunek synantropijny. Jego kryjówkami letnimi są niemal wyłącznie budynki, gdzie kryje się na strychach, w szczelinach dachów i ścian. Zimuje głównie w naziemnych częściach budynków (strychy, przewody wentylacyjne), rzadko w piwnicach i fortyfikacjach. Notowany w Kietrzu, Nasiedlu, Dzierżysławiu, Rozumicach, Nowej Cerkwi (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
6	Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się na dużych strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach, opuszczonych kopalniach, w jaskiniach. Związany z terenami leśnymi, gdzie zlokalizowane są jego żerowiska. Gatunek notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
7	Nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Preferuje okolice obfitujące w wody płynące i stojące, zarówno w krajobrazie zalesionym, jak i otwartym. Latem zamieszkują głównie dziuple drzew, zimą hibernuje w kryjówkach podziemnych - jaskiniach, starych kopalniach, fortyfikacjach, piwnicach i studniach, wybierając w nich miejsca chłodne (3-6 °C) i wilgotne. Związany z wodami otwartymi, gdzie żeruje na owadach, których rozwój larwalny przebiega w wodzie. Żerujące osobniki stwierdzono nad oczkiem wodnym pod Rogożanami (gm. Kietrz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Częstszy na terenach wyżynnych i górskich, niż na nizinach, głównie siedliska synantropijne. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki, niekiedy również dziuple. Zimą spotykany jest w podziemiach, zarówno naturalnych (jaskinie), jak i sztucznych (sztolnie, fortyfikacje). Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
9	Karlik drobny <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV, KB – zał. II, CzL IUCN – LC	Związany z wodami i terenami podmokłymi jako miejscami żerowania, polują również na łąkach przy szpalerach drzew, w parkach i na skraju lasu. Kolonie rozrodcze w budynkach lub rzadziej w dziuplach drzew. Zimują w naziemnych częściach budynków. Stwierdzony na obszarze rezerwatu przyrody „Łęczczok”.
10	Nocek Brandta <i>Myotis brandtii</i>	PL – ochrona ścisła DS – zał. IV, KB – zał. III, CzL IUCN – LC	Preferuje zalesione tereny nizinne. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki i skrzynki dla nietoperzy (zwłaszcza płaskie, o wąskim, szczelinowym otworze), niekiedy również dziuple drzew. W budynkach spotykany zarówno w szczelinach dachu i ścian, jak i za okiennicami. Zimą spotykany jest w podziemiach, zarówno naturalnych, jak i sztucznych. Razem z nockiem wąsatkiem tworzy trudną do odróżnienia parę gatunków. Stwierdzony na obszarze rezerwatu przyrody „Łęczczok”.
11	Nocek Natterera <i>Myotis nattereri</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV, KB – zał. II, CzL IUCN – LC	Preferuje tereny zalesione i mozaikę polno-leśną. Jego letnimi kryjówkami najczęściej są dziuple i skrzynki. Zimuje w wilgotnych, umiarkowanie ciepłych podziemiach - jaskiniach, fortyfikacjach, starych kopalniach, piwnicach i studniach. Żeruje w pobliżu koron drzew lub krzewów. Stwierdzony na obszarze rezerwatu przyrody „Łęczczok”.
12	Karlik większy <i>Pipistrellus nathusii</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV, KB – zał. II, CzL IUCN – LC	Zamieszkuje niziny, rejony górskie, zalesione o dobrze rozwiniętej sieci zbiorników wodnych, często w pobliżu osiedli ludzkich. Żeruje głównie nad wodami i przyległymi terenami podmokłymi, w lukach drzewostanu, na skrajach lasów i drogach leśnych. Jego zasięg obejmuje całą Polskę. Stwierdzony na obszarze rezerwatu przyrody „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
13	Nocek Alkatoe <i>Myotis alcathoe</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV, KB – zał. II, CzL IUCN – LC	W Polsce znany jest z Roztocza, Karpat i Górnego Śląska. Zgodnie z obecną wiedzą jest gatunkiem żerującym i chroniącym się w lesie. Wiadomo, że przynajmniej w niektórych regionach przywiązany jest do małych, zalesionych dolinek z ciekami wodnymi, które są siedliskami zagrożonymi. Kolonie rozrodzce tego gatunku były znajdowane w dziuplastych drzewach. Może się również pojawiać w ogrodach i na terenach zurbanizowanych. Zimą prawdopodobnie wykorzystuje podziemne kryjówki. Stwierdzony na obszarze rezerwatu przyrody „Łęczczok”.
Gryznie Rodentia			
14	Badyłarka <i>Micromys minutus</i>	PL – ochrona częściowa CzL IUCN – LC	Preferuje krajobraz rolniczy, łąki i brzegi cieków wodnych. Notowana pod Kietrzem, Pliszczem, Wojnowicami (gm. Kietrz) oraz w granicach gminy Polska Cerekiew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
15	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek ziemnowodny ściśle związany z wszelkiego typu ciekami i zbiornikami. Zasiedla zarówno duże rzeki i jeziora jak i niewielkie śródleśne potoki i strumienie, stawy czy starorzecza. Preferuje biotopy naturalne z dobrze zachowaną zwarłą roślinnością nadbrzeżną zapewniającą odpowiednią bazę pokarmową. Notowany w granicy OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz w rzece Ruda, Sumina i Rzczecka. Odnotowany w wydzieleniach: 175 c; 450 I; 556 h, y, cx.
16	Koszatka <i>Dryomys nitedula</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT; DS – zał. IV, V; KB – zał. III; CzL IUCN - LC	Gatunek zamieszkuje głównie lasy liściaste. Gniazduje w dziuplach, gniazdach ptasich, szczelinach skalnych, skrzynkach dla ptaków, a także w zabudowaniach znajdujących się w lesie. Prowadzi nadrzewny aktywny nocny tryb życia. Gatunek notowany w zasięgu gminy Polska Cerekiew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
17	Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i>	PL – ochrona częściowa CzL IUCN – LC	Występuje w zaroślach, na skraju lasów, parków oraz na polach i polanach leśnych. Zimą przenosi się do budynków. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
18	Popielica <i>Glis glis</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lasy liściaste i mieszane, parki z rozwiniętym podszytem i dziuplastymi drzewami. Chętnie zajmuje skrzynki dla ptaków. Może też występować w sadach oraz budynkach mieszkalnych, ruinach, domkach letniskowych położonych wśród lasów. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowana w wydzieleniu: 563 b.
19	Susel moregowany <i>Spermophilus citellus</i> kod: 1335	PL – ochrona ścisła PCzL – EX; PCzK – EXP; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – VU	Preferuje tereny otwarte, zwłaszcza ugory, pola uprawne, suche i kamieniste łąki, pastwiska, drogi polne, skarpy i nasłonecznione pagórki porośnięte niską roślinnością stepową lub do niej podobną. Pojedyncze kolonie susła moregowanego notowano w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin-Maciowakrze” oraz w okolicach oddziału 641. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
20	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek najczęściej spotykany w zieleni komponowanej i ogródkach działkowych. W lasach dość rzadka. Preferuje drzewostany liściaste w starszych klasach wiekowych (powyżej 70 - 80 lat). Notowana w rezerwacie „Rozumice”. Odnotowana w wydzieleniu: 648 a.
21	Zębiełek karliczek <i>Crocidura suaveolens</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Zasiedla różne biotopy, głównie zbiorowiska krzaczaste i leśne, ogrody. Gatunek notowany w zasięgu gminy Polska Cerekiew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Drapieżne Carnivora			
22	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Spotykana na brzegach lasów, w zaroślach, na miedzach i łąkach. Występuje także w osiedlach ludzkich. Występuje powszechnie w krajobrazie rolniczym. Odnotowana w rezerwacie „Łęczczok”. Gatunek rozpowszechniony na terenie gminy Kietrz, notowany również w gminie Pawłowiczki. Odnotowana w wydzieleniu: 563 b.
23	Wilk Canis lupus kod: 1352	PL – ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT; DS – zał. II i IV; CzL IUCN – LC	Gatunek ściśle związany z dużymi kompleksami leśnymi oferującymi odpowiednie warunki dla utrzymania stabilnej populacji. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Owadożerne Insectivora			
24	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Zamieszkuje tereny o bujnej roślinności krzewiastej - obrzeża lasów i borów, także zielen w osiedlach ludzkich. Gatunek rozpowszechniony na terenie gminy Kietrz, notowany również w gminie Pawłowiczki. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
25	Kret europejski <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa, osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Zamieszkuje ogrody, sady, łąki, pola, skraje lasów liściastych, groble. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Gatunek pospolity na terenie całego nadleśnictwa. Odnotowany w wydzieleniu: 563 b.
26	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Zamieszkuje obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywopłoty, ogródki działkowe. Zimą można ją spotkać także w obrębie zabudowań. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Gatunek pospolity na terenie całego nadleśnictwa. Odnotowana w wydzieleniu: 563 b.
27	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Zasiedla obficie porośnięte brzegi stawów i strumieni. Mniej liczna w lasach, zwłaszcza liściastych oraz przy brzegach leśnych cieków pozbawionych roślinności. Gatunek dość pospolity w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Gatunek notowany w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu, ale prawdopodobnie rozpowszechniony na terenie całej gminy Kietrz. Odnotowana w wydzieleniu: 643 b.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
28	Rzęsorek mniejszy <i>Neomys anomalus</i>	PL – ochrona częściowa PCzL – LC; PCzK – LC; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Siedliska eutroficzne, zwłaszcza zatorfione i bagienne, w pobliżu cieków wodnych, strumieni i rzek. Gatunek notowany nad Troją na wschód od Kietrza oraz w rezerwacie „Rozumice”, ale prawdopodobnie rozpowszechniony na terenie całej gminy Kietrz. Odnotowany w wydzieleniu: 648 a.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** – Polska czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EX - gatunki całkowicie wymarłe, EXP - gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC – gatunki niższego ryzyka, najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). CzL IUCN - IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki narażone, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.2. PTAKI

Tabela 43. Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Ptaki terenów otwartych i osiedli ludzkich, śródpolnych zadrzewień i strefy ekotonu			
1	Bażant <i>Phasianus colchicus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Agrocenozy z zakrzewionymi miedzami i zadrzewieniami śródpolnymi, obrzeża miast, np. ugory, ogrody działkowe. Notowany w rez. „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Pospolity.
2	Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> A084	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrujący. Otwarte przestrzenie, łąki, bagna, ugory w dolinach rzecznych, kompleksy roślinności szuwarowej z wysokimi turzycami i torfowiska z miejscami porastającą brzozą niską, wierzbą rokitą. Gnieździ się na polach uprawnych, w zbożu lub rzepaku. Notowany w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
3	Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i> A082	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Występuje na rozległych, otwartych terenach, zwłaszcza na podmokłych obszarach w dolinach rzek. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
4	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A031	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany). Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
5	Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wilgotne i podmokłe tereny o niskiej runi, zwłaszcza kośne łąki i pastwiska oraz pola uprawne o wilgotnej glebie, też śródpolne zastoiska wody. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
6	Czeczotka <i>Carduelis flammea</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Na przelotach wśród drzew, krzewów, pól, na miedzach i ugorach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowana w wydzieleniu: 563 b.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
7	Derkacz <i>Crex crex</i> A122	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”, w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040 oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Spotykany również w zasięgu granic gminy Polska Cerekiew i gminy Baborów. Odnutowany w wydzieleniach: 563 f; 633 k.
8	Drzemlik <i>Falco columbarius</i> A098	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Zamieszkuje tereny otwarte, porośnięte niewysoką roślinnością. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
9	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejon z wypasem bydła. Nieodczowna obecność starszych dziuplastych drzew w urozmaiconym krajobrazie np. głowiaste wierzy wśród łąk i pastwisk. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w dzielnicy Markowice oraz dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
10	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Rozpowszechniona w granicach gminy Racibórz.
11	Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Zasiedla głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Odnutowany w wydzieleniu: 563 b.
12	Dzierlatka <i>Galerida cristata</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; CzL IUCN – LC	Osiadły. Otwarte, suche tereny ze skąpą roślinnością, często na obrzeżach miast i wsi, takie jak ugory, tereny przemysłowe, place budowy. Notowana w granicach gminy Polska Cerekiew. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
13	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleń wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Liczny w granicach gminy Racibórz. Odnutowany w wydzieleniu: 563 b.
14	Gawron <i>Corvus frugilegus</i>	PL – ochrona ścisła poza obszarem administracyjnym miast; ochrona częściowa w obszarze administracyjnym miast. DP – zał. IIB; CzL IUCN – LC	Migrujący. Gniazduje głównie w osiedlach ludzkich – parki, cmentarze, aleje oraz w zadrzewieniach śródpolnych. Pospolity, szczególnie na terenach miejskich. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
15	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz licznie w granicach gminy Racibórz i gminy Kietrz.
16	Gołąb miejski <i>Columba livia</i>	PL - ochrona częściowa CzL IUCN – LC	Lęgowy. Preferuje starą zabudowę w większych miastach, w małych miasteczkach bardzo nieliczny lub go brak. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
17	Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i> A307	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Lęgi V – VII, jeszcze w VIII karmienie młodych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowana w wydzieleniu: 563 f.
18	Jemiołuszka <i>Bombycilla garrulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Parki, ogrody i zadrzewienia. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
19	Jerzyk <i>Apus apus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Gatunek synantropijny, żeruje nad lasami i borami oraz uprawami i młodnikami, także nad śródeśnymi wodami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz licznie w granicach gminy Racibórz.
20	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła CzL IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie, stare parki. Liczna w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
21	Kłaskawka <i>Saxicola rubicola</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa. Tereny otwarte, np. pobocza dróg, składowiska gruzu, obrzeża wykopów – piasku i żwiru, też zręby zupełnie przylegające do terenów otwartych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”, w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”, przy drodze do Dzierżysławia (gm. Kietrz) oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
22	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Budynek i środowiska ruderalne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz licznie w granicach gminy Racibórz.
23	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Zieleń wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Rozpowszechniony w granicach gminy Racibórz.
24	Kuropatwa <i>Perdix perdix</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Gatunek silnie zmniejszający liczebność. Agrocenozy, ale także rozległe zręby i wczesne uprawy leśne. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
25	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wysoka roślinność zielna, np. kępy pokrzyw, nawłoci, itp., w krajobrazie otwartym. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Odnotowana w wydzieleniu: 562 h.
26	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadka, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy krzewów i żywopłoty), zwłaszcza części peryferyjnych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
27	Mazurek <i>Passer montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni osiedli ludzkich (parki, cmentarze, podwórkowe i ogrodowe kępy drzew. Chętnie gniazduje w budkach lęgowych. Rozpowszechniony w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
28	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i w rezerwacie „Rozumice”, w kompleksie leśnym na wschód od Nowego Dworu oraz na

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
			kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Odnutowany w wydzieleniach: 563 b; 643 b; 648 a.
29	Myszolów włochaty <i>Buteo lagopus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Otwarte przestrzenie, łąki, pola z pojedynczymi kępami drzew lub krzewów i innymi punktami obserwacyjnymi. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
30	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków (głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami), też na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Rozpowszechniona w granicach gminy Racibórz.
31	Ortolan <i>Emberiza hortulana</i> A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Gatunek rzadki. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, aleje śródpolne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Występuje również w rozproszeniu na terenie gminy Kietrz i gminy Racibórz.
32	Piegża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Zieleń osiedli ludzkich i terenów otwartych – kępy krzewów i żywopłoty oraz zieleńce, także strefa ekotonu. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz licznie w granicach gminy Racibórz.
33	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Sąsiedztwo wód płynących i stojących, z partiami niepokrytego roślinnością terenu, np. mosty, nabrzeża, drogi i torowiska. Także tereny zurbanizowane – place, środowiska ruderalne, rozległe płaskie dachy na halach i magazynach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Odnutowana w wydzieleniu: 562 h.
34	Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), torfowiska niskie oraz pola uprawne, zwłaszcza z uprawami buraków, rzepaku i ziemniaków. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
35	Płomykówka <i>Tyto alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wieże kościołów, opuszczone zabudowania wiejskie, stodoły, strychy domów. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicach gminy Polska Cerekiew.
36	Pokląska <i>Saxicola rubetra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory), przesuszone torfowiska oraz rzadko zachwaszczone pola. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Występuje również nielicznie i w rozproszeniu na terenie gminy Kietrz oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
37	Potrzeszcz <i>Miliaria calandra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Pola i trwałe użytki zielone z „chwastami” i krzewami lub małymi drzewkami na miedzach i poboczach dróg. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Występuje również nielicznie i w rozproszeniu na terenie gminy Kietrz oraz kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
38	Pójdźka <i>Athene noctua</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy - rzadko. Opuszczone i części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne, w krajobrazie otwartym. Także dziuplaste drzewa, głównie ogłowione wierzby. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
39	Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; DP – zał. IIB; KB – zał. III CzL IUCN – LC	Lęgowa. Pojedyncze stanowiska znajdują się w krajobrazie otwartym na całym obszarze nadleśnictwa. Pola uprawne, zwłaszcza z uprawami jęczmienia, owsa i pszenicy. Notowana w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze” oraz w rezerwacie „Łęczczok”. Notowana również na kilku stanowiskach w granicach gminy Kietrz i gminy Racibórz.
40	Pustulka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew. Gatunek notowany w rezerwacie „Łęczczok”, w Nowej Cerkwi, Rozumicach i Nasiedlu (gm. Kietrz), notowany również w granicach gminy Pawłowiczki oraz licznie w granicach gminy Racibórz.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
41	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, košne łąki, ugory o niskie roślinności. Także na większych polanach śródleśnych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
42	Słowik rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
43	Sroka <i>Pica pica</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Zadrzewienia, pasy i kępy drzew i krzewów w otoczeniu terenów otwartych. Liczna w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
44	Srokosz <i>Lanius excubitor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Tereny otwarte z krzewami lub/i drzewami na miedzach i poboczach dróg. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowano również jedno stanowisko wśród pól uprawnych na południe od Pliszcza (gm. Kietrz) oraz kilka stanowisk w granicach gminy Racibórz.
45	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Liczny w granicach gminy Racibórz. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.
46	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Rozpowszechniony w granicach gminy Racibórz.
47	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
48	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Ugory i niekoszone łąki oraz torfowiska. Także na obrzeżach miast. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i rezerwacie „Gipsowa Góra”. Ponadto stwierdzony nad ciekami wodnymi na południe od Ludmierzyc, na łąkach na północnym skraju kompleksu leśnego w Nowym Dworze, nad Troją na południowy wschód od Wojnowic, nad Troją na wschód od Kietrz (gm. Kietrz) oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
49	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”. Liczny w granicach gminy Racibórz. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.
50	Wrona siwa <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Skraje zadrzewień w krajobrazie otwartym, doliny rzeczne. Notowana na trzech stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
51	Wróbel <i>Passer domesticus</i>	PL - ochrona ścisła CzL IUCN – LC	Lęgowy. Osiedla ludzkie, żeruje czasami w polach, kilkaset metrów od osad. Liczny w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk			
52	Batalion <i>Philomachus pugnax</i> A151	PL - ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN; DP – zał. I, IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, płycizny, spuszczone stawy rybne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i w użytku ekologicznym „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy”.
53	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A021	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i przelotny. Prawdopodobnie zimujący. Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, glinianki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
54	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i> A022	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU; DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003. Lęgowy. Zasiedla wody stojące z szuwarami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
55	Biegus malutki <i>Calidris minuta</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przelotny. Muliste dna spuszczonej stawów hodowlanych i zbiorników zaporowych oraz brzegi rzek. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
56	Biegus zmienny <i>Calidris alpina</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przelotny. Piaszczyste i muliste miejsca, na dnach spuszczonej stawów hodowlanych i zbiorników zaporowych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
57	Bielaczek <i>Mergellus albellus</i> (<i>Mergus albellus</i>) A068	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przelotny i zimujący. Wody różnego typu: jeziora, stawy hodowlane, duże rzeki. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
58	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A081	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Szuwały nadwodne wód stojących i wolno płynących. Żeruje nad wodami, pasami trzcin oraz sąsiadującymi z nimi terenami otwartych agrocenoz. Gatunek notowany w trzcinowiskach u podnóża rezerwatu „Gipsowa Góra”, w trzcinowiskach nad Troją między Kietrzem a Nową Cerkwią (gm. Kietrz) oraz w dzielnicy Markowice oraz dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz. Obserwowany również w rezerwacie „Łęczczok”.
59	Brodziczek piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotny. Błotniste, piaszczyste i kamieniste brzegi wód, czasami zalane grunty orne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicy OZW Graniczny Meander Odry PLH240013.
60	Brodziczek śniady <i>Tringa erythropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska, torfowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
61	Brzegówka <i>Riparia riparia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. W naturalnych i sztucznych skarpach i obrywach, zwłaszcza nad rzekami i w piaskowniach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
62	Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Trzcinowiska i szuwały nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
63	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Preferuje płytkie wody stojące w otoczeniu terenów zadrzewionych. Notowana na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
64	Czapla biała <i>Ardea alba (Egretta alba)</i> A027	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna, Nielęgowa. Obserwowana przez cały rok. Zbiorniki zaporowe i tereny zalewowe w dolinach rzecznych, a także na stawach hodowlanych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
65	Czapla modronosa <i>Ardeola ralloides</i> A024	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Występuje nad różnego typu stojącymi wodami słodkimi z bujną roślinnością wodną, na terenach zalewowych, w deltach rzek, nad rzekami i kanałami otoczonymi zaroślami nadwodnymi. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
66	Czapla purpurowa <i>Ardea purpurea</i> A029	PL - ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Nielęgowa. Jeziora, mokradła i bagna, starorzecza, stawy hodowlane. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
67	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Różnego rodzaju zbiorniki wodne, doliny rzeczne, bagna. Kolonie są często lokalizowane na wyspach lub w starych drzewostanach w pobliżu wód. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
68	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB; CzL IUCN – LC	Lęgowa (wody stojące z wyspami), zimująca i migrująca. Notowana w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010 oraz na pięciu stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
69	Dubelt <i>Gallinago media</i> A154	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU; DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – NT	Wędrowny. Bagna, mokradła, wilgotne łąki, turzycowiska, torfowiska w naturalnych dolinach rzecznych. Notowany w granicach użytku ekologicznego „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
70	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotny i zimujący. Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa. Lęgi w dziuplach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
71	Głowienka <i>Aythya ferina</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB; CzL IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Wody stojące, głównie z wyspami. Notowana na trzech stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
72	Helmiatka <i>Netta rufina</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003. Lęgowa i przelotna. Większe stawy i jeziora. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
73	Kamusznik <i>Arenaria interpres</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowny. Pojedynczo na błotnistych brzegach i pływaczach, nad jeziorami i stawami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
74	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnotowano również jedną parę w zbiorniku przeciwpożarowym w Pliszczu (gm. Kietrz) oraz trzy stanowiska w granicach gminy Racibórz.
75	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Płytkie zbiorniki wodne oraz duże rzeki obfitujące w ryby. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
76	Krakwa <i>Anas strepera</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OSO Stawy Wielką i Las Tworkowski PLB240003. Przelotna, prawdopodobnie lęgowa. Bogato zarośnięte, nizinne zbiorniki stojącej wody o rozległej toni wodnej jak jeziora i stawy. Lęgi głównie na stawach. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
77	Kropiatka Porzana porzana A119	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa i przelotna. Zasadza bagienne, zalewowe doliny rzeczne oraz turzycowiska i szuwały na płytkich zbiornikach wodnych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
78	Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrujący. Mokradła, podmokłe łąki oraz obrzeża zbiorników wodnych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
79	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa, migrująca i zimująca. Stawy i rzeki. Sporadycznie także rowy melioracyjne i małe oczka wodne. Pospolita na zbiornikach i ciekach. Notowana na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
80	Kulik wielki <i>Numenius arquata</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU; DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – NT	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
81	Kwocacz <i>Tringa nebularia</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotny. Błotniste i piaszczyste brzegi wód, zalane i podtopione pola, łąki i pastwiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
82	Łabędź krzykliwy Cygnus cygnus A038	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Duże jeziora z pasem trzcin, śródlądne jeziora, mokradła, stawy - najczęściej rybne, rzadziej na starorzeczach. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
83	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> ssp. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na trzech stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
84	Łęczczak Tringa glareola A166	PL – ochrona ścisła PCzK – CR; PCzL – CR; DP – zał. I ; CzL IUCN – LC	Wędrowny. Śródlądne torfowiska wysokie w otoczeniu borów bagiennych, podczas przelotów na mulistych brzegach różnego typu wód. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
85	Łyska <i>Fulica atra</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Wody stojące, wyjątkowo większe wody wolno płynące. Gatunek zanikający w związku z obecnością norki amerykańskiej <i>Neovision vison</i> . Notowana na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
86	Mewa czarnogłowa Larus melanocephalus A176	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Wyspy rzeczne lub jeziorne, na stawach hodowlanych, żwirowniach, zbiornikach zaporowych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
87	Mewa mała Hydrocoloeus minutus A177	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna i migrująca. Obrzeża płytkich jezior z bujnymi szuwarami, bagienne doliny rzeczne i tereny zalewowe. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
88	Mewa siwa (Mewa pospolita) <i>Larus canus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Na wyspach w nurcie rzeki, a ponadto na jeziorach, stawach hodowlanych, zbiornikach zaporowych, zalanych żwirowniach, osadnikach itp. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
89	Mewa srebrzysta <i>Larus argentatus</i>	PL – ochrona częściowa DP – zał. IIB; CzL IUCN – LC	Zalująca, głównie zimą. Różnego rodzaju wyspy w nurcie rzek, na jeziorach naturalnych, zbiornikach zaporowych, stawach hodowlanych, w żwirowniach, a także na dachach budynków. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
90	Mewa śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i> (<i>Larus ridibundus</i>)	PL – ochrona ścisła DP - zał. IIB; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Występuje na bagnach, w starorzeczach, osadnikach, żwirowiskach, małych, porośniętych wyspach także na polach uprawnych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
91	Mewa żółtonoga <i>Larus fuscus</i>	PL – ochrona ścisła CzL IUCN – LC	Wędrowna. Jeziora, mokradła, bagna, starorzecza i stawy hodowlane. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
92	Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Wędrowna i zimująca. Zasobne w ryby zbiorniki wodne: naturalne jeziora, stawy hodowlane i rzeki w pobliżu lasów. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
93	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003. Lęgowy i zimujący. Preferuje akweny z wykształconą roślinnością wodną, np. trzcinowiska i inne zespoły szuwarowe (oczeret, pałka), mannowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
94	Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Wody stojące od około 0,5 – 1,5 ha powierzchni, z obficie wykształconą tzw. miękką wynurzoną roślinnością wodną. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
95	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy, zimujący i migrujący. Wody stojące oraz leniwie płynące, z dobrze wykształconą roślinnością wodną, np. zespoły szuwarowe (trzcin, oczeret, pałka), mannowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
96	Pliszka górská <i>Motacilla cinerea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Wartko płynące, czyste rzeki i potoki o kamienistych brzegach, zarówno śródlądowe, jak i płynące przez osady ludzkie. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
97	Podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> A060	PL – ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN; DP – zał. I ; KB – zał. III; CzL IUCN – NT	Przedmiot ochrony OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003. Przelotna. Płytkie wody śródlądowe z dobrze rozwiniętymi szuwarami, kożuchami roślinności, głównie na stawach hodowlanych i jeziorach. Notowana w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010.
98	Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> A272	PL – ochrona ścisła PCzK – NT; PCzL – NT; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Zadrzewienia i zakrzewienia w bagnistych dolinach rzecznych i na obrzeżach zbiorników wodnych, łożowiska, młode olsy. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
99	Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska i kępy krzewów na obrzeżach wód stojących i leniwie płynących, zakrzewione torfowiska. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
100	Remiz <i>Remiz pendulinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Zadrzewienia lęgowe nad wodami i w ich sąsiedztwie, zwłaszcza z brzożami i wierzbami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
101	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Obrzeża wód, zabagnione łąki i obszary torfowiskowe z wysoką roślinnością trawiastą. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
102	Rożeniec <i>Anas acuta</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN; DP – zał. IIA, IIIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Wędrowny i zimujący. Płytkie zbiorniki wodne i otwarte tereny zalewowe w rozległych dolinach rzecznych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
103	Rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i> A196	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Bagienne doliny rzeczne, płytkie stawy hodowlane i zbiorniki zaporowe z pływającą roślinnością wodną. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
104	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> A197	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Jeziora i stawy z niską roślinnością szuwarową oraz starorzecza. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
105	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> A193	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowna. Wyspy w nurcie rzek, na jeziorach, stawach, zbiornikach zaporowych, żwirowniach, pokryte niską roślinnością. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
106	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i> A094	PL – ochrona ścisła DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Wędrowny. Wody stojące, obfitujące w ryby w otoczeniu starych drzewostanów. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
107	Rycyk <i>Limosa limosa</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – NT	Przelotny. Torfowiska, podmokłe łąki, brzegi wód. Występuje na biotopach wtórnych, np. łąkach i polach rzepaku. Na przelotach można spotkać rycyki na obszarach zalewanych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i OSO Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003.
108	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i przelotny. Brzegi wód, także na terenach zadrzewionych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
109	Sieweczka obroźna <i>Charadrius hiaticula</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Migrująca. Otwarte, piaszczyste lub porośnięte krótką roślinnością pastwiska nadrzeczne w pobliżu wody, odstojniki, dna spuszczonej stawów lub zbiorników zaporowych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
110	Sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa i migrująca. Piaszczyste i żwirowe, rzadziej błotniste wyspy i brzegi wód, wymokliska śródpolne, spuszczone stawy i osadniki. Czasami tereny ruderalne z kałużami wody, również rozległe zrzęby zupełne z kałużami. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”, w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
111	Siewka złota <i>Pluvialis apricaria</i> A140	PL – ochrona ścisła PCzK – EXP; PCzL – EX; DP – zał. I, II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przelotna. Na polach uprawnych, pastwiskach, łąkach, na spuszczonej stawach i zbiornikach zaporowych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
112	Siewnica <i>Pluvialis squatarola</i>	PL – ochrona ścisła DP – II; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrująca. Jeziora, stawy hodowlane, brzegi rzek i wyspy w nurcie. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
113	Szlachar <i>Mergus serrator</i>	PL – ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN; DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrujący, nieregularnie zimujący. Czyste i spokojne jeziora z wyspami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
114	Ślepowron <i>Nycticorax nycticorax</i> A023	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I ; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Nielęgowy. Zasiedla wyspy porośnięte roślinnością krzewiastą na stawach rybnych oraz łożowiska i krzaczaste zarośla i zadrzewienia nad brzegami rzek i zbiorników zaporowych. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
115	Świstun <i>Anas penelope</i> (<i>Mareca penelope</i>)	PL – ochrona ścisła PCzK – CR; PCzL – CR; DP – zał. II; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przelotny. Rzeki, jeziora, stawy oraz bagna. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
116	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”, na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
117	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Trzcinowiska oraz szuwały trzcinowo – pałkowe, nad wodami stojącymi i wolno płynącymi. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”, na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
118	Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i> A294	PL - ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU DP – zał. I; CzL IUCN – VU	Wędrowny. Torfowiska niskie porośnięte kępiastymi turzycami, szuwały kłoci wiechowatej na torfowiskach węglanowych. Notowana w granicach użytku ekologicznego „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy”. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
119	Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Różnego typu zbiorniki wodne z bujnie rozwiniętymi szuwałami, starorzeczka, mokradła i bagna, turzycowiska, czasem nad zabagnionymi rzekami. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
120	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A229	PL – ochrona ścisła DP - zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Strome i podmyte brzegi wód, głównie płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Lęgi od IV do VIII. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”, w granicy OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
121	Zausznik <i>Podiceps nigricollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy na stawach. Małe zbiorniki wodne na bagnach oraz płytkie stawy i jeziora o bujnej roślinności zanurzonej i z obszarami roślinności wystającej ponad lustro wody. Notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010 w tym także w rezerwacie „Łęczczok”, na terenie żwirowni przy ul. Rudzkiej i w granicach dzielnicy Sudół i Studzienna miasta Racibórz.
122	Zielonka <i>Porzana parva</i> A120	PL – ochrona ścisła PCzK – NT; PCzL – NT; DP - zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa i migrująca. Zbiorniki z gęstym pasem trzcin, sitowia i inną roślinnością na brzegach wód stojących. Preferuje styk niewielkich obszarów wolnego lustra wody z pasem roślin lub zwałowiska trzcin. Odnotowano jedną parę w oczku wodnym pod Rogożanami (gm. Kietrz). Gatunek stwierdzony również w rezerwacie „Łęczczok”. Są to jedne z nielicznych wystąpień tego gatunku na Śląsku.
Ptaki terenów leśnych			
123	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A075	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy, migrujący i zimujący. Lęgi w starszych drzewostanach, żeruje głównie nad wodami (ryby, ptaki wodne). Zjada też padlinę. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
124	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A030	PL – ochrona ścisła DP - zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
125	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (lęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Pospolita. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
126	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II CzL IUCN – LC	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Pospolita.
127	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa i zimująca. Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35 – 40 lat). Pospolita.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
128	Czyż <i>Carduelis spinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II Czerwona lista IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Rozległe bory świerkowe i mieszane, koczujące stada można spotykać wszędzie, gdzie występują drzewa obfitujące w nasiona, głównie brzozy i olsze. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
129	Drożdżik <i>Turdus iliacus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrujący i zimujący. Bory, olsy, mokradła i bagna. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
130	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> A236	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów, powyżej 80 lat, preferuje starodrzewia sosnowe i buczyny. Spotykany również w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach leśnych – tzw. <i>umbrella species</i> = gatunek parasolowy, decydujący o istnieniu populacji innych gatunków, m. in. gągoła, siniaka, puszczyka i włośchatki, kraski oraz nietoperzy i wielu innych gatunków, w tym licznych bezkręgowców. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
131	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu drzewostany w wieku powyżej 40-50 lat, zadrzewienia, większe parki. Unika małych zadrzewień śródpolnych. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i w rezerwacie „Rozumice”. Odnotowany w wydzieleniach: 563 b; 648 a.
132	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A238	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Starsze (powyżej 90 lat) drzewostany liściaste, zwłaszcza z dębami <i>Quercus sp.</i> Także stare peryferyjne parki. Toleruje niewielkie rozluźnienie (prześwietlenie) drzewostanów. Lęgi IV – V do VI. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040.
133	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Starsze lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Spotykany też w dużych parkach i zadrzewionych cmentarzach. Preferuje skraje lasów. Lęgi od IV / V do VI. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040.
134	Dzięciotek <i>Dendrocopos minor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza lęgowe, też parki i zadrzewione cmentarze. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i w rezerwacie „Rozumice”, liczny w granicach gminy Racibórz.
135	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, częsta w grądach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz w granicach gminy Polska Cerekiew.
136	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą. Częsty.
137	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy i bory mieszane. Unika olsów i borów sosnowych. Częsty.
138	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIA; CzL IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Wszelkie drzewostany, w borach sosnowych rzadki. Żeruje na polach. Częsty. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
139	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu drzewostany powyżej 40 – 50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na terenie gminy Pawłowiczki, gminy Krzyżanowice, gminy Polska Cerekiew oraz gminy Racibórz.
140	Kania czarna <i>Milvus migrans</i> A073	PL – ochrona ścisła PCzK – NT; PCzL – NT; DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Żeruje na terenach otwartych i składowiskach odpadów komunalnych. Lęgi z reguły na skrajach łągów i grądów, również w niewielkich zadrzewieniach. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
141	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Rozpowszechniona w granicach gminy Racibórz.
142	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Prawdopodobnie lęgowy. Starsze drzewostany, bory sosnowe, zwłaszcza z gniazdami kruką, w których chętnie odbywa lęgi. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
143	Kos <i>Turdus merula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadki, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze). Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
144	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy i bory mieszane. Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
145	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach i w zieleni wysokiej osiedli rzadki. Notowany w rezerwacie „Łęczczok” oraz na trzech stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
146	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Głównie młodniki i drągowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe. Obserwowany w rezerwacie „Łęczczok”, w kompleksie leśnym koło Nowego Dworu (gm. Kietrz) oraz na trzech stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
147	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich. Obecnie w ekspansji. Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
148	Kukulka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze). Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
149	Kwiczół <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych. Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
150	Lelek Caprimulgus europaeus A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Bory sosnowe, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, też wrzosowiska. Preferuje mozaikę starych sośnin, zrębów, upraw i młodników. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
151	Lerka Lullula arborea A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Tereny otwarte w borach sosnowych i na ich obrzeżach, zwłaszcza suche i świeże, z płatami nagiego gruntu, m. in. wrzosowiska. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” oraz w lesie pod Lubotyńcem (gm. Kietrz).
152	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast. Pospolita. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
153	Muchołówka białoszyja Ficedula albicollis A321	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane (powyżej 70-80 lat), głównie grądy i buczyny. Chętnie gniazduje w budkach. Odnotowano jedno stanowisko tego gatunku w rezerwacie „Rozumice”. Spotykana również w rezerwacie „Łęczczok”, w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze”.
154	Muchołówka mała Ficedula parva A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Preferuje starsze drzewostany (powyżej 70-80 lat) - buczyny i grądy z dużym udziałem grabu. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
155	Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Starsze drzewostany liściaste i mieszane, również osiedla ludzkie - parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” i w rezerwacie „Rozumice” oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
156	Muchotówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Rzadsza niż siostrzana muchotówka białoszyja. Starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste, rzadko większe zadrzewienia śródpolne i osiedla ludzkie - parki, cmentarze. Chętnie gniazduje w budkach. Częsta w lasach liściastych. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
157	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Bory świerkowe, jodłowe oraz sosnowe na siedliskach wilgotnych z udziałem świerka. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
158	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i> A089	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC; DP – zał. I ; CzL IUCN – LC	Wędrowny. Zwarte, stare i rozległe lasy, przeważnie mieszane i liściaste, w pobliżu pól uprawnych, dolin rzecznych, łąk i pastwisk, na obszarach obfitujących w tereny podmokłe i jeziora. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
159	Orzełek włochaty <i>Hieraaetus pennatus</i> A092	PL – ochrona ścisła PCzK – CR; PCzL – CR; DP – zał. I ; CzL IUCN – LC	Nielęgowy. Lasy liściaste i mieszane o dużej powierzchni, doliny rzeczne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
160	Paszkot <i>Turdus viscivorus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Gatunek leśny - wszelkiego typu starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste (w borach z sosną najliczniej). Zimą ściśle związany z obecnością jemioli, spotykany wtedy także w rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze, aleje topolowe). Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
161	Pelzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
162	Pelzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Starsza wysoka zieleń osiedli ludzkich (parki i zadrzewione cmentarze) oraz skraje starszych i luźnych drzewostanów liściastych i mieszanych, zwłaszcza w dolinach rzecznych. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
163	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
164	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Lasy i bory mieszane, głównie w średnich i starszych klasach wiekowych. Także parki i zadrzewione cmentarze oraz zadrzewienia śródpolne. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
165	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Gniazduje pojedynczo w suchych borach sosnowych. Luźne i nasłonecznione drzewostany liściaste i mieszane ze świerkiem. Osiedla ludzkie – parki, cmentarze, aleje, wysoka zieleń przydomowa. Chętnie odwiedza starsze ogrody działkowe. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”, w Kietrzu, Nowej Cerkwi i Dzierżysławiu (gm. Kietrz), również kilkakrotnie w granicach gminy Racibórz.
166	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych, mieszanych i iglastych - starsze uprawy, młodniki i drągowiny. Także większe peryferyjne parki oraz zadrzewienia śródpolne. Częsty. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
167	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Notowany w rezerwacie „Łęczczok” i rezerwacie „Rozumice”. Liczny w granicach gminy Racibórz.
168	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Drzewostany liściaste i mieszane, skraje osiedli ludzkich - peryferyjne parki, zaniedbane cmentarze. Zadrzewienia śródpolne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
169	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i migrujący. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
170	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźna zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Rzadko we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich. Pospolita. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
171	Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa i zimująca. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
172	Siniak <i>Columba oenas</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy, w dziuplach. Stare (powyżej 90-100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Związany z dzięciołem czarnym (dziuple). Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
173	Słowiak szary <i>Luscinia luscinia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Sporadycznie lęgowe. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
174	Sosnowka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa i zimująca. Bory w średnich i starszych klasach wiekowych. Nieodzowna obecność dziupli lub budek lęgowych. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
175	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; CzL IUCN – LC	Lęgowa, zimująca i migrująca. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
176	Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Lasy lęgowe nad brzegami wód płynących i stojących. Preferuje siedliska wilgotne. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”, u podnóża rezerwatu „Gipsowa Góra”, nad Troją na wschód od Wojnowic, na skraju lasu na wschód od Rogożan, na skraju kompleksu leśnego w Nowym Dworze, nad Troją na wschód od Kietrz (gm. Kietrz) oraz na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz.
177	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy i zimujący. Lasy wszelkich typów (preferuje łągi) i bory mieszane. Zwłaszcza gęste z wykrotami. Także większe peryferyjne i zaniedbane parki oraz zadrzewienia śródpolne. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
178	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach. Pospolity. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
179	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
180	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane i peryferyjne parki. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
181	Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i> A072	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przelotny i lęgowy. Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
182	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD; DP – zał. IIB; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Gatunek zmniejszający liczebność. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25-50 lat. Także większe zadrzewienia śródpolne. Stwierdzona w rezerwacie „Łęczczok” i rezerwacie „Rozumice”. Odnotowana również w kompleksie leśnym pod Nowym Dworem, w lesie na południe od Kietrza, pod Lubotyńniem, pod Rogożanami (gm. Kietrz). Liczna również w granicach gminy Racibórz. Odnotowana w wydzieleniach: 563 b; 641 b; 643 b; 648 a.
183	Uszatka <i>Asio otus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Preferuje skraje lasów, parki oraz śródpolne zadrzewienia z przewagą drzew iglastych. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
184	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródpolne. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
185	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska. Częsty. Notowany w rezerwacie „Łęczczok”.
186	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Lęgowa i zimująca. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników / drągowin po starodrzewia. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Pospolita. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
187	Zięba jer <i>Fringilla montifringilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Migrująca i zimująca. Bory, grądy, zadrzewienia. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EXP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe, EX – gatunki wymarłe i zanikłe, CR – gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginiecie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznany i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. **DP** – Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. **KB** – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **CzL IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU – narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. Nazwy łacińskie podane za: <http://komisjafaunistyczna.pl>

IV.11.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU LUB REGULARNEGO

PRZEBYWANIA

Podstawy prawne ochrony strefowej zawiera Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2014 poz. 1348). W załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia wymieniono gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Informacje o stwierdzonych przypadkach gniazdowania zgłaszają leśnicy, ornitolodzy oraz służby konserwatorskie. Wyznaczanie granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz prowadzenie wykazu gatunków chronionych strefowo leży w gestii regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Strefy zatwierdza i likwiduje dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Granice stref ochrony oznacza się tablicami z napisem: „ostoja zwierząt” i informacją: „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Liczba i powierzchnia stref ulegają częstym zmianom, co związane jest z zakładaniem nowych lub opuszczaniem starych gniazd, a także w rezultacie wystąpienia przypadków losowych np. zniszczenia gniazda w wyniku huraganu, gwałtownej burzy lub uderzenia pioruna. Strefa może zostać zlikwidowana przez dyrektora RDOŚ na wniosek nadleśnictwa. Zwyczajowo jednak decyzja taka może być wydana w przypadkach, gdy gniazdo jest przez trzy kolejne sezony niezajęte. W związku z tym zaleca się, aby nadleśnictwo gromadziło informacje na temat stanu obiektu, poprzez obserwacje całoroczne, szczególnie w okresie lęgowym, które należy potwierdzić sporządzeniem notatki

służbowej przez leśniczego na koniec roku (za: *Instrukcja Ochrony Lasu*, 2012). Osoby kontrolujące gniazda muszą posiadać pisemne upoważnienie od dyrektora RDOŚ oraz powiadomić nadleśnictwo o prowadzeniu obserwacji w obrębie stref.

Strefa ochrony całorocznej ma na celu ochronę istniejących stanowisk lęgowych ptaków. Miejsce lęgu obejmuje drzewo gniazdowe oraz cały drzewostan (lub obszar) w jego otoczeniu. Strefa stwarza ptakom możliwość odpoczynku, pilnowania lęgu, obserwacji czy noclegu, a także zbudowania nowego gniazda w przypadku utraty dotychczasowego. Obowiązują tu zakazy: „przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą; wycinania drzew lub krzewów bez zezwolenia regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków; wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji”. Odstępstwo od tych zakazów możliwe jest tylko w celu wykonania niezbędnych prac sanitarnych w sytuacjach katastrofalnych. Planowane prace muszą być pisemnie zgłoszone dyrektorowi RDOŚ, który rozpatruje każdy przypadek indywidualnie (art. 60 Ustawy o ochronie przyrody). W strefach całorocznych wykonuje się niezbędne prace, po uprzednim uzyskaniu zgody RDOŚ, w tym obligatoryjne prace np. z zakresu ochrony lasu (np. prognostyczne czy niezbędne dla zachowania trwałości lasu).

Strefa ochrony okresowej powinna zapewniać ptakom spokój i bezpieczeństwo podczas wyprowadzania lęgów. W strefach tych, będących obszarami wyłączonymi okresowo z działalności gospodarczej, niezbędne prace związane z pozyskaniem drewna, hodowlą i ochroną lasu muszą być wykonywane poza okresowym terminem ochrony określonym ww. na początku rozdziału rozporządzeniem.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez nadleśnictwo, w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie zlokalizowane są 2 strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków:

(A075) Bielik *Haliaeetus albicilla*

Decyzja Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach nr WPN.6442.1.2015.DC.2 z dnia 17 kwietnia 2015 r.

Decyzja Wojewody Śląskiego nr ŚR.VII.8/6631-2/07 z dnia 8 stycznia 2007 r.

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348) ustala się dla bielika *Haliaeetus albicilla* strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda oraz strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 stycznia do 31 lipca.

Fotografia. 14. Wyspa na Stawie Salm Duży (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

IV.11.3. PŁAZY I GADY

Tabela 44. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Płazy			
1	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	PL - ochrona ścisła OpCzL – NT; ŚCzL – VU; DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Preferuje głównie tereny z glebami luźnymi lub słabo związłymi-piaszczystymi, piaszczysto-gliniastymi, czarnoziemami, w których łatwo może się zagrzebać. Często spotyka się ją także w ogródkach warzywnych i na polach uprawnych. W okresie godowym wybiera wody stojące i wolno płynące w krajobrazie otwartym, np. miejsca eksploatacji kruszyw (piasek, drobny żwir), stawy rybne. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”, w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wronin – Maciowakrze” oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnotowana w wydzieleniu: 562 h.
2	Kumak górski <i>Bombina variegata</i> kod: 1193	PL - ochrona ścisła OpCzL – EN; ŚCzL – VU; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Gatunek ciepłolubny, związany w Polsce przede wszystkim z Karpatami i ich pogórzem. Zasiedla różnorodne, niewielkie, okresowe zbiorniki wodne, nierzadko całkowicie pozbawione roślinności, których poziom wody jest w dużym stopniu zależny od wiosenno-letnich deszczów. Notowany w granicy OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
3	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL - ochrona ścisła PCzL – DD; OCzL – LC; ŚCzL – VU; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Preferuje niewielkie zbiorniki wodne położone na łąkach i skrajach lasów, rozlewiska, starorzecza z obfitą roślinnością wodną. Gatunek notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010 i OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 562 h; 570 a.
4	Ropucha paskówka <i>Epidalea calamita</i> (<i>Bufo calamita</i>)	PL - ochrona ścisła OpCzL – LC; ŚCzL – VU; DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Zamieszkuje obszary suche i nizinne, gdzie przeważają gleby lekkie, lessy o niewielkim stopniu porośnięcia, zwykle jest to skąpa roślinność trawiasta. Występuje również na polach uprawnych, łąkach i sadach. Odnnotowana w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych. Pospolita na terytorium nadleśnictwa. Notowana w rezerwacie „Łęczczok” i w rezerwacie „Rozumice”. Odnnotowana w wydzieleniach: 562 h; 648 a.
6	Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	PL - ochrona ścisła ŚCzL – LC; DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Gatunek ten preferuje krajobraz rolniczy, szczególnie suche i średnio wilgotne łąki, pola uprawne, sady i tereny kamieniste, szczególnie chętnie zasiedla takie środowiska, gdy sąsiadują z zabudowaniami wiejskimi lub miejskimi. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Stwierdzona również na terenie kamieniołomu koło Nowej Cerkwi oraz w piaskowni koło Lubotynia (gm. Kietrz), a także w gminie Pawłowiczki. Odnnotowana w wydzieleniu: 562 h.
7	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	PL - ochrona ścisła ŚCzL – LC; DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Preferuje skraje wilgotnych i podmokłych zadrzewień i zakrzewień nad wodami; również w obrębie osiedli ludzkich. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”.
8	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> kod: 1166	PL - ochrona ścisła PCzL – NT; PCzK – NT; OpCzL – VU; ŚCzL – VU; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Gatunek rzadki. Występuje lokalnie, głównie w bezrybnych akwenach wód stojących, często śródleśnych lub częściowo ocienionych drzewami. Gatunek notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010 i w zasięgu granic gminy Kuźnia Raciborska. Odnnotowana w wydzieleniu: 562 h.
9	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Rozmnaża się w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, po okresie rozrodu żyje na lądzie w cienistych lasach. Częsta. Notowana w rezerwacie „Łęczczok”. Odnnotowana w wydzieleniu: 562 h.
10	Żaba jeziorkowa <i>Pelophylax lessonae</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Jest płazem typowym dla małych zbiorników wodnych. Rozród odbywa się także w rowach melioracyjnych, kałużach, okresowych rozlewiskach na łąkach, w przybrzeżnej strefie większych zbiorników wodnych. Notowana w obrębie stawów w Brzeziach i stawów w Markowicach (gm. Racibórz). Odnnotowana w wydzieleniu: 571 a, h.
11	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane. Pospolita. Notowana w rezerwacie „Rozumice”. Odnnotowana w wydzieleniu: 648 a.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
12	Żaba wodna <i>Pelophylax esculentus</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Preferuje obficie zarośnięte roślinnością, płytkie zbiorniki wodne. Notowana w obrębie stawów w Brzeziach, potoku Plinc i w łągach Miedoni (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Gady			
13	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL - ochrona częściowa OpCzL – CR; DS – zał. IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Preferuje różnego typu tereny otwarte, łąki, nieużytki, ugory, skraje pól uprawnych, tereny dobrze nasłonecznione, a w lasach obrzeża dróg leśnych. Pospolita.
14	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Występuje w kompleksach leśnych. Gatunek rzadszy, preferuje siedliska bardziej wilgotne. Częsta. Odnnotowana w wydzieleniach: 562 h; 648 a.
15	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL - ochrona częściowa ŚCzL – LC; KB – zał. III	Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew. Częsty. Obserwowany w rezerwacie „Rozumice”, w kompleksie leśnym pod Nowym oraz w lasach na południe od Kietrza (gm. Kietrz), notowany również w gminie Pawłowiczki gminie Kuźnia Raciborska. Odnnotowany w wydzieleniach: 641 b; 643 b; 648 a.
16	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III; CzL IUCN – LR/LC	Spotykany głównie nad brzegami wód. Ścisłe związany z obecnością płazów (pokarm). Pospolity. Odnnotowany w wydzieleniu: 563 b.
17	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Występuje głównie w wilgotnych drzewostanach, nad źródłami ciekami i zbiornikami wodnymi. Częsta. Odnnotowana w wydzieleniu: 563 b.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD – gatunki o nieokreślonym stopniu zagrożenia, wymagającym dokładniejszych danych, **ŚCzL** – Śląska Czerwona Lista Zwierząt Kręgowych Województwa Śląskiego (red. Parusel i in. 2013) – VU – gatunki narażone, LC – gatunki najmniejszej troski. **OpCzL** - Czerwona Lista Kręgowców Województwa Opolskiego (Hebda i in., 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, CR - gatunki skrajnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **CzL IUCN** IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LR- gatunki niskiego ryzyka, LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.4. RYBY

Tabela 45. Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
1	Brzana <i>Barbus barbus</i>	PL – niechroniona CzLR – VU; DS – zał. V; CzL IUCN – LC	Notowana w rzece Odra na odcinku Cisek - Miejsce Odrzańskie. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
2	Śliz pospolity <i>Barbatula barbatula</i>	PL - ochrona częściowa CzLR – LC; ŚCzL – LC; CzL IUCN – LC	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Preferuje miejsca ze żwirowym lub kamienistym dnem oraz powalonymi do wody drzewami. Notowany na całym odcinku w rzece Sumina, w rzece Troja w obrębie miejscowości Nowa Cerekiew i w rzece Odra na odcinku Cisek- Roszowski Las. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
3	Kiełb białopłetwy <i>Romanogobio albipinnatus</i> kod: 6144	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; CzLR – NT; DS – zał. II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek rzeczny, zamieszkuje środkowe i dolne odcinki rzek. Przebywa z dala od brzegów w strefie głębokiej wody o słabym nurcie. Notowany na całym odcinku w rzece Sumina. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
4	Koza <i>Cobitis taenia</i> kod: 1149	PL - ochrona częściowa PCzL – DD; CzLR – LC; DS – zał. II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Gatunek rzeczny, zamieszkuje środkowe i dolne odcinki rzek. Przebywa z dala od brzegów w strefie głębokiej wody o słabym nurcie. Notowana na całym odcinku w rzece Sumina. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
5	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT; CzLR – VU; ŚCzL – VU; DS – zał. II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Gatunek wrażliwy na wszelkie zmiany pochodzenia antropogenicznego. Główne przyczyny zaniku gatunku to zanieczyszczenie wód, regulacja i brak drożności cieków. Notowany w rzece Sumina. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
6	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT; CzLR – VU; DS – zał. II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Przedmiot ochrony OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Zasiedla wody stojące i wolno płynące, płytkie, drobne muliste zbiorniki, starorzecza, kanały. Żyje w pobliżu dna, podczas dnia zagrzebuje się w mule. Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 i w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
7	Różanka <i>Rhodeus amarus</i> kod: 5339	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT; CzLR – VU; DS – zał. II ; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Preferuje wody stojące lub wolno płynące, zasiedlając jeziora, stawy, starorzecza i kanały. Występuje również w dolnym i środkowym biegu dużych rzek. W ciekach ryba ta wybiera miejsca zarośnięte roślinnością zanurzoną, o dnie mulistym, wyraźnie utrzymując się bliżej brzegów. Do rozrodu wymaga obecności małży (skójki lub szczeżui). Notowana w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznany i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. **CzLR** - Czerwona lista minogów i ryb (Witkowski, 2009). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. **ŚCzL** – Śląska Czerwona Lista Zwierząt Kręgowych Województwa Śląskiego (red. Parusel i in. 2013): VU – gatunki narażone, LC – gatunki najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** – Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **CzL IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LC - gatunki najmniejszej troski.

IV.11.5. BEZKRĘGOWCE

Tabela 46. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Gatunek	Status ochrony, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Mięczaki Mollusca			
1	Ślimak winniczek <i>Helix pomatia</i>	PL – ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III; CzL IUCN – LC	Notowany głównie w lasach liściastych oraz zakrzewieniach śródpolnych i na obrzeżach osiedli. Pospolity. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Błonkówki Hymenoptera			
2	Mrówka rudnica <i>Formica rufa</i>	PL – ochrona częściowa CzL IUCN – LR/NT	Mrowiska zakłada w miejscach nasłonecznionych (brzegi lasów, dróg), ale też w bardziej ocienionych. Gniazda z bardzo dużymi kopcami z suchego materiału roślinnego (patyczki, igły, łuski szyszek, cząstki żywicy). Często centrum gniazda jest obudowany kopcem spróchniały pniak. Gatunek wybitnie drapieżny, ale pokarmem może być też spadź. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Chrzęszcze Coleoptera			
3	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084	PL – ochrona ścisła PCzL – VU; PCzK – VU; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – NT	Przedmiot ochrony OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz OZW Las koło Tworkowa PLH240040. Jest to gatunek reliktowy lasów pierwotnych, preferuje świetliste drzewostany liściaste i mieszane. W środowisku zmienionym przez człowieka gatunek spotykany jest w parkach, zadrzewieniach cmentarnych oraz alejach. Rozwój pachnicy dębowej jest ściśle związany ze starymi dziuplastymi (koniecznie próchniejącymi) drzewami. Gatunek notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010 i w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Odnnotowana w wydzieleniach: 226 p; 563 b.
4	Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus cinnaberinus</i> kod: 1086	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – NT	Przedmiot ochrony OZW Graniczny Meander Odry PLH240013 oraz OZW Las koło Tworkowa PLH240040. Gatunek saproksylobiontyczny. Rozwój larwalny odbywa się pod korą martwych drzew, głównie liściastych, o pierśnicy ponad 30 cm. Gatunek notowany w granicach OZW Las koło Tworkowa PLH240040 i w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Odnnotowany w wydzieleniach: 633 j-m; 634 a-b, d-f; 635 a-f, h.
Motyle Lepidoptera			
5	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzL – LC; PCzK – LR; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LR/NT	Gatunek higrofilny. Zasiedla brzegi wód i bagien oraz podmokłe łąki, głównie w miejscach wilgotnych, często w pobliżu i wewnątrz starorzeczy i rowów. Częściowo jego siedlisko stanowią łągi nadrzeczne, zwłaszcza fragmenty podmokłe z prześwitami lub graniczące z kwiecistymi łąkami. Związany troficznie ze szczawiem <i>Rumex</i> sp. Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
6	Mieniak tęczowiec <i>Apatura iris</i>	PL - niechroniony PCzL – LC	Lasy liściaste i mieszane, głównie łągi. Preferuje leśne gruntowe drogi i skraje lasów. Istotna jest obecność w drzewostanach i ich sąsiedztwie wierzby iwy <i>Salix caprea</i> , wierzby uszatej <i>Salix aurita</i> i wierzby szarej <i>Salix cinerea</i> , rzadziej wierzb: kruchej, białej i purpurowej oraz osiki <i>Populus tremula</i> . Notowany na dwóch stanowiskach w okolicach stawów w Brzeziu (gm. Racibórz). Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
7	Modraszek bagniczek <i>Plebeius optilete</i>	PL - ochrona częściowa	Zasiedla skraje torfowisk wysokich, bagna, wilgotne polany leśne. Preferuje środowiska wilgotne i ciepłe. Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
8	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> kod: 6179	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC; PCzK – LR; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LR/NT	Przedmiot ochrony OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Zasiedla torfowiska niskie i łąki trzęślicowe. Troficznie związany z krwiściągiem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice musza być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> – głównie <i>M. rubra</i> , czasem <i>M. scabrinodis</i> oraz <i>M. ruginogis</i> . Gatunek notowany w granicach OZW Graniczny Meander Odry PLH240013. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
9	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> kod: 6177	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – LC; PCzK – LR; DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LR/NT	Przedmiot ochrony OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Zasiedla wilgotne łąki, obrzeża torfowisk niskich oraz inne siedliska otwarte, pod warunkiem występowania rośliny żywicielskiej wraz z przynajmniej jednym z gatunków mrówek gospodarzy. Troficznie związany z krwiściągiem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice musza być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> , np. <i>M. scabrinodis</i> , <i>M. rubra</i> i <i>M. gallieni</i> . Gatunek notowany w granicach OZW Stawy Łęczczok PLH240010.
10	Paż królowej <i>Papilio machaon</i>	PL - niechroniony PCzL – LC	Łąki, ugory, zbocza wałów przeciwpowodziowych, nasłonecznione stoki wzgórz i pagórów, polany śródleśne, sąsiedztwo dróg i linii kolej. Zalatuje do sadów i ogrodów. Troficznie związany z roślinami baldaszkowatymi <i>Apiaceae</i> . Notowany na trzech stanowiskach w dzielnicy Markowice i dzielnicy Ocice miasta Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
Ważki Odonata			
11	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037	PL - ochrona ścisła DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN – LC	Biotopem są małe, średnie i duże cieki nizinne i podgórskie, preferując odcinki śródleśne, częściowo dobrze nasłonecznione oraz miejsca o różnorodnej strukturze przestrzennej koryta rzeki – obecność zróżnicowanej głębokości, leżących kamieni i głazów oraz powalonych drzew i urwistych brzegów. Notowana nad rzeką Rudą i Ligockim Rowem. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.
12	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i> kod: 1042	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV; KB – zał. II; CzL IUCN LC	Gatunek zasiedla obszary torfowiskowe, często przebywa również w innych środowiskach o podobnym charakterze: leśnych jeziorkach i bagnach. Gatunek notowany nad stawami między Krzyżanowicami a rzeką Odłą. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Trzmiel <i>Bombus</i>			
13	Trzmiel <i>Bombus</i> sp.	PL – ochrona częściowa	W zależności od gatunku zamieszkują: widne drzewostany, leśne polany, przesieki, pobocza dróg leśnych, drobne zadrzewienia i zakrzewienia, tereny otwarte i obrzeża drzewostanów. Notowany na kilku stanowiskach w granicach gminy Racibórz. Brak informacji o dokładnej lokalizacji stanowisk na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z dnia 7 października 2014 r. poz. 1348). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce (Głowaciński, 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, LC - gatunki niższego ryzyka, LR - gatunki najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). **CzL IUCN** – IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2. Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LC - gatunki najmniejszej troski, LR- gatunki niskiego ryzyka, NT - gatunki bliskie zagrożenia.

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. SIEDLISKA PRZYRODNICZE - WYSTĘPOWANIE I ZALECENIA OCHRONNE

Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Oznacza ono obszar lądowy lub wodny wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w Unii Europejskiej Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG, a polskie prawo (Ustawa o ochronie przyrody; tekst jednolity - Dz.U. 2015 poz. 1651) w oparciu o tą dyrektywę definiuje siedlisko przyrodnicze, jako „obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne” (art. 5). Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginięciem. Na mocy ustawy o ochronie przyrody w Polsce został wprowadzony zakaz podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, co w konsekwencji prowadziłyby do negatywnego oddziaływania na gatunki, dla których obszar chroniony został stworzony (art. 33). Wyjątek od zakazu stanowi nadrzędny interes publiczny o charakterze społecznym lub gospodarczym, gdy nie ma żadnej innej alternatywy. W takim przypadku może dojść do zniszczenia siedliska, lecz wskazane są działania rekompensujące straty (art. 34).

Tabela 47. Wykaz chronionych typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne				
1	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	3150*	0,61	0,61
2	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże <i>Arrhenatherion</i>	6510	14,87	12,10
3	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	7140	3,91	-

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa [ha]	Powierzchnia siedliska w obszarach siedliskowych Natura 2000 [ha]
Siedliska leśne				
4	Kwaśne buczyny <i>Luzulo-Fagenion</i>	9110	0,89	0,89
5	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny <i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	9170	431,85	211,86
6	Kwaśne dąbrowy <i>Quercetea robori-petraeae</i>	9190	8,75	4,73
7	Bory i lasy bagienne <i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne	91D0	1,91	-
8	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe	91E0	56,82	46,94
9	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe <i>Ficario-Ulmetum</i>	91F0	69,38	69,38
Razem			588,99	346,51

* siedlisko przyrodnicze występujące również w formie fragmentarycznej

Dane referencyjne na temat rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zawierały szereg błędnych informacji, które usunięto z bazy danych po weryfikacji tych powierzchni na gruncie w trakcie bieżącej taksacji. W wyniku kontroli terenowej jedno z podawanych w inwentaryzacji LP (2007) siedlisk przyrodniczych usunięto całkowicie:

- **3160 naturalne dystroficzne zbiorniki wodne** - siedlisko błędnie określone dla powierzchni torfianki w wydzieleniu 02-26-1-03-103 -g -00 (fot. poniżej);

Fotografia. 15. Torfianka w wydzieleniu 103 g (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Dane na temat rozmieszczenia siedlisk przyrodniczych w zasięgu granic obszaru Natura 2000 OZW Rozumicki Las PLH160018 przyjęto za dokumentację planu ochrony rezerwatu przyrody „Rozumice” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r. poz. 1844). Z kolei w zasięgu granic obszaru Natura 2000 OZW Las koło Tworkowa PLH240040 rozmieszczenie siedlisk przyrodniczych przyjęto za dokumentację planu zadań ochronnych (Zarządzenie Nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 28 października 2013 r.), przy czym w miejscach ewidentnych rozbieżności pomiędzy stanem na gruncie a informacją o występowaniu siedliska przyrodniczego w dokumentacji pzo, sporządzono wykaz rozbieżności i przyjęto informację o siedlisku przyrodniczym zgodnie ze stanem na gruncie (patrz: rozdz. IV.4.1.4). W pozostałych lokalizacjach na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie informację o występowaniu siedlisk przyrodniczych przyjęto za wynikami inwentaryzacji Lasów Państwowych (2007). Płaty siedlisk przyrodniczych zostały zweryfikowane w trakcie bieżącej taksacji. W wielu miejscach informacja o siedlisku przyrodniczym została usunięta z uwagi na błędną klasyfikację siedliska, natomiast w kilku innych miejscach zinwentaryzowano dodatkowe powierzchnie siedlisk przyrodniczych. Wykaz zmian w wykazie siedlisk przyrodniczych wg inwentaryzacji LP (2007) zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 48. Wykaz powierzchni leśnych Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, w których usunięto informację o występowaniu siedliska przyrodniczego po wykonaniu wizji terenowej w trakcie taksacji.

Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg danych referencyjnych	Powierzchniowa forma ochrony przyrody	Przyczyna zmiany informacji
02-26-1-04-175 -j -00	02-26-2-04-175 -j -00	7140	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie
02-26-1-08-414 -m -00	02-26-1-08-114 -m -00	6510	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie
02-26-1-09-563 -c -00	02-26-1-10-263 -c -00	6510	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie
02-26-1-11-604 -f -00	02-26-1-12-304 -f -00	9170	OCHK Wronin Maciowakrze	brak siedliska przyrodniczego na gruncie
02-26-1-09-565 -j -00	02-26-1-10-265 -j -00	3150	Rezerwat przyrody Łęczczok, OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie - ciek
02-26-1-03-107 -b -00	02-26-2-03-107 -b -00	91D0	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – brak gatunków charakterystycznych, skład drzewostanu, warunki wodne
02-26-1-03-108 -a -00	02-26-2-03-108 -a -00	91D0	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – brak gatunków charakterystycznych, skład drzewostanu, warunki wodne
02-26-1-03-89 -g -00	02-26-2-03-89 -f -00	91D0	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – brak gatunków charakterystycznych, skład drzewostanu, warunki wodne
02-26-1-03-89 -h -00	02-26-2-03-89 -g -00	91D0	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – brak gatunków charakterystycznych, skład drzewostanu, warunki wodne
02-26-1-03-108 -i -00	02-26-2-03-108 -h -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – brak gatunków charakterystycznych, zdegenerowane w wyniku przesuszenia powierzchnia dawnego torfowiska.
02-26-1-09-569 -d -00	02-26-1-10-269 -d -00	7140	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – drzewostan nad ciekami

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg danych referencyjnych	Powierzchniowa forma ochrony przyrody	Przyczyna zmiany informacji
02-26-1-04-175 -f -00	02-26-2-04-175 -f -00	9110	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – izolowany płat drzewostanu bukowego sztucznego pochodzenia
02-26-1-04-235 -m -00	02-26-2-04-235 -n -00	9170	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – izolowany płat grądowiejącego łągu
02-26-1-11-585 -c -00	02-26-1-12-285 -c -00	9170	OCHK Wronin Maciowakrze	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – izolowany płat, silnie przekształcony
02-26-1-03-191 -tx -00	02-26-2-03-191 -hx -00	9170	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-03-191 -wx -00	02-26-2-03-191 -hx -00	9170	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-09-566 -h -00	02-26-1-10-266 -g -00	9170	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-09-566 -l -00	02-26-1-10-266 -j -00	9170	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-09-566 -m -00	02-26-1-10-266 -j -00	9170	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-09-566 -o -00	02-26-1-10-266 -d -00	9170	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – linia energetyczna
02-26-1-09-569 -f -00	02-26-1-10-269 -f -00	9170	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg danych referencyjnych	Powierzchniowa forma ochrony przyrody	Przyczyna zmiany informacji
02-26-1-09-570 -c -00	02-26-1-10-270 -c -00	91E0	OZW Stawy Łęczczok PLH240010, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu
02-26-1-11-592 -j -00	02-26-1-12-292 -m -00	9170	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu
02-26-1-11-603 -d -00	02-26-1-12-303 -d -00	9170	OCHK Wronin Maciowakrze	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu
02-26-1-11-611 -i -00	02-26-1-12-311 -i -00	9170	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu
02-26-1-12-639 -a -00	02-26-1-13-339 -a -00	9170	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – skład gatunkowy drzewostanu
02-26-1-03-103 -g -00	02-26-2-03-103 -g -00	3160	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfianka silnie zdegenerowana
02-26-1-02-151 -d -00	02-26-2-02-151 -d -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-02-151 -h -00	02-26-2-02-151 -i -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-02-152 -d -00	02-26-2-02-152 -g -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-02-152 -f -00	02-26-2-02-152 -h -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-02-154 -h -00	02-26-2-02-154 -k -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-04-155 -a -00	02-26-2-04-155 -a -00	7140	-	brak siedliska przyrodniczego na gruncie – torfy niskie w dolinie Rudy
02-26-1-09-564 -g -00	-	-	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-11-588 -n -00	-	-	-	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-11-632 -c -00	-	-	-	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-643 -b -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-643 -c -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170

Adres leśny – stan na 1.01.2016 r.	Adres leśny – stan na 1.01.2006 r.	Kod siedliska przyrodniczego wg danych referencyjnych	Powierzchniowa forma ochrony przyrody	Przyczyna zmiany informacji
02-26-1-12-643 -d -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-643 -f -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-643 -g -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-643 -h -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-12-646 -b -00	-	-	-	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 9170
02-26-1-06-226 -k -00	-	-	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 91E0
02-26-1-06-226 -m -00	-	-	Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 91E0
02-26-1-12-643 -a -00	-	-	proponowany rezerwat przyrody „Nowy Dwór”	zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze 91E0

Fotografia. 16. Fragment drzewostanu w wyd. leśn. 89 g – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz fragment powierzchni wyd. leśn. 108 i – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze torfowiska przejściowe 7140 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Fotografia. 17. Fragment drzewostanu w wydz. leśn. 107 b – powierzchnia błędnie zaklasyfikowana jako siedlisko przyrodnicze boru bagiennego 91D0 (z lewej) oraz zarośnięte starorzecza w dolinie Rudy, błędnie zaklasyfikowane jako siedlisko przyrodnicze torfowiska przejściowe 7140 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Siedliska przyrodnicze zinwentaryzowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie poza obszarami Natura 2000 są rozproszone na całym jego terenie zwykle w postaci małych, często izolowanych płatów, co sprawia, że nie spełniają one kryteriów kwalifikacji do sieci Natura 2000.

V.1.1. SIEDLISKA LEŚNE

9110 – KWAŚNE BUCZYNY *LUZULO-FAGENION*

Kwaśne buczyny występują głównie na obszarach pod wpływem wilgotnego klimatu subatlantyckiego w Europie Środkowej. Zajmują przeważnie mezotroficzne siedliska na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin dyluwialnych lub piasków gliniastych. Drzewostan na siedlisku zdominowany jest przez buka zwyczajnego *Fagus sylvatica*. Rola pozostałych gatunków drzew jest niewielka. Domieszkę stanowią tu jedynie grab *Carpinus betulus* oraz dęby – głównie bezszypułkowy *Quercus petraea*, rzadziej szypułkowy *Q. robur*. Zwarcie drzewostanu buczyn jest duże. Podszyt jest słabo rozwinięty lub brak go w ogóle. O fizjonomii runa stanowią głównie lokalne warunki siedliskowe. W suchych miejscach wykształca się pokrywa mszysto-porostowa, która jednak nie zajmuje dużych powierzchni. Występują w niej płonnik strojny *Polytrichum formosum*, widłoząb miotłasty *Dicranum scoparium*, rokieta cyprysowata *Hypnum cupressiforme* oraz gatunki z rodzaju *Cladonia*. Na świeżym podłożu w runie dominują trawy i mchy, a na żyzniejszych i wilgotniejszych podłożach rośnie udział paproci. Wśród roślin naczyniowych w kwaśnych buczynach niżowych spotyka się przede wszystkim śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatkę owłosioną *Luzula pilosa*, turzycę pigułkową *Carex pilulifera*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijkę dwulistną

Maianthemum bifolium, przetaczniki – ożankowy *Veronica chamaedrys* i leśny *V. officinalis* oraz siódmaczek leśny *Trientalis europaea*. Z dużą stałością, choć z reguły nielicznie występuje tu również borówka czarna *Vaccinium myrtillus*. Siedlisko występuje w niewielkich płatach w kompleksie. Na gruntach Nadleśnictwa Rudy Raciborskie ten typ siedliska został zinwentaryzowany jedynie w obszarze Natura 2000 OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Wśród zadań ochronnych przewidzianych do realizacji na terenie rezerwatu przyrody „Łęczczok” nie wskazano tego typu siedliska przyrodniczego, jako wymagającego poprawy stanu poprzez wykonanie określonych zabiegów w jego obrębie.

9170 – GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYMENTALNY *GALIO-CARPINETUM*, *TILIO-CARPINETUM*

Grądy środkowoeuropejskie charakteryzują się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Wielowarstwowy oraz wielogatunkowy drzewostan składa się głównie z graba *Carpinus betulus*, dębu szypułkowego *Quercus robur* i lipy drobnolistnej *Tilia cordata*. Częstymi gatunkami domieszkowymi są: klon pospolity *Acer platanoides* oraz buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, a na siedliskach najbardziej żyznych i wilgotnych także wiązy: polny *Ulmus minor*, szypułkowy *U. laevis* i górski *U. glabra*, klony: polny *Acer campestre* i jawor *A. pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz czeremcha pospolita *Padus avium*. W warstwie drzew ubogich postaci grądu występuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, który niekiedy może osiągać przewagę ilościową nad dębem szypułkowym. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznym lasach liściastych. Na siedliskach stosunkowo najbardziej ubogich grąd środkowoeuropejski wykazuje florystyczne nawiązania do kwaśnych dąbrów, natomiast w warunkach siedlisk żyznych i wilgotnych wzbogacony jest o gatunki łąkowe. Charakterystyczną cechą jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem barwnie kwitnących i łąkowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego *Anemone nemorosa* i żółtego *A. ranunculoides* oraz kokoryczy puste *Corydalis cava*, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus* i turzyca palczasta *Carex digitata*. Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego, poza już wymienionymi, należą: gwiazdnica wielkokwiatowa *Stellaria holostea*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, prosownica rozpierzchła *Milium effusum*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, fiołek leśny *Viola*

reichenbachiana, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, żankiel zwyczajny *Sanicula europaea*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, fiołek przedziwny *Viola mirabilis*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*, pszeniec gajowy *Melampyrum nemorosum* i inne.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie grądy mają największy udział wśród siedlisk przyrodniczych. Najlepiej zachowane i największe skupiska tego typu drzewostanów zlokalizowane są w zasięgu obszarów Natura 2000: OZW Rozumicki Las PLH160018, OZW Stawy Łęczczok PLH240010 oraz OZW Las koło Tworkowa PLH240040. Ponadto większe skupiska grądów występują pomiędzy Łanami a Rudnikiem oraz w okolicach Rud.

Fotografia. 18. Zinventaryzowana dodatkowa powierzchnia grądu (9170) w wydz. leśn. 643 b (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

9190 - KWAŚNE DĄBROWY *QUERCETEA ROBORI-PETRAEAE*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego, występujące w Polsce w zachodniej części kraju. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedliskach BMśw, BMw, LMśw, LMw, a w południowo-zachodniej części kraju mogą występować także na analogicznych siedliskach wyżynnych. Śródlądowe niżowe kwaśne dąbrowy mogą płynnie przechodzić w ubogie postaci grądów z dębowym drzewostanem (siedlisko 9160, 9170), a w zasięgu występowania buka - także w kwaśne buczyny (siedlisko 9110). Rozgraniczenie tych siedlisk przyrodniczych w terenie może niekiedy sprawiać trudności.

Kwaśne dąbrowy mają zwykle drzewostan budowany przez dęby - bezszypułkowy *Quercus petraea* (zwłaszcza postaci cieplejsze i uboższe) lub szypułkowy *Quercus robur* (zwłaszcza postaci wilgotniejsze). W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, brzoza brodawkowata *Betula pendula* (rzadziej brzoza omszona *Betula pubescens*), buk *Fagus sylvatica*, jarzębina *Sorbus aucuparia*. Dominacja sosny jest

naturalna tylko w nadmorskiej postaci ekosystemu; w dąbrowach śródlądowych świadczy o ich zniekształceniu w wyniku dawniejszej gospodarki leśnej. Typowe dla warstwy krzewów są: kruszyna *Frangula alnus* (która zwłaszcza w wilgotnych dąbrowach może występować masowo), jarzębina *Sorbus aucuparia*, podrosty buka *Fagus sylvatica* oraz obu gatunków dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*, orlica pospolita *Pteridium aquilinum*, turzyca pigułkowata *Carex pilulifera*, siódmaczek leśny *Trientalis europaea*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana*, kosmatka owłosiona *Luzula pilosa* (w dąbrowach podgórskich kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*), wiechlina gajowa *Poa nemoralis*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, kostrzewa owcza *Festuca ovina*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, pszeniec zwyczajny *Melampyrum pratense*, jastrzębiec sabaudzki *Hieracium sabaudum* i leśny *H. murorum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie kwaśne dąbrowy skupiają się w zasięgu OZW Rozumicki Las PLH160018. Poza tą lokalizację w zasięgu nadleśnictwa zinwentaryzowano jeszcze w tylko jeden płat kwaśnych dąbrów na południe od Tworkowa.

***91D0 – BORY I LASY BAGIENNE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE**

Bory i lasy bagienne najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze wodą opadową (ombrogeniczną) lub z płytkich warstw gruntowych (topogeniczną). Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum* spp., turzyca *Carex* spp. i borówka *Vaccinium* spp. W Polsce typ wybitnie niejednorodny z przyczyn fitogeograficznych i lokalno-siedliskowych. Typowe sytuacje terenowe, w których występuje siedlisko, to torfowiska wysokie oraz torfowiska wypełniające zagłębienia wytopiskowe. Siedlisko można jednak spotkać także w nietypowych sytuacjach terenowych – nawet w dolinach rzecznych. Typowe postaci siedliska to bory, brzeziny i świerczyny bagienne, opisane jako odpowiednie zbiorowiska roślinne. Występuje jednak cała gama postaci przejściowych i nietypowych. Do siedliska przyrodniczego też trzeba zaliczać inne, niekiedy trudne do ujęcia fitosocjologicznego bagienne lasy na torfach, cechujące się dominacją brzozy i sosny. Często stanowią one stadia sukcesyjne na torfowiskach. Problematyczne może być precyzyjne rozdzielenie siedliska od nieleśnych siedlisk torfowiskowych (7110, 7120, 7140). Umowną granicą pomiędzy borem/lasem bagiennym a otwartym torfowiskiem porośniętym drzewami jest osiągnięcie przez warstwę drzew pokrycia >50%. Ze względu na poligeniczny charakter i znaczne wewnętrzne zróżnicowanie typu

siedliska, nie ma jednego zestawu gatunków, który byłby typowy dla wszystkich podtypów. Dla borów bagiennych są to: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, oraz przechodzące gatunki torfowiskowe: torfowce *Sphagnum* spp., żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*.

W zasięgu granic Nadleśnictwa Rudy Raciborskie ten typ siedliska przyrodniczego zinwentaryzowano w postaci jednego tylko płatu w leśnictwie Stanica. W tym miejscu siedlisko reprezentuje niewielki powierzchniowo drzewostan sosnowo-brzozowy na silnie podmokłym podłożu z dobrze wykształconą warstwą mszystą. Cechą szczególną wykształconego w tym miejscu boru bagiennego jest brak takich gatunków, jak bagno zwyczajne *Ledum palustre* i borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*.

Fotografia. 19. Powierzchnia boru bagiennego 91D0 w wydz. leśn. 198 f (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

*91E0 - ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE *SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE - SIEDLIŚKO PRIORYTETOWE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wymienione lasy wykształcają się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych jako pobagienne lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami, górskie olszynki z olszą szarą, po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Okresowe zalewy są typowe dla łągów, ale nie są warunkiem koniecznym: płaty siedliska spotyka się także w miejscach niezalewanych, a pozostających pod wpływem ruchu wód gruntowych. Siedlisko jest związane z typem siedliskowym Lł, oraz przede wszystkim OIj i OI.

Łęgi są silnie zróżnicowane ekologicznie i geograficznie, co powoduje że naturalna kompozycja gatunkowa ich runa jest równie silnie zróżnicowana. Praktycznie nie ma też gatunków wiernych łęgom, ani gatunków łęgowych, które mogłyby być uniwersalnymi wskaźnikami stanu ochrony siedliska. W drzewostanie jako gatunki typowe dla siedliska wymienia się zwykle olszę czarną *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, wierzbę białą *Salix alba*, wierzbę kruchą *Salix fragilis*, topolę białą *Populus alba*, topolę czarną *Populus nigra*. W runie (często wraz z krzewami) podawano zwykle obecność takich gatunków, jak: podagrycznik zwyczajny *Aegopodium podagraria*, zawilec żółty *Anemone ranunculoides*, wietlica samicza *Athyrium filix-femina*, kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, turzyca długokłosa *Carex elongata*, turzyca dzióbkowata *Carex rostrata*, świerząbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, czartawa drobna *Circaea alpina*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, leszczyna zwyczajna *Corylus avellana*, sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*, przytulia czepna *Galium aparine*, przytulia błotna *Galium palustre*, kuklik zwisty *Geum rivale*, chmiel zwyczajny *Humulus lupulus*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, karbieniec pospolity *Lycopus europaeus*, tojeść pospolita *Lysimachia vulgaris*, krwawnica pospolita *Lythrum salicaria*, czeremcha pospolita *Padus avium*, mozga trzciniowata *Phalaris arundinacea*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*, jeżyna popielica *Rubus caesius*, szałwia lepka *Salvia glutinosa*, tarczycza pospolita *Scutellaria galericulata*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, żywokost lekarski *Symphytum officinale*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*.

Pomimo dobrze rozbudowanej sieci rzecznej na terenie nadleśnictwa, siedlisko przyrodnicze łęgów zachowało się na niewielkiej łącznej powierzchni. Najlepiej zachowane powierzchnie łęgów zlokalizowane są w obszarach Natura 2000: OZW Rozumicki Las PLH160018, OZW Las koło Tworkowa PLH240040 i OZW Stawy Łęczczok PLH240010. Poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, łęgi spotyka się również wzdłuż zachowanego naturalnego odcinka Odry w obrębie OZW Graniczny Meander Odry PLH240013.

91F0 - ŁĘGOWE LASY DĘBOWO-WIĄZOWO-JESIONOWE FICARIO-ULMETUM

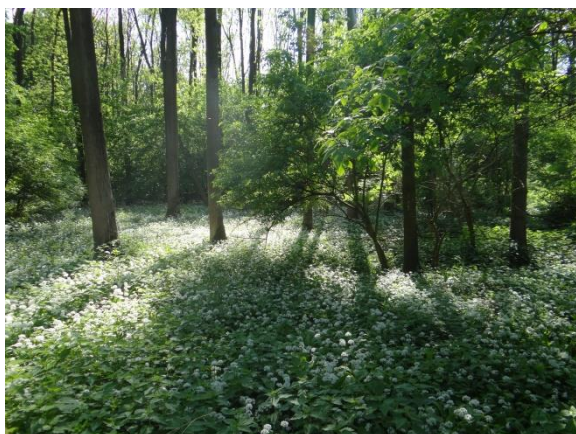
Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzecznyymi lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe są w Polsce wyraźnie zróżnicowane pod względem ekologicznym na dwie grupy: łęgi w dolinach wielkich rzek, w których podstawowym

czynnikiem ekologicznym są okresowe zalewy wodami rzecznyymi oraz łęgi poza dolinami, zajmujące stanowiska w dolinkach małych cieków, wilgotnych a żyznych zagłębieniach, rynnach terenowych, wąwozach itp.; ich charakter zdeterminowany jest przez ruch wody, zwykle jednak nie przybierający charakteru zalewu powierzchniowego. Łęgi odcięte od wpływów zalewu wodami rzecznyymi, np. pozostawione za wałami przeciwpowodziowymi, podlegają też przekształceniu w kierunku łąk.

Typowy łąg dębowo-wiązowo-jesionowy jest zbiorowiskiem o zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej z wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. W postaci najpełniej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie, przeciętnie od 50-60%, i składa się z dwóch, a niekiedy z trzech warstw. W wyższej warstwie głównymi gatunkami są dąb szypułkowy *Quercus robur* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. W niższych warstwach występują głównie wiązy: szypułkowy *Ulmus laevis*, polny *U. minor*, rzadziej górski *U. glabra* oraz klon polny *Acer campestre*, jabłoń dzika *Malus sylvestris*, czeremcha zwyczajna *Padus avium*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, grab zwyczajny *Carpinus betulus*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, klon pospolity *Acer platanoides* i jawor *A. pseudoplatanus*, a sporadycznie także topole: biała *Populus alba* i czarna *P. nigra* oraz wierzby: biała *Salix alba* i krucha *S. fragilis*. Charakterystyczna dla łągów wiązowo-jesionowych jest bujna i wielogatunkowa warstwa krzewów, w której oprócz odnowienia drzew, zwykle wiązów, a rzadziej dębu, występują najczęściej: dereń świdwa *Cornus sanguinea*, szakłak pospolity *Rhamnus catharticus*, głóg dwuszyjkowy *Crataegus laevigata*, bez czarna *Sambucus nigra*, trzmielina pospolita *Euonymus europaeus*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, porzeczka czerwona *Ribes spicatum*, czeremcha zwyczajna *Padus avium* oraz i leszczyna pospolita *Corylus avellana*. Bogata pod względem składu florystycznego oraz wewnętrznie zróżnicowana na kilka poziomów warstwa zielna pokrywa często całą powierzchnię łąk i składa się głównie z bylin o dużych wymaganiach glebowych, wśród których liczną grupę stanowią rozwijające się wczesną wiosną geofity, nadające zbiorowisku swoisty wygląd w tym okresie. Łanowo pojawia się wtedy ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, złoć żółta *Gagea lutea*, zawilce: żółty *Anemone ranunculoides* i gajowy *A. nemorosa*, piżmaczek wiosenny *Adoxa moschatellina*, kokorycze: pusta *Corydalis cava* i wątła *C. intermedia*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* (zwłaszcza w łągach poza dolinami rzecznyymi), miódunka ćma *Pulmonaria obscura* i czworolist pospolity *Paris quadrifolia*. Na niektórych stanowiskach występują dwie, rzadkie w Polsce, wczesnowiosenne rośliny z rodziny amarylkowatych *Amaryllidaceae*: śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* i śnieżycza wiosenna *Leucoium vernum*. Później rozwijają się inne gatunki typowe dla żyznych i wilgotnych lasów liściastych, np. czyściec leśny *Stachys sylvatica*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*, a także gatunki o szerszych amplitudach socjologiczno-

ekologicznych, takie jak: czosnaczek pospolity *Alliaria petiolata*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, przytulia czepna *Galium aparine*, jasnota plamista *Lamium maculatum* oraz podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, trędownik bulwiasty *Scrophularia nodosa*, pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, prosownica rozpięchła *Milium effusum* i turzyca leśna *Carex sylvatica*. Stałym gatunkiem runa, a niekiedy nawet panującym, jest pospolita w różnych zbiorowiskach leśnych i zaroślowych dolin rzecznych jeżyna popielica *Rubus caesius*. Pospolity, a niekiedy łanowo występujący, jest też skrzyp zimowy *Equisetum hyemale*.

Siedlisko przyrodnicze łągów dębowo-jesionowo-wiązowych zachowało się w obszarach Natura 2000: OZW Rozumicki Las PLH160018, OZW Las koło Tworkowa PLH240040 i OZW Stawy Łęczczok PLH240010.

Fotografia. 20. Powierzchnia łągu 91F0 w okresie kwitnienia czosnku niedźwiedziego w obszarze OZW Las koło Tworkowa PLH240040 (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

V.1.2. SIEDLISKA NIELEŚNE

3150 - STARORZECZA I NATURALNE EUTROFICZNE ZBIORNIKI WODNE ZE ZBIOROWISKAMI Z *NYMPHEION*, *POTAMION*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje szeroką grupę naturalnych zbiorników wodnych o różnym statusie troficznym (głównie: mezo- i eutroficznym) oraz różnej genezie (naturalne jeziora, naturalne drobne zbiorniki wodne, starorzecza). Starorzecza są starymi korytami rzek odciętymi w wyniku wyżłobienia (odcięcia) przez rzekę nowego koryta. Wyróżniają się zwykle półkolistym kształtem wynikającym z procesów erozyjno-akumulacyjnych w korycie rzeczonym prowadzących do powstania zakoli i meandrów. Najczęściej są to zbiorniki wód nieprzepływowych o słabej dynamice mas wodnych. Wiele spośród nich jest silnie wypłyconą. Wody, podobnie jak w jeziorach eutroficznym, charakteryzują się znaczną zawartością związków pokarmowych, co jest związane

ze sposobem zasilania (możliwy okresowy dopływ żyznych wód rzecznych). Powierzchnia zbiornika może być pokryta na dużym obszarze przez pleustofity (np. tzw. rzęsy wodne, salwinia pływająca itp.), co ogranicza rozwój roślinności dennej.

Fotografia. 21. Starorzecze rzeki Rudy – użytek ekologiczny (fot. D. Rosiński, 2015)

Możliwe jest występowanie zakwitów wody utworzonych przez glony, także tych wywołanych przez sinice. Gatunki roślin typowe dla siedliska to: rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum*, wywłócznik okółkowy *M. verticillatum*, przętka pospolita *Hippuris vulgaris*, włosienicznik krążkolistny *Batrachium circinatum*, zamętlica błotna *Zannichellia palustris*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, grążel żółty *Nuphar lutea*, grzybień białe *Nymphaea alba*, grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata*, kotewka orzech wodny *Trapa natans*, rdestnica grzebieniasta *Potamogeton pectinatus*, rdestnica kędzierzawa *P. crispus*, rdestnica lśniąca *P. x nitens*, rdestnica nitkowata *P. filiformis*, rdestnica ostrolistna *P. acutifolius*, rdestnica pływająca *P. natans*, rdestnica połyskująca *P. lucens*, rdestnica rzeszyta *P. perfoliatus*, rdestnica stępiona *P. obtusifolius*, rdestnica ścieśniona *P. compressus*, rdest ziemnowodny *Polygonum amphibium*, okrężnica bagienna *Hottonia palustris*, osoka aloesowata *Stratiotes aloides*, rzęsa drobna *Lemna minor*, rzęsa garbata *L. gibba*, rzęsa trójrowkowa *L. trisulca*, spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrhiza*, wgłębka wodna *Riccia fluitans*, wgłębik pływający *Ricciocarpus natans*, żabiściek pływający *Hydrocharis morsus-ranae*, salwinia pływająca *Salvinia natans*, mech zdrojok *Fontinalis antipyretica*, jezierzka morska *Najas marina* i wiele innych.

Naturalne starorzecza zachowały się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa w niewielu miejscach. Ten typ siedliska przyrodniczego określono dla jednego zbiornika wodnego w dolinie Bierawki oraz dla dwóch starorzeczy w dolinie Rudy. W tej ostatniej dolinie, w której rzeka jest silnie meandrująca, pozostałe starorzecza wypełniły się osadami i całkowicie zarosły. Na fotografii poniżej widoczne duże starorzecze Rudy niedaleko siedziby nadleśnictwa w Rudach.

6510 - EKSTENSYWNE UŻYTKOWANE NIŻOWE ŁĄKI ŚWIEŻE *ARRHENATHERION*

Do tego siedliska zaliczają się bogate w gatunki, mezofilne łąki występujące od równin po tereny podgórskie, koszone po zakwitnięciu traw - raz, maksymalnie dwa razy w roku i umiarkowanie nawożone. Charakterystyczną cechą siedliska jest jego duża dynamika oraz ścisły związek z formą i intensywnością gospodarki łąkarskiej. Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże występują przede wszystkim na obrzeżach i w zmeliorowanych fragmentach dolin rzecznych i wilgotnych kotlin, a także w kompleksach z polami uprawnymi i na przydrożach.

Do gatunków reprezentatywnych dla siedliska należą przede wszystkim rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, szczaw rozpierzchły *Rumex thyrsiflorus*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, pępawa dwuletnia *Crepis biennis*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, świerzbnica polna *Knautia arvensis*, pasternak zwyczajny *Pastinaca sativa*, kozibród wschodni *Tragopogon orientalis* i łąkowy *T. pratensis*. Najczęściej notowane spośród traw to: stokłosa miękka *Bromus hordeaceus*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i zwyczajna *P. trivialis* oraz wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Natomiast z roślin dwuliściennych z największą stałością występują: rogownica pospolita *Cerastium holosteoides*, kminek zwyczajny *Carum carvi*, marchew zwyczajna *Daucus carota*, barszcze: zwyczajny *Heracleum sphondylium* i syberyjski *H. sibiricum*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*, jastrun właściwy *Leucanthemum vulgare*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, brodawnik zwyczajny *Leontodon hispidus*, mniszek pospolity *Taraxacum officinale*, motylkowe: komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, groszek łąkowy *Lathyrus pratensis* oraz koniczyny: łąkowa *Trifolium pratense* i drobnogłówkowa *T. dubium*. Z powodu swego antropogenicznego charakteru, łąki świeże są bezpośrednio uzależnione od użytkowania kośnego i nawożenia, rzadziej koszenia połączonego z ograniczonym wypasem.

Fotografia. 22. Łąka świeża w okolicy Małej Nędzy (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

Dobrze zachowane łąki świeże skupiają się na terenie nadleśnictwa w obrębie obszaru Natura 2000 OZW Stawy Łęczczok PLH240010, OZW Las koło Tworkowa PLH240040 oraz na niewielkich powierzchniach w dolinie Rudy.

7140 - TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- lub mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszących się na powierzchni wody kożuchów, pływających dywanów (pła), trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzyce, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna; gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub w przewadze), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20. Zarówno w warstwie zielnej, jak i mszystej zaznacza się dominacja 1-2 gatunków. Powoduje to, że fitocenozy mają wygląd: 1) płaskiego, dywanowego mszaru torfowcowego z nielicznymi gatunkami z grupy turzycowatych o niskim wzroście, np. wełnianki wąskolistnej *Eriophorum angustifolium*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, turzycy dzióbkwatej *Carex*

rostrata, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*; 2) turzycowiska z torfowcami; 3) mechowiska z turzycami; 4) turzycowiska ze znaczną domieszką roślin dwuliściennych, np. siedmiopalcznika błotnego *Comarum palustre*, bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*; 5) unoszącego się na powierzchni wody, słabo spletanego kożucha pionierskich gatunków wkraczających na otwarte lustro wody, jak czermień błotna *Calla palustris*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, siedmiopalcznik błotny *Comarum palustre*.

Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa siedlisko występuje tylko w czterech lokalizacjach w okolicy Rud i Baborowa.

Fotografia. 23. Powierzchnia torfowiska przejściowego 7140 w wydz. leśn. 226 n (z lewej) oraz w wydz. leśn. 169 k (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska, 2015)

V.2. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO WYSTĘPUJĄCE W FORMIE POWIERZCHNIOWEJ I CENNE PUNKTOWE

Istnienie zadrzewień śródpolnych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju fauny i flory otwartych przestrzeni oraz stref przejściowych. Wykorzystywane są jako miejsca odpoczynku podczas migracji dużych ssaków, chronią i wzbogacają glebę, są siedliskiem roślin i zwierząt, łagodzą susze, są schronieniem dla ssaków i innych zwierząt. Zadrzewienia i zakrzewienia mają pozytywny wpływ na „przełamywanie” monotoności krajobrazu polno-łąkowego. Zadrzewienia w formie liniowej (wzdłuż rowów i miedz) ograniczają również szkody powodowane przez erozję wietrzną na sąsiadujących polach. Ogólna powierzchnia zadrzewień i zakrzaczeń w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wynosi 420,26 ha.

Tabela 49. Zestawienie tabelaryczne wybranych zadrzewień występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	01- 14-c	OL.S	0,08	30	PS: ZADRZEW: OL.S 30
2	01- 14-d	OL	0,15	30	PS: ZADRZEW: OL 30
3	01- 25-c	BRZ	0,88	22	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 22,SO 22, BRZ 30
4	01- 4-d	DB	0,57		R: ZAKRZEW: DB, SO 0,ŚL.T 0,LSZ 0
5	01- 4-f	DB	0,56		R: ZAKRZEW: DB, SO 0,ŚL.T 0,LSZ 0
6	01- 6-h	LP	0,49	80	URZ WOD: ZADRZEW: LP 80,DB 80, OL 80,KSZ 80,GB 80
7	01- 6-m	LP	0,50	130	PS: ZADRZEW: LP 130,WB 25
8	01- 8-a	DB	0,44	150	PS: ZADRZEW: DB 150,LP 110
9	01- 8-c	KSZ	0,58	110	PS: ZADRZEW: KSZ 110,DB 110,LP 90; ZAKRZEW: SO, BRZ 0
10	01- 8-d	SO	0,27		PS: ZAKRZEW: SO, OL 0,DB 0
11	02- 111-b	SO	1,08	27	URZ WOD: ZADRZEW: SO 27, BRZ 27, OL 27,DB.C 140; ZAKRZEW: CZM.P
12	02- 150-f	LP	1,66	130	Ł: ZADRZEW: LP 130,DB 160
13	02- 151-d	OL	2,12	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70
14	02- 151-h	SO	1,67	80	Ł: ZADRZEW: SO 80
15	02- 152-f	DB	5,22	140	BAGNO: ZADRZEW: DB 140
16	02- 154-h	BRZ	1,53	23	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 23,SO 23
17	02- 91-l	OS	0,13	40	URZ WOD: ZADRZEW: OS 40, BRZ 40; ZAKRZEW: WB
18	02- 93-c	SO	0,43	22	BAGNO: ZADRZEW: SO 22, BRZ 22
19	02- 93-d	BRZ	0,39	22	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 22; ZAKRZEW: WB
20	03- 104-l	CZM	0,68	40	Ł: ZADRZEW: CZM 40
21	03- 104-m	TP	2,31	60	PS: ZADRZEW: TP 60,DB 150,SO 45, OL 80
22	03- 104-n	OS	0,35	30	PS: ZADRZEW: OS 30
23	03- 184-d	DB	2,12	100	R: ZADRZEW: DB 100
24	03- 191-c	SO	0,06	60	ZADRZEW: ZADRZEW: SO 60,DB 60; ZAKRZEW: CZM
25	03- 191-nx	SO.C	0,48	17	R: ZADRZEW: SO.C 17,ŚW 17,DB 22, BRZ 25
26	03- 191-px	KL	0,15	100	R: ZADRZEW: KL 100,WZ 100,DB.C 100
27	03- 191-rx	LP	0,48	25	R: ZADRZEW: LP 25
28	03- 191-sx	DB	0,25	180	PARK: ZADRZEW: DB 180,LP 180,LP 100,GB 130, OL 110,DB.C 110; ZAKRZEW: GB, LP 0,LSZ 0,CZM 0
29	03- 206-c	DB	0,66	110	Ł: ZADRZEW: DB 110, OL 70, BRZ 70,SO 70
30	03- 206-f	OL	0,42	75	Ł: ZADRZEW: OL 75
31	03- 206-g	DB.C	1,32	70	Ł: ZADRZEW: DB.C 70, BRZ 70,SO.WE 70, OL 50
32	03- 206-j	BK	0,43	110	PARK: ZADRZEW: BK 110,KL 110,GB 110,LP 110,AK 110,KL 160,JS 110,JW 70,JS 70,KL 45
33	03- 206-n	WZ	0,34	130	ZADRZEW: ZADRZEW: WZ 130,LP 80,DB 80,AK 65,WB 40
34	03- 206-s	KL	0,16	60	R: ZADRZEW: KL 60,DB 60,WB 50,TP 40
35	03- 206-w	KL	0,11	110	PARK: ZADRZEW: KL 110,LP 110, BK 110,AK 90,KL 45,GB 45

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
36	04- 155-a	SO	1,59	65	BAGNO: ZADRZEW: SO 65
37	04- 157-f	OL	0,35	30	BAGNO: ZADRZEW: OL 30, BRZ 30, OL 20, OS 20; ZAKRZEW: WB
38	04- 160-c	ŚW	0,48	30	BAGNO: ZADRZEW: ŚW 30; ZAKRZEW: WB
39	04- 169-c	OL	2,40	10	URZ WOD: ZADRZEW: OL 10, OL 15
40	04- 175-c	OL	1,20	10	URZ WOD: ZADRZEW: OL 10
41	04- 183-b	DB	0,56	100	URZ WOD: ZADRZEW: DB 100, OL 45
42	04- 183-j	OL	0,55	50	Ł: ZADRZEW: OL 50; ZAKRZEW: WB
43	04- 183-o	OL	0,50	50	Ł: ZADRZEW: OL 50
44	04- 183-p	OL	0,10	50	Ł: ZADRZEW: OL 50
45	04- 235-d	OL	0,68	55	Ł: ZADRZEW: OL 55
46	04- 235-k	OL	0,29	55	Ł: ZADRZEW: OL 55
47	04- 448-g	OL	0,34	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80, OL 25
48	04- 448-h	OL	0,32	53	BAGNO: ZADRZEW: OL 53, BRZ 40
49	05- 197-g	BRZ	1,42	12	R: SAMOS: BRZ 12, SO 12, OS 12
50	05- 197-i	BRZ	1,67	25	R: ZADRZEW: BRZ 25, OS 50, BRZ 40
51	05- 197-j	KL	0,27	139	PS: ZADRZEW: KL 139
52	05- 198-b	OL	0,40	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55, BRZ 55, OL 35, SO 63
53	05- 215-c	OL	1,71	55	Ł: ZADRZEW: OL 55
54	05- 215-d	OL	0,77	55	Ł: ZADRZEW: OL 55
55	05- 216-a	SO	1,09	55	Ł: ZADRZEW: SO 55, BRZ 45, OL 45
56	05- 216-b	SO	1,85	45	Ł: ZADRZEW: SO 45, BRZ 45, OL 45
57	05- 223-s	DB	0,22	140	S-R: ZADRZEW: DB 140, MD 95, SO 95, GB 65, DB 65, SO 40
58	05- 223-t	SO	0,38	30	R: ZADRZEW: SO 30, SO 50
59	05- 223-w	SO	0,20	30	R: ZADRZEW: SO 30
60	05- 253-j	OL	1,08	65	Ł: ZADRZEW: OL 65
61	05- 253-x	SO	0,73	55	PS: ZADRZEW: SO 55
62	06- 226-k	OL	0,47	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80, OL 45; ZAKRZEW: KRU, CZM.P 0, ŚW 0
63	06- 236-k	BRZ	0,31	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60, DB 60; ZAKRZEW: WB
64	06- 254-o	OL	0,13	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50; ZAKRZEW: KRU, CZM 0
65	06- 254-r	OL	2,15	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50, OL 80, BRZ 50; ZAKRZEW: KRU, CZM 0
66	06- 285-g	BRZ	0,43	25	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 25, SO 25; SAMOS: SO 6, BRZ 6
67	07- 313-i	OS	0,20	40	BAGNO: ZADRZEW: OS 40; ZAKRZEW: ŚL.T, GŁG 0
68	07- 313-j	OS	0,50	40	BAGNO: ZADRZEW: OS 40, SO 50; ZAKRZEW: ŚL.T, OS 0, GŁG 0
69	07- 369-g	SO	0,13		BAGNO: ZAKRZEW: SO, BRZ 0
70	07- 369-h	OL	0,28	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50
71	08- 394-a	OL	0,56	20	Ł: ZADRZEW: OL 20
72	08- 394-b	BRZ	9,21	50	Ł: ZADRZEW: BRZ 50, OS 50, OL 70, SO 50
73	08- 441-f	OL	0,81	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55, SO 55
74	08- 441-h	OL	0,24	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55, SO 55
75	08- 441-i	OL	1,08	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55, SO 55

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
76	08- 442-g	SO	3,38	65	BAGNO: ZADRZEW: SO 65, OL 55
77	08- 443-i	OL	3,52	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,ŚW 40,SO 40, BRZ 50
78	09- 449-a	OL	4,80	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,SO 50, BRZ 50
79	09- 449-f	OL	0,78	100	BAGNO: ZADRZEW: OL 100
80	09- 450-d	OL	0,16	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55
81	09- 451-a	DB	3,20	200	PS: ZADRZEW: DB 200,ŚW 80, BRZ 95, BRZ 45,SO 45, OL 45
82	09- 451-f	JS	1,47	45	R: ZADRZEW: JS 45,GB 45,OS 45
83	09- 451-fy	DB	0,29	200	PS: ZADRZEW: DB 200,SO 45, BRZ 45
84	09- 451-hx	OL	0,74	50	PS: ZADRZEW: OL 50,MD 50,DB 50
85	09- 451-ix	DB	1,72	55	PS: ZADRZEW: DB 55
86	09- 451-jx	DB	0,34	110	R: ZADRZEW: DB 110,DB 55
87	09- 451-m	MD	0,62	40	R: ZADRZEW: MD 40
88	09- 451-o	MD	0,20	40	R: ZADRZEW: MD 40
89	09- 451-ox	DB	2,60	110	R: ZADRZEW: DB 110
90	09- 451-rx	DB	0,23	110	BAGNO: ZADRZEW: DB 110,DB 70,OS 25
91	09- 451-wx	DB	0,45	150	PARK: ZADRZEW: DB 150,LP 120,KL 120,WZ 120,GB 90,AK 90,KL 30,WZ 170
92	09- 458-d	DB	0,19	140	PS: ZADRZEW: DB 140,JW 140
93	09- 459-d	DB	0,89	190	PS: ZADRZEW: DB 190; ZAKRZEW: CZM, SO 0
94	09- 503-l	BRZ	1,63	27	R: ZADRZEW: BRZ 27
95	09- 503-m	BRZ	1,43	30	Ł: ZADRZEW: BRZ 30
96	09- 562-h	DB	15,14	140	STAW RYB: ZADRZEW: DB 140,DB 100
97	09- 563-c	JS	1,67	140	Ł: ZADRZEW: JS 140,DB 140; ZAKRZEW: BEZ.C, LSZ 0,WB 0,JS 0
98	09- 568-a	DB	90,90	160	STAW RYB: ZADRZEW: DB 160,DB 120,DB 100, OL 100, OL 60,GB 110,LP 110,KL 110, BRZ 100,GB 60; ZAKRZEW: GB 25,DB 25
99	09- 569-a	OL	1,65	30	Ł: ZADRZEW: OL 30, OL 65
100	09- 569-b	DB	1,82	210	STAW RYB: ZADRZEW: DB 210,LP 90, OL 90
101	09- 569-c	DB	9,94	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150, OL 100, BRZ 60, BK 150, OL 40
102	09- 569-d	BRZ	0,85	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,OS 40
103	09- 569-g	DB	6,03	130	STAW RYB: ZADRZEW: DB 130,DB 170, BK 130, OL 90, OL 50,LP 110
104	09- 569-i	OL	0,62	75	Ł: ZADRZEW: OL 75, OL 35, BRZ 35
105	09- 569-l	OL	3,38	60	Ł: ZADRZEW: OL 60, BRZ 50,OS 40,WB 50, OL 30
106	09- 569-m	BRZ	4,32	35	Ł: ZADRZEW: BRZ 35, OL 35, BRZ 25, OL 25,OS 25, BRZ 90, OL 90
107	09- 570-a	DB	46,21	180	STAW RYB: ZADRZEW: DB 180,DB 140, BK 180,LP 105,GB 105, OL 105, OL 70, BRZ 70
108	09- 570-b	LP	0,15	110	R: ZADRZEW: LP 110,DB 150
109	09- 570-i	DB	0,33	140	Ł: ZADRZEW: DB 140, OL 90, BK 170,WB 70,OS 50, BRZ 70
110	09- 570-j	DB	1,02	180	STAW RYB: ZADRZEW: DB 180, BK 180, BRZ 85, BK 85, OL 40
111	09- 570-k	DB	40,49	180	STAW RYB: ZADRZEW: DB 180, BK 180,LP 125,DB 125, OL 105,WB 105,GB 95, BRZ 85, OL 80
112	09- 570-m	LP	0,47	150	R: ZADRZEW: LP 150,GB 100,LP 35,JS 35

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
113	09- 571-a	DB	36,14	180	STAW RYB: ZADRZEW: DB 180, BK 180,LP 170, OL 110,GB 110, BRZ 85,LP 115,DB 115,GB 50,WZ 50,JS 50
114	09- 571-c	DB	0,75	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150,WB 30
115	09- 571-d	OL	0,89	105	STAW RYB: ZADRZEW: OL 105,DB 150,WB 30
116	09- 571-f	LP	0,50	105	STAW RYB: ZADRZEW: LP 105, OL 105,DB 150
117	09- 571-g	DB	0,34	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150; SAMOS: OL 7
118	09- 571-h	DB	0,39	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150, OL 20,WB 20
119	09- 571-i	DB	0,80	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150, OL 105,WB 30
120	09- 571-j	OL	0,49	105	STAW RYB: ZADRZEW: OL 105,DB 150,WB 30
121	09- 572-a	DB	13,67	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150,LP 105, OL 105
122	09- 572-b	OL	18,71	40	STAW RYB: ZADRZEW: OL 40; ZAKRZEW: WB 10
123	09- 572-c	DB	5,17	150	STAW RYB: ZADRZEW: DB 150,LP 105,GB 50
124	09- 572-d	DB	0,15	60	STAW RYB: ZADRZEW: DB 60,KL 40,JS 40; ZAKRZEW: BEZ.C, KL.P 0
125	09- 572-f	DB	0,33	60	STAW RYB: ZADRZEW: DB 60,KL 40,KL 30; ZAKRZEW: BEZ.C, KL 0
126	10- 248-h	CZM.P	0,55		PS: ZAKRZEW: CZM.P
127	10- 271-f	CZM.P	0,12		PS: ZAKRZEW: CZM.P; SAMOS: BRZ 14
128	10- 271-g	SO	0,40	22	R: ZADRZEW: SO 22; ZAKRZEW: CZM
129	10- 271-k	BRZ	0,17	12	Ł: ZADRZEW: BRZ 12,SO 12
130	10- 271-n	BRZ	0,22	30	Ł: ZADRZEW: BRZ 30
131	10- 533-n	BRZ	0,52	65	R: ZADRZEW: BRZ 65,MD 50,OS 35
132	10- 546-c	BK	0,34	60	BAGNO: ZADRZEW: BK 60, BRZ 35,SO 115, BK 35,ŚW 35; ZAKRZEW: SO, BRZ 0,WB 0
133	10- 555-c	SO	0,92	20	R: ZADRZEW: SO 20
134	10- 555-o	SO	0,27	25	R: ZADRZEW: SO 25
135	10- 555-p	OL	0,08	85	PS: ZADRZEW: OL 85; ZAKRZEW: CZM, BEZ.C 0,OS 0
136	10- 555-s	OL	0,56	60	Ł: ZADRZEW: OL 60
137	10- 556-n	AK	0,49	35	BAGNO: ZADRZEW: AK 35, BRZ 35,LP 35, OL 35; ZAKRZEW: BEZ.C, LSZ 0,LP 0
138	10- 556-p	DB	5,48	185	STAW RYB: ZADRZEW: DB 185
139	10- 556-w	OL	1,95	70	STAW RYB: ZADRZEW: OL 70,DB 140
140	11- 587-g	TP	0,82	45	PS: ZADRZEW: TP 45
141	11- 588-a	DB	3,56	89	Ł: ZADRZEW: DB 89,LP 59,JS 59,CZR 59
142	11- 588-h	JS	0,08	70	BAGNO: ZADRZEW: JS 70, BRZ 70,CZR 70
143	11- 593-g	OS	0,30	30	Ł: ZADRZEW: OS 30,CZR 30,JW 30; ZAKRZEW: LSZ, OS 0,JW 0
144	11- 614-j	JS	0,39	60	R: ZADRZEW: JS 60
145	11- 619-n	WB	1,05	70	BAGNO: ZADRZEW: WB 70,WB 40; ZAKRZEW: WB, CZM 0
146	11- 620A-d	BEZ.C	0,08		R: ZAKRZEW: BEZ.C
147	11- 635-i	ŚL.T	0,53		Ł: ZAKRZEW: ŚL.T, LSZ 0,DER.Ś 0
148	11- 635-l	ŚL.T	0,78		Ł: ZAKRZEW: ŚL.T, DER.Ś 0
149	11- 638-c	DB	0,31	90	R: ZADRZEW: DB 90
150	12- 580-c	WB	0,45	60	PS: ZADRZEW: WB 60

Lp.	Leśnictwo oddz. pododdz.	Gatunek panujący	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
151	12- 647-b	CZR	0,42	70	R: ZADRZEW: CZR 70; SAMOS: DB 17,JS 17
152	12- 653-g	OL	0,74	20	Ł: ZADRZEW: OL 20, OL 70

V.3. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

Obszary cenne przyrodniczo na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie w większości zostały objęte ochroną w postaci rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000. Pozostałe, dobrze zachowane drzewostany wskazane do ujęcia w zasięg proponowanych nowych obszarowych form ochrony przyrody zostały opisane we wcześniejszych rozdziałach. W poniższej tabeli sporządzono wykaz miejsc i drzewostanów cennych pod względem przyrodniczym lub kulturowym, które zostały wytypowane do wyłączenia z zagospodarowania lub użytkowania w trakcie Komisji Założeń Planu w czerwcu 2013 roku.

Tabela 50. Wykaz obszarów cennych ze względów przyrodniczo-kulturowych

Adres leśny	Opis
02-26-1-02-151 -f -00	Drzewostan na terenie zalewowym rzeki Rudy
02-26-1-02-154 -c -00 02-26-1-02-154 -d -00 02-26-1-02-154 -f -00 02-26-1-02-154 -g -00 02-26-1-02-154 -h -00 02-26-1-02-153 -c -00 02-26-1-02-153 -d -00 02-26-1-02-153 -f -00 02-26-1-02-153 -g -00 02-26-1-02-153 -h -00 02-26-1-02-153 -i -00 02-26-1-02-152 -c -00 02-26-1-02-152 -d -00 02-26-1-02-152 -f -00 02-26-1-02-152 -g -00 02-26-1-02-151 -d -00 02-26-1-02-151 -g -00 02-26-1-02-151 -h -00 02-26-1-02-150 -g -00 02-26-1-02-150 -h -00 02-26-1-02-150 -f -00	Tereny zalewowe meandrów rzeki Rudy cenne pod względem przyrodniczym
02-26-1-03-84 -i -00	Drzewostan wartościowy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym
02-26-1-03-186 -c -00	Ols silnie podmokły, obszar retencyjny, zabagniony
02-26-1-03-106 -f -00	Teren retencyjny i zabagniony

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Adres leśny	Opis
02-26-1-03-108 -i -00	Teren retencyjny i zabagniony
02-26-1-03-107 -b -00 02-26-1-03-108 -a -00	108 lat, bór mieszany bagienny, teren zabagniony, retencyjny
02-26-1-03-147 -g -00	Sosna 156 lat, walory krajobrazowo-turystyczne, strefa ochronna szlaku rekreacyjnego
02-26-1-03-191	Park zabytkowy
02-26-1-04-169 -k -00 02-26-1-04-169 -h -00	Teren zabagniony
02-26-1-04-234 -f -00	Drzewostan dębowy z domieszką lipy i kasztanowca o charakterze parkowym z siedliskami bluszczu
02-26-1-04-235 -c -00	Drzewostan dębowo-jesionowy o charakterze parkowym i znaczeniu rekreacyjnym
02-26-1-04-235 -m -00	Drzewostan dębowo-jesionowy-lipowy o dużych walorach przyrodniczych, podmokły
02-26-1-04-183 -h -00	Drzewostan bukowo-dębowy o dużych walorach przyrodniczych
02-26-1-04-175 -f -00	Drzewostan bukowy o charakterze rekreacyjnym i zachowawczym
02-26-1-05-206 -a -00 02-26-1-05-206 -i -00	Park zabytkowy
02-26-1-07-301 -b -00	Zadrzewienie czeremchowe wartościowe jako zadrzewienie śródpolne (baza pokarmowa pszczół i ptaków)
02-26-1-07-313 -i -00 02-26-1-07-313 -j -00	Remiza śródpolna
02-26-1-07-362 -n -00	Ols, teren silnie podmokły cenny ze względów przyrodniczych
02-26-1-09-461 -d -00	Ols silnie podmokły, teren zabagniony o walorach retencyjnych (okresowo zalewany)
02-26-1-09-462 -i -00	Ols silnie podmokły, teren zabagniony o walorach retencyjnych (okresowo zalewany)
02-26-1-09-488 -f -00	Ols silnie podmokły, teren zabagniony o walorach retencyjnych
02-26-1-10-549 -d -00 02-26-1-10-549 -f -00	Tereny torfowiskowe o funkcji retencyjnej przy głównym cieku
02-26-1-10-556 -t -00	Ols silnie podmokły w obniżeniu pomiędzy groblami stawów, okresowo zalewany, z bogatym runem, cenny ze względów przyrodniczych
02-26-1-11-609 -c -00	Drzewostan o charakterze parkowym
02-26-1-11-609 -f -00	Drzewostan o charakterze parkowym
02-26-1-11-603 -l -00	Teren silnie podmokły
02-26-1-11-636 -k -00	Teren silnie podmokły
02-26-1-11-637 -h -00	Teren silnie podmokły
02-26-1-11-638 -b -00	Teren silnie podmokły
02-26-1-11-614 -r -00	Teren silnie podmokły
02-26-1-11-618A -b -00	Sukcesja naturalna

Adres leśny	Opis
02-26-1-11-618A -f -00	Sukcesja naturalna
02-26-1-11-618A -h -00 02-26-1-11-618A -g -00	Sukcesja naturalna
02-26-1-12-652 -b -00	Drzewostan śródpolny
02-26-1-12-652 -g -00	Drzewostan o charakterze zadrzewienia śródpolnego
02-26-1-12-651 -l -00	Drzewostan o charakterze zadrzewienia śródpolnego
02-26-1-12-651 -m -00	Drzewostan o charakterze zadrzewienia wiejskiego
02-26-1-12-645 -c -00 02-26-1-12-645 -d -00	Teren źródłiskowy
02-26-1-06-226 -n -00	Teren bagienny nad ciekim
02-26-1-05-198 -f -00	Powierzchnia boru bagiennego

V.4. OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie położonych jest wiele miejsc i obiektów o wartości historycznej i kulturowej, są nimi m.in. zabytki architektury, głównie architektury sakralnej (kościół, kapliczki, krzyże, figury). Wartymi uwagi są zabytkowe założenia pałacowo-parkowe i dworskie. Jednym z ciekawszych obiektów tego typu jest pocysterski zespół klasztorno-pałacowy w Rudach z parkiem znajdującym się częściowo na gruntach nadleśnictwa. Ważniejsze zespoły pałacowe oraz dworskie z zabytkowymi parkami przedstawiono w tabeli. Na gruntach będących pod bezpośrednim zarządem nadleśnictwa znajdują się kapliczki, mogiły poległych żołnierzy, a także pamiątkowe kamienie z XIX wieku dokumentujące wydarzenia łowieckie, historyczne i lokalne.

Tabela 51. Zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe i dworskie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
1	Zespół pałacowo-klasztorny wraz z parkiem	Rudy Ul. Cysterska 4 częściowo oddziały leśne 190, 191, 195 206	A/1643/97 z dn. 15.12.1997	Klasztor z XIII wieku (później pałac) oraz otaczający go park przypałacowy z połowy XVII wieku, w którym znajduje się wiele cennych i wiekowych egzemplarzy drzew. Kilkadziesiąt drzew występujących na terenie parku liczy sobie ponad 150 lat.
2	Zespół pałacowo-parkowy	Czerwiecice	A/1650/97 z dn. 15.11.1997	Pałac z 1898 roku w stylu uproszczonego neoklasycyzmu wraz z stodołą i parkiem pałacowym z wiekowymi okazami drzew.
3	Zespół pałacowo-parkowy	Jastrzębie	A/1433/91 z dn. 30.08.1991	Pałacyk z drugiej połowy XIX wieku w stylu romantyzmu niemieckiego z elementami neogotyku angielskiego, oficyna z końca XIX wieku z elementami neogotyku i park o charakterze krajobrazowym z XVIII wieku.

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
4	Zespół pałacowo-parkowy	Szczyty	Park: 292/93 z dn. 14.09.1993 Pałac: 2188/88/91 z dn. 23.01.1991	Pałac i otaczający go park w typie krajobrazowego z XIX w. W drzewostanie parku przeważają gatunki liściaste. Najbardziej cenionym jest platan klonolistny <i>Platanus x hispanica</i> , który jest pomnikiem przyrody. Rośnie w pobliżu pałacu od strony północno-wschodniej.
5	Park pałacowy	Łany	42/59 z dn. 21.08.1959	Park pałacowy z XIX wieku.
6	Park pałacowy	Miejsce Odrzańskie	183/88 z dn. 7.11.1988	Park pałacowy z XVIII/XIX wieku.
7	Zespół pałacowo-parkowy	Stebłów	Pałac: 183/2012 z dn. 24.02.2012 Park: 192/88 z dn. 10.11.1988	Pałac z XIX/XX wieku położony w parku z około połowy XIX wieku.
8	Park	Chrósty	56/59 z dn. 26.10.1959	Park w otoczeniu ruin pałacu.
9	Zespół pałacowo-parkowy	Nasiedle	Park: 144/86 z dn. 29.09.1986 Pałac z zabudowaniami: 661/61 z dn. 29.01.1961	Barokowy pałac z pierwszej połowy XVIII wieku z zabudowaniami gospodarczymi w otoczeniu parku.
10	Park pałacowy	Ciężkowice	172/88 z dn. 25.03.1988	Naturalistyczny park z drugiej połowy XIX wieku.
11	Park	Polska Cerekiew	177/88 z dn. 14.07.1988	Ruiny pałacu z 1617 r. wraz z parkiem.
12	Zespół pałacowo-parkowy	Zakrzów	Pałac: 2022/77 z dn. 14.01.1977 Park: 163/88 z dn. 12.02.1988	Pałac w Zakrzowie, o architekturze typowej dla przełomu XIX i XX wieku. Wybudowany został na planie prostokąta z narożnymi ryzalitami. Od strony południowej znajduje się portyk wsparty na ośmiu kolumnach z tarasem. Dach mansardowy z lukarnami. Zachowana klatka schodowa. Pałac otoczony jest parkiem.
13	Zespół dworski	Samborowice	1495/92 z dn. 3.09.1992	Dwór wzniesiony w pierwszej połowie XIX wieku, bezstylowy z elementami neobaroku; przebudowany w ostatnich latach XIX wieku. W otoczeniu obiektu zachowały się relikty założenia parkowego
14	Park	Kochaniec	-	Park w pobliżu folwarku

Tabela 52. Wykaz obiektów historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu	Data powst. obiektu
1	Bargłówka 206 a, i	Kuźnia Raciborska Rudy	Park zabytkowy	Brak informacji.
2	[REDAKOWANE]	Kietrz Rozumice	Nunatak zlodowacenia krakowskiego. Stanowisko archeologiczne Homo erectus z przed 300 tys. lat.	Brak informacji.
3	Bargłówka 86	Kuźnia Raciborska Rudy	Uroczysko „Orły” – miejsce biwakowania zgrupowania powstańców śląskich podczas III Powstania Śląskiego w maju 1921 r.	XIX wiek
4	Bargłówka 106	Kuźnia Raciborska Rudy	Uroczysko „Dziewicze Groby” - w roku 1920 w niewyjaśnionych do dzisiaj okolicznościach zginęły dwie dziewczyny.	1920 r.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Lp.	Leśnictwo wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu	Data powst. obiektu
5	Borowiec 115b / 94f	Kuźnia Raciborska Rudy	Neogotycka kapliczka	XIX wiek.
6	Borowiec 137 d	Kuźnia Raciborska Ruda Kozielecka	Kamienny krzyż upamiętniający polowanie Księcia Raciborskiego w roku 1927, na którym zdarzył się śmiertelny wypadek.	Brak informacji.
7	Borowiec 116 a	Kuźnia Raciborska Rudy	W dniu 01.12.1771 r. został odstrzelony ostatni niedźwiedź tych lasów o wadze 4 ½ cetnara przez ówczesnego nadleśniczego Hansa Karla	XVIII wiek.
8	Kotlarnia 12 i, j, 22 a	Bierawa Goszyce	„Magdalenka” - zabytkowa kapliczka, przykryta konstrukcją drewnianą.	XVIII wiek.
9	Kotlarnia 45	Kuźnia Raciborska Rudy	„Ławka Zakochanych”	XIX wiek.
10	Solarnia 391 b	Kuźnia Raciborska Kuźnia	Miejsce upamiętniające śmierć strażaków w pożarze z 1992 r.	1992 r.
11	Solarnia 384 c	Kuźnia Raciborska Kuźnia	Kamień upamiętniający miejsce, gdzie Książę Raciborski Wiktor strzelił rekordowego jelenia	XIX wiek.
12	Nędza 502 d	Nędza Nędza	Grób odwiedzany przez miejscową ludność.	Brak informacji.
13	Nędza 513 a	Nędza Nędza	Grób odwiedzany przez miejscową ludność.	Brak informacji.
14	Nędza 566 g	Nędza Zawada Książęca	Krzyż pokutny upamiętniający zastrzelenie gajowego Józefa Wirwicha przez kłusownika w roku 1921.	Brak informacji.
15	Nędza 498, 502, 513	Nędza Nędza	Trzy groby żołnierzy niemieckich z okresu II wojny światowej.	Brak informacji.
16	Ponięcie 607 d	Rudnik Dolędzin	Trzy groby sprzed 1930 roku	Brak informacji.
17	Ponięcie 635 m	Krzyżanowice Tworków	Grób żołnierza niemieckiego z okresu II wojny światowej	Brak informacji.
18	Rudy 244	Kuźnia Raciborska Rudy	W dniu 15.09.1958 r. leśniczy Ryszard Haider upolował obustronnie koronnego dziesiątaka	1958 r.
19	Krasiejów 165 f	Kuźnia Raciborska Ruda Kozielecka	Zabytkowa leśniczówka „Wildek”	XIX wiek.
20	Szymocice 267 f, g	Kuźnia Raciborska Jankowice Rudzkie	Dwa groby żołnierzy niemieckich z okresu II wojny światowej (przy kolejce wąskotorowej).	Brak informacji.
21	Szymocice 558 a, 560 a	Nędza Babice	Dwa groby żołnierzy niemieckich z okresu II wojny światowej.	Brak informacji.

V.5. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKcie TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.5.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie wyróżniono 14 typów siedliskowych lasu. Dominującą grupę pośród wyróżnionych siedlisk stanowią siedliska borowe, które łącznie zajmują 64% powierzchni nadleśnictwa. Głównymi siedliskami z tej grupy są: bór mieszany świeży i bór mieszany wilgotny, obejmujące odpowiednio 41% i 22% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Pozostałe siedliska z tej grupy zajmują ok. 1% powierzchni leśnej. Drugą grupę siedlisk stanowią siedliska lasowe obejmujące 36% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Największą powierzchnię z tej grupy zajmują siedliska lasu mieszanego świeżego obejmujące 16% powierzchni leśnej. Znaczną powierzchnie zajmują również siedliska lasu świeżego ok. 10% i lasu mieszanego wilgotnego ok. 7%. Pozostałe siedliska z tej grupy zajmują niewielkie powierzchnie. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu dla całego nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 53. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

TSL	Nadleśnictwo Rudy Raciborskie wg stanu na 01.01.2016 r.	
	[ha]	[%]
Bśw	147,66	0,90
Bw	21,58	0,13
Bb	4,80	0,03
BMśw	6690,39	40,82
BMw	3572,20	21,79
BMb	24,19	0,15
LMśw	2614,93	15,95
LMw	1083,75	6,61
LMb	34,61	0,21
Lśw	1709,10	10,43
Lw	117,75	0,72
Lł	276,12	1,68
OI	89,52	0,55
OIJ	4,56	0,03
Razem	16391,16	100,00

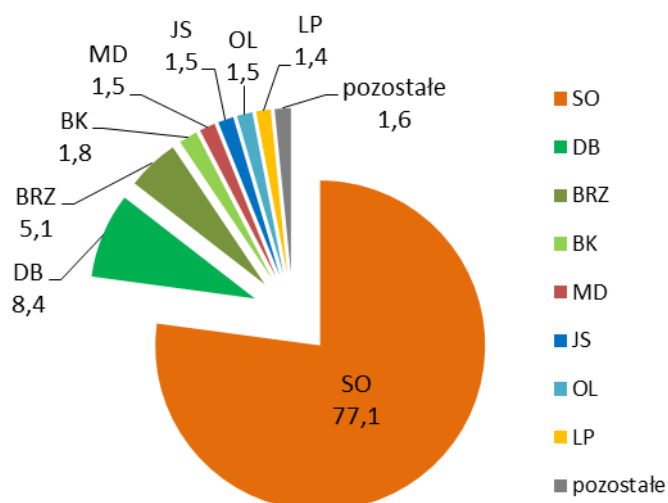
V.5.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy Nadleśnictwa Rudy Raciborskie charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Udział powierzchni w poszczególnych grupach wzrasta wraz z liczbą gatunków je tworzących. Największą powierzchnię zajmują drzewostany cztero- i więcej gatunkowe (31,8%), spośród których dominuje grupa w wieku poniżej 40 lat. Duży udział w zajmowanej powierzchni mają również drzewostany trzygatunkowe obejmujące 30,9% powierzchni. Drzewostany dwugatunkowe zajmują 23,9% powierzchni. Najmniejszą powierzchnię obejmują drzewostany jednogatunkowe - 13,4%.

Tabela 54. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

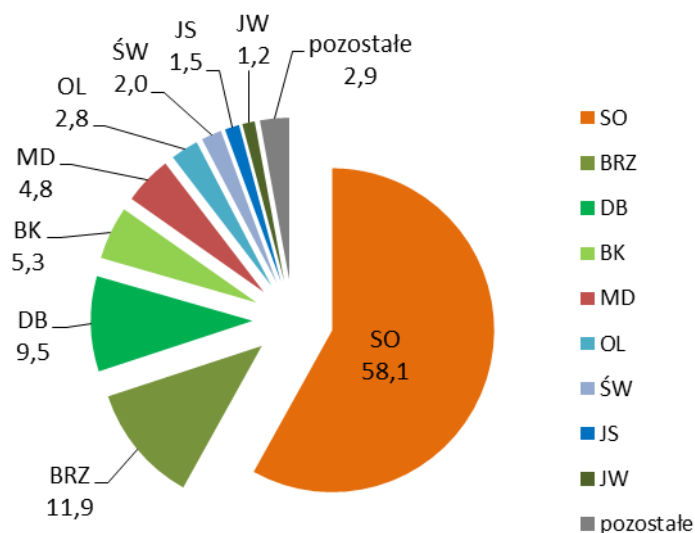
Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudy / Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	jednogatunkowe	633,69	793,57	723,08	2150,34	13,4
		68085	284379	249634	602098	16,3
	dwugatunkowe	1867,82	1155,75	802,33	3825,90	23,9
		187743	387615	276997	852355	23,1
	trzygatunkowe	2672,98	1285,22	997,53	4955,73	30,9
		314479	419172	365981	1099632	29,9
	cztero- i więcej gatunkowe	2401,83	1350,97	1356,53	5109,33	31,8
		293155	399509	436570	1129234	30,7

W Nadleśnictwie Rudy Raciborskie gatunkiem panującym jest sosna, zajmująca 77% powierzchni gruntów leśnych. Znaczny udział w strukturze powierzchniowej gatunków panujących posiadają również dąb (8%) i brzoza (5%). Mniejsze powierzchnie do ok. 2% zajmują buk, modrzew, jesion, olsza czarna i lipa. Pozostałe gatunki, które posiadają poniżej 1% udziału, to min.: świerk, dąb czerwony, sosna czarna, olsza szara, grab, topola, osika.

Rycina. 7. Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w drzewostanach Nadleśnictwa Rudy Raciborskie jest zbliżona do struktury gatunków panujących w tych drzewostanach. Wyraźnie dominującym gatunkiem jest sosna występująca na ponad połowie powierzchni nadleśnictwa. Znaczny udział w zajmowanej powierzchni posiadają brzoza (12%), dąb (9,5%), buk (5%) i modrzew (5%). W mniejszym udziale występuje olsza czarna (3%), świerk (2%), jesion (1,5%) i jawor (1%). Pozostałą powierzchnię ok. 3% porastają min.: lipa, dąb czerwony, grab, sosna czarna, jodła, wiąz, robinia akacjowa, topola, osika, olsza szara.

Rycina. 8. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie

Budowa pionowa drzewostanów to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej, jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych. Nerozerwalnie wiąże się ona ze zwarciem pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie pojmowane czynniki szkodliwe.

Drzewostany Nadleśnictwa Rudy Raciborskie odznaczają się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące ok. 83% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany dwupiętrowe zajmujące blisko 10% powierzchni leśnej, kolejną grupę tworzą drzewostany w klasie odnowienia i do odnowienia obejmujące 7% powierzchni. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej.

Tabela 55. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudy / Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	jednopiętrowe	7573,24	4075,78	1639,89	13288,91	82,8
		863103	1315045	580494	2758642	74,9
	dwupiętrowe	0,00	443,29	1146,25	1589,54	9,9
		0	157498	455358	612856	16,6
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	3,08	66,44	1093,33	1162,85	7,2
		360	18131	293330	311822	8,5

V.5.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie drzewostany pochodzenia sztucznego zajmują powierzchnię 5902,72 ha, co stanowi 36,8% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to jedynie 420,5 ha, co stanowi 2,6% powierzchni leśnej. W nadleśnictwie nie występują drzewostany z panującym gatunkiem obcym, drzewostany odroślowe i plantacje drzew szybko rosnących. Na 60,6% powierzchni

nadleśnictwa nie określono pochodzenia drzewostanów. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezsprzecznie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 56. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudy / Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	plantacje drzew szybko rosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	z samosiewu	322,49	98,01	0,00	420,50	2,6
		33085	33555	0	66640	1,8
	z sadzenia	4353,01	963,00	586,71	5902,72	36,8
		510352	308862	191210	1010424	27,4
	brak informacji	2900,82	3524,50	3292,76	9718,08	60,6
		320026	1148258	1137972	2606256	70,8

V.5.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKIEM

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu, zaś suma udziałów występujących gatunków typu drzewostanu stanowi, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym w drzewostanie lub gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym i wraz z pozostałymi gatunkami typu drzewostanu stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie

uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) nie jest gatunkiem panującym i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 59% powierzchni nadleśnictwa, są to głównie drzewostany sosnowe wykształcone na siedlisku boru mieszanego świeżego, boru mieszanego wilgotnego i boru świeżego oraz olszyny na siedlisku olsu. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 34% powierzchni i dotyczą głównie drzewostanów wykształconych na siedliskach lasowych. Drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 7% powierzchni nadleśnictwa i są to przede wszystkim drzewostany na siedlisku lasu mieszanego bagiennego i lasu wilgotnego.

Tabela 57. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym						
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie		
			ha	%	ha	%	ha	%	
Obręb Rudy / Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	BMB	ŚW SO	7,72	38,2	9,05	44,8	3,44	17,0	
	BMŚW	SO	5489,80	83,8	796,43	12,2	262,83	4,0	
	BMW	SO	2476,05	71,1	700,62	20,1	305,52	8,8	
	BŚW	SO	116,32	79,7	7,59	5,2	22,05	15,1	
	BW	SO	9,33	43,2	9,68	44,9	2,57	11,9	
	LŁ	JS WZ		-	-	72,34	100,0	-	-
		LP DB		30,38	25,5	88,93	74,5		
		OL DB		13,33	25,1	34,63	65,2	5,13	9,7
		OL JS		2,43	8,2	22,97	77,9	4,09	13,9
	LMB	OL	8,88	25,7	11,01	31,8	14,72	42,5	
	LMŚW	BK SO	54,80	30,5	118,26	65,8	6,72	3,7	
		DB SO	785,01	33,1	1484,22	62,7	99,52	4,2	
	LMW	BK	-	-	0,90	100,0	-	-	

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
		DB SO	177,08	17,8	640,62	64,5	175,35	17,7
		ŚW DB SO	10,76	15,6	50,72	73,5	7,51	10,9
	LŚW	BK DB	212,69	13,2	1158,47	72,1	235,42	14,7
		LP DB	-	-	92,80	100,0	-	-
	LW	DB	22,72	19,5	58,98	50,7	34,66	29,8
		OL JS	-	-	1,15	100,0	-	-
	OL	LP DB	-	-	0,63	100,0	-	-
		OL	59,75	82,7	5,89	8,2	6,60	9,1
		OL JS	-	-	7,67	100,0	-	-
	OLJ	OL DB JS	-	-	3,53	100,0	-	-
		OL JS	-	-	1,03	100,0	-	-

V.6. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.6.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwane także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 58. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Rudy / Nadleśnictwo Rudy Raciborskie	brak	5151,08	1624,22	761,58	7536,88	47,0
	słabe	2118,90	2525,51	2442,49	7086,90	44,2
	średnie	302,68	406,60	628,20	1337,48	8,3

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	mocne	3,66	29,18	47,20	80,04	0,5

Według powyższego zestawienia niemal połowa drzewostanów Nadleśnictwa Rudy Raciborskie nie wykazuje zjawiska borowacenia. Borowacenie w stopniu słabym stwierdzono na 44% powierzchni leśnej. Zjawisko to w stopniu średnim obejmuje ok. 8% powierzchni leśnej, natomiast borowacenie w stopniu mocnym występuje na niewielkiej powierzchni 0,5%. Stopień borowacenia wynika ze sposobu prowadzenia gospodarki leśnej kiedyś i obecnie - odchodzenie od monokultur iglastych w kierunku drzewostanów wielogatunkowych z dużym udziałem gatunków liściastych powoduje osłabienie borowacenia.

V.6.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany posiadające w swoim składzie gatunkowym, co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: dąb czerwony, czeremchę amerykańską, sosnę czarną, sosnę wejmutkę i robinie akacjową wykazano w obszarze nadleśnictwa, jako zdegenerowane pod względem neofityzacji.

Neofity zostały zaewidencjonowane podczas prac urządzeniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytcie znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

Tabela 59. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Gatunek	Powierzchnia [ha]					
	Wiek			KO	KDO	Ogółem
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Sosna czarna	62,64	2,49	-	-	-	65,13
Sosna wejmutka	0,89	0,81	1,04	-	-	2,74
Daglezja	1,11	0,25	-	2,67	-	4,03

Gatunek	Powierzchnia [ha]					
	Wiek			KO	KDO	Ogółem
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Dąb czerwony	30,72	39,13	11,68	2,38	0,05	83,96
Robinia akacjowa	3,60	9,78	2,04	1,24	-	16,66
Czeremcha amerykańska	0,00	0,13	0,55	-	-	0,68

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zjawisko neofityzacji występuje w niewielkim stopniu. Powierzchnia wydzieleni leśnych, w których udział gatunków obcych przekracza 10% wynosi 173,2 ha. Wszystkie gatunki neofitów występujące jako domieszki miejscami lub pojedynczo nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych największe powierzchnie w drzewostanach zajmuje dąb czerwony (83,96 ha), występujący w każdej klasie wieku oraz sosna czarna stwierdzona na powierzchni 65,13 ha, głównie w drzewostanach poniżej 40 lat. Najmniej liczna jest czeremcha amerykańska i sosna wejmutka. Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

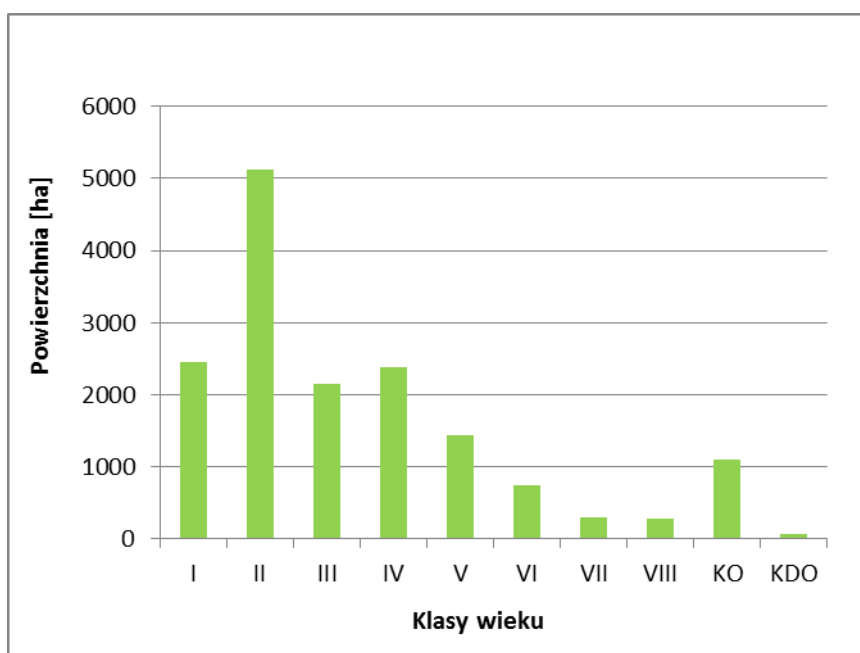
V.6.3. MONOTYPIZACJA

Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego - dwóch gatunków lasotwórczych.

Drzewostany Nadleśnictwa Rudy Raciborskie charakteryzują się uproszczoną strukturą pionową, dominują tu drzewostany jednopiętrowe zajmujące około 83% powierzchni nadleśnictwa. W strukturze gatunkowej lasy nadleśnictwa charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Drzewostany jedno- i dwugatunkowe występują na 37,3% powierzchni leśnej, natomiast drzewostany trzy-, cztero- i więcej gatunkowe obejmują 62,7% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Dominującym gatunkiem rzeczywistym w drzewostanach nadleśnictwa jest sosna (58%). Kolejnymi gatunkami o znacznym udziale powierzchniowym są brzoza (12%), dąb (9,5%), buk (5%) i modrzew (5%) oraz w mniejszym stopniu olsza czarna (3%), świerk (2%), jesion (1,5%) i jawor (1%). Pozostałe gatunki występujące w drzewostanach to min.: lipa, dąb czerwony, grab, sosna czarna, jodła, wiąz, robinia akacjowa, topola, osika, olsza szara.

V.6.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej.

Rycina. 9. Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie

Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie wynosi 55 lata. W nadleśnictwie wyraźnie dominują drzewostany w niższych klasach wieku, z których największe powierzchnie zajmują drzewostany w II klasie wieku (21-40 lat) ok. 32% powierzchni leśnej, co jest konsekwencją rekultywacji wielkoobszarowego pożaru lasu z 1992 roku. Drzewostany w I, III i IV klasie wieku zajmują podobne powierzchnie po ok.15%. Znaczny jest udział drzewostanów w klasie odnowienia (7%). Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 120 lat i drzewostany w klasie do odnowienia.

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Największy wpływ na kształtowanie warunków aerosanitarnych nadleśnictwa z racji powierzchniowego udziału i siły oddziaływania terenów zabudowanych, przemysłowych oraz sieci drogowej mają cztery duże ośrodki miejskie położone w bliskim sąsiedztwie opisywanego obszaru, tj.: Rybnik, Racibórz, Gliwice i Kędzierzyn-Koźle. Tereny zabudowane w obrębie gmin znajdujących się w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa mają już mniejsze znaczenie, a ich udział w emisji zanieczyszczeń dotyczy głównie tzw. niskiej emisji.

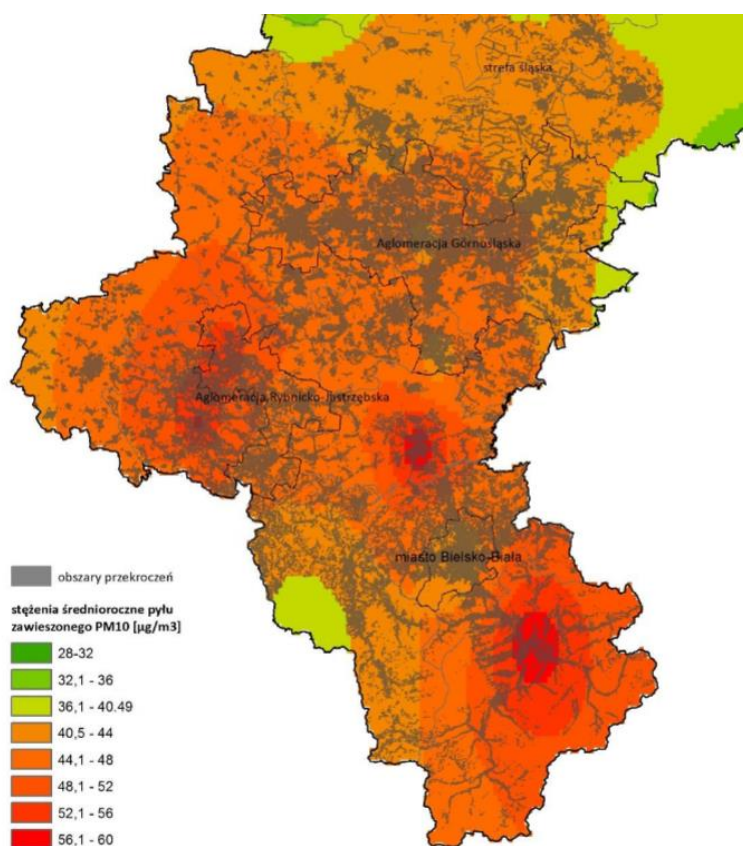
Stężenia zanieczyszczeń na terenie nadleśnictwa charakteryzuje zmienność sezonowa, związana z warunkami klimatycznymi. Na podwyższenie stężeń większości zanieczyszczeń wpływają niska temperatura, znikome opady atmosferyczne oraz słaby wiatr. Zużycie paliw, w wyniku którego dochodzi do emisji zanieczyszczeń jest maksymalne w czasie jesiennym i zimowym, stąd też zdecydowanie większe jest zanieczyszczanie atmosfery w tym okresie. Gospodarstwa domowe korzystają w zdecydowanej większości z nisko sprawnych palenisk węglowych opalanych najczęściej niskogatunkowym węglem. Zanieczyszczenia emitowane są emitorami o wysokości około 10 m, co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy.

Drugim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są węglowodory.

Wszystkie z wymienionych czterech kluczowych gmin należą do województwa śląskiego, dla którego w zakresie ochrony powietrza przyjęto „Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu” (uchwała nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.). Głównymi celami programu są m.in.:

- wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,
- wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,

- ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych, w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza (szczególnie pyłem PM10 i benzo(a)pirenem) wynikające ze spalania odpadów w kotłach grzewczych.

Rycina. 10. Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych pyłu zawieszonego PM10 - kryterium ochrona zdrowia ludzi w województwie śląskim (źródło: *Dwunasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca rok 2013, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach*)

VI.1.1. ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA

Duża liczba zakładów przemysłowych stanowiących lokalne źródła zanieczyszczeń atmosferycznych zlokalizowana jest w Raciborzu. Należą do nich m.in.:

1. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, ul. Wrocławska 2, Jastrzębie Zdrój, kotłownie w Raciborzu – emisja pyłów, SO₂, NO_x, CO, CO₂;
2. Fabryka Kotłów RAFAKO S.A., ul. Łąkowa 33, Racibórz – emisja pyłów, SO₂, NO_x, CO, CO₂, B(a)P, WWA, alkoholi alifatycznych, alkoholi aromatycznych, pierwiastków metalicznych, sadzy;
3. Henkel Polska Sp. z o.o. Oddział w Raciborzu, ul. Stalowa 9 – emisja pyłu detergentowego, pyłów surowców chemicznych organicznych i nieorganicznych CO₂, CO, SO₂, NO_x;
4. SGL Carbon Polska SA, ul. Piastowska 29, Racibórz – emisja SO₂, NO_x, CO, B(a)P, pyłów węglowo-grafitowych, dwusiarczku węgla CS₂, węglowodorów aromatycznych, WWA;
5. BETRA Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy sp. z o.o., ul. Stalowa 4, Racibórz – emisja pyłów, SO₂, NO_x, CO, B(a)P, CO₂, sadzy;
6. „Ema-Brzezine” Sp. z o.o., ul. Zakładowa 2, Racibórz – emisja pyłów, SO₂, NO_x, CO, CO₂, pierwiastków niemetalicznych (fluor), manganu (jako suma manganu i jego związków w pyle), żelaza (jako suma żelaza i jego związków w pyle);
7. Raciborska Spółdzielnia Mleczarska, ul. Głębczycka 38, Racibórz – emisja pyłów, SO₂, NO_x, CO, CO₂, sadzy.

Z obszaru gminy Krzyżanowice wymienia się następujące zakłady:

1. PPKMiL Katowice Zakład Eksploatacji Kruszywa, jednostka w Krzyżanowicach;
2. UTEX - TERRA ul. Raciborska 4, Roszków;
3. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Krzyżanowice;
4. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Bieńkowice;
5. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Zabełków;
6. PPH Agromax Racibórz Zakład Tworaków;
7. EKOLAND Zabełków.

Poza wymienionymi wyżej źródłami zanieczyszczeń atmosferycznych są również:

- Rybnicki Okręg Przemysłowy;
- Zakłady Azotowe w Kędzierzynie-Koźlu;
- RAFAMET w Kuźni Raciborskiej.

VI.1.2. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Zgodnie z postanowieniami Komisji Założeń Planu strefy uszkodzeń przemysłowych zostały przyjęte z IV rewizji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Powierzchnię gruntów leśnych przyjętych w minionym okresie gospodarczym i gruntów zalesionych włączono do stref uszkodzeń przemysłowych wynikających z zakwalifikowania danego oddziału do poszczególnej strefy w IV rewizji PUL. Grunty leśne nadleśnictwa zaliczone zostały do dwóch stref uszkodzeń przemysłowych:

- I strefa uszkodzeń – uszkodzenia słabe (12,52 % powierzchni leśnej nadleśnictwa),
- II strefa uszkodzeń – uszkodzenia średnie (87,48 % powierzchni leśnej nadleśnictwa).

VI.2. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) jako jeden z podstawowych dokumentów planistycznych, opracowany zgodnie z zapisami art. 113a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. nr 239 poz. 2019 z późn. zm.), stanowi realizację wymagań wskazanych w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW) w zakresie konieczności opracowania programów działań. Zgodnie z art. 11 RDW PWŚK uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy, stanowiące jednostki podziału dla zarządzania zasobami wodnymi. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami.

Obszar Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znajduje się w obrębie dorzecza Odry. Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (MP. nr 40 poz. 451 z 2011 r.) w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się 29 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), dla których wyznaczono zbiór działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie przez wody celów środowiskowych przewidzianych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW).

Tabela 60. Identyfikacja JCWP w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie (MP nr 40 poz. 451 z 2011 r.)

Kod JCWP	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW6000191139	GO0101	Odra od granicy państwa w Chałupkach do Olzy	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	naturalna część wód	zły	zagrożona

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie

Kod JCWP	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW600001513	GO0101	Odra od Olzy do wypływu z polderu Buków	Typ nieokreślony	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600019117159	GO0101	Odra od wypływu ze zb. Polder Buków do Kanału Gliwickiego	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611389	GO0101	Bełk	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000161152949	GO0109	Przykopa	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600016115289	GO0109	Krzanówka	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000161152929	GO0109	Grabia	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000161152669	GO0109	Troja do Morawy włącznie	Potok nizinny lessowo-gliniasty	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600019115269	GO0109	Troja od Morawy do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000191152689	GO0109	Rozumicki Potok	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600016112729	GO0107	Ostra	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	niezagrożona
PLRW60001611524	GO0109	Psina do Suchej Psiny włącznie	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600019115299	GO0109	Psina od Suchej Psiny do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600016115254	GO0109	Łopień	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600023115322	GO0110	Plęsnica	Potoki i strumienie na obszarach pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001611534	GO0110	Rów K2	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600016115252	GO0109	Dopływ z Krowiarek	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60002311549	GO0110	Łęgoń	Potoki i strumienie na obszarach pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600061156899	GO0105	Sumina od Dopływu w Suminie do ujścia	Potoki wyżynne węglanowe z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600017115529	GO0105	Czerwona Woda	Potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60001911569	GO0105	Ruda od zb. Rybnik do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona

Kod JCWP	Kod SCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLRW600016115669	GO0105	Wierzbnik	Potok nizinny lessowo-gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW60002311574	GO0110	Pogonica	Potoki i strumienie na obszarach pod wpływem procesów torfotwórczych	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000171158929	GO0106	Łęknica	Potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW6000171158922	GO0106	Dopływ z lasu	Potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
PLRW600019115899	GO0106	Bierawka od Knurówki do ujścia	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600016115949	GO0110	Cisek	Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW600016115929	GO0110	Dzielniczka	Potok nizinny lessowo-gliniasty	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
PLRW6000161171429	GO0110	Olszówka	Potok nizinny lessowo-gliniasty	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona

Na stan wód powierzchniowych wpływ mają następujące źródła zanieczyszczeń:

- emisja ścieków ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
  - odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych,
  - niekontrolowane odprowadzanie wód opadowych do kanalizacji sanitarnej,
  - odprowadzanie ścieków sanitarnych do kanalizacji deszczowej,
  - niewystarczające skanalizowanie wiejskich obszarów gminy,
  - niewłaściwy sposób postępowania z wodami opadowymi i roztopowymi,
  - spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych,
- lokalne podtopienia użytków rolniczych.

W zakresie oceny jakości wód podziemnych na terenie powiatu raciborskiego w ostatnich latach obserwuje się pogorszenie jakości tych wód w większości badanych otworów. Monitoring wód podziemnych w programie Państwowego Monitoringu Środowiska w sieci regionalnej Śląska w roku 2013 określił stan jakości wód podziemnych w 61 punktach pomiarowych zlokalizowanych w utworach triasu, jury, kredy i czwartorzędu. Monitoringiem objęto 12 jednolitych części wód podziemnych. Dobry stan chemiczny (klasy I-III), w zakresie oznaczanych wskaźników, wystąpił w 54 punktach tj. w 88% badanych punktów (wykres 5, tabela 2). Wody III klasy jakości wystąpiły w 35 punktach pomiarowych, II klasy jakości w 19

punktach. Słaby stan chemiczny stwierdzono w 7 punktach (klasa IV – 10%, klasa V – 2%). Wodę niezadowalającej jakości (klasa IV) stwierdzono w 6 punktach pomiarowych. Wskaźnikami determinującymi ocenę były: azotany, cynk, glin, nikiel (źródło: *Raport WIOŚ, 2013*).

Z kolei na terenie powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego WIOŚ w Opolu prowadził monitoring diagnostyczny jakości wód podziemnych w ramach JCWPd 129 ostatnio w 2010 r. w oparciu o następujące trzy punkty pomiarowo-kontrolne:

- Stara Kuźnia – 2 – gmina Bierawa
- Stara Kuźnia – 3 – gmina Bierawa
- Stara Kuźnia – p – gmina Bierawa

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zawartą w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. Nr 143, poz. 896):

- wody ppk Stara Kuźnia–2 uzyskały wynikową III klasę jakości (wskaźniki w granicach stężeń III klasy jakości: Fe, O₂),

- wody ppk Stara Kuźnia–3 uzyskały IV klasę jakości (wskaźniki w granicach stężeń III klasy: Mn, IV klasy: pH, ogólny węgiel organiczny (TOC), V klasy: Fe),

- wody ppk Stara Kuźnia–p uzyskały wynikową III klasę jakości (wskaźniki w granicach stężeń III klasy jakości: Mn, IV klasy: pH).

VI.2.1. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami to jedno z najistotniejszych zadań podejmowanych w ramach działań związanych z ochroną środowiska, gdyż woda jest czynnikiem, bez którego życie na ziemi byłoby niemożliwe. Działalność człowieka oraz nieracjonalne użytkowanie wody przyczynia się do zanieczyszczenia wód ściekami komunalnymi, przemysłowymi i rolniczymi oraz do zmniejszenia jej zasobów. Problem gospodarki wodno-ściekowej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie analizowano w poszczególnych gminach, leżących w zasięgu granic nadleśnictwa.

Gmina Baborów

Na terenie gminy funkcjonują dwie nowoczesne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków w Rakowie i Baborowie. Ścieki doprowadzane są do nich systemem kanalizacji sanitarnej. Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są jeszcze 3 mniejsze oczyszczalnie w Czerwonkowie, Langowie i Tłustomostach. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do Psiny i Troi.

Gmina Bierawa

Obecnie na terenie gminy brak jest zorganizowanych systemów odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków. Jedyna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna zlokalizowana

jest w Kotlarni. Oczyszczalnia ta przyjmuje ścieki z osiedla mieszkaniowego Kotlarnia oraz z sołectwa Goszyce. Natomiast z osiedla mieszkaniowego w Korzonku i sołectwa Grabówka ścieki odprowadzane są kolektorami sanitarnymi do oczyszczalni ścieków Zakładów Azotowych w Kędzierzynie Koźlu. Na pozostałym terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. W związku z tym istnieje zagrożenie dla stanu wód podziemnych. Gospodarka ściekowa w tych przypadkach opiera się na powszechnym – przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich do oczyszczalni ścieków, a także na pola uprawne lub nielegalne wylewiska oraz na bezpośrednim odprowadzaniu ścieków do odbiornika.

Gmina Cisek

W gminie nie występuje zorganizowany system kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są do przydomowych zbiorników bezodpływowych (szamb).

Gmina Kietrz

Gmina posiada rozdzielczą sieć kanalizacyjną. Ścieki doprowadzane są do czterech oczyszczalni mechaniczno-biologicznych, które znajdują się w miejscowościach Kietrz, Wojnowice, Lubotyń oraz Pilszcz. Najistotniejszym elementem sieci kanalizacyjnej na terenie gminy jest oczyszczalnia ścieków w Kietrze.

Gmina Pawłowiczki

W obrębie gminy 74% mieszkańców jest podłączonych do sieci kanalizacyjnej, która odprowadza ścieki do 3 oczyszczalni: w Pawłowiczkach, Jakubowicach oraz w Naczęsławicach.

Gmina Polska Cerekiew

Na terenie gminy funkcjonuje nowoczesna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu ECOLO-CHIEF w Polskiej Cerekwi. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki pochodzące z terenu miejscowości Polska Cerekiew. Ścieki po oczyszczeniu są odprowadzane do rowu melioracyjnego a następnie do potoku Cisek.

Kuźnia Raciborska

Na terenie gminy funkcjonują dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków w Kuźni Raciborskiej i w Rudach-Brantolce oraz jedna biologiczna oczyszczalnia w Rudach. Na terenie gminy wybudowano 13,4 km przewodów kanalizacyjnych doprowadzających ścieki do oczyszczalni. Pozostałe ścieki z terenu gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz odprowadzane w sposób niekontrolowany do ziemi i wód płynących.

Gmina Sośnicowice

Pod względem odbioru ścieków miejscowość Sośnicowice wchodzi w obszar aglomeracji kanalizacyjnej „Sośnicowice” i obejmuje Sośnicowice, Łany Wielkie i Trachy. Wyznaczona aglomeracja Sośnicowice skanalizowana jest w 41,7% Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, a odbiornikiem ścieków oczyszczonych

jest potok Sośnicowicki. Na terenie gminy Sośnicowice funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków.

Gmina Nędza

W gminie nie występuje zorganizowany system kanalizacji sanitarnej. Ścieki odprowadzane są do przydomowych zbiorników bezodpływowych (szamb). Aktualnie gmina planuje budowę oczyszczalni ścieków w Ciechowicach.

Gmina Pietrowice Wielkie

Gmina posiada na swoim terenie jedną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Krowiarki obsługującą ok. 80 mieszkańców. Ścieki na pozostałym terenie gminy gromadzone są głównie w zbiornikach bezodpływowych i wywożone do oczyszczalni w Kietrze oraz Raciborzu.

Gmina Krzyżanowice

Na terenie gminy głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki bytowo-gospodarcze z budownictwa mieszkaniowego z powodu braku kanalizacji sanitarnej. Powstające ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są do szamb lub bezpośrednio do rowów i potoków. Nieszczelne szamba oraz dzikie wyloty kanalizacji, stanowią znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych.

Gmina Racibórz

Gmina Racibórz posiada mieszany system kanalizacji:

- kanalizację rozdzielczą (około 72 % ogólnej długości sieci kanalizacyjnej) na terenie jednostek: Miedonia, Ostróg, Płonia, Studzienna, Sudół, Markowice i Brzezcie.
- kanalizację ogólnospławną (około 28 % ogólnej długości sieci kanalizacyjnej) w zachodniej części miasta – obejmuje tereny zlokalizowane w jednostkach Proszowiec –Stara Wieś oraz Śródmieście.

Ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w dzielnicy Stara Wieś w Raciborzu, około 150 m od brzegu Odry.

Gmina Rudnik

Rudnik nie posiada sieci kanalizacyjnej i prawie cały obszar wymaga jej budowy. Jedynie częściowo skanalizowana jest wieś Modzurów i część wsi Ponięcice. Kanalizacja w Modzuruwie jest kanalizacją ogólnospławną, natomiast w Ponięcicach – sanitarną. Ścieki z zabudowy wsi Modzurów odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Modzuruwie.

VI.3. POZIOM ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Z uwagi na dominujący udział terenów województwa śląskiego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, problem stanu gleb nadleśnictwa opisano w oparciu o ocenę stopnia zanieczyszczenia gleb zawartą w Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego (2012).

Zróżnicowanie typów, gatunków i rodzajów gleb oraz ich zmienność przestrzenna w województwie śląskim jest determinowana wieloma czynnikami przyrodniczymi, z których do najważniejszych należą: podłoże skalne, rzeźba terenu, warunki wodne oraz szata roślinna. Obserwacje zmian oraz ocenę jakości gleby i ziemi dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMŚ). Ostatni monitoring gleb był prowadzony w latach 1995, 2000 i 2005 (Terelak i in. 2008). Wyniki badań zanieczyszczenia gleb objęły poziom zanieczyszczenia gleb pierwiastkami śladowymi takimi, jak: ołów (Pb), cynk (Zn), miedź (Cu), nikiel (Ni), kadm (Cd), wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA) oraz siarką siarczanową (S-SO₄). Zdecydowana większość gleb punktów badawczych w latach 1995, 2000, 2005 była zanieczyszczona w niewielkim stopniu – gleby wykazywały podwyższoną zawartość pierwiastków śladowych lub zawartość metali ciężkich była na tyle niska, że badane gleby uznano za niezanieczyszczone. W badanych glebach województwa, w latach 1995, 2000, 2005, nie stwierdzono również wysokiej i bardzo wysokiej zawartości siarki. Wyniki oceny zanieczyszczenia gleb wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi wskazały, że najwięcej gleb w województwie śląskim cechuje się podwyższoną zawartością WWA w glebach (I stopień zanieczyszczenia) oraz małym zanieczyszczeniem (II stopień).

Gleby województwa śląskiego zagrożone są głównie przez czynniki antropogeniczne, w tym przede wszystkim przez działalność przemysłową, złe praktyki rolnicze (niewłaściwie stosowane nawozy sztuczne i środki ochrony roślin oraz niewłaściwie prowadzone zabiegi agrotechniczne) oraz oddziaływanie transportu. Zagrożenia gleb wynikają również z prowadzonej eksploatacji kopalni, gospodarki odpadami, a zwłaszcza postępującej urbanizacji. Naturalną degradację powoduje zaś przede wszystkim erozja wietrzna i erozja wodna (*źródło*: Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego, 2012).

VI.4. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa niemal każda gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów, głównie tworzyw sztucznych, szkła i makulatury. Ilość segregowanych odpadów systematycznie wzrasta z roku na rok, co wpływa na obciążenie lokalnych składowisk śmieci, ograniczenie powstawania dzikich wysypisk i przede wszystkim

zwiększenie wykorzystania surowców do produkcji wtórnej. Skala i zakres selektywnego zbierania odpadów są silnie zróżnicowane w poszczególnych gminach, od symbolicznego wystawienia kilku lub kilkunastu zestawów pojemników do znacznego nasycenia obszarów gmin zestawami pojemników lub powszechnego stosowania worków.

Odpady komunalne i inne odpady gromadzone przez zakłady usług komunalnych z terenów poszczególnych gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie są wywożone na składowiska w Knurowie, Cieżkowicach, Dzierżysławiu, Kędzierzynie-Koźlu, Grabówce, Pawłowiczkach, Trachach, Jastrzębiu Zdroju, Tworkowie oraz Raciborzu.

VI.5. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradację i epifitozy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotycznego zarejestrowane podczas prac urzędniowych na gruntach Nadleśnictwa Rudy Raciborskie. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na 7313,67 ha powierzchni gruntów leśnych, co stanowi blisko 45% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny pólwej w lasach nadleśnictwa.

Tabela 61. Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	Ogółem	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
Grzyby	1397,43	280,3	0,96	1678,69	10,24
Owady	14,25	10,1	-	24,35	0,15
Zwierzęta	3076,07	2531,09	3,47	5610,63	34,23
Razem	4487,75	2821,49	4,43	7313,67	44,62

VI.5.1. CHOROBY GRZYBOWE

Podczas prowadzonych prac urządzeniowych szkody powodowane przez patogeny grzybowe stwierdzone zostały na łącznej powierzchni 1678,69 ha, co stanowi ok. 10% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W latach 2006-2014 szkody od patogenów grzybowych odnotowano na łącznej powierzchni 441,3 ha, średniorocznie obejmowały one 49 ha. Największe powierzchnie uszkodzeń dotyczyły zamierania pędów sosny, skrętaka sosny, grzybów korzeniowych (opieńki i huby), osutki sosny i mączniaka dębu. Do istotnych zagrożeń biotycznych nadleśnictwa zalicza się również zamieranie dębu i jesionu będące wynikiem działania wielu czynników. Dążąc do ograniczenia szkód powodowanych przez patogeny grzybowe w szkółkach nadleśnictwo prowadzi działania profilaktyczne zgodne z wytycznymi IOL, a w przypadku wystąpienia chorób, także ich zwalczanie zgodnie z zaleceniami ZOL. Natomiast działania związane z ograniczaniem szkód w dojrzałych drzewostanach sprowadzają się do zmniejszania szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową, profilaktycznego zabezpieczania pni biopreparatem w trakcie corocznych cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach na gruntach porolnych, usuwania porażonych drzewek w uprawach i młodnikach oraz popierania odnowień naturalnych i dostosowywania odpowiednich składów gatunkowych do poszczególnych siedlisk.

VI.5.2. SZKODNIKI OWADZIE

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody od owadów stwierdzono na powierzchni 24,35 ha, stanowi to jedynie 0,15% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

W latach 2006-2014 notowano uszkodzenia od owadów na łącznej powierzchni 2658 ha, średnioroczne uszkodzenia obejmowały 295 ha. W omawianym okresie gospodarczym stwierdzono występowanie 15 gatunków owadzich szkodników, z pośród, których największe znaczenie miały:

- szeliniaki - powodujące uszkodzenia kory pędów, stanowiące zagrożenie dla nowozakładanych upraw i młodników; szkody stwierdzono na powierzchni 1217 ha, zabiegi profilaktyczne i ochronne obejmowały 327 ha;
- krobik modrzewiowiec – powoduje defoliację modrzewia; w latach 2010-2013 miały miejsce gradacje tego owada, które objęły 900 ha, rokroczne żery rejestrowano na powierzchni 300 ha;
- smolik znaczony – powoduje szkody w uprawach; szkody od smolika rejestrowane były niemal corocznie i obejmowały łączną powierzchnię 304 ha, zabiegi ochronne obejmowały całą powierzchnię ze szkodami;
- kornik modrzewiowiec - owad rozprzestrzenił się w nasadzeniach modrzewia na pożarzysku z 1992 roku powodując powstawanie pojedynczych oraz gniazdowych

wypadów drzew, uszkodzenia obejmowały łączną powierzchnię 157 ha, cała uszkodzona powierzchnia została objęta zabiegami ochronnymi.

Z pozostałych szkodników owadzich duże znaczenie miały ochojniki, osnuja gwieździsta, mszyca bukowa, opiętki, cetyńce i komarnice. Najmniejsze szkody notowano od mszyc gatunków liściastych (za wyjątkiem buka), ziemiórki, pędraków chrabąszczy i jesionowca pstrego.

W ramach profilaktyki i ochrony drzewostanów przed szkodnikami owadziemi nadleśnictwo prowadzi następujące działania:

- coroczne poszukiwania szkodników korzeni na szkółkach, na innych zalesianych i odnawianych powierzchniach okresy poszukiwań odbywają się zgodnie z IOL.
- w uprawach i młodnikach kontrolę stanu populacji owadów, głównie szeliniaka, kontrolę wielkości uszkodzeń, stosowanie chemicznego zabezpieczania sadzonek przed ich wysadzeniem, a w przypadku powierzchni otwartych ich porządkowania i stosowanie okresu przelegiwania na obszarach o potencjalnie silnym zagrożeniu przez szeliniaka, oraz jako działanie ograniczające liczebność szkodnika jego zwalczanie;
- w drzewostanach dojrzałych nadleśnictwo prowadzi monitoring populacji szkodników pierwotnych i wtórnych min. poprzez wykładanie pułapek feromonowych i klasycznych, jesienno poszukiwania szkodników pierwotnych sosny oraz stosuje metodę usuwania pojawiającego się posuszu czynnego, wywrotów i złomów, a także przestrzega określonych w Instrukcji Ochrony Lasu terminów wywozu drewna.

VI.5.3. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ PŁOWĄ

Największe uszkodzenia od biotycznych czynników szkodotwórczych w drzewostanach Nadleśnictwa Rudy Raciborskie rejestrowane podczas prac urzędniowych dotyczyły uszkodzeń od zwierzyny płowej, uszkodzenia te stwierdzono na powierzchni 5610,63 ha, co stanowi ok. 34% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Stwierdzone uszkodzenia dotyczyły głównie drzewostanów I i II klasy wieku, czyli drzewostanów, w których dalsza i odpowiednia pielęgnacja może poprawić ich aktualny stan. W okresie 2006-2014 uszkodzenia drzewostanów od zwierzyny płowej stwierdzono na łącznej powierzchni 1555 ha, co średnio daje 173 ha/rok, w tym okresie powierzchnia drzewostanów objęta zabiegami ograniczającymi te szkody wyniosła ponad 2041 ha.

Wśród szkód powodowanych przez zwierzynę płową można wyodrębnić szkody w uprawach i młodnikach (spałowanie i zgryzanie), oraz szkody w drągowinach (uszkodzenia w trakcie zablźniania). W ramach profilaktyki nadleśnictwo prowadzi działania ochronne polegające na grodzeniu upraw oraz chemicznym bądź mechanicznym zabezpieczeniu odnowień i młodników. Istotne znaczenie mają również działania z zakresu gospodarki

łowieckiej dotyczące odpowiedniego utrzymania stanu liczebnego zwierzyny nieprzekraczającego możliwości wyżywieniowej łowiska, poprawy naturalnych warunków bytowania zwierzyny poprzez: wyłączenie stałych ostoi zwierzyny, zimową odstonę borowisk, utrzymanie w odpowiednim stanie poletek żerowych oraz racjonalne dokarmianie zwierzyny. Działaniami pomocniczymi są: stałe powiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, wprowadzanie i utrzymywanie w drzewostanach gatunków ogryzowych o dużej zdolności odroślowej (Rb, Jrz, Wb, Leszcz), a także zakładanie przydrożnych pasów drzew dostarczających pokarmu w postaci owoców i nasion. Ponadto zaleca się zwiększanie odnowień naturalnych dających większe możliwości selekcji i wykazujące znacznie mniejsze uszkodzenia w porównaniu z odnowieniami sztucznymi, wykonywanie zabiegów hodowlanych w okresie zubożenia bazy pokarmowej dla jeleniowatych, wykładanie drzew ogryzowych do spałowania, zapewnienie wodopojów, utrzymanie w dobrym stanie łąk śródleśnych.

VI.5.4. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ DROBNĄ

Szkody powodowane przez zwierzynę drobną należą do grupy szkód notowanych w młodnikach i uprawach. Gryzonie powodują głównie ogryzanie korowiny, przegryzanie szyi korzeniowej oraz ścinanie pędów wierzchołkowych. Wzmożone występowanie drobnych gryzoni posiada charakter cykliczny, szkody są niewielkie i gospodarczo znośne. W latach 2006-2014 szkody od gryzoni, głównie myszy stwierdzono jedynie na 1,97 ha powierzchni leśnej. Zagrożenia ze strony gryzoni na terenie nadleśnictwa występują lokalnie, głównie na uprawach dębu i jesionu. W ostatnich latach notuje się również szkody wyrządzane przez bobry, w okresie 2006-2014 objęły one powierzchnię 5,61 ha, średnioroczne szkody wynosiły 0,6 ha. Oprócz uszkodzania systemu korzeniowego i zgryzania drzew bobry przyczyniają się do podtapiania całych partii drzewostanów, co prowadzi do obumierania podtopionych drzew. Do zabiegów zapobiegawczych i zmniejszających szkody od gryzoni należą: systematyczna pielęgnacja upraw, poprawa warunków bytowych naturalnych wrogów gryzoni (ptaki drapieżne, lisy, drobne drapieżniki) oraz indywidualna ochrona sadzonek w miejscach o znacznym nasileniu szkód.

VI.6. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powódzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Niemniej jednak, poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez

okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożeń abiotycznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie.

Tabela 62. Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
Antropogeniczne	61,24	37,1	-	98,34	0,60
Klimat	3791,3	2246,3	13,37	6050,97	36,92
Pożar	3,04	-	0,92	3,96	0,02
Wodne	212,38	328,33	4,62	545,33	3,33
Inne	32,42	17,08	-	49,50	0,30
Razem	4100,38	2628,81	18,91	6748,1	41,17

VI.6.1. POŻARY

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie *szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* (Dz. U. Nr 58 poz. 405) wraz z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2015 r. *zmieniającymi rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów* określono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zaliczając je do I kategorii zagrożenia pożarowego - dużego zagrożenia pożarowego lasu. Decydujący wpływ na taką klasyfikację zagrożenia miała średnia roczna liczba powstałych pożarów w minionym okresie gospodarczym.

Tabela 63. Średnia roczna liczba pożarów lasu w Nadleśnictwie Rudy Raciborskie (przeciętna z ostatnich 10 lat)

Lp.	Rok	Ilość pożarów* [szt.]	Powierzchnia [ha]	Przeciętna wielkość pożaru [ha]
1	2006	8	1,13	0,14
2	2007	9	0,48	0,05
3	2008	5	0,80	0,16
4	2009	39	4,79	0,12
5	2010	12	0,49	0,04

Lp.	Rok	Ilość pożarów* [szt.]	Powierzchnia [ha]	Przeciętna wielkość pożaru [ha]
6	2011	12	0,98	0,08
7	2012	20	3,17	0,16
8	2013	8	16,92	2,12
9	2014	6	0,69	0,12
10	2015	13	4,52	0,35
Razem		132	33,97	0,26

*10-ty rok obejmuje pożary do sierpnia 2015 r.

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody w drzewostanach wywołane przez pożary stwierdzono na powierzchni 3,96 ha, co stanowi 0,02% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W minionym okresie gospodarczym zarejestrowano 132 pożary na łącznej powierzchni 33,97 ha, co średnio daje 0,26 ha/rok. Głównymi przyczynami pożarów były zaproszenia ognia (nieostrożność osób przebywających w lesie, przerzuty z gruntów nieleśnych – wypalanie łąk i ugorów). Do czynników mających największy wpływ na ilość i wielkość powstających w nadleśnictwie pożarów należą:

- duża ilość kompleksów leśnych na znacznym obszarze zasięgu terytorialnego,
- kompleksy leśne położone w bezpośrednim otoczeniu pól uprawnych, stanowiących potencjalne źródło zagrożenia pożarowego;
- umyślne podpalanie gruntów leśnych lub sąsiadujących z nimi ugorów,
- duży udział drzewostanów iglastych (drzewostany sosnowe obejmują 77% powierzchni leśnej nadleśnictwa);
- duży udział drzewostanów rosnących na siedliskach Bśw, BMśw, Bw, BMw i Lł (obejmujące łącznie 65% powierzchni leśnej nadleśnictwa)
- duży udział drzewostanów w młodszych klasach wieku (drzewostany w I i II klasa wieku zajmują ok. 46% powierzchni leśnej nadleśnictwa);
- zadarnienie pokrywy glebowej w drzewostanach starszych klas wieku i zachwaszczenie pokrywy glebowej upraw oraz powierzchni niezalesionych;
- nasilenie ruchu turystycznego;
- penetracja lasu przez zbieraczy runa leśnego;
- wypalanie nieużytków w okresie wczesnej wiosny;
- istniejąca sieć linii komunikacyjnych;
- pora roku (wczesna wiosna, po stopnieniu śniegu - przed rozwojem roślinności oraz w okresie letnim w przypadku wystąpienia długotrwałych okresów z brakiem opadów atmosferycznych przy równocześnie utrzymującej się wysokiej temperaturze powietrza).

VI.6.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

VI.6.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Słabo, ale stale wiejący wiatr może powodować szkody w drzewostanach zaniedbanych gospodarczo jak również na ścianach lasu graniczących z otwartą powierzchnią. Wiatry powodują przesychnienie gleby, zubożenie jej, utratę ciepła i wilgoci. Szkody powodowane przez wiatry mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany wzrastające na siedliskach wilgotnych, lukowate, przerzedzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym (niebezpieczne jest gwałtowne rozluźnienie zwarcia w drzewostanach nietrzebionych). Na powstawanie szkód od wiatru w szczególności narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni oraz intensywnie spalowane przez zwierzynę. Mniejsza stabilność drzewostanów przedrębnych i rębnych na siedliskach wilgotnych może skutkować wymuszonym i przedwczesnym ich użytkowaniem po silniejszych wiatrach. W latach 2006-2014 szkody w drzewostanach nadleśnictwa spowodowane przez silne wiatry obejmowały powierzchnię 173 ha.

VI.6.2.2. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.6.2.3. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu, okiści, gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Nadmierne nagromadzenie się wody w glebie może powodować upłynnienie wierzchniej warstwy gruntu, co na silnie nachylonych stokach może powodować osunięcia i lawiny błotne. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzaniu liści,

kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze około 0°C może powodować okiść. Szkody powodowane przez okiść mają charakter uszkodzeń mechanicznych - łamanie gałęzi i wierzchołków, przeginięcie, a nawet wywroty drzew. Gołoledź powstaje, gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz. Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Szadź powstaje w wyniku zetknięcia oziębionej mgły z gałązkami korony drzew. Powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi. W latach 2006-2014 szkody w drzewostanach nadleśnictwa spowodowane przez grad i śnieg, okiść odnotowano na łącznej powierzchni 70 ha. W wyniku szkód od wiatru i śniegu rocznie pozyskiwano od 1,7 tys. m³ do 35,5 tys. m³ drewna.

VI.6.2.4. NISKIE I WYSOKIE TEMPERATURY

Szacowane w latach 2006-2014 szkody powodowane przez zmrożenia i zwarzenia wystąpiły kilkakrotnie i obejmowały ogólnie 669 ha powierzchni leśnej nadleśnictwa. Natomiast większe szkody powstałe w wyniku oparzeń i wędnięć zarejestrowano jednokrotnie w 2006 roku, obejmowały one 67 ha powierzchni leśnej nadleśnictwa. Szkody powstałe w wyniku oddziaływania niskich i wysokich temperatur dotyczą głównie upraw, młodników i szkótek. Najbardziej narażone na negatywne oddziaływanie niskich i wysokich temperatur są gatunki liściaste głównie buk i dąb, wprowadzane na powierzchni otwartej, przy braku osłony górnej i bocznej upraw. Gatunki te najczęściej ulegają uszkodzeniom podczas spóźnionych przymrozków wiosennych. Działania profilaktyczne zmniejszające wielkość tego rodzaju szkód dotyczą odpowiedniego przygotowania gleby na potencjalnych zmrozowiskach i dobrego doboru materiału sadzeniowego, w możliwych miejscach preferowanie lokalnych ekotypów do odnowień naturalnych, a także umiejętne wykonywanie cięć odslaniających w uprawach podokapowych i przestrzeganie zaplanowanych sposobów odnowienia lasu.

VI.6.2.5. SUSZE

Cyklicznie powtarzające się susze i obniżenie się poziomu wód gruntowych, przyczyniają się do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. W latach 2006-2014 większe susze i obniżony poziom wód gruntowych notowano rokrocznie. Powierzchnia objęta tymi uszkodzeniami wyniosła łącznie 18100 ha.

VI.6.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Najbardziej istotnymi, negatywnymi formami oddziaływania człowieka na środowisko leśne są: zanieczyszczenia wód powierzchniowych, emisje przemysłowe, zaśmiecanie lasu wywożonymi przez okolicznych mieszkańców śmieciami, powstawanie dzikich wysypisk, nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresach zbioru jagód i grzybów, kłusownictwo, nielegalne pozyskiwanie choinek i stroiszu, niszczenie roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz zagrożenie zaprószenia ognia w lesie. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie istotne negatywne oddziaływanie na środowisko ma również eksploatacja kruszyw powodująca obniżenie poziomu wód gruntowych, zwłaszcza na terenie pożarzyska z 1992 roku.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne z następującymi zasadami:

- powszechnej ochrony lasu;
- trwałości utrzymania lasu;
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystywania wszystkich funkcji lasów;
- powiększania zasobów leśnych.

Zasady te powinny być jednakowo rozumiane przez wszystkie środowiska, zarówno przez leśników, jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednoczenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- zachowanie i zwiększanie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- zachowanie biologicznej różnorodności,
- ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- utrzymanie i wzmacnianie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, dla celów planowania urzędzeniowego, całość lasów podzielono na gospodarstwa wg pełnionej przez nie dominującej funkcji (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) oraz przyjętych celów gospodarowania. Podział ten przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 64. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw

Gospodarstwo	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]	
Specjalne (S)	1291,65	7,88
Ochronne (O)	15088,36	92,05
Przerębowo-zrębowe (GPZ)	11,15	0,07
Ogółem	16391,16	100,00

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 1291,65 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Dla gospodarstwa specjalnego wielkość planowanego użytkowania rębego jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych, realizowanych w postaci różnych form użytkowania rębego, zapewniającego ciągłe spełnianie przez nie funkcji, dla których zostały wyłączone. Do gospodarstwa specjalnego zaliczono:

- rezerваты przyrody;
- drzewostany zachowawcze;
- lasy na gruntach spornych,
- wyłączone powierzchnie badawcze,
- drzewostany nasienne wyłączone, drzewostany zachowawcze,
- lasy uzdrowiskowe,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (w tym: na siedliskach bagiennych, łągowych oraz cennych pod względem przyrodniczym i kulturowym),
- otulina szkółki,
- lasy glebochronne,
- lasy przeznaczone do masowego wypoczynku,
- drzewostanów z udziałem rodzimej jodły.

VII.2.2. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy z wiodącą funkcją ochronną na powierzchni 15088,36 ha, której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Gospodarstwo obejmuje lasy ochronne, za wyjątkiem lasów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego.

VII.2.3. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH Z PRZERĘBOWO-ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) o powierzchni 11,15 ha utworzone z drzewostanów w lasach gospodarczych, w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy stosuje się sposób zagospodarowania rębniami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi.

VII.3. OBRĘBY SIEDLISKOWE

Obręby siedliskowe (gospodarstwo leśne) jest to jednostka gospodarcza obejmująca drzewostany różnego wieku, lecz rosnące w podobnych warunkach siedliskowych i zagospodarowane w tej samej kolei rębności i tą samą grupą rębni. Nie jest to jednostka przestrzennie zwarta, a drzewostany o jednolitych cechach nie muszą przylegać do siebie.

Obręby siedliskowe są jednostkami długookresowego planowania hodowlanego o podobnych warunkach siedliskowych, składzie gatunkowym drzewostanów, dominujących funkcji lasu, celu hodowlanym wyrażonym gospodarczym typem drzewostanu, docelowym składzie drzewostanu, składem odnowieniowym, celu gospodarczym produkcji wyrażonym głównym sortymentem (Bernadzki i Rosa 1983).

Tabela 65. Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo specjalne						
I	4,80	SO	BB	bez rębni	100	Zachowanie funkcji ochronnych z ewentualną produkcją sortymentów wielkowymiarowych
II	24,19	ŚW SO	BMB	bez rębni	100	
III	147,05	SO	BMŚW	III, IV	100	
IV	70,67	SO	BMW	bez rębni	100	
V	72,34	JS WZ	LŁ	bez rębni	80	
VI	119,31	LP DB	LŁ	bez rębni	140	
VII	54,98	OL DB	LŁ	bez rębni	140	
VIII	29,49	OL JS	LŁ	bez rębni	80	
IX	34,61	OL	LMB	bez rębni	80	
X	59,27	BK SO	LMŚW	III, IV	100	
XI	231,84	DB SO	LMŚW	II, III, IV	100	
XII	0,90	BK	LMW	bez rębni	60	
XIII	56,60	DB SO	LMW	II, IV	100	

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
XIV	6,27	ŚW DB SO	LMW	bez rębni	100	
XV	144,80	BK DB	LŚW	III, IV	140	
XVI	92,80	LP DB	LŚW	bez rębni	80	
XVII	46,5	DB	LW	IV	140	
XVIII	1,15	OL JS	LW	bez rębni	80	
XIX	79,79	OL	OL	III	80	
XX	9,10	OL JS	OL	bez rębni	80	
XXI	0,63	LP DB	OL	bez rębni	60	
XXII	3,53	OL DB JS	OLJ	bez rębni	80	
XXIII	1,03	OL JS	OLJ	bez rębni	80	
Razem gospodarstwo specjalne						1291,65
Gospodarstwo lasów ochronnych						
I	6543,34	SO	BMŚW	I, II, III, IV	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych przy zachowaniu funkcji ochronnych
II	3501,53	SO	BMW	I, II, III, IV	100	
III	147,66	SO	BŚW	I	100	
IV	21,58	SO	BW	bez rębni	100	
V	120,51	BK SO	LMŚW	III	100	
VI	2194,37	DB SO	LMŚW	I, II, III, IV	100	
VII	950,48	DB SO	LMW	I, II, III, IV	100	
VIII	69,50	ŚW DB SO	LMW	bez rębni	100	
IX	1469,29	BK DB	LŚW	I, III, IV	140	
X	70,10	DB	LW	I	140	
Razem gospodarstwo lasów ochronnych						15088,36
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GPZ						
I	8,94	DB SO	LMŚW	I	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	2,21	BK DB	LŚW	bez rębni	140	
Razem gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych						11,15

VII.4. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu wskazane jest:

- w miarę możliwości należy stosować technologie pozyskiwania i zrywki drewna powodujące jak najmniejszeszkodzenia powierzchni gleby i drzew nieprzeznaczonych do wycięcia;
- stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradujących;

- popieranie naturalnego odnowienia lasu (o ile uzasadnia to jakość hodowlana drzewostanów macierzystych i pozwalają na to warunki siedliskowe), zwłaszcza na terenach zabagnionych i silnie uwilgotnionych przeznaczonych do naturalnej sukcesji;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych;
- zachowanie w dolinach rzek lasów łągowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych, jako ostoje rzadkich gatunków roślin i zwierząt oraz regulatorów wilgotności siedlisk i mikroklimatu;
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie;
- w drzewostanach zdrowych, niezagrażonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy;
- zwiększanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny w lasach.

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie siedliska te zajmują łącznie powierzchnię 5229,08 ha, co stanowi około 32% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawienia retencyjności wskazane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem;
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych;
- budowa nowych zbiorników retencyjnych;
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych przez stosowanie zastawek na rowach i innych budowli piętrzących;
- zwiększanie uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych;
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. torfowisk, zbiorników wodnych, źródeł, itp.;
- odtwarzanie naturalnych stosunków wodnych na terenach mokradłowych przez hamowanie odprowadzania wód istniejącą siecią rowów melioracyjnych.

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Na styku dwóch biocenoz naturalnych występuje szerszy lub węższy pas przejściowy zwany inaczej ekotonem. Odznacza się on większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. Szczególnie korzystne są szerokie ekotony będące miejscem bytowania gatunków charakterystycznych dla obu sąsiadujących biocenoz oraz tzw. gatunków stykowych.

Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych. Ochronę tej strefy, jak również formowanie jej w miejscach, gdzie będzie ona pełniła pożądaną rolę, wymuszają zasady zrównoważonej gospodarki leśnej. Zgodnie z nimi na obrzeżach lasów zaleca się tworzenie pasa ochronnego, na który składają się odpowiednie gatunki krzewów i drzew. Dotyczy to również szerokich dróg oraz linii kolejowych przebiegających przez lasy. Skład gatunkowy tworzonej strefy musi być dostosowany do warunków siedliskowych. Przy planowaniu, zakładaniu i pielęgnowaniu ekotonów wskazane jest:

- promowanie istniejących odnowień naturalnych różnych gatunków drzew i krzewów;
- wprowadzanie gatunków drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, zgodnych z danym siedliskiem;
- stosowanie luźniejszej więźby sadzenia;
- dla sadzonek krzewów stosowanie zmieszania grupowego (kilka sadzonek jednego gatunku w jednej grupie);
- wykonywanie odpowiednich cięć pielęgnacyjnych prowadzących do formowania się silnie ugałęzionych drzew;
- w trakcie cięć popieranie drzew silnie ukorzenionych i ugałęzionych.

VIII.3. KSZTAŁTOWANIE GRANICY ROLNO-LEŚNEJ

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy rolno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc zwiększa lokalnie presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci;
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe;
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez kopanie studni;
- zakłócanie spokoju i ciszy;
- wydeptywanie brzegów lasu;
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów;
- nielegalne pozyskiwanie stroiszu i choinek;
- kłusownictwo.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy polno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

VIII.4.1. SZCZEGÓŁOWE ZAGADNIENIA W ZAKRESIE OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również powiększenia różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, należy dostosować się do następujących zaleceń:

- w celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni;
- dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw;
- dla zachowania różnorodności genowej materiał siewny należy pozyskiwać zgodnie z przepisami z zakresu nasiennictwa i selekcji.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska, umożliwiającym zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- pozostawianie drzew dziuplastych (głównie dębów i drzew liściastych) w trakcie prac zrębowych;
- utrzymywanie mozaikowości środowiska leśnego;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- zakładanie schronów dla nietoperzy w drzewostanach młodszych klas wieku;
- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- wprowadzanie drzew i krzewów przy brzegach strumieni i rzek, które pozbawione są jakiegokolwiek roślinności;
- ochrona stawów bobrowych, o ile nie stanowią one przedmiotu odrębnych decyzji w związku z występowaniem szkód bobrowych;
- pozostawianie wzdłuż naturalnych cieków gatunków drzew i krzewów preferowanych w diecie bobra (wierzba, topola, osika, brzoza).

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne są:

- ochrona zbiorników wodnych przed zanieczyszczeniami chemicznymi;
- niedopuszczanie do zaśmiecania istniejących oczek wodnych;
- w miarę możliwości pozostawianie martwego drewna wokół zbiorników wodnych.

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowców polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. W celu ochrony szczególnie cennych chrząszczy saproksylicznych, związanych z siedliskami leśnymi zaleca się:

- zachowanie fragmentów drzewostanu z drzewami zasiedlonymi przez chronione gatunki owadów na powierzchniach leśnych, na których będą wykonywane zabiegi rębne;
- pozostawianie drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- sukcesywne zwiększanie zasobów martwego drewna na powierzchniach leśnych, poprzez pozostawianie martwych i obumierających drzew (biocenotycznych) oraz w miarę możliwości pozostawianie posuszu jałowego w miejscu jego wydzielenia;
- ochronę fragmentów drzewostanów, w których stwierdzono obecność cennych i rzadkich gatunków chrząszczy saproksylofagicznych (pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*), w celu zapewnienia im swobodnego rozwoju i rozprzestrzeniania się;
- rozluźnianie zwarcia oraz ograniczanie podszytu i części podrostu w zasiedlonych przez cenne i rzadkie gatunki chrząszczy fragmentach drzewostanów;
- zapewnienie następstwa pokoleniowego drzew wolno rosnących wokół zasiedlonych przez cenne i rzadkie chrząszcze starych drzew;

Pozostałe działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców powinny skupiać się również na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda;
- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk i wysięków wodnych.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych gatunków flory w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków. Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów ochronnych. W ich przypadku należy utrzymywać naturalne zbiorniki wodne, w których one występują. W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa popolicie, charakteryzujących się dużymi zdolnościami regeneracyjnymi i tworzących liczne populacje,

odpowiednie zalecenia ochronne będą dotyczyły szczególnie sytuacji, w których w miejscach ich występowania wykonywane będą prace leśne związane z cięciami rębными i pozyskaniem drewna. W takich sytuacjach należy:

- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych typować miejsca, w których fragmenty populacji chronionego gatunku będą ujęte w biogrupy.

W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy:

- w miarę technicznych możliwości wykonywać prace leśne poza okresem wegetacyjnym, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach w okresie zimowym;
- dostosowywać zabiegi gospodarcze do wymogów ochronnych gatunków;
- przeprowadzać odpowiednie szkolenia pracowników z rozpoznawania i zakresu ochrony gatunków;
- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy;
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- chronić płaty nieleśnych siedlisk znajdujące się w mozaice z drzewostanem (m.in.: młaki, torfowiska, łąki, źródliska);
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych w ww. miejscach;
- nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowanie wskazane jest:

- utrzymanie stałych stosunków wodnych i zachowanie siedlisk hydrogenicznych;
- odtwarzanie właściwych siedlisku stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone przez wcześniej prowadzone melioracje;
- niewprowadzanie gatunków obcych ekologicznie i geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym;
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów lasów łągowych i bagiennych;
- nieprowadzenie prac konserwacyjnych na rowach (np. pogłębianie, udroźnianie), powyżej których zlokalizowane są hydrogeniczne siedliska przyrodnicze.

VIII.5. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU OGRANICZANIE NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ PUL NA ŚRODOWISKO

Niektóre zapisy pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować przewidywane negatywne ich oddziaływanie. W tabeli poniżej zostały umieszczone odpowiednie wytyczne w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul.

Tabela 66. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Stanowiska chronionych gatunków roślin i grzybów	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku lub zniszczenie stanowiska	<p>Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> W trakcie realizacji zabiegu rębni zupełnej w wydzieleniach leśnych 92 d oraz 92 i fragmenty drzewostanu przewidziane do pozostawienia lokować w miejscach, gdzie znajdują się skupiska bagna zwyczajnego.</p> <p>Ciemnocyca zielona <i>Veratrum lobelianum</i>, kruszczyk siny <i>Epipactis purpurata</i>, k. szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>, lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> Zaleca się wykonanie zabiegu rębni IVD w wydzieleniu leśnym 643 b poza okresem wegetacyjnym.</p> <p>Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> Zaleca się wykonanie zabiegu rębni IVD w wydzieleniu leśnym 612 a poza okresem wegetacyjnym.</p> <p>Zaleca się wykonanie zabiegu trzebieży późnej w wydzieleniu leśnym 615 I poza okresem wegetacyjnym.</p> <p>Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> W trakcie realizacji zabiegu trzebieży wczesnej w wydzieleniu leśnym 31 a nie wykonywać cięć w miejscach zabagnionych z widocznymi rozległymi zatorfieniami, które stanowią siedlisko rosiczki okrągłolistnej.</p>
Chronione gatunki zwierząt i ich siedliska	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku w miejscach bytowania i	<p>Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> (strefa ochrony okresowej; WPN.6442.1.2015.DC.2 z dnia 17 kwietnia 2015 r.) Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 1.01-31.07.</p> <p>Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> (strefa ochrony okresowej; ŚR.VII.8/6631-2/07 z dnia 8 stycznia 2007 r.)</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
	rozrodu	<p>Zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 1.01-31.07.</p> <p>Gady i płazy: jaszczurka zwinka, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, ropucha szara, traszka zwyczajna, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.</p> <p>1. Ochrona w miarę technicznych możliwości widocznych osobników płazów i gadów w czasie wykonywanych czynności związanych z realizacją wskazania gospodarczego.</p> <p>2. Zachowanie zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu, w obrębie którego nie będą wykonywane czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego.</p> <p>Ssaki: nocek duży, borowiaczek, borowiec wielki, gacek brunatny, nocek rudy</p> <p>1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste.</p> <p>Ptaki: bocian czarny, kania czarna</p> <p>1. Przeszkolenie osób nadzorujących prace leśne w zakresie konieczności kontroli powierzchni leśnej pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, które mogą być zasiedlone przez gatunki wymagające tzw. ochrony strefowej.</p> <p>2. Przed wykonaniem planowanego zabiegu rębego kontrola powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew przez posiadających stosowną wiedzę pracowników, po czym w sytuacji ich potwierdzenia dostosowanie się do wymogów ochronnych wskazanych gatunków ptaków.</p> <p>Bezkęrowce: pachnica dębowa</p> <p>1. Przed wykonaniem zabiegu rębni IVD w wydz. leśn.: 226 p przeprowadzić kontrolę powierzchni wydzielania pod kątem obecności drzew z wyraźnymi wypróchnieniami lub dużymi dziuplami.</p> <p>2. Pozostawianie na powierzchni leśnej ww. wskazanych drzew.</p> <p>Ptaki: dzięcioł zielony, dzwonec, makolągwa, myszół, słowik rdzawy, szczygieł, bogatka, czarnogłówka, czyż, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, dzięciołek, gajówka, gil, grubodziób, jastrząb, kobuz, kowalik, kos, krętogłów, krogulec, kukułka, kwiczoł, modraszka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka szara, muchołówka żałobna, mysikrólik, paszkoł, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, pierwiosnek, puszczyk, sierpówka, raniuszek, rudzik, słowik szary, sikora uboga, siniak, sosnowka, strumieniówka, sójka, strzyżyk, świergotek drzewny, śpiewak, trzmiełojad, świstunka leśna, turkawka, uszatka, wilga, zięba, zaganiacz, grzywacz, kruk..</p> <p>1. Na powierzchni leśnej z zabiegiem pozostawiać drzewa dziuplaste .</p> <p>2. Planowaną trzebież późną w wydz. leśn.: 639 a, 642 c, i, 643 a, c, d, f, 644 a, 645 a, f, 652 a, c, f wykonać w okresie 1.09-31.03.</p> <p>3. Przeszkolenie osób nadzorujących prace leśne w zakresie konieczności kontroli powierzchni leśnej pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew.</p> <p>4. Przed wykonaniem planowanego zabiegu rębego kontrola powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew przez posiadających stosowną wiedzę pracowników, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych.</p> <p>5. Przeszkolenie pracowników wykonujących prace leśne na powierzchni drzewostanu oraz osób nadzorujących te prace tak, aby w sytuacji zaobserwowania zasiedlonego gniazda w warstwie podszytu lub w gałęziach drzew nie wykonywali czynności związanych z zabiegiem w bezpośrednim otoczeniu takiego miejsca.</p> <p>6. Planowaną rębnię złożoną (IVD) w wydz. leśn. 184 a, 602 a, 612 a, 615 j, 618 g, 632 a, c, 637 i, 642 b, 643 b, 646 a wykonać w okresie 1.09-31.03.</p> <p>7. Planowaną rębnię złożoną (IIIB) w wydz. leśn. 588 n oraz 604 b wykonać w okresie 1.09-31.03.</p> <p>8. Na powierzchniach leśnych z planowaną rębnią zupełną pozostawiać drzewa dziuplaste w biogrupach.</p> <p>9. Na wszystkich powierzchniach leśnych z planowaną rębnią zupełną zabezpieczyć fragmenty starodrzewia do ich naturalnego rozpadu w ilości</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		zgodnej z ZHL i IUL. Nurogęś, remiz, zimorodek, podróżniczek 1. Zachowanie zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu, w obrębie którego nie będą wykonywane czynności związane z realizacją planowego wskazania gospodarczego.

VIII.6. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Nadleśnictwo Rudy Raciborskie, jako jednostka organizacyjna Lasów Państwowych, jest częścią systemu alarmowo-dyspozycyjnego RDLP w Katowicach – tworzy w nim punkt alarmowo-dyspozycyjny (P.A.D.). Punkt alarmowo-dyspozycyjny nadleśnictwa znajduje się w siedzibie nadleśnictwa. Punkt wyposażony jest w wymagany sprzęt łącznościowy oraz dokumentację i mapy. W nadleśnictwie funkcjonuje sprawny system monitorowania pożarów oparty na stałych punktach obserwacji naziemnej, w postaci dostrzegalni p.poż. Punkty wyposażone są w książkę meldunków, instrukcję postępowania dla osoby prowadzącej obserwację, sprzęt łącznościowy, lornetki, kierunkomierze. Dostrzegalnie stałe zlokalizowane są w leśnictwie Borowiec (wydz. 91m) i leśnictwie Solarnia (wydz. 391h).

System monitorowania wspierają dostrzegalnie zlokalizowane w sąsiednich nadleśnictwach Rudziniec, Kędzierzyn i Rybnik oraz naziemne patrole przeciwpożarowe. Na wyposażeniu nadleśnictwa znajduje się samochód patrolowo-gaśniczy wraz z przyczepą zawierającą motopompę Fire Skide i zbiornik na wodę o pojemności 400 l. Nadleśnictwo posiada bazę sprzętu gaśniczego wyposażoną w 10 hydronetek z plecakami, 70 łopat, 20 tłumic, wiadra, 2 pługi do wyorywania pasów przeciwpożarowych. Łączność bezprzewodową nadleśnictwa jest dobrze zorganizowana, co umożliwia szybkie reagowanie w przypadku wystąpienia pożaru. Ponadto do brania udziału w akcjach gaśniczych zobligowane są firmy wykonujące roboty leśne, dostarczające niezbędny sprzęt i ludzi do dyspozycji prowadzącego akcję gaśniczą oraz do zabezpieczenia pożarzyska. Leśna Baza Lotnicza zlokalizowana jest w miejscowości Rybnik-Gotarowice. Obszar nadleśnictwa znajduje się w zasięgu działania 5 Komend Powiatowych Straży Pożarnej i 68 Ochotniczych Straży Pożarnych typu „S”. Dostępność terenów leśnych do głównych kompleksów leśnych w przypadku wystąpienia pożaru jest dobra. Stan techniczny i gęstość sieci dróg jest sukcesywnie dostosowywany do istniejących w tym względzie wymagań. Wszystkie dojazdy pożarowe są oznaczone w terenie znakami informacyjnymi, zawierającymi numer drogi i kierunek dojazdu do zbiorników wody gaśniczej. Nadleśnictwo do celów przeciwpożarowych dysponuje 23 naturalnymi i sztucznymi zbiornikami wodnymi, posiada również możliwość korzystania z istniejącej sieci hydrantowej. Ilość punktów zaopatrzenia

wodnego jest wystarczająca, a punkty czerpania wody zlokalizowane w terenie są dostępne dla pojazdów i oznaczone przy pomocy tablic.

VIII.7. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z ważnych zadań realizowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Zadanie to wynika z przyjętych w 1997 r. przez polski Rząd założeń *Polityki Leśnej Państwa* oraz *Wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa...* zawartych w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 9 maja 2003 roku. Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie znajduje się szereg obiektów i ścieżek dydaktycznych mających na celu lepsze zapoznanie odwiedzających tereny leśne z wartościami przyrodniczymi regionu oraz rozwijanie zainteresowań, zwłaszcza ludzi młodych, związanych z problemami ochrony i kształtowania środowiska. Do obiektów tych należą:

1. Ścieżka edukacyjna w leśnictwie Lubieszów – ścieżka utworzona na potrzeby mieszkańców województwa opolskiego. Ścieżka położona jest w niedużej odległości od kopalni piasku „Kotlarnia” oraz wyrobiska w Dziergowicach. Ścieżka tworzy pętlę o długości około 2 km, przy ścieżce zlokalizowane są tablice edukacyjne o tematyce z zakresu biologii drzew, łowiectwa i ochrony przeciwpożarowej. Przy ścieżce zlokalizowana jest wiata „Arentówka”, przeznaczona dla ok. 30 osób.
2. Ścieżka edukacyjna w leśnictwie Szymocice - ścieżka zlokalizowana jest w obrębie oddziału 557 leśnictwa Szymocice. Ścieżka posiada 1,5 km długości i jest wyposażona w trzydzieści tablic edukacyjnych zgrupowanych w 4 bloki tematyczne. Pierwszy blok przedstawia świat owadów w wersji dla najmłodszych, pozostałe bloki informują o gatunkach drzew leśnych, funkcjach lasu oraz życiu zwierząt. Na trasie ścieżki ulokowano dwa miejsca odpoczynku.
3. Ścieżka przyrodnicza w leśnictwie Stanica - ścieżka znajduje się w przypałacowym parku Pocysterskiego Zespołu Klasztorno-Pałacowego w Rudach. Ścieżka prowadzi przez teren zabytkowego parku, w obrębie którego znajdują się cenne drzewa o rozmiarach pomnikowych, zespoły łąk i ogrody. Długość ścieżki wynosi 1,5 km. Przy ścieżce zlokalizowane są tablice dydaktyczne opisujące rodzimą faunę i florę.

4. Szlak rowerowy „Wolność jest w naturze” - szlak rowerowy utworzony został w 2015 roku w ramach ogólnopolskiej akcji „Wolność jest w naturze”. Szlak przebiega przez fragment kompleksu leśnego zwanego Lasami Rudzkimi. Szlak rowerowy o długości około 23 km rozpoczyna się w miejscu postoju pojazdów w Rudach Brantolce i składa się z dwóch pętli. Pierwsza pętla obejmuje trasę o długości 16 km, została ona utworzona w 2003 roku, trasę wzbogaca wiele tablic edukacyjnych. Druga pętla prowadzi do platformy widokowej oraz punktu wypoczynkowo-edukacyjnego z tablicami o tematyce związanej z ochroną przeciwpożarową oraz do kapliczki leśnej „Magdalenki”.
5. Zielona Klasa w leśnictwie Bargłówka - Zielona Klasa została wybudowana w 2003 roku ze środków PFOŚiGW w Raciborzu. Jednorazowo może pomieścić około 40 osób. Obiekt zlokalizowany jest na trasie szlaku rowerowego.
6. Sala multimedialna na terenie Gospodarstwa Szkółkarskiego w Nędzy - sala została utworzona w 2001 roku. Sala przeznaczona jest do wyświetlania filmów edukacyjnych oraz tematycznych prezentacji przygotowywanych przez pracowników Nadleśnictwa.

Fotografia. 24. Trasa ścieżki rowerowej w Lasach Rudzkich (z lewej) oraz infrastruktura na trasie rowerowej (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

Fotografia. 25. Przykłady tablic edukacyjnych na trasach ścieżek i szlaków (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

Fotografia. 26. Zielona Klasa w leśnictwie Bargłówka (z lewej) oraz miejsce na ognisko (z prawej) (fot. A. Wójcicka-Rosińska)

7. Audiowizualna sala edukacyjna – sala została utworzona w 2014 roku w budynku dawnej oficyny. Sala służy organizacji narad, wykładów, prelekcji i szkoleń dla pracowników nadleśnictwa oraz prezentowaniu filmów edukacyjnych i prowadzeniu zajęć dla grup zorganizowanych z wykorzystaniem materiałów multimedialnych.
8. Wiata edukacyjna na terenie Gospodarstwa Szkółkarskiego w Nędzy - wiata wybudowana w 2010 roku, służy, jako miejsce edukacji i odpoczynku dla grup zorganizowanych odwiedzających szkółkę.
9. Wystawa eksponatów przyrodniczych – wystawa eksponatów (głównie wypreparowanych zwierząt) udostępnionych przez Nadleśnictwo Rudy Raciborskie odbywa się na Zamku Piastowskim w Raciborzu.
10. Platforma widokowa i punkt edukacyjno-wypoczynkowy w leśnictwie Kotlarnia – platforma widokowa oraz punkt wypoczynkowo-edukacyjny „Spalony las” zostały utworzone w miejscu trzykrotnego pożaru lasu i są miejscem edukacji leśnej o tematyce ochrony przeciwpożarowej lasów.
11. Wieże obserwacyjne w rezerwacie Łęczczak – jedna wieża zbudowana w 2008 roku, druga wieża z 2012 roku zbudowana w ramach projektu „Odtworzenie prawidłowych stosunków wodnych na terenie rezerwatu Łęczczok” sfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Jest ona przystosowana do korzystania przez osoby niepełnosprawne. Wieże przeznaczone są do obserwacji ptactwa wodnego oraz krajobrazu stawów rezerwatu „Łęczczok”. Obiekty są często wykorzystywane przez edukatorów leśnych Nadleśnictwa do nauki podpatrywania dzikiej przyrody.

VIII.8. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Tereny leśne są w naturalny sposób predysponowane do pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W naszym kraju rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi „na łonie natury” poświęca się coraz więcej uwagi. Lasy Rudzkie wchodzące w obszar lasów Nadleśnictwa Rudy Raciborskie odznaczają się dużymi walorami przyrodniczymi, a tym samym są ważnym ogniwem sieci turystycznej i rekreacyjnej regionu. Sieć istniejących szlaków turystycznych i rowerowych pozwala uprawiać aktywną turystykę, a bogactwo kulturowo-historyczne regionu umożliwia prowadzenie turystyki kulturowej. Na terenie nadleśnictwa znajduje się szereg zabytkowych zespołów pałacowo-parkowych, zabytków techniki, miejsc pamięci kulturowej i historycznej. Jako atrakcję turystyczną należy traktować prowadzoną przez nadleśnictwo edukację leśną, jest ona ważnym i ciekawym elementem poznawczym przyrody regionu.

Rozwój ruchu turystycznego pieszego, rowerowego i samochodowego na terenie nadleśnictwa wpływa na podejmowane działania z zakresu poprawy stanu infrastruktury turystycznej w nadleśnictwie. Na terenie nadleśnictwa istnieje szereg szlaków turystycznych i tras rowerowych. Przy głównych drogach publicznych i trasach rowerowych zbudowano miejsca postoju i wypoczynku dla turystów zmotoryzowanych i rowerzystów. Jednymi z nowopowstałych elementów infrastruktury są utworzone w 2015 roku:

1. Miejsce postoju pojazdów w Rudach Brantolce - miejsce postoju pojazdów z infrastrukturą turystyczną wyposażone w drewnianą wiatę, ławki i stoły oraz kosze do segregacji odpadów. Miejsce postoju pojazdów stanowi punkt początkowy szlaku rowerowego „Wolność jest w naturze”.
2. Szlak rowerowy „Wolność jest w naturze” – szlak o charakterze szlaku dydaktycznego (opisany w rozdziale *Promocja I Edukacja Ekologiczna*).

Przez teren nadleśnictwa przebiega kilka szlaków o randze regionalnej i europejskiej, należą do nich:

1. Europejski Szlak Cysterski - został ustanowiony przez Radę Europy w 1990 r. w związku z 900 rocznicą urodzin św. Bernarda z Clairvaux (duchowego twórcy zakonu cystersów). Wędrówka szlakiem pozwala zaobserwować wpływ, jaki wywarły średniowieczne klasztory cysterskie na kulturę i tożsamość Europy. Szlak łączy obiekty związane z obecnością cystersów, przebiega przez Polskę, Francję, Hiszpanię, Portugalię. W Polsce szlak tworzy cztery pętle: Śląską, Wielkopolską, Kujawską, Małopolską i Łódzką. Szlak pozwala na poznanie dziejów poszczególnych opactw cystersów, architektury ich kościołów i klasztorów, zachowanych zabytków sztuki oraz dokonań kulturowych. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rudy Raciborskie zlokalizowanych jest szereg obiektów prowadzonej tu gospodarki cysterskiej wraz z zabytkowym zespołem klasztorno-pałacowym i otaczającym go parkiem.
2. Szlak czerwony „Husarii Polskiej” – trasa upamiętniająca przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego na Wiedeń, utworzona w 1959 roku przez Bytomski oddział PTTK. Długość szlaku wynosi 155 km. Szlak przebiega przez miejscowości: Będzin – Dąbrówka Wielka - Bytom - Tarnowskie Góry - Gliwice - Pilchowice – Rudy – Markowice - Racibórz - Pietrowice Wielkie - Krzanowice. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie szlak wkracza w granice Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich i teren rezerwatu przyrody „Łęczczok”.
3. Szlak żółty „Polskich Szkół Mniejszościowych” - szlak przebiega przez miejscowości, w których w dwudziestoleciu międzywojennym były Polskie Szkoły Mniejszościowe. Na większości szkół są zamieszczone pamiątkowe tablice. Szlak o długości 85,3 km prowadzi przez dwa województwa - śląskie i opolskie. Szlak został wytyczony w 1985 roku na odcinku Chałupki – Bierawa. Na terenie Nadleśnictwa Rudy Raciborskie szlak wkracza w granice rezerwatu przyrody „Łęczczok”.

IX. LITERATURA

- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Baborów na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016. Baborów, 2009 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Cisek na lata 2009-2012 z perspektywą 2013-2016. Cisek, 2009 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Nędza na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021. Nędza, lipiec 2014 r.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Pawłowiczki na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021.
- Aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Racibórz na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019. Racibórz, 2012 r.
- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego. 1997. Pracownia Atlasu Dolnego Śląska. Uniwersytet Wrocławski, PAN oddział we Wrocławiu.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Kraków.
- Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL. Warszawa.
- Hebda G., Kuńka A., Paszkiewicz R., Szkudlarek R. 2004. Czerwona Lista Kręgowców (płazy *Amphibia*, gady *Reptilia*, ptaki *Aves*, ssaki *Mammalia*) Województwa Opolskiego. Opole Scientific Society, Nature Journal No 37-2004.
- Inwentaryzacja i waloryzacja gminy Kietrz. BIO_PLAN Krasiejów 2002, K. Spalek (kierownik zespołu), K. Badora, G. Hebda, A. Nowak, S. Nowak
- IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2.
- Każmierczakowa R., Zarzycki K. i in., 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera. Instytut Ochrony Przyrody. Kraków.
- Klasyfikacja gleb leśnych Polski 2000. Praca zbiorowa. Wydanie III PTG. CILP. Warszawa.
- Kleczkowski A. S. (red.), Adamczyk A. F. i in. 1990. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w Polsce - własności hydrogeologiczne, jakość wód, badania modelowe i poligonowe. SGGW-AR. Kraków.
- Kondracki J. 2011. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

- Kozak M., Mleczek P. 2009. Waloryzacja chronionych i zagrożonych grzybów województwa opolskiego wraz z propozycją programu czynnej i biernej ochrony. Praca wykonana na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Opolu.
- Kuczera A., Waga J. 1998. Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Przyroda Górnego Śląska nr 13/1998.
- Kuczyńska I. 1973: Stosunki geobotaniczne Opolszczyzny. I. Zbiorowiska leśne. Acta Univ. Wratisl. 162 Pr. Bot. 15: 1-91
- Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (wg stanu CAG na marzec 2012 r.). Państwowy Instytut Geologiczny.
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski. 2007. Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.
- Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008a. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008b. Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W. 2008. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu, aktualizacja 2012-04-18.
- Mysłajek R., Kurek K., Nowak S., Henel K. 2014. Stan poznania fauny nietoperzy specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Stawy Łęczczok” PLH240010. NIETOPERZE Tom: 13, Zeszyt: 1-2, Strony: 3-9.
- Nowak A., Nowak S., Spałek K. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opole Scientific Society Nature Journal No 36-2003.
- Nowak A., Spałek K. (red.), 2002. Czerwona księga roślin naczyniowych województwa opolskiego. Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Opole.
- Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego. Opole, 2008.
- Program ochrony środowiska dla gminy Kietrz na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021. Kietrz, 2013 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Krzyżanowice na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020. Aktualizacja. Krzyżanowice, sierpień 2013 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Kuźnia Raciborska. Bielsko - Biała, grudzień 2002 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Polska Cerekiew na lata 2005-2015.
- Program ochrony środowiska dla gminy Rudnik na lata 2010 – 2013. Aktualizacja. Projekt. Rudnik, październik 2010 r.
- Program ochrony środowiska dla gminy Kuźnia Raciborska. Bielsko – Biała, grudzień 2002 r.
- Program ochrony środowiska gminy Pietrowice Wielkie. Pietrowice Wielkie, 2009 r.

- Program ochrony Środowiska i plan gospodarki odpadami dla gminy Baborów. Opole, sierpień 2004 r.
- Richling A., Ostaszewska K. (red.), 2009. Geografia fizyczna Polski. Wydawnictwo PWN. Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2014 r. poz. 1348).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408).
- Spałek K. 2002. Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Kietrz. Krasiejów, BIO-PLAN.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Stawy Łęczczok PLH240010. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Rozumicki Las PLH160018. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Las koło Tworkowa PLH240040. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003. Data aktualizacji: 04.2014. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030. Katowice, 2012 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obejmującego obszar w granicach administracyjnych gminy Baborów. Baborów, 2011 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Cisek. Opole, wrzesień 1999 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzyżanowice. Zmiana Studium. Krzyżanowice, listopad 2009 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pawłowiczki. Opole, lipiec 1999 r., zmiana - 2008 r.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Polska Cerekiew. Opole, listopad 1997 r., zmiana - grudzień 2008 r.
- Waloryzacja przyrodnicza miasta Raciborza. Wrocław, Racibórz, 2001 r.

Waloryzacja przyrodnicza Raciborza. Aktualizacja w zakresie aspektu wiosennego. Wrocław, 2006 r.

Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.

Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa.